

Centrum Działań Profilaktycznych

Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych

Miasto Augustów

AUGUSTÓW

2024

Centrum Działań Profilaktycznych

ul. Kościuszki 39a
32-020 Wieliczka

AUGUSTÓW

Diagnoza wykonana na zlecenie Gminy Miasta Augustów

Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych przeprowadzona została w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym na lata 2023-2026

Spis treści

1. Wprowadzenie	8
1.1. Czym jest diagnoza problemów społecznych	8
1.2. Podstawowe pojęcia i terminy	9
1.3. Metodologia badań społecznych - zagadnienia ogólne	14
2. Charakterystyka Miasta i infrastruktura społeczna	15
2.1. Opis Miasta	15
2.2. Występowanie problemów społecznych na terenie Miasta	17
3. Metodologia badań	29
3.1. Zastosowane metody oraz przebieg badań	29
4. Charakterystyka przebadanej próby	31
4.1. Uczniowie	31
4.2. Młodzież	33
4.3. Dorosli mieszkańcy	36
5. Badania uczniów szkół i dorosłych mieszkańców	41
5.1. Alkohol	41
5.1.1. Alkohol – przekonania i spożycie wśród uczniów szkół podstawowych	41
5.1.2. Alkohol – przekonania i spożycie wśród uczniów szkół ponadpodstawowych	45
5.1.3. Spożycie alkoholu przez uczniów w porównaniu do badań ogólnopolskich	49
5.1.4. Spożycie alkoholu przez uczniów w porównaniu do wyników Diagnozy z 2021 roku	50
5.1.5. Spożycie alkoholu wśród dorosłych	52
5.1.6. Spożycie alkoholu wśród dorosłych w porównaniu do badań ogólnopolskich	60
5.1.7. Spożycie alkoholu wśród dorosłych w porównaniu do innych badań prowadzonych przez Centrum Działań Profilaktycznych	61
5.2. Narkotyki	61
5.2.1. Przekonania na temat narkotyków i rozpowszechnienie wśród uczniów szkół podstawowych	61

5.2.2. Przekonania na temat narkotyków i rozpowszechnienie wśród uczniów szkół ponadpodstawowych	67
5.2.3. Inicjacja narkotykowa uczniów w porównaniu do wyników Diagnostyki z 2021 roku	73
5.2.4. Przekonania na temat narkotyków i rozpowszechnienie wśród dorosłych	74
5.2.5. Spożycie narkotyków wśród dorosłych w porównaniu do badań ogólnopolskich	78
5.3. Nikotyna	79
5.3.1. Rozpowszechnienie spożycia nikotyny wśród uczniów szkół podstawowych	79
5.3.2. Rozpowszechnienie spożycia nikotyny wśród uczniów szkół ponadpodstawowych	82
5.3.3. Palenie papierosów – porównanie uczniów do próby ogólnopolskiej	86
5.3.4. Palenie papierosów – porównanie uczniów do Diagnostyki z 2021 roku	86
5.4. Leki i napoje energetyczne	87
5.4.1. Zażywanie leków i spożywanie napojów energetycznych wśród uczniów szkół podstawowych	87
5.4.2. Zażywanie leków i spożywanie napojów energetycznych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych	92
5.4.3. Zażywanie leków i spożywanie napojów energetycznych – porównanie do wyników Diagnostyki z 2021 roku	97
5.5. Uzależnienia behawioralne	98
5.5.1. Uzależnienie od Internetu i urządzeń elektronicznych wśród uczniów szkół podstawowych	98
5.5.2. Uzależnienie od Internetu i urządzeń elektronicznych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych	107
5.5.3. Uzależnienie od Internetu i urządzeń elektronicznych wśród dzieci i młodzieży – porównanie do Diagnostyki z 2021 roku	115
5.5.4. Uzależnienie od Internetu i urządzeń elektronicznych wśród dorosłych	116
5.5.5. Hazard i inne uzależnienia behawioralne wśród dorosłych	119
5.6. Przemoc	121
5.6.1. Problem przemocy w opinii dorosłych mieszkańców	121
5.6.2. Problem przemocy w opinii uczniów szkół podstawowych	128
5.6.3. Problem przemocy w opinii uczniów szkół ponadpodstawowych	132

5.6.4. Problem przemocy w opinii uczniów – porównania do wyników Diagnostyki z 2021 roku	136
5.6.5. Postrzeganie przemocy wobec dzieci przez dorosłych mieszkańców	137
5.6.6. Problem przemocy w porównaniu do badań ogólnopolskich	139
5.7. Inicjacja seksualna wśród uczniów	140
5.7.1. Inicjacja seksualna wśród uczniów szkół podstawowych	140
5.7.2. Inicjacja seksualna wśród uczniów szkół ponadpodstawowych	140
5.8. Warunki podczas wypełniania ankiety oraz uwagi do ankiety	141
5.8.1. Warunki i uwagi do ankiety wśród uczniów szkół podstawowych	141
5.8.2. Warunki i uwagi do ankiety wśród uczniów szkół ponadpodstawowych	143
5.8.3. Uwagi do ankiety wśród dorosłych	145
6. Profilaktyka	146
6.1. Podstawowe informacje na temat profilaktyki uzależnień	146
6.2. Działania profilaktyczne w Mieście Augustów - analiza danych zastanych	147
6.3. Dostępność alkoholu i narkotyków w środowisku lokalnym	150
7. Podsumowanie i wnioski	158
7.1. Postrzegane problemy społeczne na terenie Miasta Augustów	158
7.2. Alkohol	159
7.2.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych	159
7.2.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych	161
7.2.3. Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych	162
7.2.4. Wnioski dotyczące dorosłych mieszkańców	162
7.3. Narkotyki	164
7.3.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych	165
7.3.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych	166
7.3.3. Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych	167
7.3.4. Wnioski dotyczące dorosłych	168
7.4. Nikotyna	169
7.4.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych	169
7.4.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych	170

7.4.3. Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych	171
7.5. Leki i napoje energetyczne	172
7.5.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych	172
7.5.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych	173
7.5.3. Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych	174
7.6. Uzależnienia behawioralne	176
7.6.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych	176
7.6.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych	177
7.6.3. Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych	179
7.6.4. Wnioski dotyczące dorosłych	180
7.7. Przemoc	181
7.7.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych	181
7.7.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych	182
7.7.3. Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych	183
7.7.4. Wnioski dotyczące dorosłych	184
7.8. Inicjacja seksualna	185
7.8.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych	185
7.8.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych	186
7.8.3. Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych	186
7.9. Poczucie bezpieczeństwa, warunki podczas wypełniania ankiety i uwagi respondentów	186
7.9.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych	186
7.9.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych	187
7.9.3. Wnioski dotyczące dorosłych	187
8. Rekomendacje	188
8.1. Profilaktyka przedszkolna	190
8.2. Profilaktyka szkolna – szkolne programy wychowawczo-profilaktyczne	191
8.3. Profilaktyka uzależnień behawioralnych	194

8.4. Profilaktyka problemu narkotykowego	196
8.5. Programy monitorowania sprzedaży alkoholu metodą „tajemniczego klienta”	197
8.6. Problem przemocy domowej	198
9. Bibliografia	200

1. Wprowadzenie

1.1. Czym jest diagnoza problemów społecznych

Diagnoza ma na celu dostarczenie lokalnej społeczności szczegółowej wiedzy na temat problemów, które występują w danym miejscu. Powinna ona stanowić podstawę działań mających na celu rozwiązywanie wskazanych problemów poprzez odpowiadanie na potrzeby lokalnej społeczności i poprawę jakości jej życia. Bez dobrego rozpoznania problemów, a także zidentyfikowania ich źródeł trudno o skuteczną receptę na ich rozwiązanie.

Dobrze prowadzona diagnoza społeczna polega nie tylko na badaniu problemów i potencjału lokalnej społeczności oraz rekomendowaniu działań służących ich rozwiązywaniu, ale także powinna być wzbogacona o cykliczną ewaluację podjętych rozwiązań. Jej celem jest również identyfikacja przyczyn, dlaczego doszło do opisywanego stanu rzeczy. To właśnie dotarcie do przyczyn problemów umożliwia rozwiązywanie ich u źródła i formułowanie skutecznych metod rozwiązania napotkanych problemów. Umożliwia także wskazanie adekwatnych środków służących do realizacji postawionych celów. Ewaluacja służy temu, aby sprawdzić to, jak zmieniła się sytuacja pod kątem występowania diagnozowanych problemów w lokalnej społeczności; czy sytuacja uległa poprawie, czy też pogorszeniu. Diagnoza społeczna poświęcona dogłębnemu poznaniu obszaru związanego z zapotrzebowaniem na usługi społeczne powinna jako rezultat przedstawić skalę danych problemów. W ramach diagnozy dobiera się odpowiednie metody służące ustaleniu, jakie są opinie oraz przekonania danej społeczności względem tego, jak powinno być. Zebrane dane pozwalają planować odpowiednie działania służące członkom społeczności lokalnej w oparciu o posiadane zasoby. Czasami jednostki samorządów terytorialnych oraz organizacje pożytku publicznego kierują się własną intuicją w wyznaczaniu działań lokalnych opierając się na własnych założeniach dotyczących skali danych problemów. Podejście to sprawia, że działania mogą być dobierane nieadekwatnie i nieefektywnie¹, a poza tym nie uwzględniają one opinii ludzi na temat pożądanых zmian i podejmowanych decyzji w lokalnej społeczności,

¹ Schimanek, T. (2015). *Diagnozowanie problemów społecznych*, Warszawa: FISE Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych.

co jest równoznaczne z brakiem partycypacji obywatelskiej w działaniach na rzecz zapobiegania problemom społecznym.

Jak wskazuje Schimanek², „tradycyjne podejście do diagnozowania problemów społecznych polega na ocenie stanu ich zaspokojenia i zidentyfikowaniu czynników uniemożliwiających ich zaspokajanie. Obecnie coraz powszechniej diagnoza problemów społecznych obejmuje także analizę możliwości zaspokajania potrzeb społecznych, bo tu właśnie często mogą tkwić przyczyny ich niezaspokojenia”.

Według przytoczonej wyżej pracy badawczej³, „nie zawsze (...) odczucia społeczne muszą być adekwatne do realnej skali problemów społecznych i ich skutków. Nie znaczy to, że należy lekceważyć opinię społeczną. Trzeba jednak pamiętać, że diagnoza społeczna może być bardzo dobrym narzędziem do tego, żeby pokazać społeczności, jak realnie wyglądają jej problemy. Możemy też mieć do czynienia z sytuacją odwrotną: społeczeństwo nie zdaje sobie sprawy, że pewne zjawiska już albo za chwilę mogą stać się poważnymi problemami społecznymi”.

1.2. Podstawowe pojęcia i terminy

W celu przybliżenia zarówno zastosowanej procedury badawczej, jak i najważniejszych ustaleń diagnozy, poniżej prezentujemy zestawienie najważniejszych pojęć i terminów naukowych, które zostały wykorzystane w niniejszym raporcie.

BADANIE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH (*DESK RESEARCH*) – technika badań jakościowych i czasem ilościowych polegająca na przeszukaniu i interpretacji istniejących źródeł wiedzy na badany temat (dokumentów, mediów, literatury przedmiotu itp.). W niniejszej diagnozie źródłem tego typu danych były przede wszystkim dane pozyskane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Augustowie, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Augustowie oraz działalności innych instytucji z terenu Miasta Augustów.

METODY BADAWCZE – narzędzia psychologiczne służące do zbierania informacji na podstawie których scharakteryzowano badane zjawisko lub obiekt badań.

² Ibidem, s. 5.

³ Ibidem, s. 4.

SONDAŻ (BADANIE SONDAŻOWE) - jest to metoda badawcza służąca zazwyczaj do badania danej populacji, której nie da się obserwować bezpośrednio. Polega na przebadaniu wyselekcjonowanej z populacji mniejszej próby respondentów, przy pomocy kwestionariusza lub ankiety.

CAWI (Computer-Assisted Web Interview) – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony internetowej – technika zbierania informacji w badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

BADANIA (METODY) JAKOŚCIOWE – badania, które koncentrują się na wnikliwszej analizie danego zjawiska. W badaniach jakościowych nie wykorzystuje się pomiaru ilościowego (jak w badaniach ilościowych) lecz stosuje się techniki, które mają na celu wydobycie wiedzy od badanych osób.

BADANIA FOKUSOWE FGI (Focus Group Interview) – zogniskowany wywiad grupowy, prowadzony z wybranymi respondentami o charakterze dyskusji opartej na wcześniej przygotowanym scenariuszu, nad którego przebiegiem czuwa moderator zadający uczestnikom pytania dotyczące określonego tematu. Celem moderatora jest wyzwolenie odpowiednich reakcji uczestników (grupy fokusowej), co umożliwi zrozumienie ich poglądów, opinii.

CZYNNIKI RYZYKA – cechy osobowe jednostki, warunki środowiskowe i sytuacje zewnętrzne, które mają potencjalny wpływ na pojawienie się zachowań ryzykownych. Głównie związane są z sytuacją rodzinną, szkolną, z funkcjonowaniem w grupie rówieśniczej i religijnej oraz uwarunkowaniami osobowościowymi. Celem interwencji profilaktycznych jest eliminacja lub redukcja czynników ryzyka.

CZYNNIKI CHRONIĄCE – cechy osobowe, sytuacje i warunki środowiskowe, które zwiększają odporność jednostki na działanie czynników ryzykownych. Celem działań profilaktycznych jest wzmacnianie czynników chroniących na rzecz odporności jednostki i całego środowiska lokalnego.

ZACHOWANIA RYZYKOWNE – zachowania niosące ryzyko negatywnych konsekwencji, zarówno dla zdrowia fizycznego i psychicznego jednostki, jak i dla jej otoczenia społecznego. Do zachowań ryzykownych zaliczamy: palenie tytoniu, używanie środków psychoaktywnych

(alkoholu, narkotyków, leków), wczesną aktywność seksualną, zachowania agresywne i przestępcze.

UZALEŻNIENIE – nabyty stan zaburzenia zdrowia psychicznego i fizycznego, który charakteryzuje się okresowym lub stałym przymusem wykonywania określonej czynności lub zażywania psychoaktywnej substancji chemicznej. Zgodnie z obowiązującą w Polsce Międzynarodową Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10 uzależnienie rozpoznaje się, jeśli trzy lub więcej z następujących objawów występowało łącznie przez co najmniej 1 miesiąc lub występowało w sposób powtarzający się w okresie 12 miesięcy:

- silne pragnienie lub poczucie przymusu użycia,
- upośledzenie kontroli nad zachowaniem związanym z używaniem, tj. nad jego rozpoczynaniem, kończeniem oraz poziomem użycia,
- fizjologiczne objawy stanu abstynencyjnego pojawiające się, gdy użycie jest ograniczane lub przerywane,
- wzrost tolerancji tj. konieczność przyjmowania istotnie wzrastających ilości substancji, w celu osiągnięcia pożądanego efektu,
- silne pochłonięcie sprawą używania przejawiające się istotną zmianą dotychczasowych zamiłowań i zainteresowań porzucanych lub ograniczanych z powodu używania,
- uporczywe używanie, pomimo oczywistych dowodów występowania szkodliwych następstw, choć charakter i rozmiar szkód są już danej osobie znane.

ZAGROŻENIA BEHAWIORALNE - zachowania niosące ryzyko negatywnych konsekwencji, zarówno dla zdrowia fizycznego i psychicznego jednostki, jak i dla jej otoczenia społecznego, które mogą prowadzić do uzależnień czynnościowych (związanych z zachowaniami, a nie substancjami), tj. hazard, korzystanie z Internetu, granie w gry, zakupoholizm, pracoholizm; uzależnienie od ćwiczeń fizycznych, opalania się czy patologiczna koncentracja na spożywaniu zdrowego jedzenia.

PROBLEM SPOŁECZNY – to zaobserwowane lub spodziewane (potencjalne) zjawisko społeczne – stan, proces lub układ warunków – które uznano za niekorzystne, wywołujące pośrednio lub bezpośrednio straty finansowe i wymagające interwencji: przeciwdziałania, redukcji szkód lub rozwinięcia równoważących je potencjałów.

KWESTIA SPOŁECZNA – bariera w społeczeństwie, która utrudnia prawidłowe funkcjonowanie oraz osiągnięcie optymalnego rozwoju i realizacji potrzeb. Ma charakter masowy i szczególnie dotkliwe skutki społeczne. Bardzo często diagnozy problemów społecznych służą zidentyfikowaniu kwestii społecznych lub są ukierunkowane na zbadanie kwestii, które zostały już wcześniej rozpoznane

NORMY SPOŁECZNE – przyjęte w danej społeczności względnie trwałe wzorce funkcjonowania akceptowalnego społecznie; to zbiory nieformalnych reguł określających, co jest, a co nie jest akceptowane w danej społeczności. To także oczekiwane społecznie wzorce funkcjonowania poszczególnych grup i jednostek.

PROFILAKTYKA – zapobieganie powstaniu niekorzystnego zjawiska, zanim ono wystąpi, poprzez oddziaływanie zawczasu na jego rozpoznane przyczyny lub poprzez budowanie zabezpieczeń przed tym zjawiskiem, albo poprzez wyprzedzające łagodzenie skutków zjawiska, któremu zapobiec się nie da. Współczesne rozumienie profilaktyki uwzględnia jej podział na trzy poziomy:

- *PROFILAKTYKA UNIWERSALNA* – profilaktyka kierowana do populacji uniwersalnej (np. wszystkich uczniów w określonym wieku), bez względu na stopień ryzyka wystąpienia zachowań problemowych; ma na celu przeciwdziałanie inicjacji poprzez dostarczenie odpowiedniej informacji oraz wzmacnianie czynników chroniących i redukcję czynników ryzyka.
- *PROFILAKTYKA SELEKTYWNA* – profilaktyka ukierunkowana na grupy zwiększonego ryzyka, wymagająca dobrego rozpoznania tych grup uczniów w społeczności szkolnej; ma na celu zapobieganie, ograniczenie lub zaprzestanie podejmowania przez jednostkę zachowań ryzykownych.
- *PROFILAKTYKA WSKAZUJĄCA* – profilaktyka kierowana do osób, u których rozpoznano objawy zaburzeń lub szczególnie zagrożonych rozwojem problemów wynikających z używania substancji psychoaktywnych.

PROGRAM PROFILAKTYCZNY – działania psychoedukacyjne podejmowane według określonych wzorców, których celem jest zapobieganie zachowaniom ryzykownym odbiorców i szkodom w ich otoczeniu.

PROGRAM REKOMENDOWANY – program profilaktyczny oparty na naukowych podstawach teoretycznych, wykorzystujący skuteczne strategie profilaktyczne, zmniejszający wpływ czynników ryzyka zachowań problemowych, wzmacniający działanie czynników chroniących przed zachowaniami problemowymi. Tego typu programy charakteryzują się odpowiednią intensywnością działań i czasem ich trwania, są realizowane przez odpowiednio przygotowaną kadrę, a przede wszystkim mają potwierdzony w badaniach ewaluacyjnych wysoki standard wdrożenia lub skuteczność oddziaływania. Krajowe programy profilaktyczne spełniające te kryteria działają w ramach SYSTEMU REKOMENDACJI.

ROZWIĄZANIE O POTWIERDZONEJ WIARYGODNOŚCI – istniejące ROZWIĄZANIE O POTWIERDZONEJ SKUTECZNOŚCI w rozumieniu kryteriów Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (KCPU) (dawniej PARPA, KBPN), ORE i IPiN dla programów profilaktyki uzależnień, a w przypadku braku takiego rozwiązania w danej dziedzinie – istniejące lub projektowane rozwiązanie oparte na wiedzy naukowej, udokumentowanych dobrych praktykach innych gmin lub miast i poparte rekomendacją uznanych specjalistów z danego obszaru wiedzy, jako rozwiązanie dobrze rokujące.

SYSTEM REKOMENDACJI – zadanie realizowane od 2010 r. we współpracy trzech instytucji – Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (dawniej: Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii. W ramach systemu dokonywana jest ocena programów z obszarów promocji zdrowia psychicznego, profilaktyki uzależnień (profilaktyki narkomanii, profilaktyki problemów alkoholowych) oraz programów profilaktyki innych zachowań problemowych (ryzykownych) dzieci i młodzieży.

1.3. Metodologia badań społecznych - zagadnienia ogólne

Należy tak zaplanować działania diagnostyczne, aby dostarczały możliwie jak najwięcej wiedzy odnośnie do sformułowanych problemów. W tym celu wskazane jest wykorzystanie różnorodnych narzędzi badawczych. Spełnione zostanie tym samym założenie o triangulacji metod⁴ pozwalające holistycznie spojrzeć na badane problemy. Triangulacja metod badawczych polega na wykorzystaniu wielu różnych metod badawczych. Prowadzi to do ograniczenia błędu pomiarowego oraz podniesienia jakości badania i odniesienia zebranych danych do siebie.

W celu triangulacji można wykorzystać zarówno dane ilościowe, jak i jakościowe. Może się okazać, że pewne narzędzia będą przeszacowywać skalę danego problemu (np. badania ankietowe dotyczące przekonań normatywnych o spożyciu narkotyków, które są zawyżone), a inne nie oszacują tej skali w pełnym zakresie (np. dane zastane z policji, które nie obejmują wszystkich sytuacji spożycia narkotyków). W celu zbliżenia się do odkrycia wartości rzeczywistej można zminimalizować błąd pomiarowy właśnie poprzez triangulację.

Wśród wykorzystywanych **metod badawczych** wymieniane są najczęściej:

1. Analiza dokumentów i danych zastanych – opiera się na poszukiwaniu danych i informacji już zebranych np. dokumentacja szkolna, raporty instytucji publicznych.
2. Badania kwestionariuszowe wykonywane techniką:
 - o *CAWI* (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW) – technika badawcza, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej;
 - o *PAPI* (ang. *Paper And Pencil Interview*) – technika badawcza, w której badacz przeprowadza z respondentem wywiad ustrukturyzowany zaznaczając odpowiedzi badanego w przygotowanym narzędziu, jakim jest kwestionariusz wywiadu.
3. Zogniskowane wywiady grupowe *FGI* – polegające na zaproszeniu wybranej, niewielkiej grupy respondentów w celu realizacji wywiadu grupowego i przeprowadzeniu spotkania dyskusyjnego na określone obszary tematyczne. Wywiad prowadzony jest przez moderatora w oparciu o ustalony wcześniej scenariusz.

⁴ Rzeszutek, I. (2018). Triangulacja w badaniach społecznych. *Młoda Humanistyka*, 12(2), 1-11.

4. Indywidualne wywiady pogłębione *IDI* – polegające na przeprowadzeniu indywidualnej rozmowy w oparciu o określony scenariusz z niewielką liczbą respondentów, w celu zbadania ich punktu widzenia na temat konkretnej idei, zjawiska.

W ramach przeprowadzonej Diagnozy skorzystano z metod badawczych CAWI, PAPI oraz dokonano analiz dokumentów i danych zastanych. Dodatkowo przeprowadzono audyt sprzedaży alkoholu metodą „tajemniczego klienta” oraz szkolenie sprzedawców napojów alkoholowych.

2. Charakterystyka Miasta i infrastruktura społeczna

2.1. Opis Miasta

Augustów leży w północno - wschodniej części Polski, w województwie podlaskim, pomiędzy Wigierskim i Biebrzańskim Parkiem Narodowym. Miasto otoczone jest licznymi jeziorami w większości połączonymi Kanałem Augustowskim. Augustów to 48. miasto w Polsce pod względem powierzchni - 80,90 km²

Augustów jest ważnym węzłem komunikacyjnym oraz ośrodkiem przemysłowym, turystycznym i administracyjnym województwa podlaskiego. Z punktu widzenia liczby ludności stanowi czwarty z kolei ośrodek miejski regionu po stolicy województwa – Białymstoku oraz ośrodkach subregionalnych Suwałkach i Łomży. Miasto od 1993 roku posiada status miejscowości uzdrowskiej.

Źródło: <https://administracja.mac.gov.pl>

Rysunek 1. Położenie miasta Augustowa na tle powiatu augustowskiego

Na koniec roku 2023 zgodnie z systemem ewidencji ludności w Augustowie zameldowanych było 27 760 osób.

W wieku przedprodukcyjnym było 4 596 mieszkańców Augustowa, co stanowi ok. 16,6% liczby mieszkańców, w wieku produkcyjnym 16 598 (ok. 59,8% liczby mieszkańców), a w wieku poprodukcyjnym 6 566 (ok. 23,6% mieszkańców).

Przedział wieku	na dzień 31.12.2021			na dzień 31.12.2022			na dzień 31.12.2023		
	M	K	razem	M	K	razem	M	K	razem
0 – 17	2463	2375	4838	2392	2341	4733	2327	2269	4596
18 – 59/64	8880	8342	17222	8735	8169	16904	8589	8009	16598
60/65+	1898	4338	6236	1966	4423	6389	2059	4507	6566

Źródło: Urząd Miejski w Augustowie

Tabela 1. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w Augustowie.

2.2. Występowanie problemów społecznych na terenie Miasta

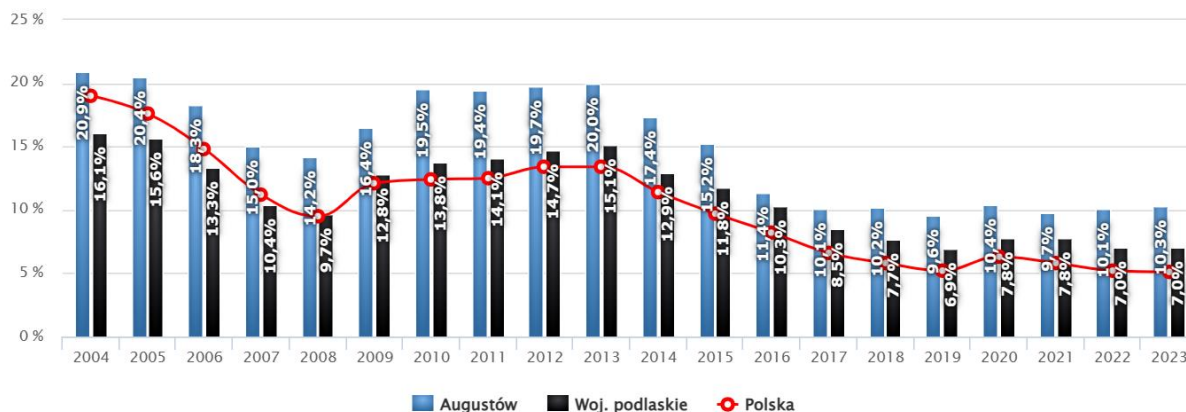
Analiza danych zastanych

A. Bezrobocie

Bezrobocie rejestrowane w Augustowie wynosiło w 2023 roku 10,3% (10,3% wśród kobiet i 10,3% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa podlaskiego (7,0%) oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski (5,1%).

Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w Augustowie w latach 2004 – 2023

(Źródło: GUS)

B. Sprzedaż alkoholu

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Augustowie, zwana dalej MKRPA, działa na podstawie przepisów Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2023r. poz.2151). W jej skład wchodzi osoby posiadające przeszkolenie z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Augustowie liczy 9 członków powołanych na podstawie Zarządzenia numer 267/19 Burmistrza Miasta Augustowa w sprawie powołania składu osobowego Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Augustowie.

Do najważniejszych zadań Komisji należą:

1. udzielanie pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom,
2. motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego, a w uzasadnionych przypadkach występowanie do Sądu Rejonowego w Augustowie z wnioskiem o zobowiązanie do leczenia odwykowego,
3. opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz kontrolowanie punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,
4. działalność w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
5. działalność w zakresie zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i specjalistycznej, podejmowanie działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
6. realizacja zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym

Ponadto w swojej działalności profilaktycznej i interwencyjnej Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dąży do:

- inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie kultury i sposobu spożywania alkoholu
- inicjowania działań na rzecz trzeźwości, wspierania działalności w tym zakresie organizacji pozarządowych

Współpraca Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Augustowie z Zespołem Interdyscyplinarnym i Grupą Roboczą:

rok	Ilość posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w których brał udział przedstawiciel MKRPA w Augustowie	Ilość posiedzeń grup roboczych w których brał udział przedstawiciel MKRPA w Augustowie	Ilość procedur „Niebieskiej Karty” wszczętych przez członków MKRPA w Augustowie
2020	2	103	3

2021	2	108	2
2022	3	206	4
2023	3	212	1

Źródło: Sprawozdanie za rok 2023 z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym na lata 2023-2026

C. Działalność w zakresie opiniowania i wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Zespół Opiniujący odbył 43 posiedzenia (30 posiedzeń w 2022 roku), na których rozpatrzył 64 wnioski o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych (34 wnioski w 2022 roku). Wydano 64 pozytywne postanowienia dotyczące sprzedaży i podawania napojów alkoholowych (34 w 2022 roku):

- 31 dotyczyło punktów gastronomicznych
- 33 dotyczyło punktów handlowych

Zespół Opiniujący każdorazowo szczegółowo analizował złożony wniosek i dokonywał oględzin placówek handlowych oraz lokali gastronomicznych, w których planowana była sprzedaż napojów alkoholowych odnosząc się do zasad określonych w Uchwale nr LXVI/611/23 Rady Miejskiej w Augustowie z dnia 20 czerwca 2023 roku w sprawie ustalenia na terenie Gminy Miasto Augustów maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz w miejscu sprzedaży, zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 22 czerwca 2023 r. poz. 3403).

Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych ważnych w 2023 roku (stan na 31.12.2023r.)

Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych ważnych w 2023 roku (stan na 31.12.2023r.)								
1) poza miejscem sprzedaży (detal)				2) w miejscu sprzedaży (gastronomia)				
1. do 4,5% (oraz piwa)	2. od 4,5 do 18% (z wyjątkiem piwa)	3. pow. 18%	4. razem	5. do 4,5% (oraz piwa)	6. od 4,5 do 18% (z wyjątkiem piwa)	7. pow. 18%	8. razem	9. Ogółem (suma kolumn 4+8)
66	67	63	196	64	43	39	146	342

Źródło: Sprawozdanie za rok 2023 z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym na lata 2023-2026

Liczba ważnych zezwoleń jest znacznie niższa od maksymalnego limitu zezwoleń ustalonego uchwałą Rady Gminy, gdyż limit ten wynosi łącznie 530 zezwoleń sprzedaży alkoholu, 240 w detalu i 290 w lokalach gastronomicznych.

D. Działalność w zakresie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych

Zgodnie z ustalonym na rok 2023 harmonogramem kontroli punktów w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych kontrolą były objęte 32 punkty sprzedaży. Zespół kontrolny odbył 17 posiedzeń i skontrolował łącznie 30 punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych (36 punktów w 2022 roku), w tym 20 sklepów i 10 lokali gastronomicznych. 2 punkty handlowe w trakcie roku zostały zamknięte w związku z czym zostały wygaszone zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych i tam kontrola nie została przeprowadzona. Odbyła się jedna kontrola doraźna przy współudziale dzielnicowego na wniosek Komendy Powiatowej Policji w Augustowie. Kontrola była przeprowadzona w związku z licznymi skargami mieszkańców ulicy, gdzie znajduje się punkt sprzedaży o zakłócanie ciszy nocnej przez klientów tegoż punktu. Punkt ten był dwukrotnie kontrolowany w roku 2023 w miesiącu marcu i sierpniu 2023, ponieważ jedna kontrola w/w punktu była zaplanowana w harmonogramie kontroli.

W trakcie czynności służbowych kontrolowano prawidłowość złożonego oświadczenia o wartości sprzedaży napojów alkoholowych za rok 2022 oraz właściwe umieszczenie informacji

o szkodliwości alkoholu na terenie kontrolowanych obiektów. Ponadto każdorazowo w kontrolowanych placówkach pouczono sprzedawców na temat zakazu sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim (w tym obligatoryjne żądanie dokumentu tożsamości potwierdzającego wiek kupującego) oraz osobom znajdującym się pod wpływem alkoholu.

E. Badanie metodą „tajemniczego klienta” przeprowadzone przez Centrum Działań Profilaktycznych

Badanie punktów sprzedaży alkoholu przeprowadzono za pomocą audytu prowadzonego metodą „tajemniczego klienta”. Metoda badawcza „Tajemniczy klient” (ang.: „Mystery Shopping”) jest wykorzystywana w wielu państwach do badania dostępności alkoholu, oraz używana, jako jedna z metod ograniczania podaży alkoholu dla osób nieuprawnionych do kupowania. Najbardziej popularne są programy mające ograniczyć sprzedaż nieletnim.

W fazie badań są wciąż projekty, które sprawdzałyby sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym. W Polsce brakuje literatury badawczej dotyczącej takiego projektu, dlatego Centrum Działań Profilaktycznych bazuje na dobrych praktykach i metodach, o sprawdzonej skuteczności opisanych w badaniach z innych państw.

Dowodów na skuteczność Programu „2S” dowodzą również nasze systematyczne badania monitorujące i ewaluujące przebieg programu. Od września 2014 roku do połowy 2018 roku skuteczność programu została sprawdzona przez CDP łącznie w trzystu sześćdziesięciu miastach i gminach w całej Polsce. Badaniom zostało poddanych łącznie 32 000 punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

W październiku 2024 roku, została przeprowadzona rekrutacja osób do roli „tajemniczych klientów” realizujących audyty (przed szkoleniem w punkcie), a także ich przeszkolenie.

W wyniku tych działań w dniach 28 – 30.10.2024 roku przeszkolona 18-letnia dziewczyna - wyglądająca młodziej, bo na ok. 17 lat - udała się wraz z trenerem Centrum Działań Profilaktycznych do punktów sprzedaży z terenu Miasta Augustów i podjęła próbę zakupu alkoholu (najczęściej piwa). Celem tego badania było sprawdzenie czy sprzedawca poprosi „Tajemniczego klienta” o dokument tożsamości potwierdzając tym samym jego pełnoletność. Bezpośrednio po próbie zakupu, trener CDP, przeprowadził w punktach sprzedaży szkolenie dotyczące konsekwencji sprzedaży alkoholu osobom nieletnim, które podyktowane jest m.in.

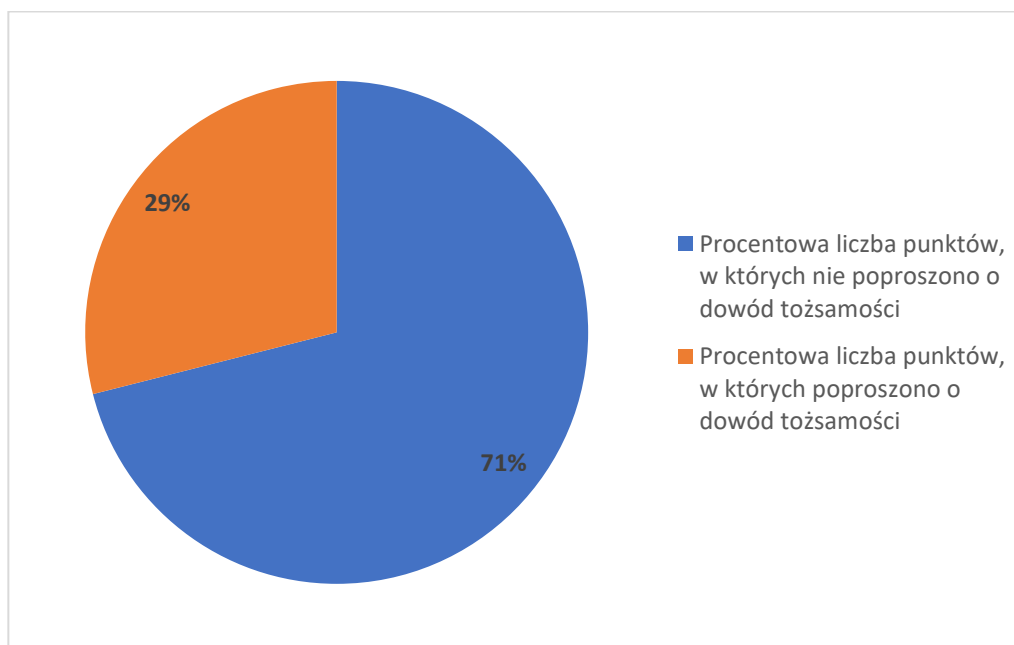
tym, że nawet za jednorazową sprzedaż nieletnim grożą wysokie kary – z utratą zezwolenia łącznie.

Dodatkowo 07.11.2024r. przeprowadzono stacjonarne szkolenie sprzedawców w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, w którym udział wzięło 58 sprzedawców z terenu Miasta Augustów.

Wyniki liczbowe audytu przedstawiają się następująco:

- liczba punktów zgłoszonych do audytu: 42
- liczba punktów, w których zrealizowano badanie: 38
- liczba sprzedawców, którzy nie prosili o dowód osobisty: 27
- liczba sprzedawców, którzy zapytali o okazanie dowodu tożsamości: 11
- liczba punktów zamkniętych/nieczynnych podczas audytu: 4

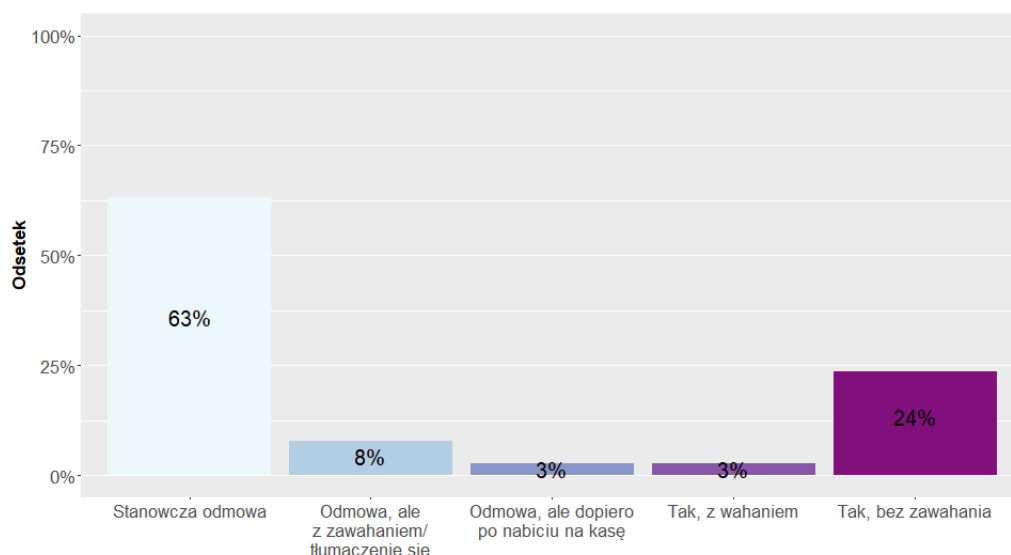
Pomijając te punkty sprzedaży, które w czasie audytu były zamknięte, ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w których zapytano o dowód tożsamości w stosunku do tych, w których – tego nie zrobiono, przedstawia się następująco:

Wykres 1. Procentowy wykaz punktów, w których poproszono lub nie poproszono o dowód tożsamości

Z powyższego wykresu wynika, że aż 71% sprzedawców w przypadku zakupu alkoholu przez osobę, która potencjalnie może być nieletnia - nie sprawdzało dowodu tożsamości, a jedynie 29% sprzedawców potwierdziło pełnoletność osoby kupującej – co jest wynikiem niezadowalającym, wskazującym na konieczność cyklicznych szkoleń i kontroli przeprowadzanych na terenie Miasta Augustów.

Dla porównania, wynik audytu „tajemniczego klienta” przeprowadzony w ramach poprzedniej Diagnozy, w roku 2021r., był znacznie lepszy. Wtedy sprzedaży dokonano jedynie w 27% punktów sprzedaży, co jest wynikiem znacznie niższym od tego, uzyskanego w tegorocznym badaniu.

Źródło: Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych Miasta Augustów 2021 – audyt „tajemniczego klienta”

W trakcie przeprowadzania audytu „Tajemniczego klienta” i szkolenia sprzedawców, trener CDP, zwracał również uwagę na prawidłowość oznakowania punktów sprzedaży alkoholu w tabliczki dotyczące zakazu sprzedaży osobom nieletnim i nietrzeźwym w punktach sprzedaży i punktach gastronomicznych w Mieście Augustów. Dodatkowo, trener CDP, zwracał uwagę na reklamy alkoholu, które często są umieszczane w sklepach, na witrynach, czy tzw. „patyczakach”. Reklamy są co prawda dozwolone, ale w myśl obowiązujących przepisów muszą na nich być umieszczone odpowiednie informacje dotyczące zakazu sprzedaży nieletnim i szkodliwości alkoholu oraz zajmować ustawowo określoną powierzchnię na danym plakacie, czyli nie mniej niż 20%. Ogólnie wszystkie, ze sprawdzonych sklepów w Mieście Augustów posiadały odpowiednie reklamy.

F. Leczenie odwykowe

Działalność interwencyjna Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W toku prowadzonych postępowań Zespół motywujący, składający się każdorazowo z prowadzącego i protokolanta, odbył 78 posiedzeń (83 posiedzenia w 2022 roku), w tym 12 posiedzeń wyjazdowych przy współudziale dzielnicowego do miejsca zamieszkania osób zgłoszonych. Rozpatrzono 290 spraw o wszczęcie postępowania do podjęcia leczenia odwykowego. Na każdym posiedzeniu Komisji rozpatrywano średnio od 4 do 5 spraw. Podczas pracy zespół motywujący prowadził 199 rozmów profilaktycznych z osobami zgłoszonymi w tym 91 rozmów przeprowadzono z osobami wskazanymi w „Niebieskiej Karcie” jako osoby stosujące przemoc domową. Rozmowy te dotyczyły przede wszystkim informowania o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy domowej oraz o miejscach na terenie miasta gdzie można skorzystać ze specjalistycznej pomocy terapeutycznej tzn. z programu korekcyjno — edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie oraz grup wsparcia dla osób będących w kryzysie. Do realizowanych działań Komisji należy również motywowanie osób do podjęcia kroków prowadzących do abstynencji.

Przeprowadzono 212 rozmów motywujących z członkami rodziny, świadkami i osobami współuzależnionymi, z czego 87 rozmów wspierających przeprowadzono z osobami doświadczającymi przemocy domowej. Wiele z osób zgłoszonych w toku prowadzonych przez Komisję działań podejmowało dobrowolnie leczenie ambulatoryjne lub stacjonarne, jak również członkowie rodzin decydowali się na skorzystanie ze specjalistycznego wsparcia dla osób współuzależnionych. Umorzono 31 spraw.

W trakcie pracy zespołów motywujących MKRPA podczas rozmów zarówno z osobami zgłoszonymi oraz rodzinami członkowie Komisji poruszali zagadnienia tj.:

- prawne aspekty procedury zobowiązania do leczenia odwykowego,
- picie szkodliwe i uzależnienie,
- leczenie osób uzależnionych od alkoholu,
- wpływ uzależnienia na życie rodzinne,
- problem przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- wpływ doświadczeń z dzieciństwa w rodzinie z problemem alkoholowym na funkcjonowanie w życiu dorosłym,
- możliwości skorzystania na terenie miasta z bezpłatnej pomocy specjalistycznej.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Augustowie na podstawie art. 24 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi w 2023 roku skierowała 18 osób na badanie do biegłych sądowych. W jednym przypadku nie zostało stwierdzone uzależnienie u osoby badanej. Jedna z osób skierowanych na badanie przed wyznaczonym terminem pojechała dobrowolnie na terapię do ośrodka stacjonarnego na co przedstawiła stosowne zaświadczenie.

Do Sądu Rejonowego w Augustowie III Wydział Rodzinny i Nieletnich przekazano 16 spraw z wnioskami o zobowiązanie do poddania leczeniu odwykowemu wraz z opinią biegłego (13 spraw w 2022 roku). W 12 sprawach zapadło postanowienie Sądu o nakazie podjęcia leczenia odwykowego. 8 nakazów dotyczyło leczenia niestacjonarnego a 4 sprawy dotyczyły leczenia stacjonarnego. Wszystkie osoby otrzymały nadzór kuratora do zrealizowania obowiązku leczenia. W 4 sprawach z roku 2023 nie zapadła jeszcze decyzja Sądu.

W 2023 skierowano do Sądu Rejonowego w Augustowie III Wydział Rodzinny i Nieletnich 7 wniosków o skontrolowanie wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi. W dwóch rodzinach władza rodzicielska została ograniczona poprzez nadzór kuratora, kuratelą objęto czworo dzieci. W pozostałych przypadkach jak wynikało ze sporządzonego wywiadu kuratora sądowego nie zachodziły przesłanki do wszczęcia postępowania sądowego i ingerencji we władzę rodzicielską. Kurator podczas sporządzania wywiadu środowiskowego i wizytowania rodziny w miejscu zamieszkania przeprowadzał rozmowy dyscyplinujące z opiekunami i informował o konsekwencjach prawnych wynikających z nieprawidłowego sprawowania opieki nad dziećmi.

W roku 2023 MKRPA założyła 1 procedurę „Niebieskiej Karty”, która dotyczy małoletniego dziecka i przekazano do Przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego w Augustowie.

Wnioski składane do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Augustowie w sprawie uruchomienia procedury zmierzającej do zobowiązanie do leczenia odwykowego

Podmioty składające wnioski	2021	2022	2023
Policja	58, w tym 31 - przemoc w rodzinie z nadużywaniem alkoholu	39 w tym 22 - przemoc w rodzinie z nadużywaniem alkoholu	35, w tym 23 - przemoc w rodzinie z nadużywaniem alkoholu
Prokuratura Rejonowa w Augustowie	0	0	0

Sąd Rejonowy w Augustowie	0	0	1
I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Augustowie	0	0	3
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie	9, w tym 2 - przemoc w rodzinie z nadużywaniem alkoholu	16, w tym 7 - przemoc w rodzinie z nadużywaniem alkoholu	4
Członkowie rodzin i osoby prywatne	22	21	17
Inne podmioty, np. Stowarzyszenie Niebieska Linia, NZOZ PZP-PTUiW, komisje z innych miast i gmin	2	0	0
Szkoły i placówki oświatowe	1	1	1
Razem	92	77	61

Źródło: Sprawozdanie za rok 2023 z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym na lata 2023-2026

Zauważyć można znaczny spadek uruchomienia procedur zmierzających do zobowiązania do leczenia odwykowego z 92 przypadków w 2021 roku do 61 sytuacji w roku 2023.

Ponadto w 2023 roku pracownik Urzędu Miejskiego w Augustowie odpowiedzialny za obsługę Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych udzielił 21 porad dla osób zgłaszających się do Komisji (53 porady w 2022 roku), które dotyczyły:

- uzależnienia i współuzależnienia,
- przebiegu prowadzonej procedury dot. zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego,
- funkcjonowania rodziny z problemem alkoholowym,
- przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- motywowania do korzystania z bezpłatnych specjalistycznych form pomocy dla dorosłych,
- motywowania do korzystania z bezpłatnych specjalistycznych form pomocy na terenie miasta dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.

G. Dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Liczba osób zameldowanych w Augustowie na dzień 31 grudnia 2023r. wynosi 27 760 (dane Urząd Miejski w Augustowie). W roku 2023 ze świadczeń z pomocy społecznej skorzystało – 2.074 osób stanowi to 7,47 % mieszkańców Augustowa.

Główne powody przyznania pomocy mieszkańcom Augustowa w roku 2023

Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	327	594
Bezdomność	24	26
Potrzeba ochrony macierzyństwa:	15	63
w tym potrzeba ochrony wielodzietność	15	63
Bezrobocie	312	632
Niepełnosprawność	112	150
Długotrwała lub ciężka choroba	391	654
Bezradność w sprawach opiek. – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem:	108	294
rodziny niepełne	49	139
rodziny wielodzietne	24	138
Przemoc domowa	2	2
Alkoholizm	24	32
Narkomania	2	2
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	5
Zdarzenia losowe	2	3

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Augustowie za rok 2023

Realizatorem zadania dotyczącego przeciwdziałania przemocy domowej na terenie miasta Augustowa jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie. W roku 2023 została wdrożona nowelizacja ustawy, która zmieniła wiele elementów systemu. Od 2023r ustawa przeciwdziała przemocy domowej (wcześniej w rodzinie), został powołany nowy Zespół Interdyscyplinarny, grupy robocze zostały przekształcone w grupy diagnostyczno – pomocowe. Nowelizacja ustawy wprowadziła szereg zmian w lokalnym systemie przeciwdziałania przemocy domowej. W 2023 roku odbyły się 4 posiedzenia Zespołu.

Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa w związku z procedurą „Niebieska Karta”:

Forma pomocy specjalistycznej	Liczba osób
psychologiczna	56
pedagogiczna	15
prawna	46
medyczna	0
socjalna	99
zawodowa i rodzinna	46

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Augustowie za rok 2023

W roku 2023 do Zespołu Interdyscyplinarnego w Augustowie wpłynęło 105 formularzy „Niebieskiej karty” – A. W roku sprawozdawczym powołano 100 grup roboczych i pomocowo - diagnostycznych, różnica pomiędzy wpływem formularzy „Niebieskiej Karty” a powołanymi grupami wynika z sytuacji, że do niektórych rozpatrywanych indywidualnych przypadków wpłynęło więcej niż jeden formularz „Niebieskiej Karty”.

Instytucja zakładająca „Niebieską Kartę”	Liczba formularzy
Komenda Powiatowa Policji w Augustowie	88
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie	12
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Augustowie	1
Placówki oświatowe	4
Ochrona zdrowia	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Augustowie za rok 2023

W 2023 roku były kontynuowane działania na rzecz 23 rodzin z problem przemocy, w których grupy robocze zostały powołane w 2022. W sumie w okresie sprawozdawczym prowadzono 100 grup. W okresie od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023r. odbyło się 260 posiedzeń grup. W toku pracy zakończono 97 procedur „Niebieska Karta”, w tym:

- 44 w związku z ustaniem przemocy domowej,
- 53 w związku z rozstrzygnięciem o braku zasadności podejmowania działań.
- 5 odstąpiono od dalszych czynności działań w związku z niepotwierdzeniem stosowania przemocy domowej

W Augustowie istnieje możliwość korzystania z pomocy asystenta rodziny. W 2023 roku pracę asystenta rodziny wykonywały 3 osoby, w tym dwie na umowę o pracę na czas nieokreślony oraz jedna osoba na umowę o pracę na zastępstwo, ze względu na zwolnienie lekarskie jednego z asystentów rodziny oraz urlop macierzyński. Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15. W 2023r. asystenci rodziny pod swoją opieką mieli łącznie 24 rodziny.

W roku 2023 r. odbyły się cykl spotkań grupy wsparciowo – warsztatowej skierowanej do rodziców potrzebujących wsparcia w procesie wychowania i opieki nad dziećmi. Prowadzone były równocześnie 2 grupy, w których łącznie uczestniczyło 11 rodziców. Cykl składał się z 13 spotkań trwających po 1,5 godziny każde.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Augustowie prowadzone jest bezpłatne poradnictwo psychologiczne, z którego w roku 2023 skorzystało 78 osób, zostało udzielonych 320 porad.

3. Metodologia badań

3.1. Zastosowane metody oraz przebieg badań

Zakres badań

W ramach Diagnozy przeprowadzono następujące czynności badawcze:

- 1) Badanie uczniów klas VII-VIII SP - ankieta internetowa (CAWI);
- 2) Badanie uczniów szkół ponadpodstawowych - ankieta internetowa (CAWI);
- 3) Badanie dorosłych mieszkańców Miasta - ankiety papierowe i internetowe (PAPI i CAWI);
- 4) Analiza dokumentów strategicznych – m.in. miejskie programy profilaktyczne, ewaluacja działań profilaktycznych, polityka społeczna;

- 5) Analiza danych statystycznych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Augustowie oraz Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Augustowie,
- 6) Porównanie wyników badania z wybranymi badaniami ogólnopolskimi (ESPAD, HBSC, CBOS); Porównanie wyników badania z innymi badaniami przeprowadzonymi przez Centrum Działań Profilaktycznych; Porównanie wyników badania z Diagnozą Lokalnych Zagrożeń Miasta Augustowa z 2021 roku,
- 7) Opracowanie wniosków z Diagnozy pod kątem praktycznych wskazówek do tworzenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym, Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej.

Badania kwestionariuszowe terenowe i on-line

W celu zebrania danych użytych w niniejszej Diagnozie zastosowano pomiar kwestionariuszowy techniką *CAWI* i *PAPI*. Badanie wśród dorosłych respondentów zostały przeprowadzone w październiku i listopadzie 2024 roku. Uczniowie szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych na terenie Miasta w analogicznym okresie wzięli udział w badaniu kwestionariuszowym on-line (*CAWI*) wypełniając ankiety elektroniczne dotyczące problemów społecznych.

Analiza danych zastanych i dokumentów strategicznych

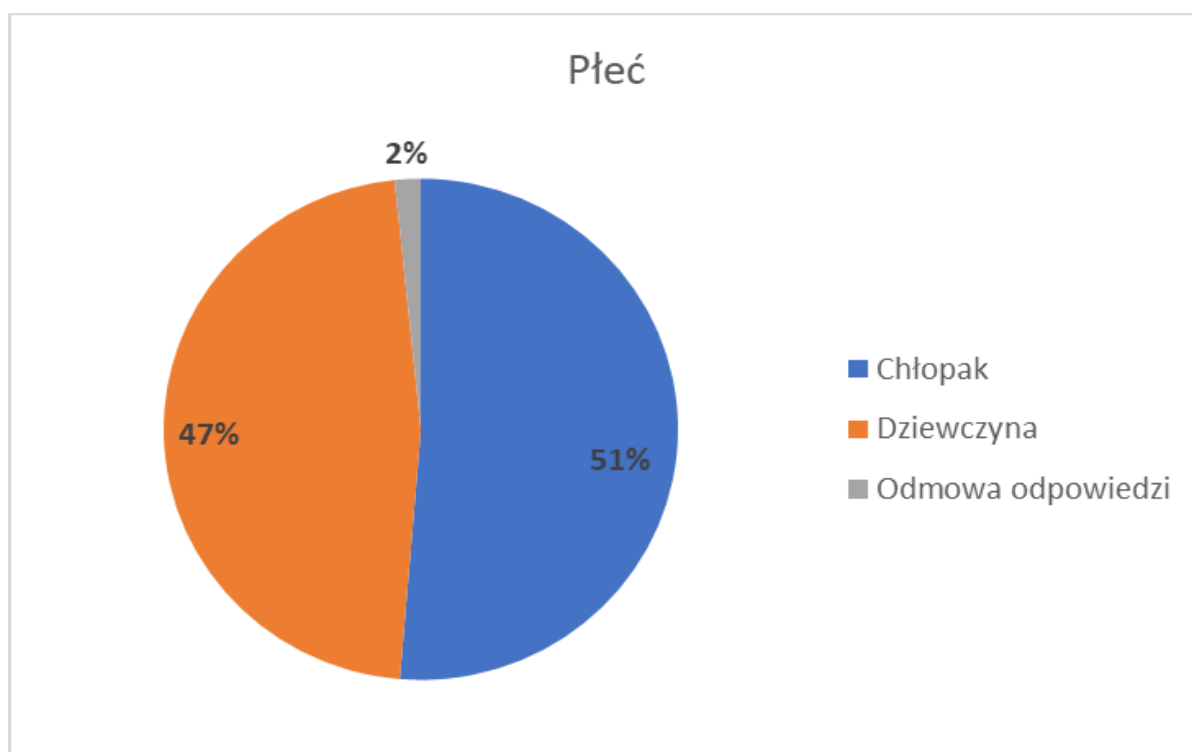
W ramach *desk research* zostały zebrane dane dotyczące demografii Miasta Augustów. Analizie poddano dane pochodzące z Banku Danych Lokalnych GUS. Ponadto, w celu zbadania aktualnego rozwoju Miasta Augustów z punktu widzenia strategii rozwojowych, przeanalizowano dostępne dokumenty strategiczne.

4. Charakterystyka przebadanej próby

4.1. Uczniowie

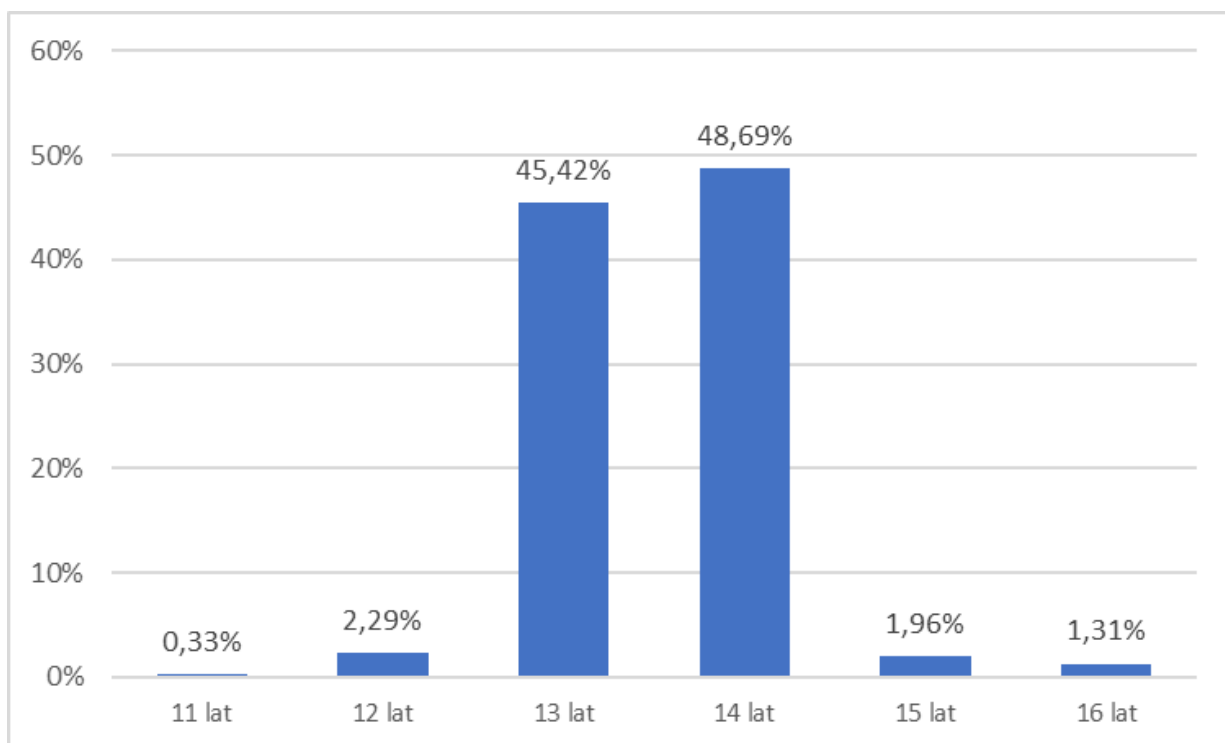
Przebadano łącznie 326 uczniów. Usunięto dane, które wskazywały na nierzetelny wynik. Kategorią odrzucenia obserwacji było brak odpowiedzi na pytanie, do jakiej szkoły uczęszcza dany uczeń oraz twierdząca odpowiedź na pytanie dotyczące styczności uczniów z nieistniejącą substancją psychoaktywną wraz z zaznaczeniem, że uczeń stosuje narkotyki codziennie. Drugim kryterium wykluczenia były występujące braki danych i niedokończone ankiety. Po usunięciu ankiet wadliwych pozostało 307 prawidłowo wypełnionych kwestionariuszy.

Próba uczniów rozkłada się dosyć równomiernie, 51% ankietowanych to chłopcy. Grupę dziewczyn stanowi 47%, a niecałe 4% osób odmówiło odpowiedzi na pytanie o płeć.

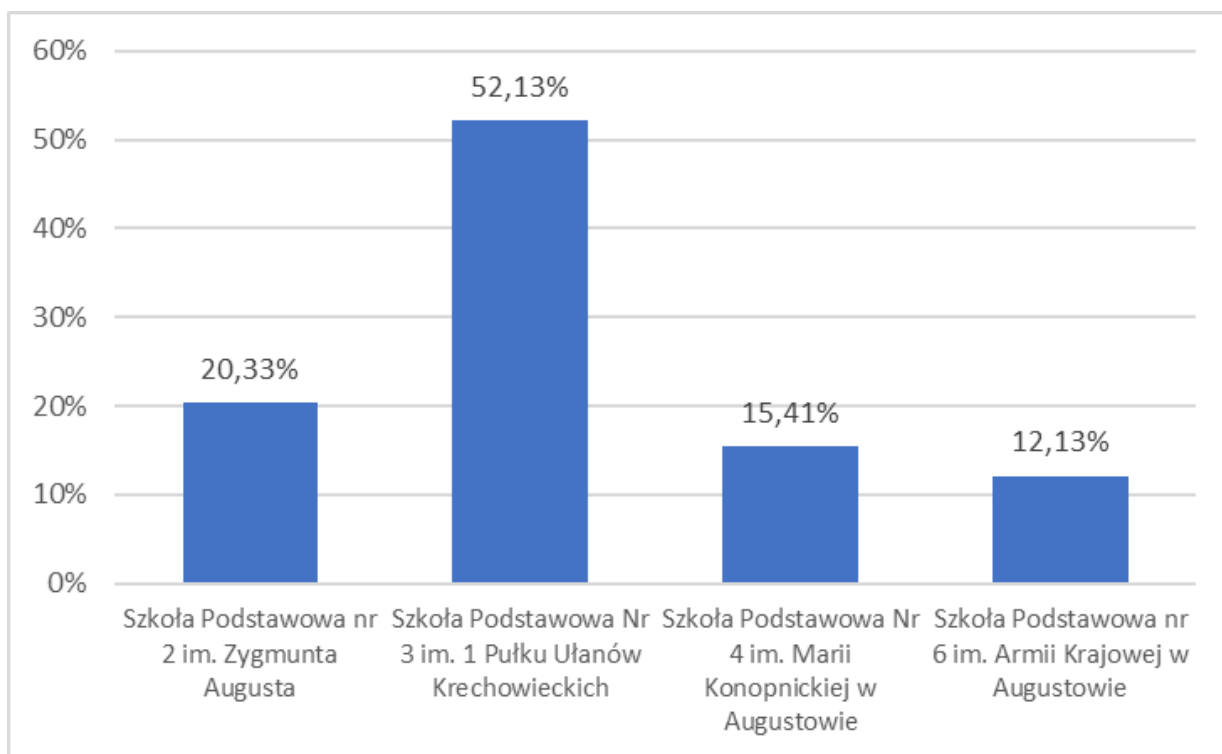
Wykres 2. Podział uczniów ze względu na płeć.

Przedział wiekowy respondentów biorących udział w badaniu wynosił od 11 do 16 lat. Najwięcej badanych, bo w obu przypadkach prawie połowa, miała 14 lat (48,69%) i 13 lat (45,42%). Znacznie mniejszy odsetek stanowili młodzi mieszkańcy w wieku 12 lat (2,29%), 15 lat (1,96%) i 16 lat (1,31%) a jedynie 0,33% osób była w wieku 11 lat.

Wykres 3. Wiek uczniów.

Ponad połowa respondentów (52,13%) uczęszczała do Szkoły Podstawowej nr 3, co czyni tę szkołę największym uczestnikiem badania. Drugą pod względem ilości odpowiedzi placówką była Szkoła Podstawowa nr 2 (20,33%). Mniej liczną grupę stanowili uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 4, którzy stanowili 15,41% respondentów, a także ci z SP nr 6 (12,13%).

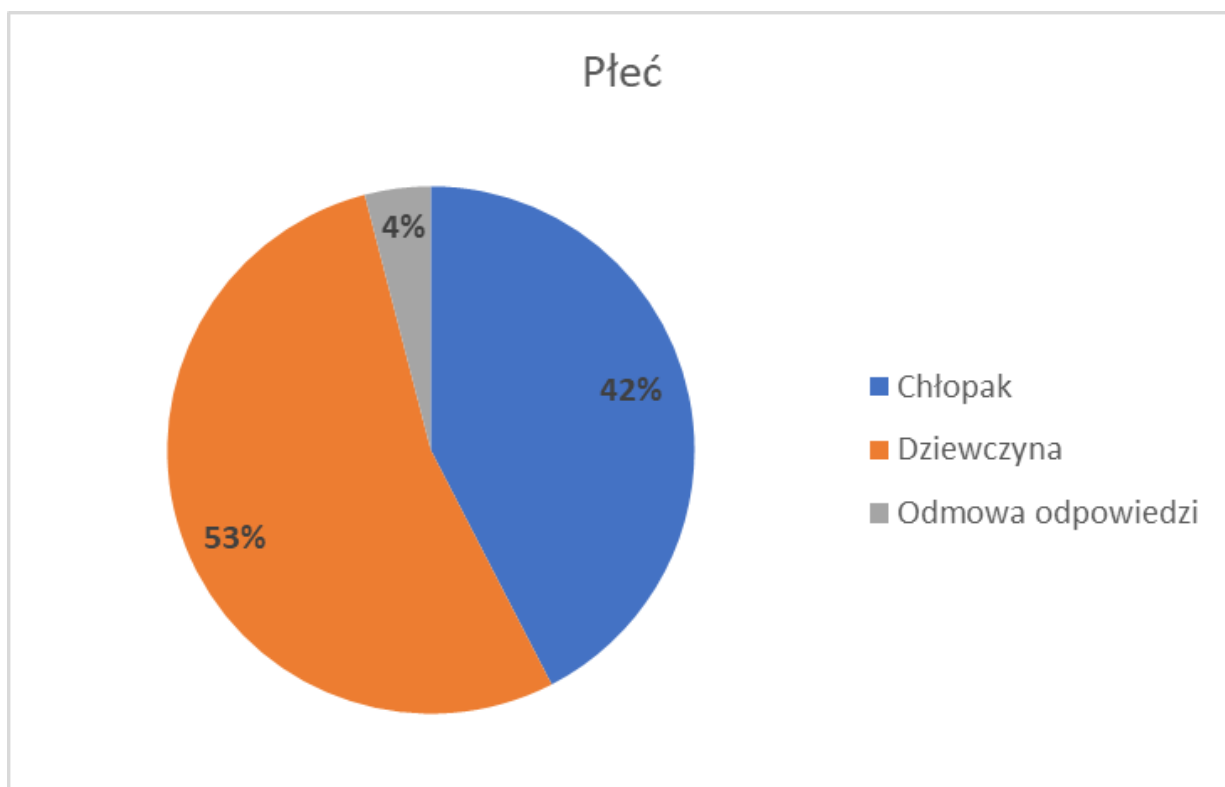

Wykres 4. Odsetek uczniów uczęszczających do poszczególnych szkół podstawowych w Mieście.

4.2. Młodzież

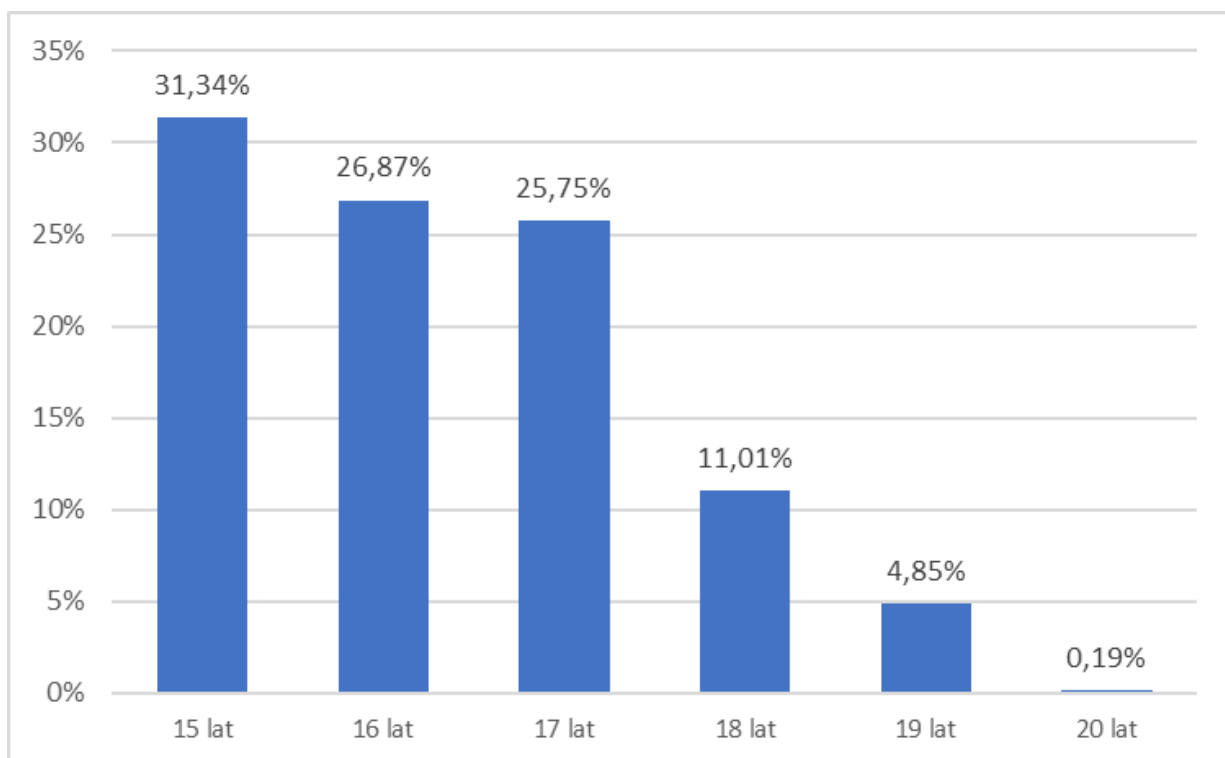
Przebadano łącznie 569 uczniów. Usunięto dane, które wskazywały na nierzetelny wynik. Kategorią odrzucenia obserwacji było brak odpowiedzi na pytanie, do jakiej szkoły uczęszcza dany uczeń oraz twierdząca odpowiedź na pytanie dotyczące styczności uczniów z nieistniejącą substancją psychoaktywną wraz z zaznaczeniem, że uczeń stosuje narkotyki codziennie. Drugim kryterium wykluczenia były występujące braki danych i niedokończone ankiety. Po usunięciu ankiet wadliwych pozostało 537 prawidłowo wypełnionych kwestionariuszy.

Próba respondentów składa się w 42% z chłopaków. Grupę dziewczyn stanowi 53%, a 4% osób odmówiło odpowiedzi na pytanie o płeć.

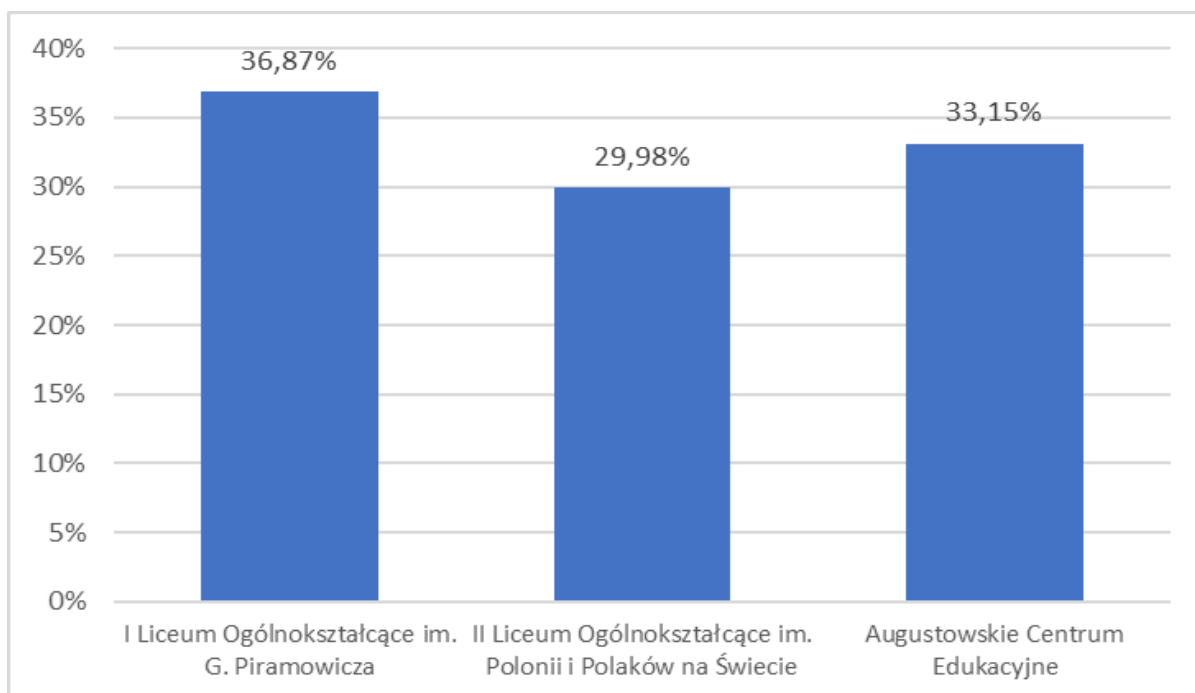
Wykres 5. Podział uczniów ze względu na płeć.

Przedział wiekowy respondentów biorących udział w badaniu wynosił od 15 do 20 lat. Wśród odpowiedzi najczęściej pojawiały się osoby w wieku 15 lat, które stanowiły 31,34% badanych. Kolejną grupą wiekową byli szesnastolatki, którzy stanowili 26,87% respondentów. Następnie, 25,75% uczestników miało 17 lat. Osiemnastolatki stanowią 11,01% badanych. Mniejszą grupę stanowili dziewiętnastolatki, którzy stanowili 4,85% respondentów. Najrzadziej deklarowano wiek 20 lat, co stanowiło 0,19% uczestników, czyli tylko jedną osobę.

Wykres 6. Wiek uczniów.

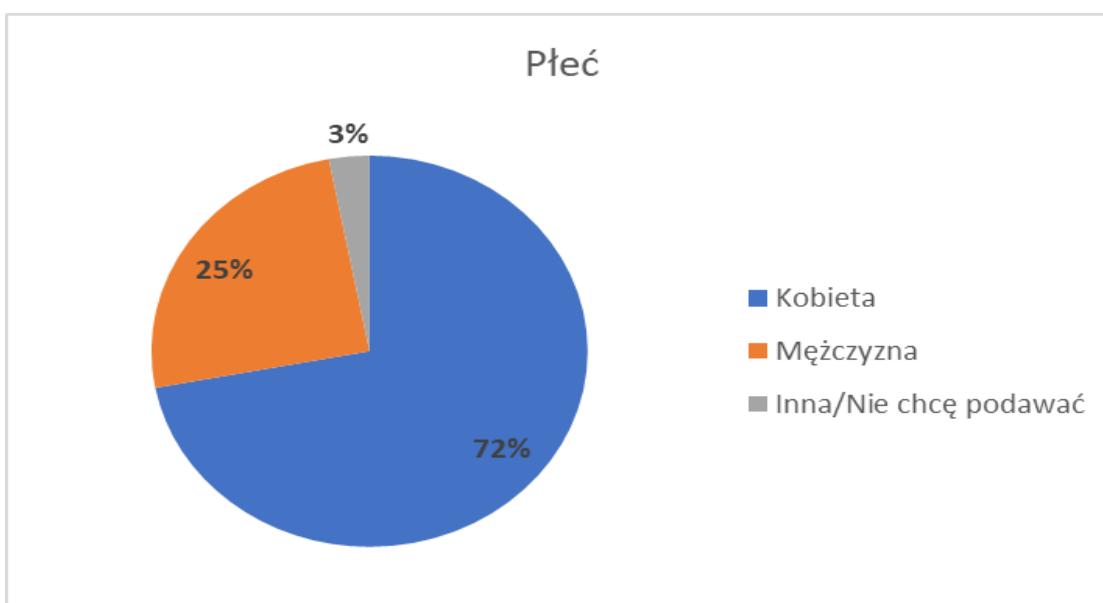
Respondenci biorący udział w badaniu uczęszczali do różnych szkół. Najwięcej odpowiedzi dotyczyło I Liceum Ogólnokształcącego im. G. Piramowicza. Tę szkołę wskazało 36,87% badanych. Na drugim miejscu znalazło się Augustowskie Centrum Edukacyjne, które reprezentuje 33,15% uczestników badania. Z kolei do II Liceum Ogólnokształcącego im. Polonii i Polaków na Świecie uczęszcza 29,98% respondentów.

Wykres 7. Odsetek uczniów uczęszczających do poszczególnych szkół ponadpodstawowych w Mieście.

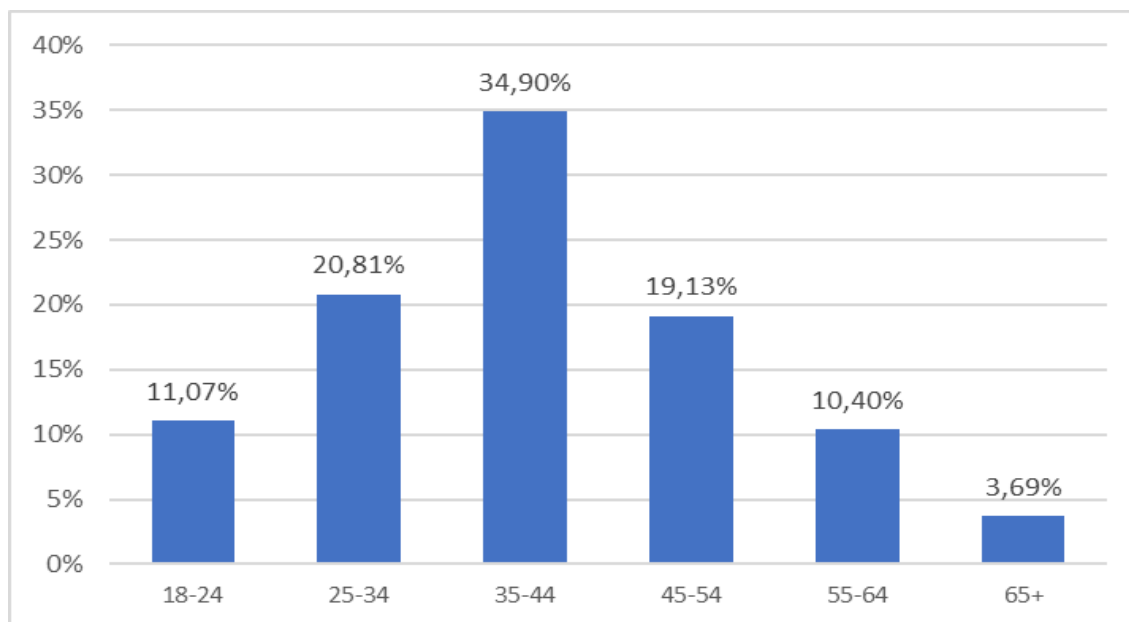
4.3. Dorośli mieszkańcy

Metodami kwestionariuszowymi PAPI i CAWI przebadano łącznie 300 dorosłych mieszkańców Miasta. Próba dorosłych mieszkańców jest zdominowana przez kobiety, które stanowią 72% grupy. Grupę mężczyzn stanowi 25% badanych, zaś 3% grupy wybrało odpowiedź Inna/Nie chce podawać.

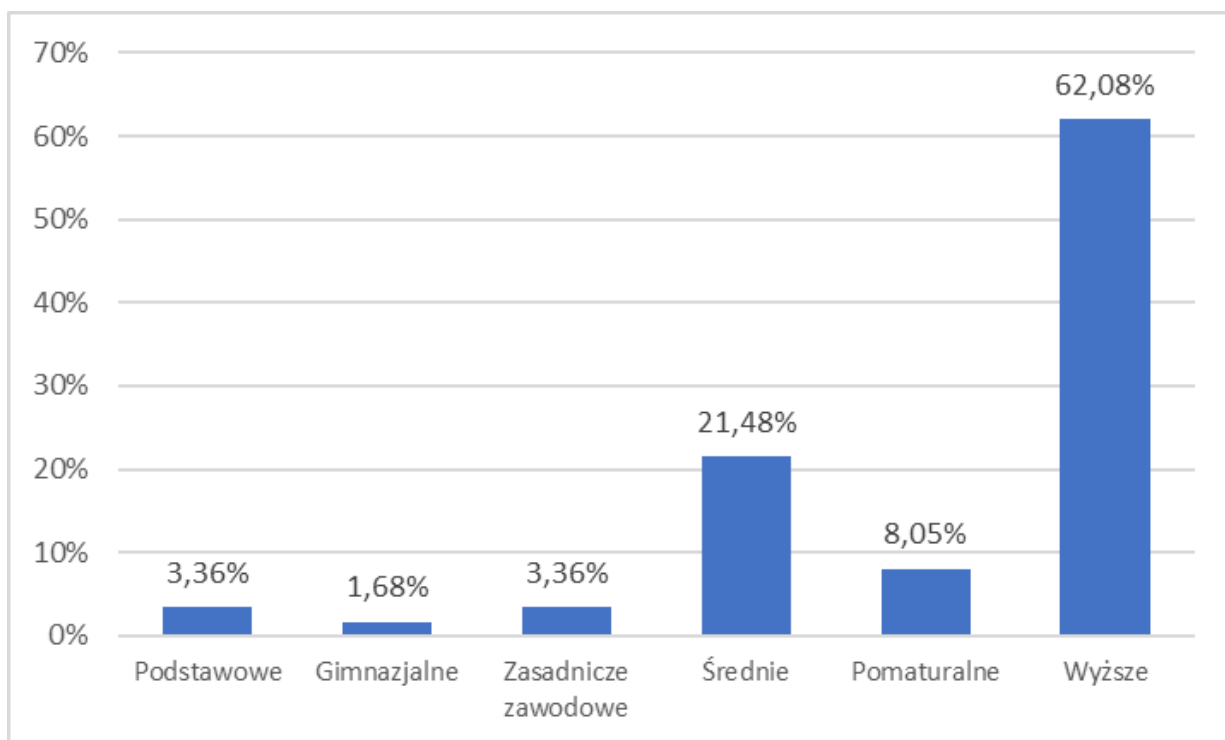
Wykres 8. Odsetek kobiet i mężczyzn w próbie osób dorosłych.

Jeśli chodzi o wiek badanych dorosłych, najliczniejsza grupa, wynosząca ponad jedną trzecią, stanowią dorośli, w wieku 35-44 lat (34,90%). Jeden na pięciu badanych to osoba w wieku 25-34 lat (19,66%) lub 45-54 lat (19,13%). Po jednej na dziesięć osób badanych pochodzi z grupy wiekowej 18-24 lat (11,07) lub 55-64 lat (10,40%). Najmniej liczną grupę stanowią osoby w wieku emerytalnym (65+) - 3,69% próby.

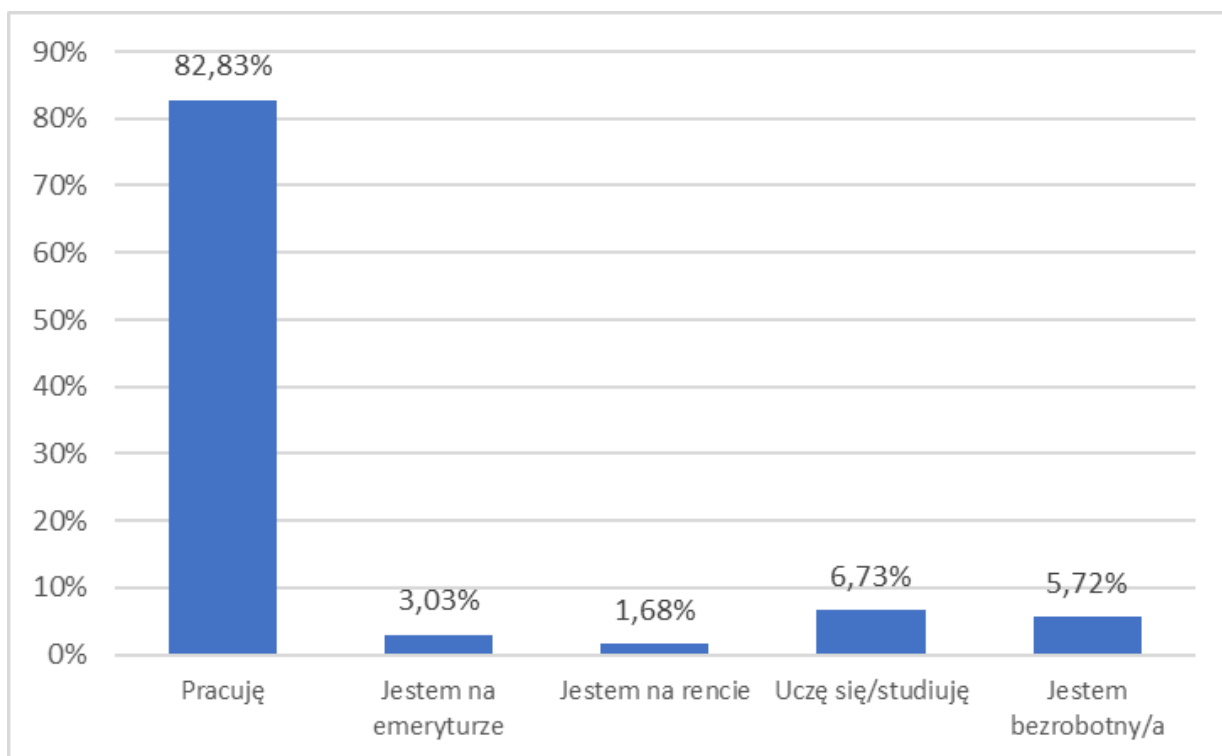
Wykres 9. Wiek dorosłych ankietowanych.

Wyniki ankiety przedstawiającej poziom wykształcenia respondentów pokazują, że największy odsetek stanowią osoby z wykształceniem wyższym (62,08%), następnie jedna piąta ankietowanych posiada wykształcenie średnie (21,48%). 8,05% badanych posiada wykształcenie pomaturalne, po 3,36% zasadnicze zawodowe, lub podstawowe a najmniej liczną grupą są dorośli posiadający wykształcenie gimnazjalne (1,68%).

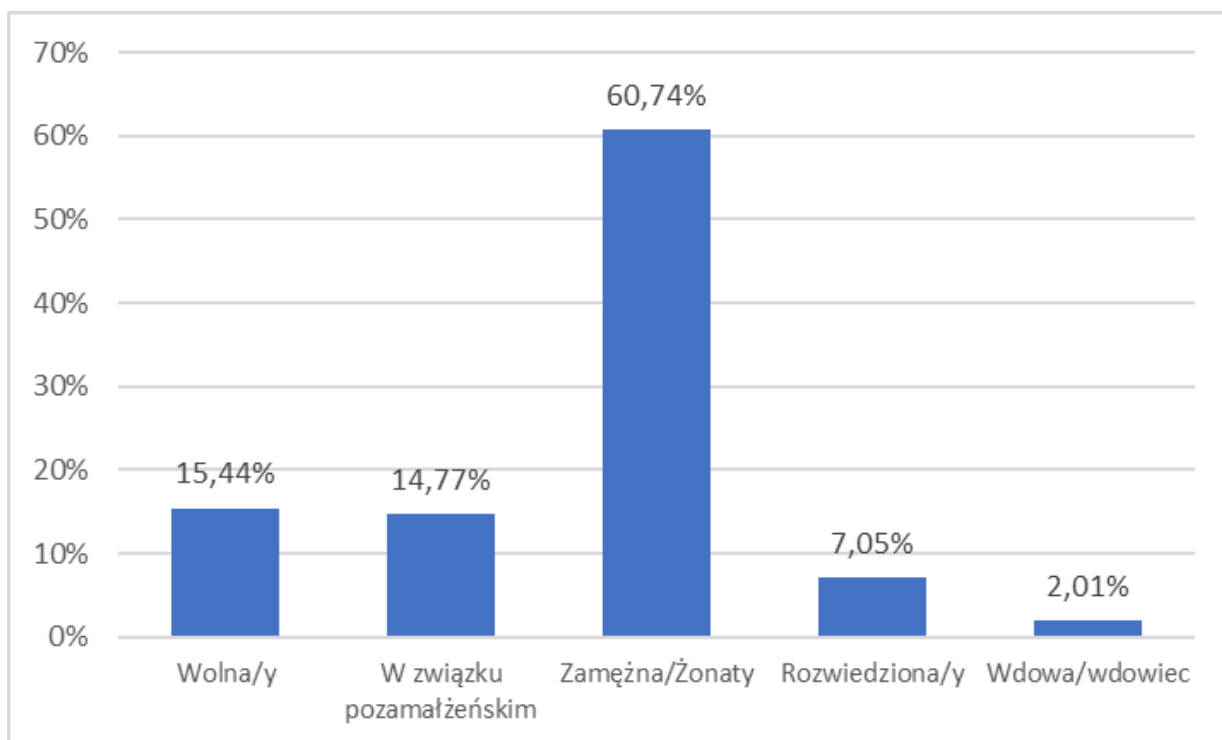
Wykres 10. Wykształcenie dorosłych ankietowanych.

Zdecydowanie najliczniejsza grupa, to osoby pracujące (82,83%). Drugie w kolejności są grupy dorosłych uczących się/studiujących (6,73) lub bezrobotnych (5,72%). Osoby przebywające na emeryturze stanowią grupę 3,03% wśród wszystkich badanych a 1,68% badanych to osoby będące na rencie.

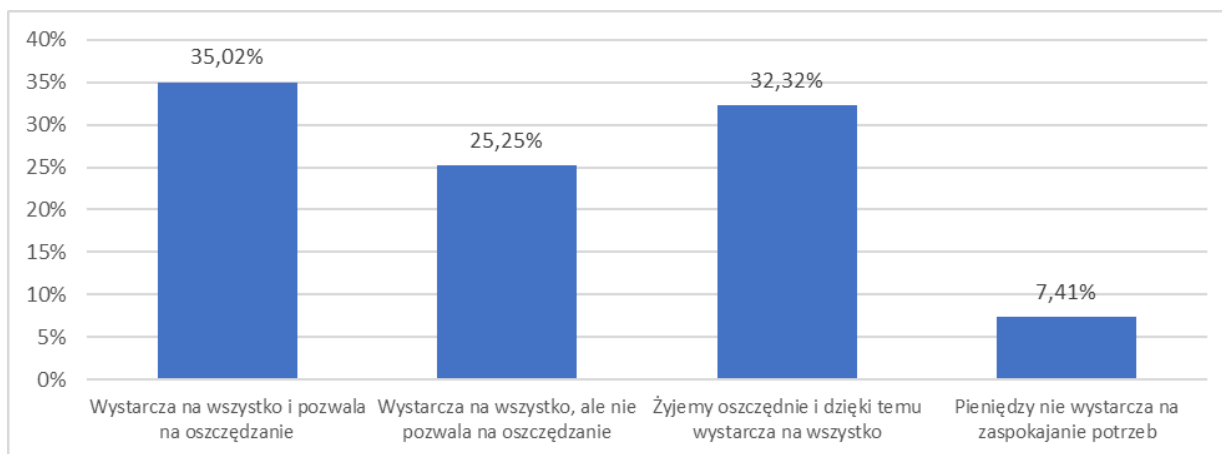
Wykres 11. Status zawodowy ankietowanych.

Następnie poproszono ankietowanych o wskazanie stanu cywilnego. najliczniejszą grupą, wynoszącą 60% są osoby w związku małżeńskim. Osoby stanu wolnego to 15,44% badanych, prawie tyle samo, bo 14,77% to osoby w związku pozamałżeńskim. Osoby rozwiedzione stanowią 7,05% przebadanych, natomiast 2,01% to wdowy oraz wdowcy.

Wykres 12. Stan cywilny respondentów.

Strukturę próby pod względem zasobności osób badanych przedstawia poniższy wykres. 35,02% respondentów stwierdziło, że pieniędzy wystarcza im na wszystko i mogą również oszczędzać. 25,25% uważa, że pieniędzy wystarcza na wszystkie potrzeby, ale nie pozwala to na oszczędzanie. 32,32% deklaruje, że żyją oszczędnie i dzięki temu wystarcza im na wszystko. Niepokojące jest jednak to, że prawie jedna dziesiąta mieszkańców (7,41%) przyznaje, że pieniędzy nie wystarcza im na zaspokojenie potrzeb.

Wykres 13. Sytuacja materialna mieszkańców.

5. Badania uczniów szkół i dorosłych mieszkańców

5.1. Alkohol

Według badaczy alkohol sytuuje się na piątym miejscu pod kątem szkodliwości oraz siły uzależnienia i wyprzedza takie substancje jak amfetamina, ketamina, marihuana, LSD, GHB czy MDMA. Szczególnie młody organizm narażony jest na poważne skutki działania alkoholu. W niniejszym podrozdziale poddano analizie problem spożycia alkoholu w Mieście Augustów zarówno wśród dzieci i młodzieży, jak i dorosłych mieszkańców.

5.1.1. Alkohol – przekonania i spożycie wśród uczniów szkół podstawowych

Spożycie alkoholu wśród osób nieletnich stanowi poważny problem społeczny. Alkohol należy do środków psychoaktywnych, który obok tytoniu jest używany przez młodzież od wczesnych lat adolescencji (odsetek adolescentów, którzy choć raz próbowali napoju alkoholowego w grupie wiekowej 11-15 lat wynosi 34,6%)⁵. W starszej kohorcie (od 15 do 16 roku życia) odsetek osób, które są po inicjacji alkoholowej wynosi już 80%, a w ciągu ostatnich 30 dni alkohol spożywała prawie połowa (46,7%) nastolatków w tej grupie wiekowej⁶. Wiek inicjacji alkoholowej w Polsce przyjmuje się na okres 12-13 roku życia, kiedy połowa nastolatków próbowała chociaż raz w życiu napojów alkoholowych.

Przekonania normatywne na temat spożywania alkoholu to przekonania osób młodych na temat tego, jak często dochodzi do spożycia alkoholu wśród ich rówieśników oraz czy spożycie alkoholu jest zjawiskiem modnym i powszechnie przyjętym. Zgodnie z badaniami „osoby niepełnoletnie są najbardziej narażone na nadmierne picie, jeśli wierzą, że większość innych osób pije, że od nich oczekuje się picia i że picie przynosi wiele korzyści”⁷. Im silniejsze jest

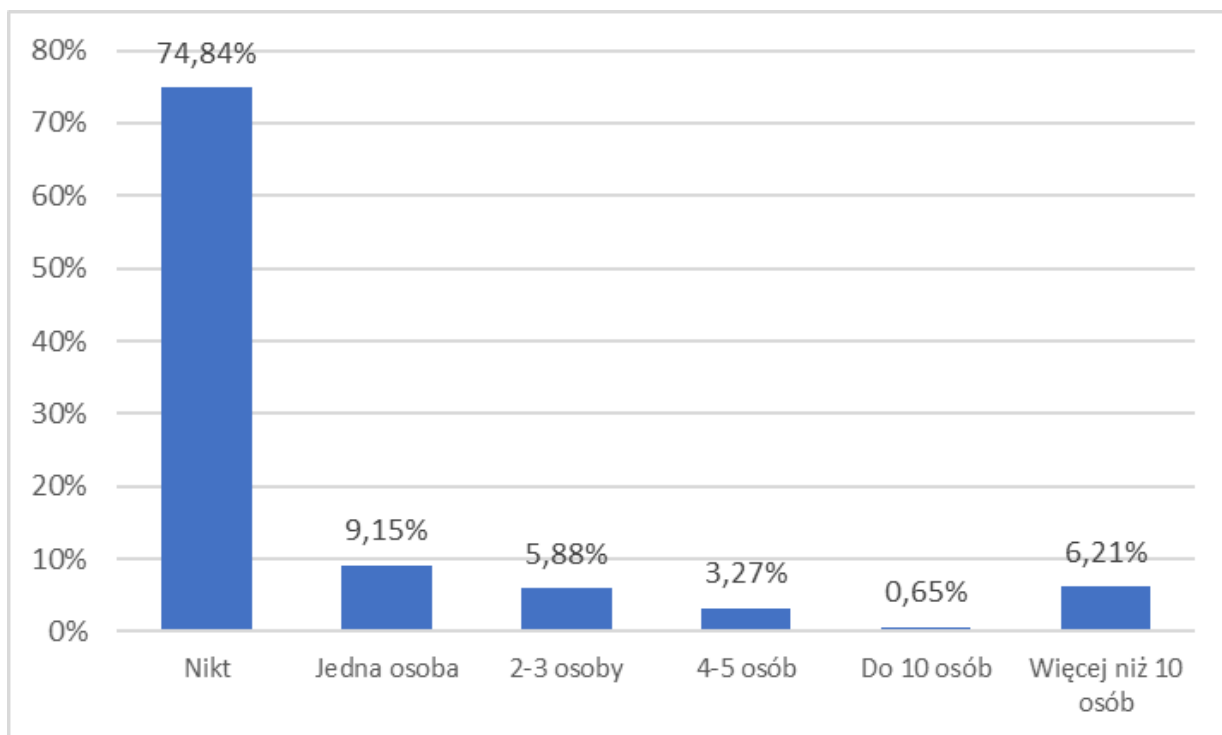
⁵ Mazur, J., Małkowska-Szcutnik, A. (2018). *Zdrowie uczniów w 2018 roku na tle nowego modelu badań HBSC*. Warszawa: Instytut Matki i Dziecka.

⁶ Sierosławski, J. (2019). Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r. Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD. Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii.

⁷ Padon, A. A., Rimal, N. N., Jernigan, D., Siegel, M., Dejong, W. (2016). Tapping Into Motivations for Drinking Among Youth: Normative Beliefs About Alcohol Use Among Underage Drinkers in the United States. *Journal of Health Communication*, 21(10), 1079-1087.

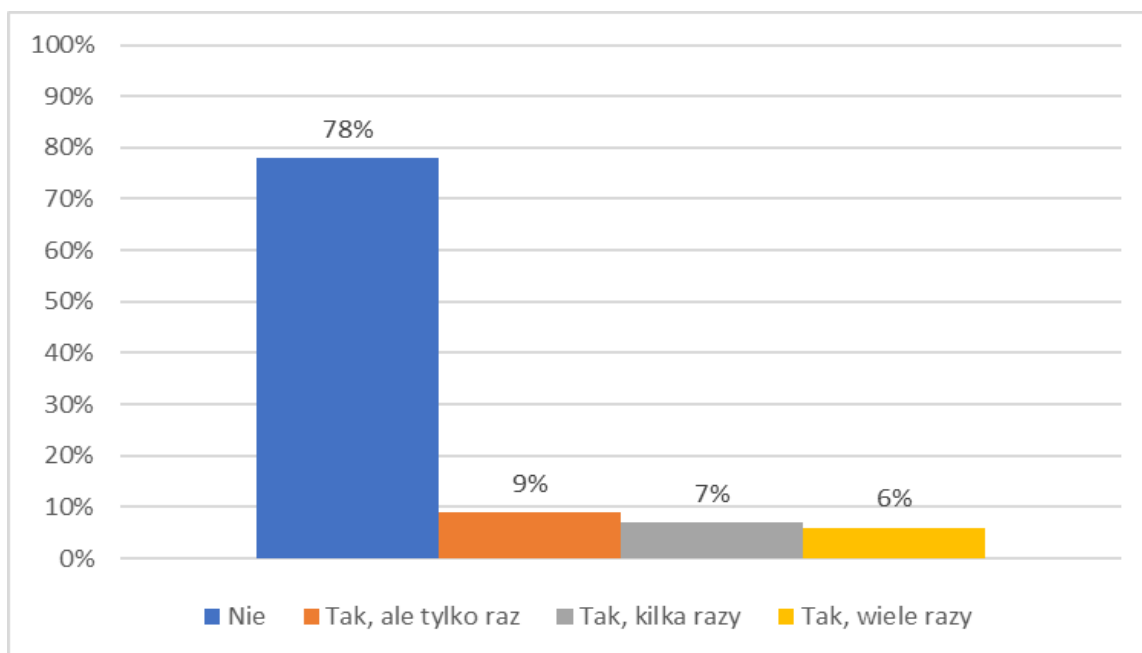
przekonanie, że alkohol lub inne substancje są modne w środowisku rówieśniczym nastolatków, tym większe faktyczne spożycie alkoholu w tej grupie wiekowej.

Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi na zadane uczniom pytanie ilu spośród Twoich najbliższych kolegów/koleżanek pije alkohol częściej niż raz w miesiącu? Największy odsetek respondentów, 74,84% wskazał, że żaden z ich najbliższych znajomych nie spożywa alkoholu częściej niż raz w miesiącu. 9,15% ankietowanych uważa, że jedna osoba z ich grona pije alkohol regularnie natomiast 6,21% respondentów uważa, że jest to więcej niż 10 ich znajomych. 5,88% wskazało, że są to 2-3 osoby. Spożywanie alkoholu przez 4-5 osób wskazało 3,27% ankietowanych, a jedynie 0,65% respondentów oceniło, że do 10 osób z ich otoczenia pije alkohol częściej niż raz w miesiącu.

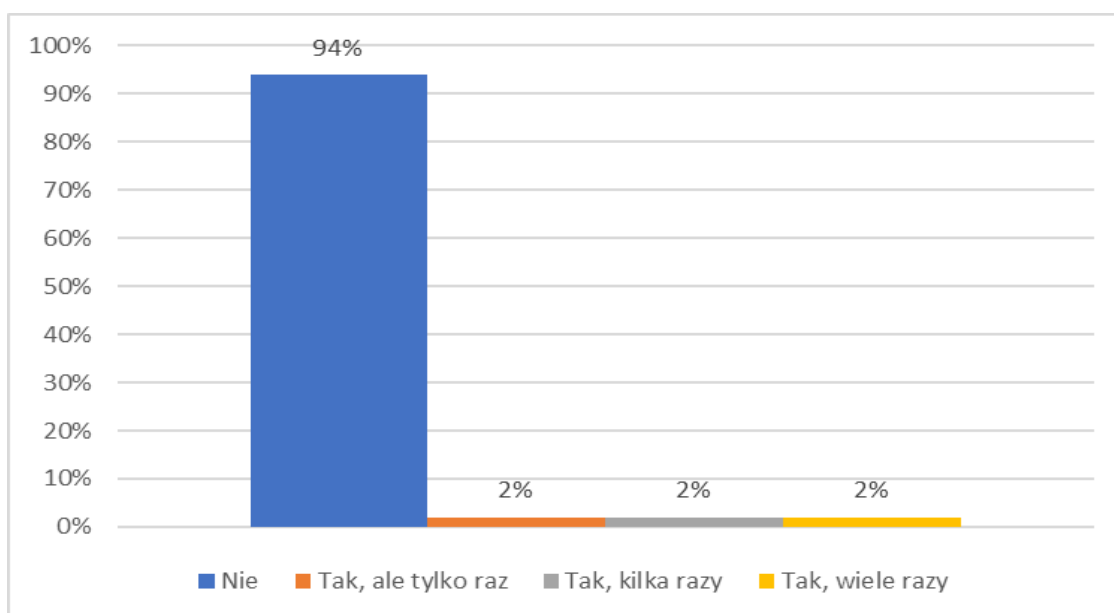
Wykres 14. Przekonania uczniów na temat spożywania alkoholu przez ich kolegów/koleżanki częściej niż raz w miesiącu – szkoła podstawowa.

Młodych mieszkańców Augustowa zapytano także o to czy kiedykolwiek pili alkohol, 78% z nich nie ma jeszcze za sobą takiego doświadczenia. Taki wynik powinien niepokoić, ponieważ sugeruje, że więcej niż jedna piąta młodzieży ma już za sobą pierwsze doświadczenie z alkoholem. 9% spróbowało go tylko raz w swoim życiu, 7% kilka razy, a 6% robi to wielokrotnie.

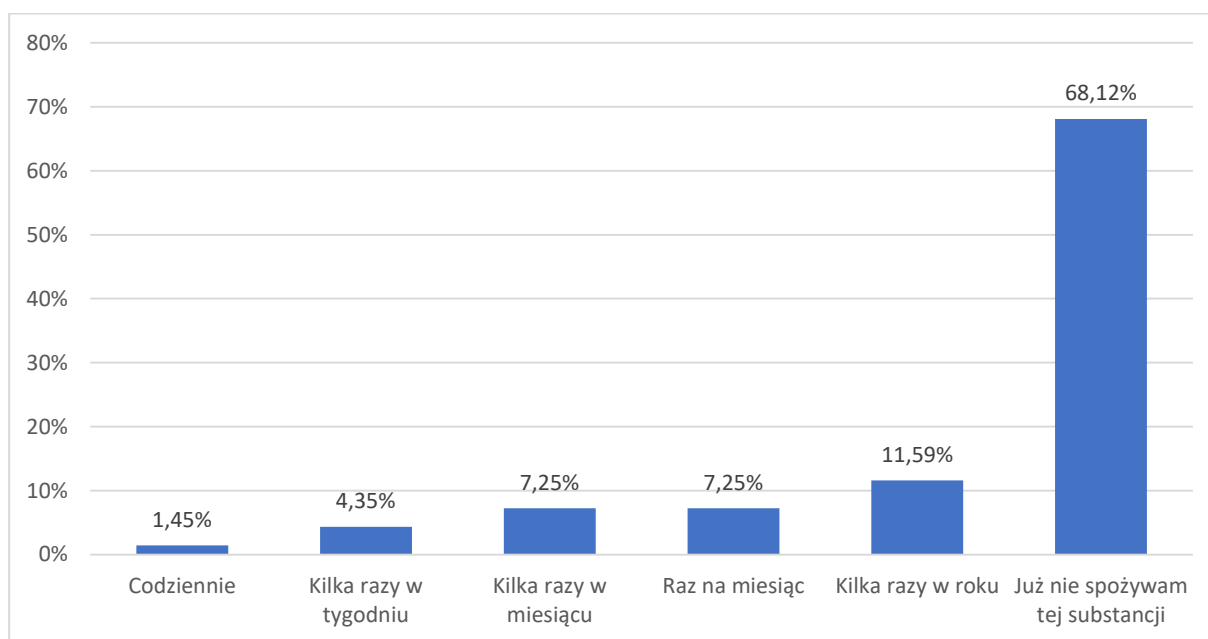
Wykres 15. Spożycie alkoholu przez uczniów szkół podstawowych.

Następnie uczniów zapytano o to, czy w ciągu ostatnich 30 dni spożywali alkohol. 94% badanych zadeklarowało, że nie zdarzyło im się to w ciągu ostatniego miesiąca. 2% odpowiedziało, że pili alkohol tylko raz, 2% zadeklarowało, że zdarzyło się to kilka razy, a kolejne 2% przyznało, że spożywało alkohol wiele razy.

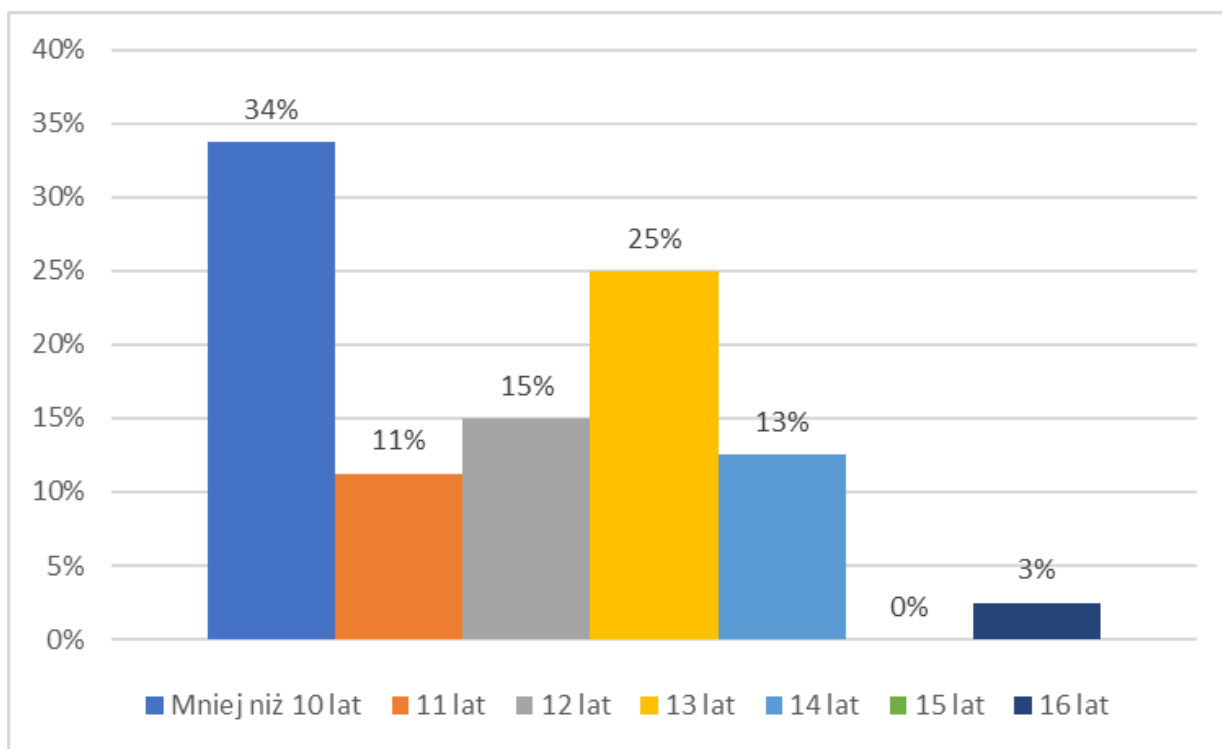
Wykres 16. Spożycie alkoholu przez uczniów w ciągu ostatnich 30 dni – szkoła podstawowa.

Zapytaliśmy też uczniów o ogólną częstotliwość spożywania przez nich alkoholu. Zdecydowana większość, 68%, deklaruje, że już nie spożywa alkoholu. Spożywanie alkoholu kilka razy w roku wskazuje 12% badanych, co stanowi najczęstszy wzorec wśród osób, które nadal mają kontakt z alkoholem. Kilka razy w miesiącu oraz raz na miesiąc alkohol spożywa po 7% uczniów. Kilka razy w tygodniu picie alkoholu zadeklarowało 4% badanych, natomiast codzienne spożywanie alkoholu zgłasza 1% respondentów. W pytaniu tym, pod uwagę wzięto jedynie odpowiedzi uczniów po inicjacji alkoholowej.

Wykres 17. Częstotliwość spożycia alkoholu przez uczniów – szkoła podstawowa.

Respondenci zostali zapytani o wiek, w którym po raz pierwszy spróbowali alkoholu. Największy odsetek, bo 34%, zadeklarował, że miało to miejsce, gdy mieli mniej niż 10 lat. Kolejną liczną grupą byli 13-latkowie, stanowiący 25% badanych. Wiek 12 lat wskazało 15% respondentów, a 14 lat – 13%. Mniejszy odsetek, 11%, przyznał, że inicjacja alkoholowa miała miejsce w wieku 11 lat, natomiast jedynie 3% zadeklarowało, że po raz pierwszy spróbowowało alkoholu w wieku 16 lat. Żaden z respondentów nie wskazał wieku 15 lat jako momentu pierwszego kontaktu z alkoholem.

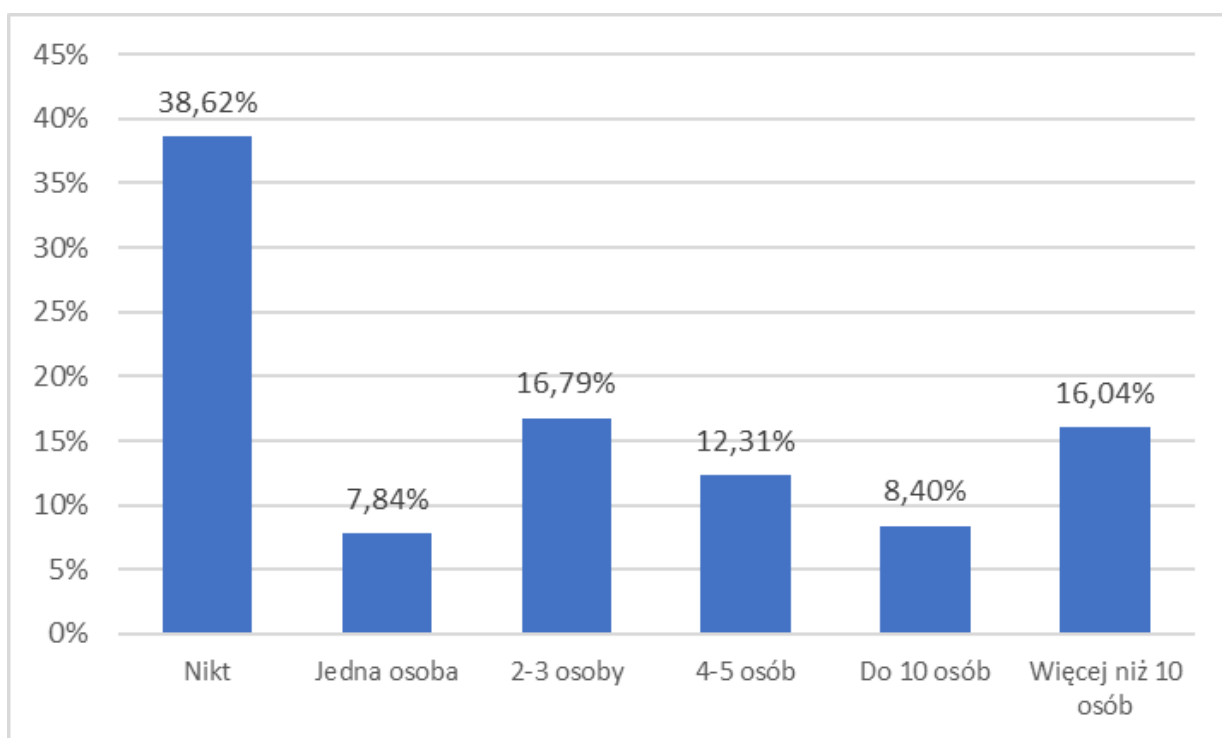
Wykres 18. Wiek uczniów, w jakim doświadczyli inicjacji alkoholowej – szkoła podstawowa.

5.1.2. Alkohol – przekonania i spożycie wśród uczniów szkół ponadpodstawowych

Uczniowie szkół ponadpodstawowych, będąc w okresie dynamicznych zmian rozwojowych, są szczególnie podatni na wpływy zewnętrzne, takie jak presja rówieśnicza, normy społeczne i przekazy medialne. To właśnie w tym czasie kształtują się ich postawy wobec alkoholu oraz praktyki związane z jego spożywaniem. Przekonania uczniów na temat alkoholu mają istotny wpływ na ich zachowania. W Polsce, mimo formalnych zakazów, młodzież często postrzega spożywanie alkoholu jako formę towarzyskiej aktywności, a niekiedy nawet jako wyznacznik dorosłości. Badania wskazują, że wielu uczniów szkół ponadpodstawowych minimalizuje ryzyko związane z konsumpcją alkoholu, uznając jego picie za powszechnie akceptowane i mało groźne.

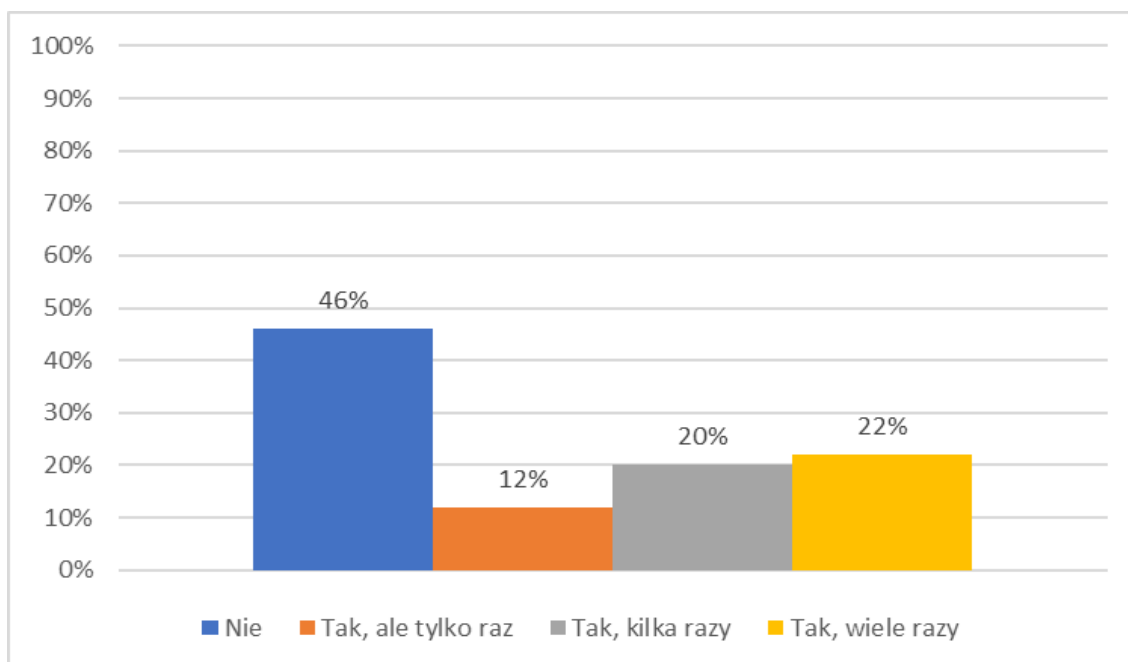
Najpierw respondentów zapytano o to, ile osób z grona ich najbliższych kolegów i koleżanek pije alkohol częściej niż raz w miesiącu. Zebrane odpowiedzi pokazują, że najliczniejsza część respondentów, bo aż 38,62%, stwierdziła, że żaden z ich najbliższych znajomych nie pije alkoholu częściej niż raz w miesiącu. Kolejna duża grupa, stanowiąca 16,79%, przyznała,

że 2-3 osoby z ich najbliższego grona piją alkohol z taką częstotliwością, a 16,04% badanych przyznało, że więcej niż 10 osób z ich najbliższych znajomych pije alkohol częściej niż raz w miesiącu. Mniejsze grupy respondentów, 12,31% przyznało, że 4-5 osób spożywa alkohol z taką częstotliwością. 8,40%, ankietowanych wskazało, że do 10 osób w ich otoczeniu regularnie spożywa alkohol, a 7,84% respondentów wskazało, że tylko jedna osoba z ich otoczenia pije alkohol częściej niż raz w miesiącu.

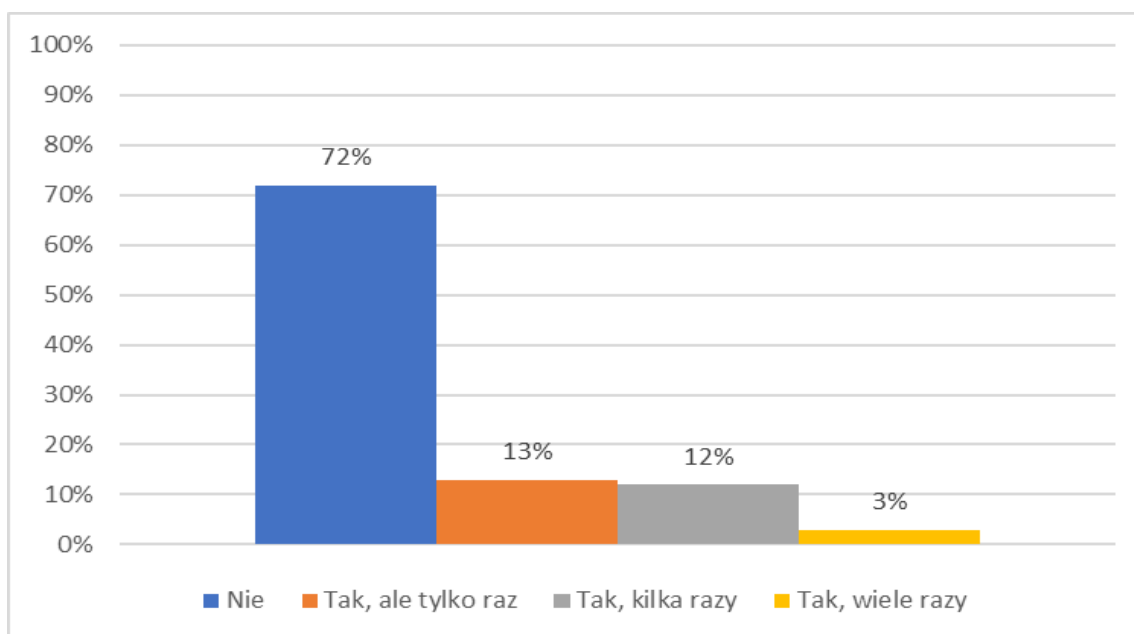
Wykres 19. Spożycie alkoholu wśród najbliższych kolegów/koleżanek częściej niż raz w miesiącu – szkoła ponadpodstawowa.

Młodych mieszkańców Augustowa zapytano także o to czy oni sami kiedykolwiek pili alkohol. Jedynie 46% badanych odpowiedziało „nie” na to pytanie, co oznacza że ponad połowa z nich miała już za sobą inicjację alkoholową. Spośród tych, którzy mieli takie doświadczenie, 12% przyznało, że spożyło alkohol tylko raz, 20% wskazało, że zdarzyło im się to kilka razy, a 22% zadeklarowało, że spożywali alkohol wiele razy.

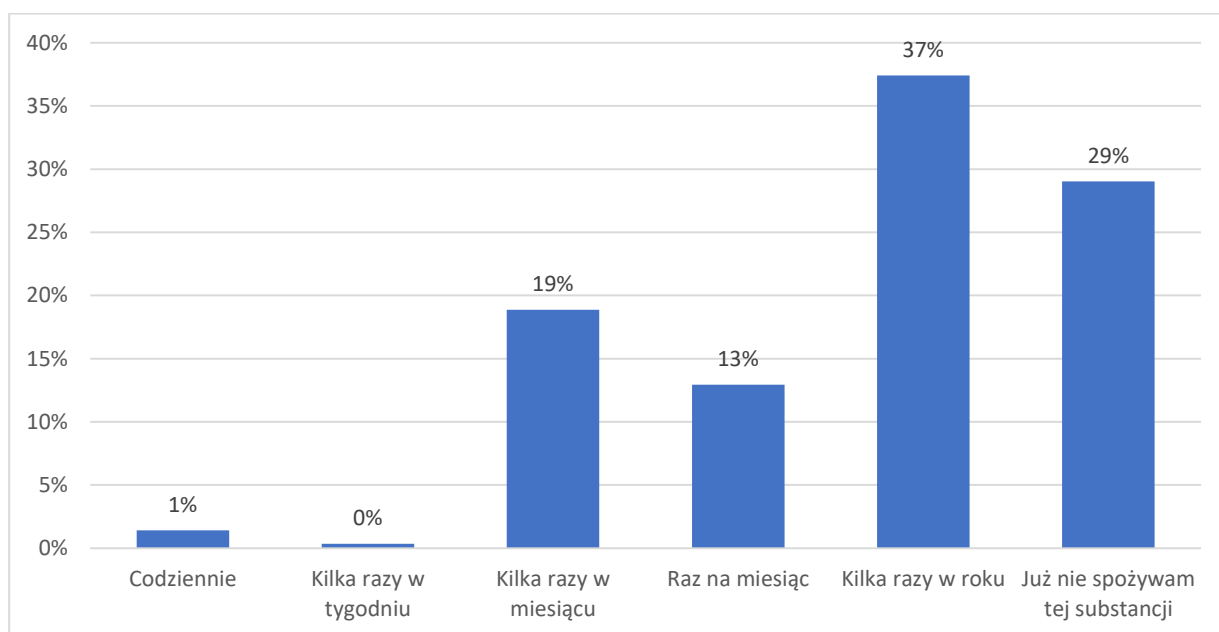
Wykres 20. Spożycie alkoholu – szkoła ponadpodstawowa.

Respondentów zapytano także o to, czy w ciągu ostatniego miesiąca zdarzyło im się spożywać alkohol. Większość, bo 72%, zadeklarowała, że nie piła alkoholu w tym okresie. Spośród pozostałych, 13% przyznało, że spożyło alkohol tylko raz, 12% wskazało, że miało z nim kontakt kilka razy, a 3% zadeklarowało, że piło wielokrotnie.

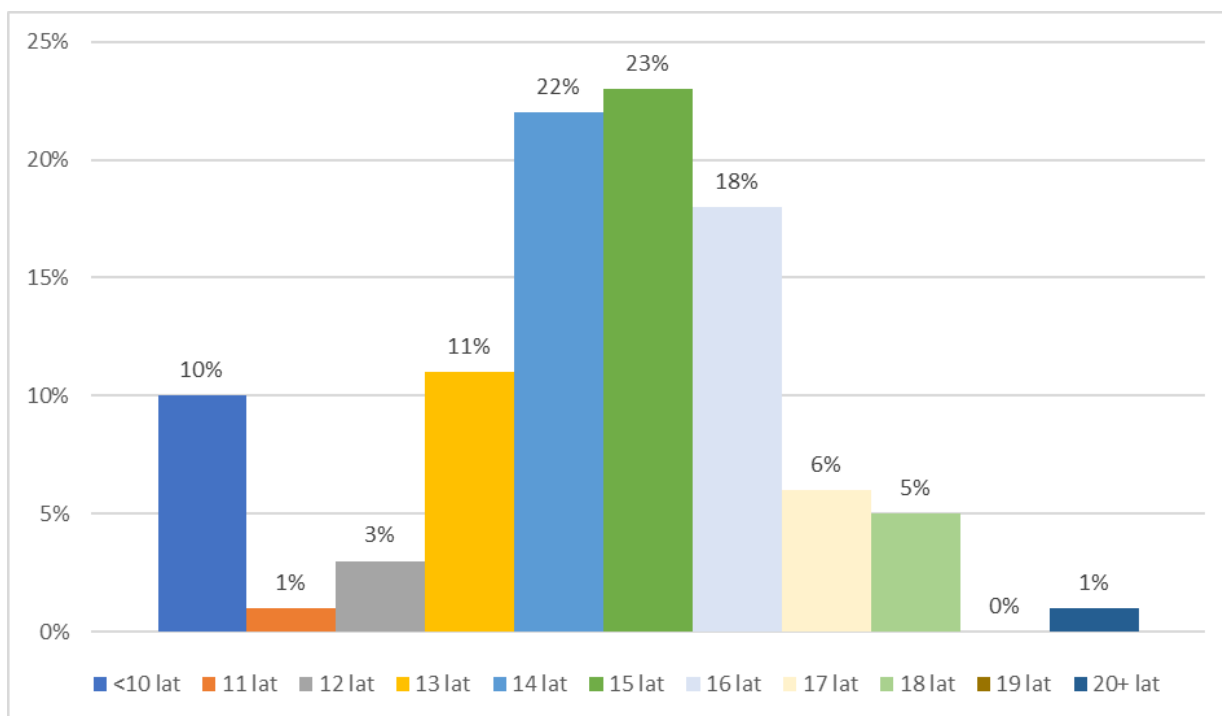
Wykres 21. Częstotliwość spożywania alkoholu w ciągu ostatniego miesiąca – szkoła ponadpodstawowa.

Zapytaliśmy młodzież ze szkół ponadpodstawowych z terenu Miasta Augustów o częstotliwość spożywania alkoholu. Codzienne spożywanie alkoholu zadeklarował 1% badanych, a kilka razy w tygodniu spożywało go mniej niż 1%. Kilka razy w miesiącu alkohol spożywa 19% ankietowanych, natomiast raz na miesiąc deklaruje jego spożycie 13% respondentów. Największy odsetek, wynoszący 37%, wskazał na spożywanie alkoholu kilka razy w roku. Jednocześnie 29% badanych zadeklarowało, że już nie spożywa alkoholu. W poniższym pytaniu wzięto pod uwagę jedynie odpowiedzi uczniów, którzy deklarują przejście inicjacji alkoholowej.

Wykres 22. Częstotliwość spożywania alkoholu – szkoła ponadpodstawowa.

Respondenci zostali zapytani, w jakim wieku po raz pierwszy spróbowali alkoholu. Największy odsetek, 23%, zadeklarował, że miało to miejsce w wieku 15 lat. Kolejna znacząca grupa, 22%, wskazała wiek 14 lat. W wieku 16 lat inicjację alkoholową miało 18% respondentów, a w wieku 13 lat – 11%. Warto zwrócić uwagę na wysoki odsetek osób próbujących alkoholu bardzo wcześnie, wiek poniżej 10 lat, zadeklarowało 10% badanych. Natomiast wiek 17 lat wskazało 6%, a 18 lat – 5%. Zaledwie 1% wskazało, że miało swój pierwszy kontakt z alkoholem w wieku 20 lat. Wyniki te pokazują, że większość inicjacji alkoholowej przypada na wiek 14-16.

Wykres 23. Wiek inicjacji alkoholowej – szkoła ponadpodstawowa.

5.1.3. Spożycie alkoholu przez uczniów w porównaniu do badań ogólnopolskich

W zakresie porównania danych związanych ze spożyciem alkoholu przez uczniów z Miasta Augustów, porównano uczniów w wieku 11 – 15 lat oraz kohortę 11-15 lat, której wybór był podyktowany doбором próby w badaniach ogólnopolskich HBSC 2018⁸ dla kraju. Dokonano również porównania wyników z badanymi uczniami szkół ponadpodstawowych z wynikami badania ogólnopolskiego ESPAD 2019.

Uczniowie szkół podstawowych w wieku 11-15 lat zamieszkujący Miasto Augustów rzadziej sięgali po alkohol w porównaniu do badań ogólnopolskich. 22% uczniów jest już po inicjacji alkoholowej, a więc mniej w porównaniu z innymi uczniami w Polsce, gdzie odsetek wynosi 34,60%.

⁸ Mazur, J., Małkowska-Szcutnik, A. (red.). (2018). Zdrowie uczniów w 2018 roku na tle nowego modelu badań HBSC. Warszawa: Instytut Matki i Dziecka.

Uczniowie szkół ponadpodstawowych zamieszkujący Miasto Augustów również znacznie rzadziej sięgali po alkohol w porównaniu do badania ogólnopolskiego ESPAD 2019⁹. W młodszej kohorcie (15-16 lat) 41,03% próbowało kiedykolwiek alkoholu w porównaniu z innymi uczniami w Polsce, gdzie odsetek wynosił 80,00%. Natomiast, w starszej kohorcie (17-18 lat) 69,54% próbowało alkoholu w porównaniu z ogólnopolskimi wynikami, które wynosiły 92,80%.

5.1.4. Spożycie alkoholu przez uczniów w porównaniu do wyników Diagnostyki z 2021 roku

Aby zaobserwować, jaki trend występuje w spożywaniu alkoholu wśród młodzieży, porównaliśmy wyniki diagnostyki przeprowadzonej w bieżącym roku z wynikami uzyskanymi trzy lata temu, w 2021 roku. Analiza obejmuje zarówno uczniów szkół podstawowych, jak i ponadpodstawowych, pozwalając na ocenę zmian w kontakcie z substancjami młodych ludzi z terenu Miasta Augustów.

Wśród uczniów **szkół podstawowych** odsetek osób, które nigdy nie spożywały alkoholu, pozostał na tym samym poziomie – 78,48% w obu badanych latach. Odsetek osób, które spożyły alkohol tylko raz, zmniejszył się z 12,71% w 2021 roku do 9,27% w 2024 roku. Uczniowie, którzy pili alkohol kilka razy, stanowili 6,95% w 2021 roku, a w 2024 roku było to 6,62%, co wskazuje na minimalną zmianę. Z kolei wyraźny wzrost odnotowano w grupie uczniów, którzy spożywali alkohol wiele razy – odsetek wzrósł z 1,84% do 5,63%.

Natomiast w **szkołach ponadpodstawowych** odsetek uczniów, którzy nigdy nie spożywali alkoholu, wzrósł znacząco z 30,85% w 2021 roku do 46,37% w 2024 roku. Spadki odnotowano we wszystkich grupach: odsetek osób spożywających alkohol tylko raz zmniejszył się o 5,83 punktów procentowych (z 17,38% w 2021 do 11,55% w 2024), w grupie spożywających alkohol kilka razy o 7,22 punktów procentowych (z 26,77% do 19,55%), a w grupie spożywających alkohol wiele razy o 2,47 punktów procentowych (z 25% do 22,53%).

⁹ Sierosławski, J. (2019). Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r. Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD. Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii.

Spożywanie alkoholu	Szkoła Podstawowa		Szkoła Ponadpodstawowa	
	2021	2024	2021	2024
Nie, nigdy	78,48%	78,48%	30,85%	46,37%
Tak, ale tylko raz	12,71%	9,27%	17,38%	11,55%
Tak, kilka razy	6,95%	6,62%	26,77%	19,55%
Tak, wiele razy	1,84%	5,63%	25%	22,53%

Tabela 2. Inicjacja alkoholowa – porównanie z Diagnozą z 2021 roku

W szkołach podstawowych odsetek uczniów deklarujących codzienne spożywanie alkoholu wzrósł z 0% w 2021 roku do 1,45% w 2024 roku, podobnie jak odsetek spożywających alkohol kilka razy w tygodniu, który wzrósł z 0% do 4,35%. Spożycie alkoholu kilka razy w miesiącu utrzymało się na podobnym poziomie, wzrastając nieznacznie z 7,2% do 7,25%, a odsetek uczniów deklarujących spożycie raz na miesiąc wzrósł z 6,4% do 7,25%. Natomiast spożycie alkoholu kilka razy w roku nieznacznie spadło, z 12% w 2021 roku do 11,59% w 2024 roku. Odsetek uczniów, którzy deklarują, że już nie piją alkoholu, zmniejszył się z 74,4% w 2021 roku do 68,12% w 2024 roku.

W szkołach ponadpodstawowych zmiany były bardziej zróżnicowane. Odsetek uczniów pijących codziennie wzrósł z 0,26% do 1,40%, natomiast odsetek spożywających kilka razy w tygodniu zmniejszył się znacząco, z 4,94% w 2021 roku do 0,35% w 2024 roku. Spożycie alkoholu kilka razy w miesiącu spadło z 24,42% do 18,88%, podczas gdy odsetek uczniów pijących raz na miesiąc wzrósł z 11,69% do 12,94%. Uczniowie deklarujący spożycie kilka razy w roku stanowili 29,61% w 2021 roku, a w 2024 roku ich odsetek wzrósł do 37,41%. Odsetek uczniów, którzy przestali pić alkohol, utrzymał się praktycznie na tym samym poziomie – 29,1% w 2021 roku i 29,02% w 2024 roku.

Spożywanie alkoholu - częstotliwość	Szkoła Podstawowa		Szkoła Ponadpodstawowa	
	2021	2024	2021	2024
Codziennie	0%	1,45%	0,26%	1,40%
Kilka razy w tygodniu	0%	4,35%	4,94%	0,35%
Kilka razy w miesiącu	7,2%	7,25%	24,42%	18,88%
Raz na miesiąc	6,4%	7,25%	11,69%	12,94%
Kilka razy w roku	12%	11,59%	29,61%	37,41%
Nie piję już alkoholu	74,4%	68,12%	29,1%	29,02%

Tabela 3. Liczba osób z najbliższego otoczenia spożywających alkohol – porównanie z Diagnozą z 2021 roku

Jeśli chodzi o wiek inicjacji alkoholowej, w Diagnozie przeprowadzonej w 2021 roku, najczęstszą odpowiedzią było 14 lat. W tegorocznych badaniach wyniki prezentują się następująco, w grupie uczniów ze szkoły podstawowej najczęściej wskazywano na mniej niż 10 lat (34%) oraz 13 lat (25%), niepokojącym jest wysoki wynik wskazań na pierwszy z wymienionych przedziałów wiekowych, jednak może mieć to związek z różnie pojmowaną definicją inicjacji, np. spróbowanie „pianki” z piwa, lub jeden-dwa łyki w towarzystwie rodziców. W grupie starszej młodzieży najczęściej wskazywano inicjację w wieku 15 (23%) lub 14 lat (22%), co jest wynikiem zbliżonym do tych, uzyskanych w diagnozie z 2021 roku.

Jeśli chodzi o liczbę kolegów/koleżanek spożywających alkohol, wyniki w Diagnozie z 2021 roku były przedstawione zbiorczo (tj. dzieci i młodzież łącznie), dlatego też analogicznie zsumowano tegoroczne wyniki, w celu wykonania porównania. Do odpowiedzi „mniejszość” zaliczono od 2 do 5 osób. Tegoroczne wyniki wskazują na znacznie wyższy odsetek osób nie mających w swoim otoczeniu znajomych spożywających regularnie alkohol (52% vs 28%), należy jednak zwrócić uwagę na różnicę metodologiczną. W badaniu z 2021 roku uczniowie mieli możliwość wybrania odpowiedzi „Nie wiem/trudno powiedzieć” wskazaną przez 27%, w tym roku takiego wariantu nie było, co może wpływać na różnice w wynikach.

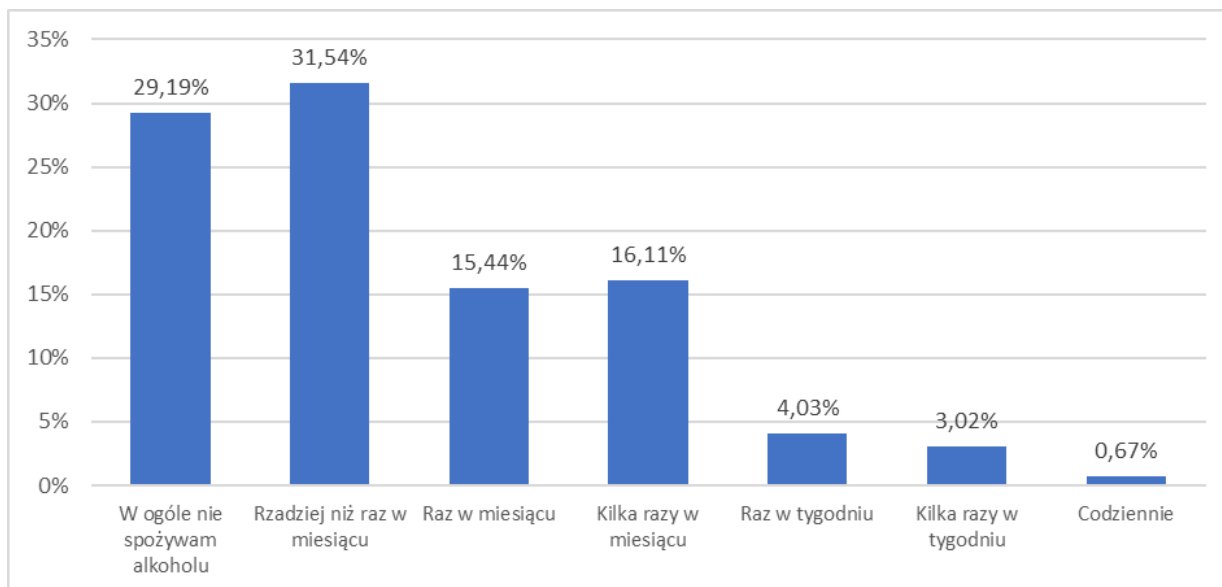
Koledzy/koleżanki spożywające alkohol	2021	2024
Nikt	28%	52%
Pojedyncze osoby	13%	8%
Mniejszość	7%	22%
Około połowy	8%	6%
Większość	16%	12%
Nie wiem/trudno powiedzieć	27%	-

Tabela 4. Liczba osób z najbliższego otoczenia spożywających alkohol – porównanie z Diagnozą z 2021 roku

5.1.5. Spożycie alkoholu wśród dorosłych

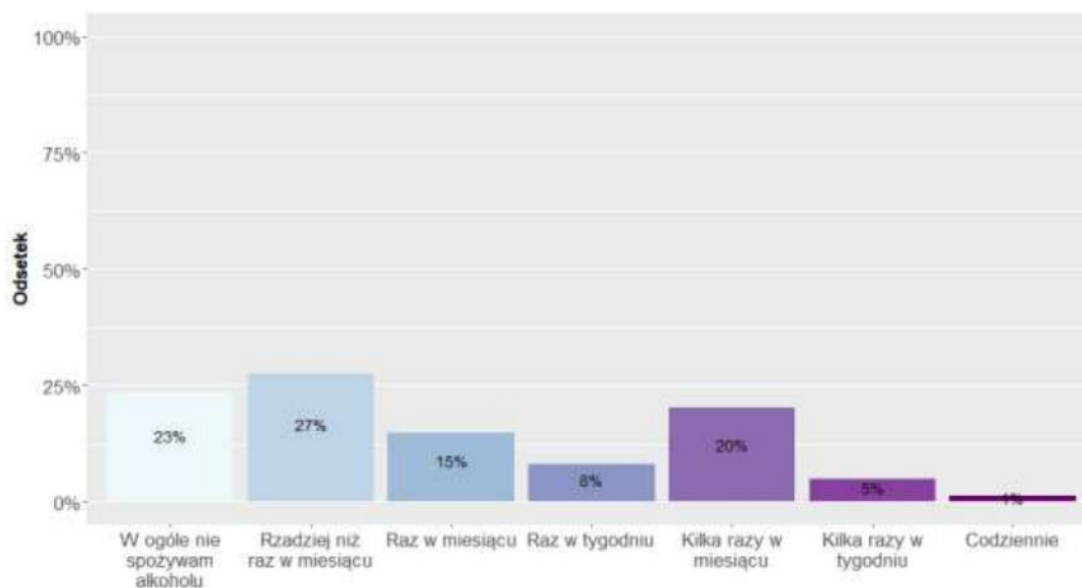
Dorośli zostali poproszeni o udzielenie informacji na temat swoich nawyków związanych ze spożywaniem alkoholu. Na początku ankietowani określili, jak często sięgają po napoje alkoholowe. Jak wynika z otrzymanych odpowiedzi, po alkohol sięga ok. 70,81% dorosłych mieszkańców Miasta, spośród których najliczniejsza grupa, wynosząca jedną trzecią ankietowanych mieszkańców, sięga po alkohol rzadziej niż raz w miesiącu - 31,54%. 16,11% odpowiadających sięga po niego kilka razy w miesiącu, 15,44% raz w miesiącu.

Raz w tygodniu alkohol spożywa 4,03% mieszkańców, kilka razy w tygodniu - 3,02%. Natomiast odsetek respondentów sięgających po alkohol codziennie wyniósł 0,67%.

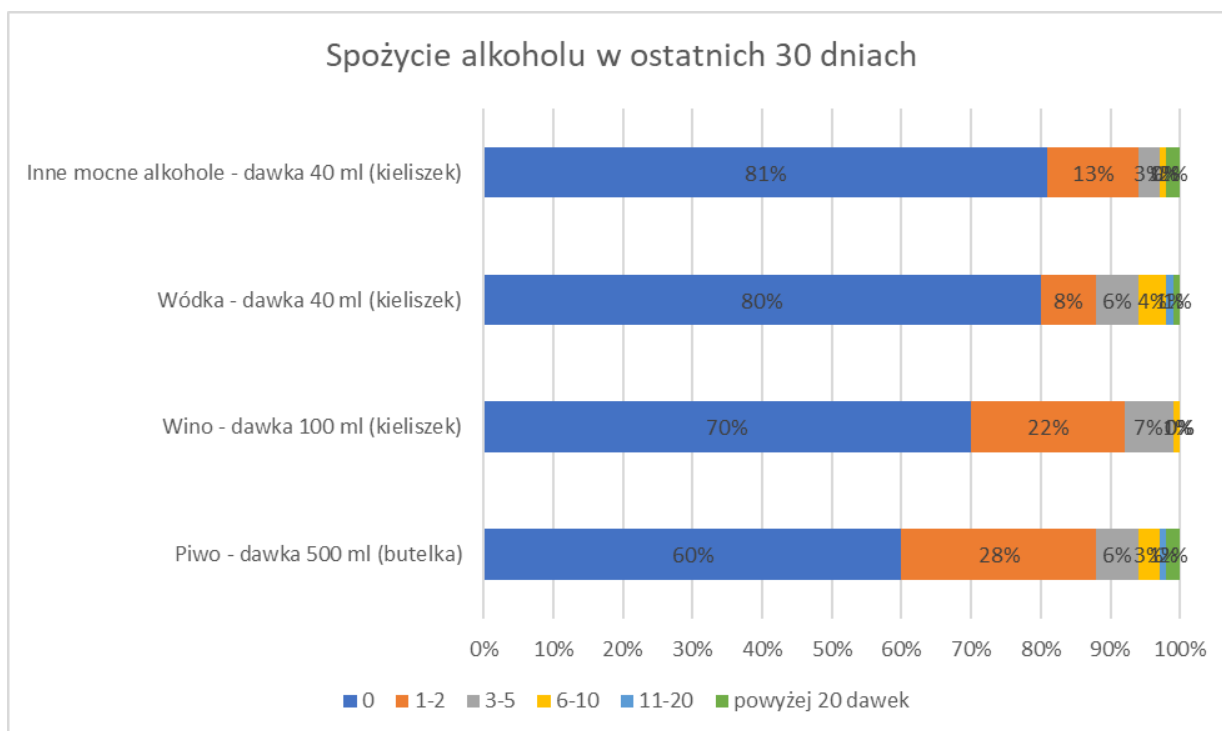
Wykres 24. Częstość spożywania alkoholu wśród dorosłych.

Względem Diagnozy przeprowadzonej w 2021 roku, uzyskano w tym roku wyniki wskazujące na rzadsze oraz mniej powszechne spożycie alkoholu. Wtedy 23% ankietowanych odpowiedziało, że nie spożywa alkoholu, a spożywanie alkoholu co najmniej raz w miesiącu deklarowało 50% ankietowanych, w tegorocznych badaniach odsetek ten wyniósł 39,27%.

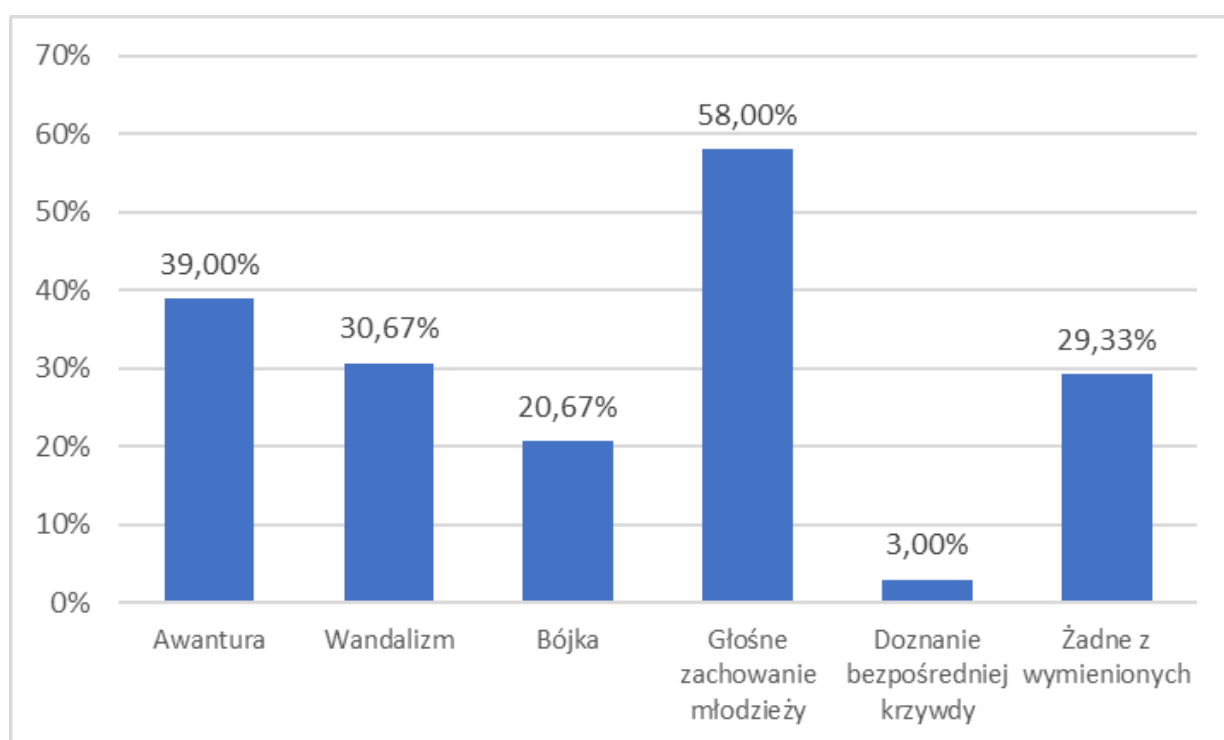
Źródło: Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych Miasta Augustów 2021

Na kolejnym etapie ankiety uczestników poproszono o wskazanie ilości podanych dawek różnego rodzaju alkoholu spożywanego przez nich w ciągu ostatnich 30 dni. W każdym wypadku największa liczba badanych zadeklarowała spożycie 0 dawek alkoholu w ciągu ostatniego miesiąca. Piwo w tym okresie piło łącznie 40% badanych, z czego 28% zadeklarowało przyjęcie od jednej do dwóch dawek po 500 ml. 6% mówiło o 3-5 dawkach, 3% o 6-10 butelkach, 1% zadeklarowało 11-20 dawek. Natomiast 2% dorosłych spożyło powyżej 20 butelek piwa wynoszących po 500 ml każda. Wino w ciągu ostatniego miesiąca piło 30% ankietowanych. Wśród nich 22% wypilo od 1 do 2 kieliszków po 100 ml. 7% badanych zadeklarowało spożycie 3-5 dawek a 1% mówił o 6-10 kieliszkach wypitych w ciągu ostatniego miesiąca. Jeżeli chodzi o mocniejsze alkohole, wódkę w ciągu ostatniego miesiąca spożywało 20% badanych. Z czego 8% przyjęło 1-2 kieliszków po 40ml, 6% - 3-5 dawek, 4% - 6-10 dawek a po 1% zadeklarowało wypicie 11-20 lub powyżej 20 kieliszków w ostatnim miesiącu. W przypadku innych mocnych alkoholi sprawa ma się podobnie, również około jedna piąta dorosłych (19%) przyznała się do ich spożycia w ciągu ostatniego miesiąca. W tym 13% deklarowało spożycie 1-2 dawek po 40 ml każda. 3% mówiło o 3-5 kieliszkach, 1% wskazywał na 6-10 kieliszków, natomiast 2% deklarowało spożycie powyżej 20 kieliszków o pojemności 40 ml przez ostatnie 30 dni.

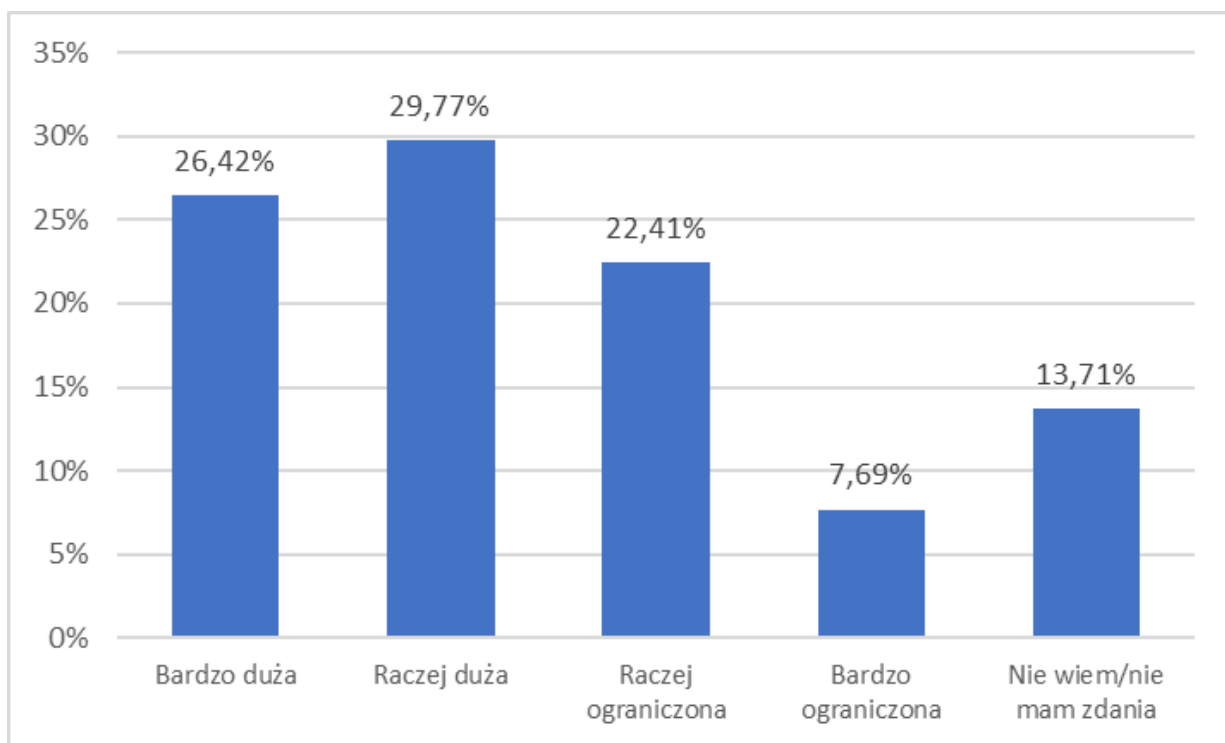
Wykres 25. Średnia ilość i rodzaj alkoholu spożywany przez dorosłych w ciągu ostatnich 30 dni.

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o wskazanie, czy w trakcie ostatnich 12 miesięcy doświadczyli określonych wydarzeń związanych ze spożywaniem alkoholu w miejscu publicznym. Najczęściej wskazywaną sytuacją było głośne zachowanie młodzieży, w przestrzeni publicznej doświadczyło tego aż 58% badanych. W dalszej kolejności typowano awanturę (39%), wandalizm (30,67%) oraz bójkę (20,67%). Bezpośredniej krzywdy doznało 3% ankietowanych. 29,33% spośród ankietowanych nie doświadczyło żadnego z tego rodzaju zachowań. To pytanie również oferowało możliwość wielokrotnej odpowiedzi, dlatego też suma poszczególnych składowych nie daje 100%.

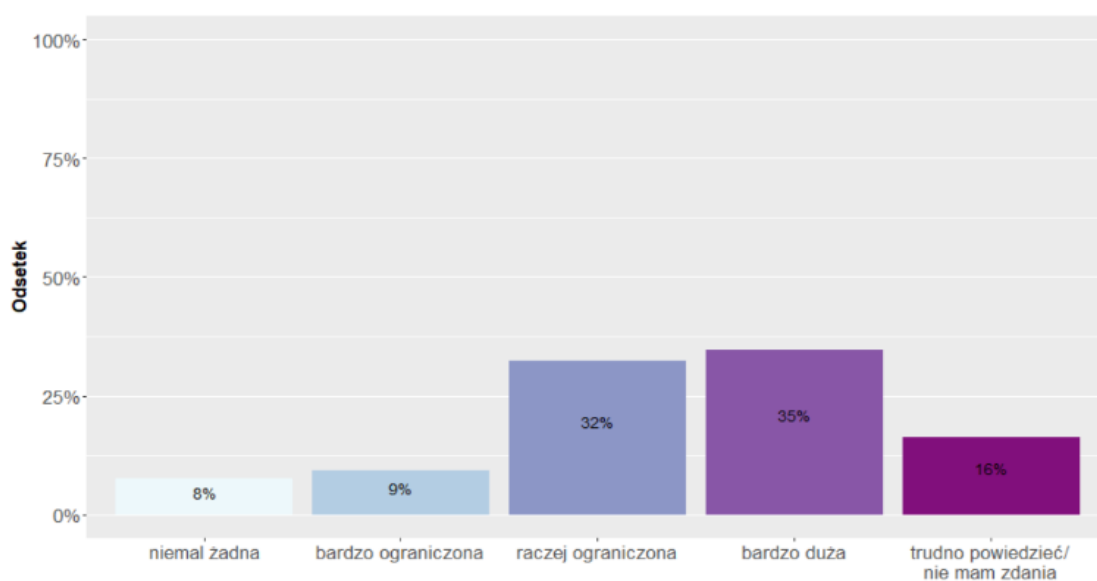
Wykres 26. Negatywne zdarzenia związane ze spożywaniem alkoholu w postrzeganiu dorosłych respondentów.

Następnie poproszono ankietowanych o wskazanie, jaka ich zdaniem jest dostępność alkoholu na terenie Miasta dla niepełnoletnich oraz nietrzeźwych mieszkańców. Poniższy wykres ilustruje odpowiedzi na pierwsze z pytań. Znaczna większość respondentów określiła dostępność alkoholu dla niepełnoletnich jako dużą. Aż 29,77% respondentów określiło ją jako raczej dużą a ponad jedna piąta (26,42%) wskazywała na bardzo dużą. Kolejną najpopularniejszą odpowiedzią było „raczej ograniczona” (22,41%). Jedynie zdaniem 7,69% mieszkańców Miasta dostępność alkoholu dla niepełnoletnich jest bardzo ograniczona. Natomiast 13,71% respondentów nie wiedziało, bądź nie miało zdania na ten temat.

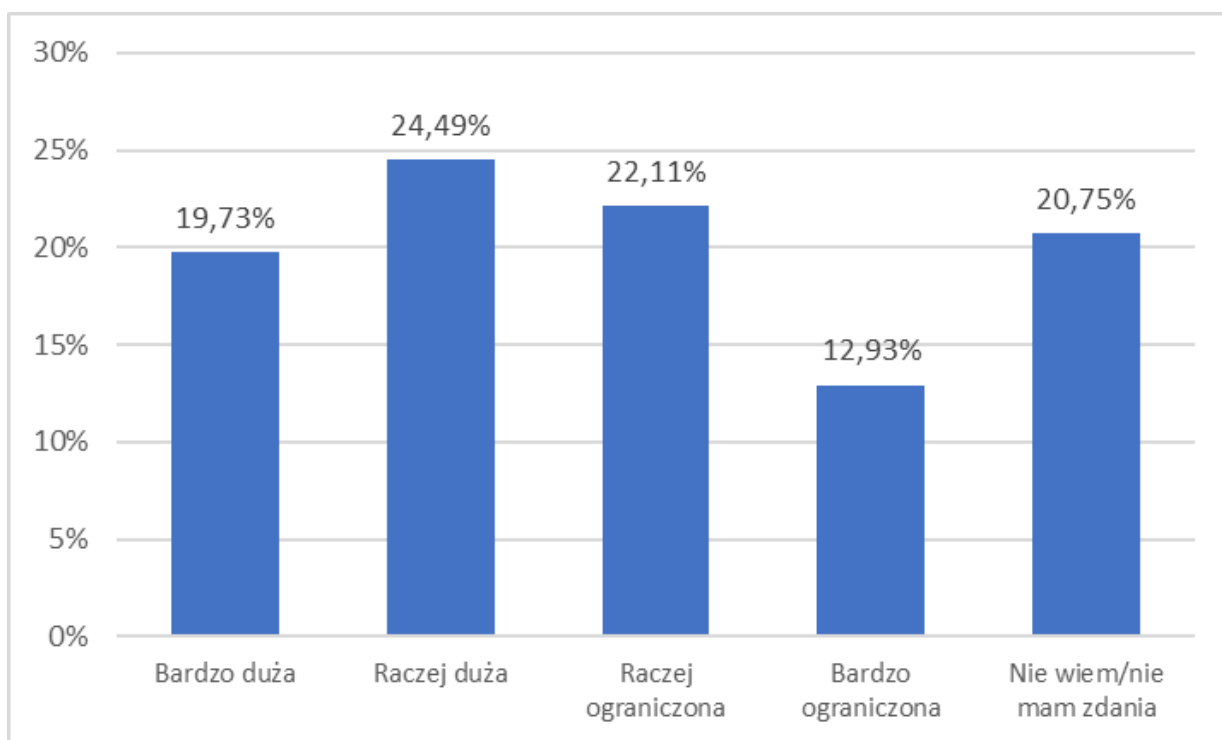
Wykres 27. Dostępność alkoholu na terenie Miasta Augustów dla niepełnoletnich.

Diagnoza przeprowadzona w 2021 roku wykazała, że zdaniem 35% odpowiadających dostępność alkoholu dla niepełnoletnich była bardzo duża. 32% osób odpowiedziało, że dostępność raczej była ograniczona. Sumarycznie aż 57% osób oceniło alkohol jako raczej możliwy do zdobycia przez młodych ludzi.

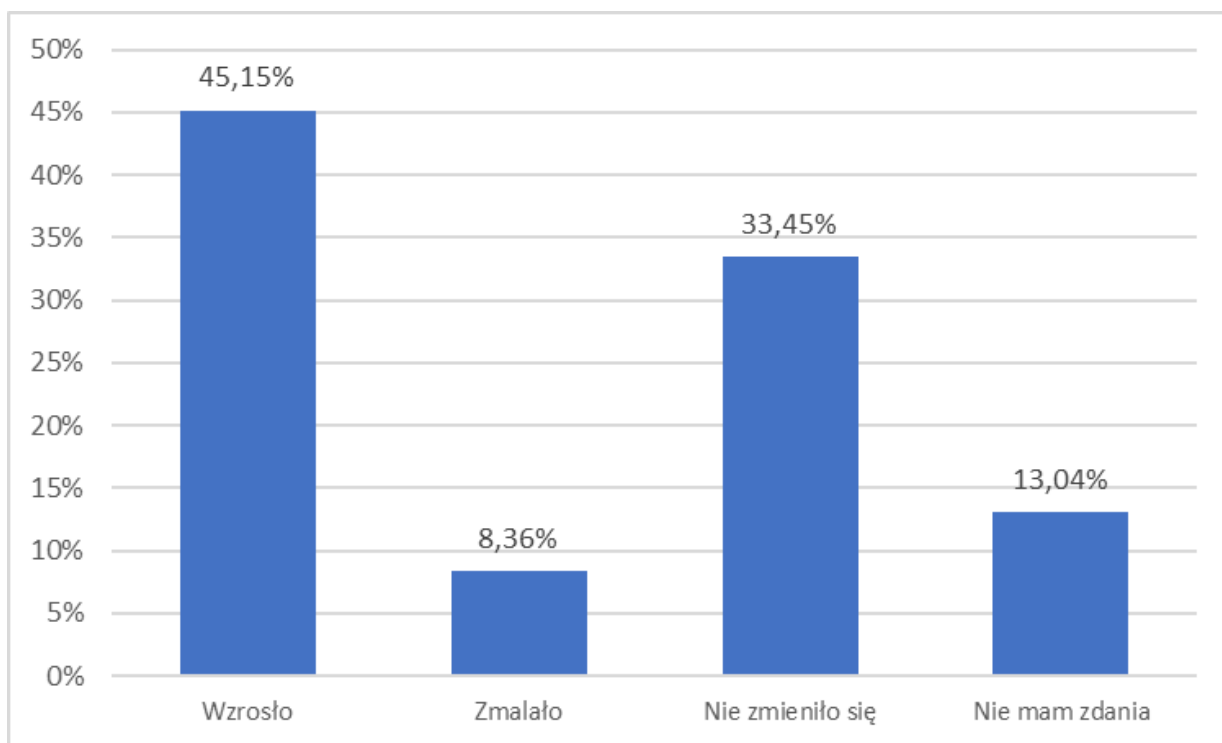
Źródło: Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych Miasta Augustów 2021

Jeśli chodzi o dostępność alkoholu dla nietrzeźwych mieszkańców, odpowiedzi wypadają jeszcze gorzej. W tym wypadku aż 38,79% wskazało na raczej dużą dostępność do alkoholu dla nietrzeźwych, dodatkowo na bardzo dużą głosowała jedna trzecia ankietowanych (33,45%). Jedynie 4,35% mieszkańców uważa, że dostępność ta jest ograniczona, a 12,71% mówi o raczej ograniczonej. Jeden na dziesięciu respondentów nie wiedział, bądź nie miał zdania w tym temacie.

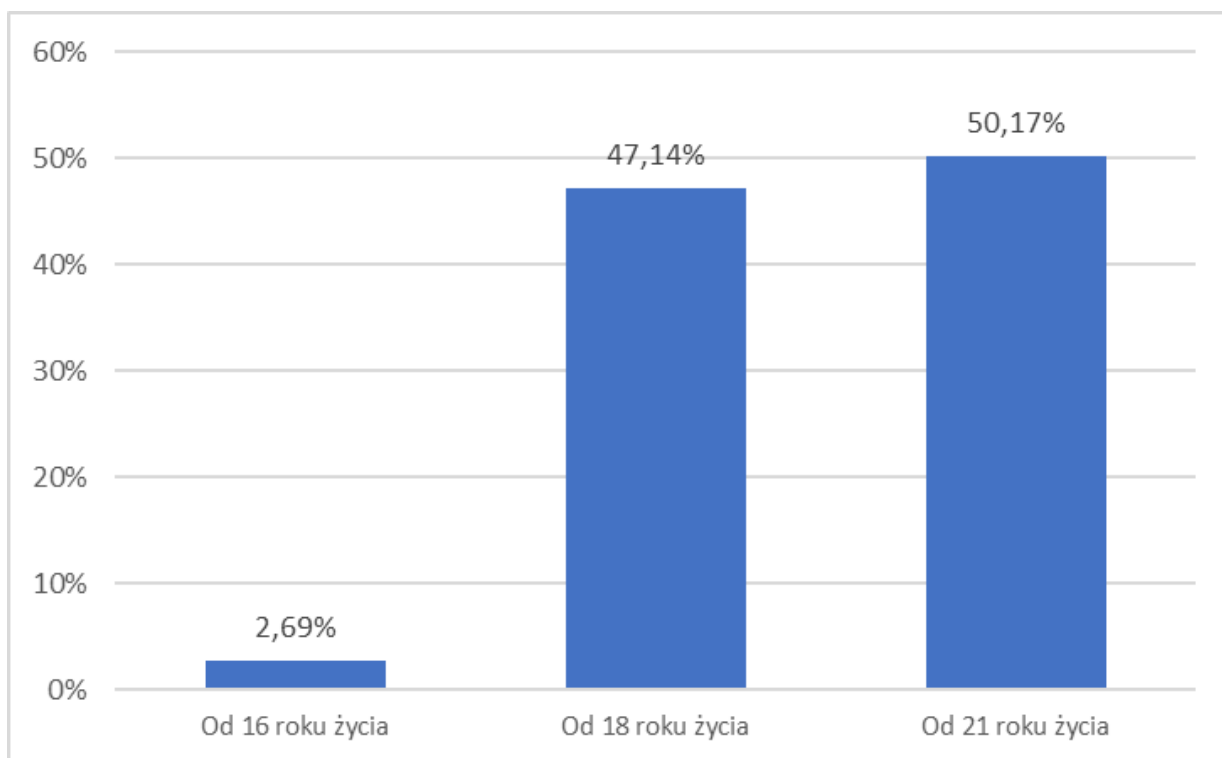
Wykres 28. Dostępność alkoholu na terenie Miasta Augustów dla nietrzeźwych.

Respondentów zapytano także, jak ich zdaniem zmieniło się spożycie alkoholu w lokalnym środowisku w ciągu ostatnich trzech lat. Najwięcej badanych (45,15%) uważa, że spożycie alkoholu wzrosło, jedna trzecia (33,45%) uważa, że nie zmieniło się, a jedynie 8,36% twierdzi, że zmalało. 13,04% respondentów zaznaczyło odpowiedź „Nie mam zdania”.

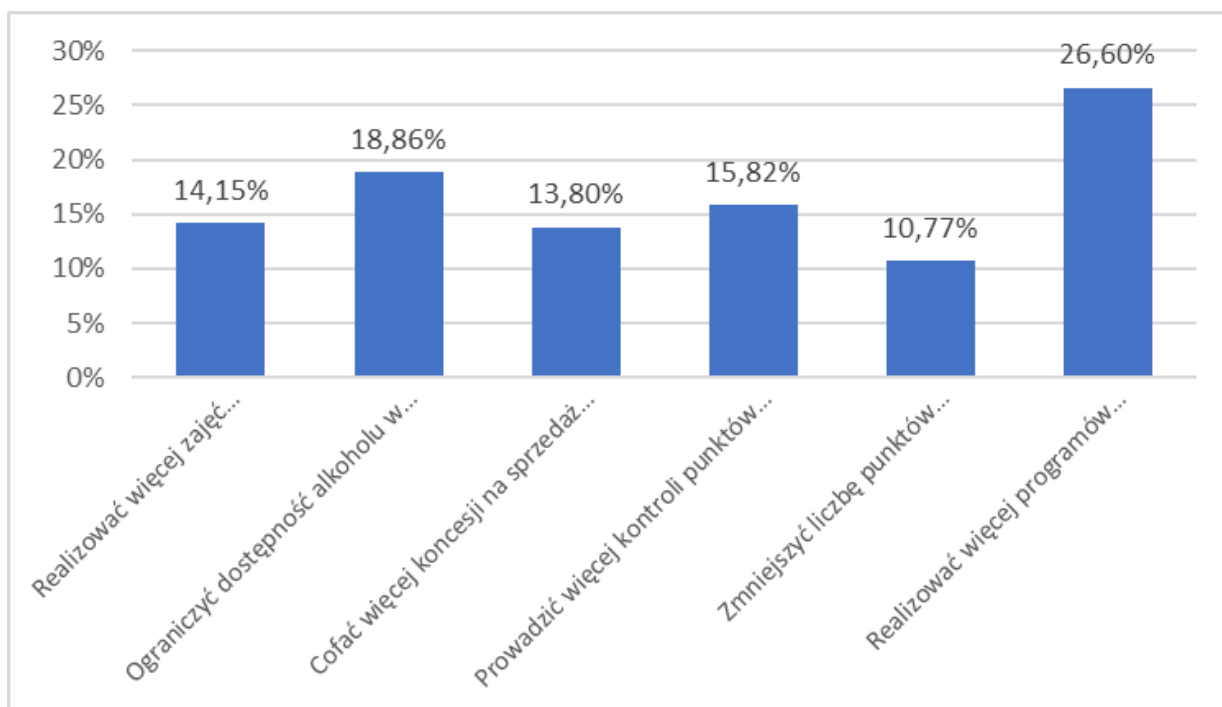
Wykres 29. Ocena zmian spożycia alkoholu w lokalnym środowisku w ciągu ostatnich 3 lat.

Ankietowanych poproszono także o odpowiedź na pytanie od jakiego wieku ich zdaniem powinno być przyznawane prawo do zakupu alkoholu. Prawie wszyscy ankietowani opowiedzieli się za utrzymaniem obecnego limitu wieku na poziomie 18 lat lub jego podniesieniem. Połowa odpowiadających (50,17%) uznała, że granicą wieku powinno być 21 lat, niewiele mniej, bo 47,14% wskazało, że 18 lat to odpowiedni wiek na rozpoczęcie legalnego zakupu alkoholu. Jedynie 2,69% respondentów uważało, że alkohol powinien być dostępny od 16 roku życia.

Wykres 30. Opinie na temat wieku legalnego zakupu alkoholu.

W dalszej kolejności ankietowani zostali zapytani o to, jakie działania ich zdaniem powinny podejmować władze Miasta Augustów w kontekście problemów związanych z alkoholem. Największy odsetek ankietowanych, bo 26,60%, uznał, że „władze powinny realizować więcej programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży”. Kolejna istotna propozycja obejmuje ograniczenie dostępności alkoholu w godzinach nocnych - 18,86%. Respondenci opowiedzieli się praktycznie porównywalnie za prowadzeniem większej ilości kontroli punktów sprzedaży alkoholu - 15,82% oraz realizowaniem większej ilości zajęć pozalekcyjnych w szkołach 14,15%. Wskazywano również na cofanie większej liczby koncesji na sprzedaż alkoholu osobom, które łamią prawo - 13,80%. Jedna dziesiąta odpowiedzi mówiła o zmniejszeniu liczby punktów sprzedaży alkoholu.

Wykres 31. Oczekiwania mieszkańców Augustowa wobec działań władz w zakresie ograniczenia problemów alkoholowych

5.1.6. Spożycie alkoholu wśród dorosłych w porównaniu do badań ogólnopolskich

Dane związane ze spożywaniem alkoholu przez dorosłych mieszkańców Miasta uzyskane w wyniku przeprowadzonego badania, porównane zostały do wyników badań pochodzących z raportu z CBOS¹⁰ 2019 roku. Jak wynika z badania przeprowadzonego przez CBOS na terenie Polski, odsetek konsumentów alkoholu wynosi w zaokrągleniu 81% - był to łączny odsetek badanych, którzy nie zadeklarowali abstynencji alkoholowej. Podczas badania przeprowadzonego w Mieście Augustów, do spożywania alkoholu przyznało się 70,81% respondentów, a więc wynik ten jest niższy niż średnia krajowa.

¹⁰ Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej CBOS (2019), *Konsumpcja alkoholu w Polsce*, Raport z badań, Warszawa

5.1.7. Spożycie alkoholu wśród dorosłych w porównaniu do innych badań prowadzonych przez Centrum Działań Profilaktycznych

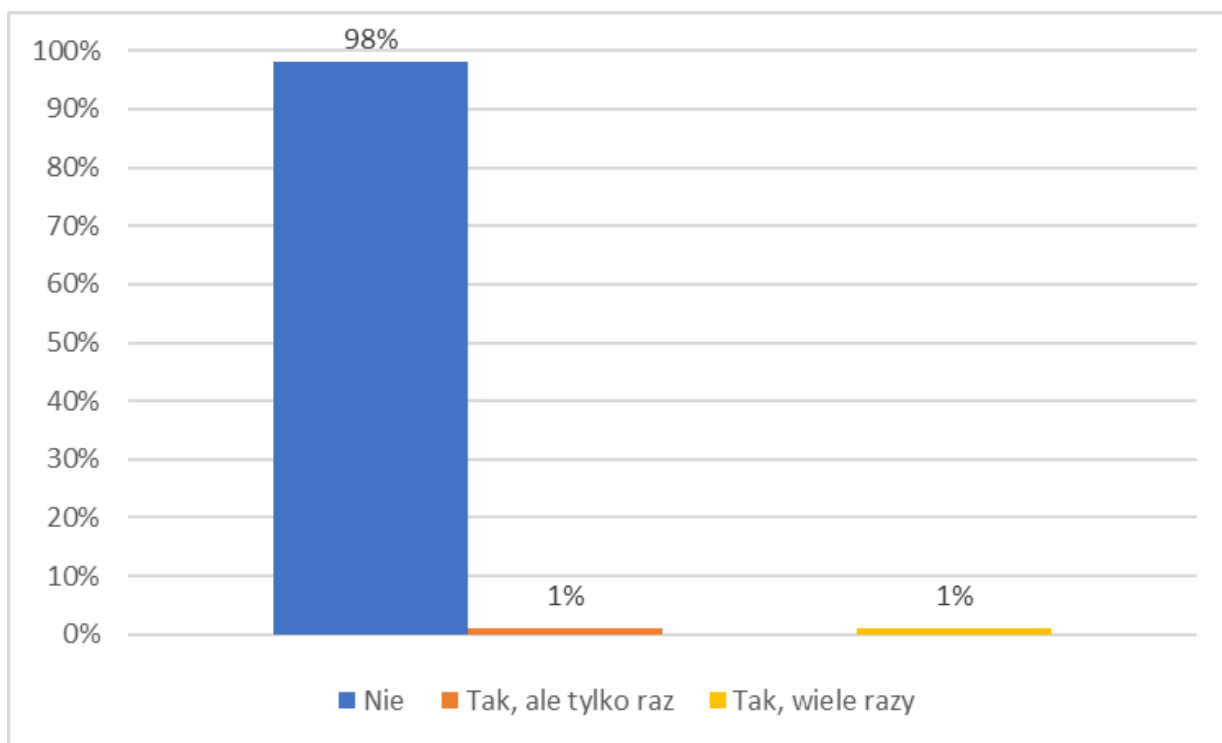
Dokonano również zestawienia w odniesieniu do innych badań prowadzonych przez Centrum Działań Profilaktycznych. Użycie tej samej metodologii pozwala na wiarygodne wyciąganie wniosków i ocenę wyników w szerszym kontekście.

Wyniki uzyskane przez dorosłych z terenu Miasta Augustów porównano do wyników z badań przeprowadzonych w 2023 i 2024 roku na terenach innych gmin miejskich przez Centrum Działań Profilaktycznych. Pod uwagę wzięto Gminy Czeladź (woj. śląskie, 30 tys. mieszkańców) oraz Świdwin (woj. zachodniopomorskie, 15 tys. mieszkańców). Uzyskane wyniki wskazują na niższy odsetek osób deklarujących spożywanie alkoholu na terenie Miasta Augustów, gdzie wyniósł on 70,81% ankietowanych spożywających alkohol, w porównaniu do innych badań Centrum, w których średnia wyniosła 75,10%. Jeśli chodzi o częstotliwość jego spożywania, to wynik również był niższy, spożywanie alkoholu kilka razy w tygodniu deklaruje 3,02% badanych z terenu Miasta Augustów, w porównaniu do 5,01% uzyskanych w innych diagnozach przeprowadzonych przez Centrum Działań Profilaktycznych na terenach miejskich.

5.2. Narkotyki

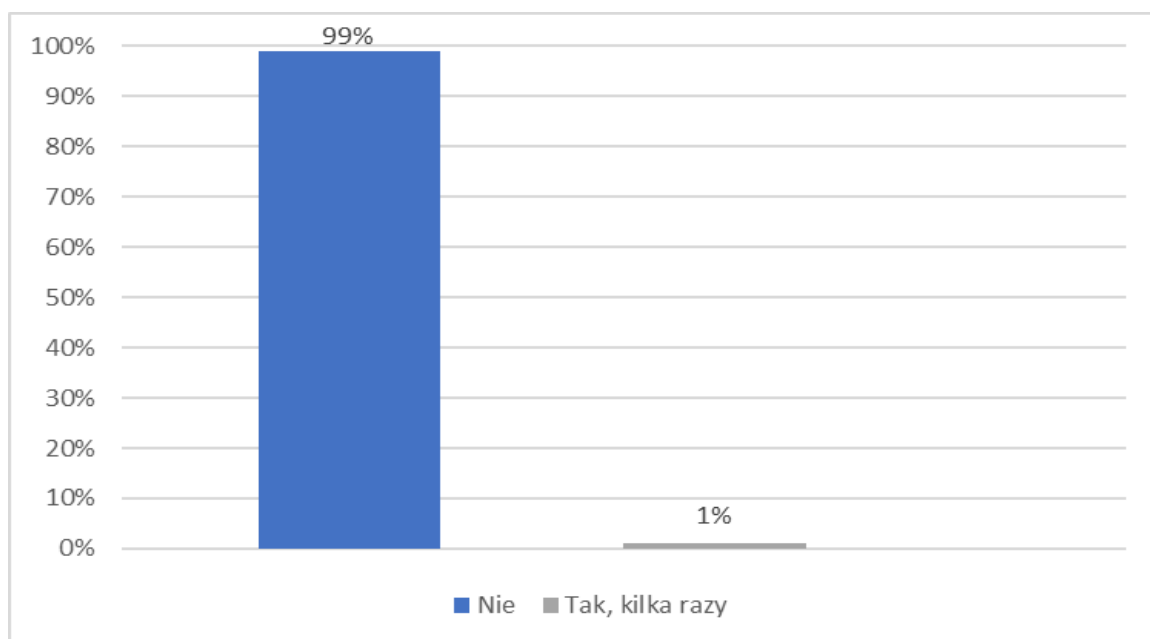
5.2.1. Przekonania na temat narkotyków i rozpowszechnienie wśród uczniów szkół podstawowych

Ankietowani uczniowie zostali zapytani o inicjację narkotykową, czyli o to, czy kiedykolwiek próbowali narkotyków. Zdecydowana większość, bo aż 98%, zadeklarowała, że nigdy nie miała kontaktu z narkotykami. Jedynie 2% respondentów przyznało się do takiego doświadczenia – 1% spróbował narkotyków raz, a 1% zadeklarował, że miało to miejsce wiele razy.

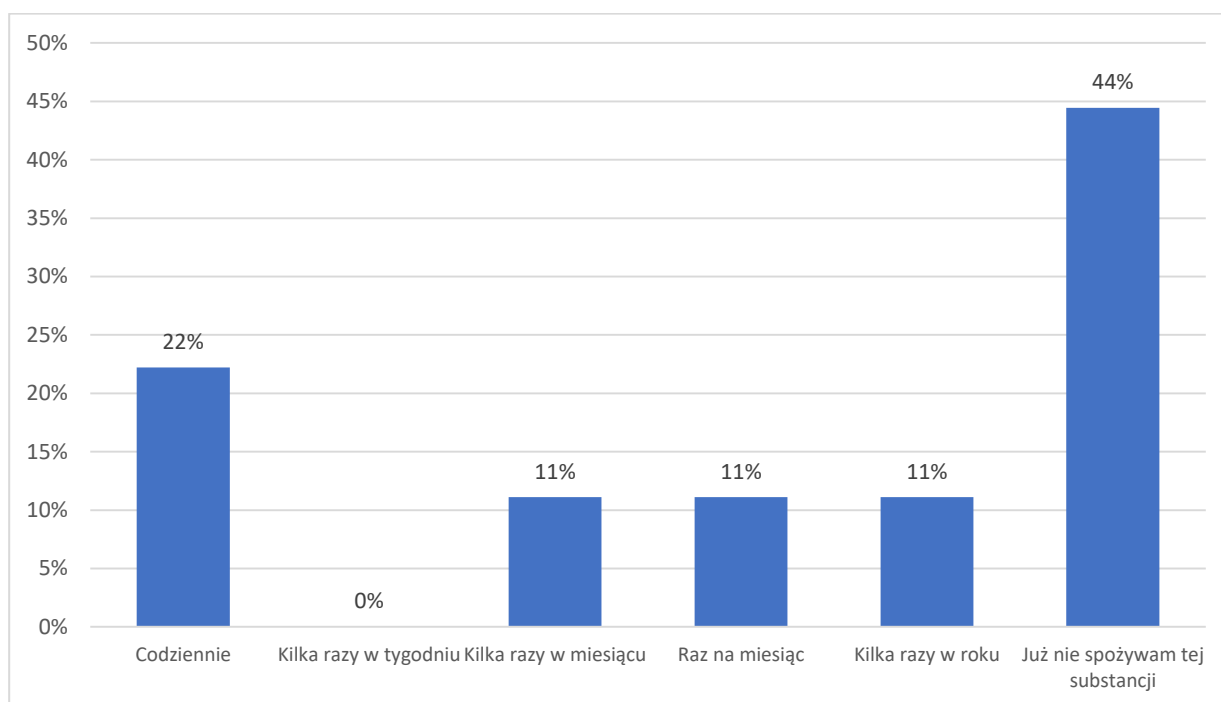
Wykres 32. Odsetek inicjacji narkotykowej wśród uczniów – szkoła podstawowa.

Uczniów zapytano również o to, czy zdarzyło im się przyjmować narkotyki w ciągu ostatniego miesiąca, w przypadku zdecydowanej większości, bo 99% nie miało to miejsca, 1% natomiast zrobił to kilkakrotnie.

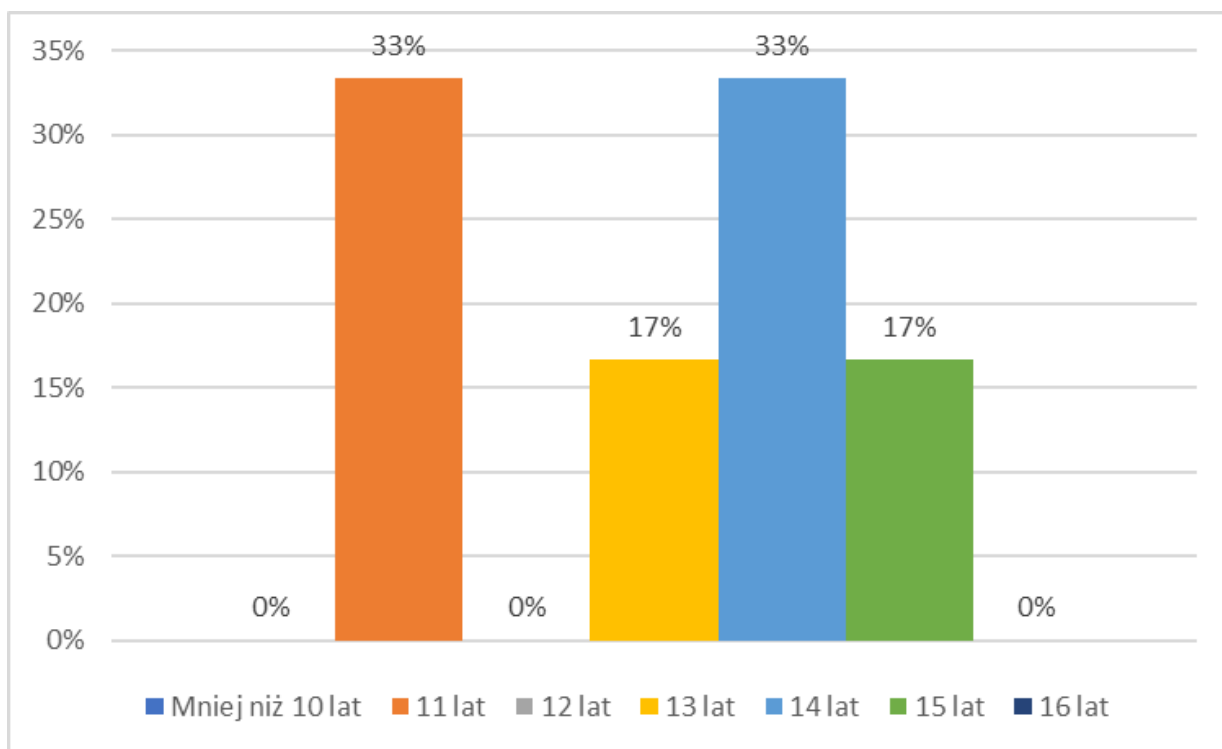
Wykres 33. Odsetek uczniów spożywających narkotyki w ciągu ostatnich 30 dni – szkoła podstawowa.

Największy odsetek badanych, wynoszący 44%, deklaruje, że już nie spożywa narkotyków. Codzienne zażywanie narkotyków wskazuje 22% respondentów, co stanowi najwyższy odsetek wśród osób nadal mających kontakt z tymi substancjami. Kolejne grupy, po 11% uczniów, deklarują spożywanie narkotyków kilka razy w miesiącu, raz na miesiąc oraz kilka razy w roku. Żaden z badanych nie wskazał na zażywanie narkotyków kilka razy w tygodniu. Należy pamiętać, że liczba uczniów deklarujących inicjację narkotykową w tej grupie, jest bardzo mała.

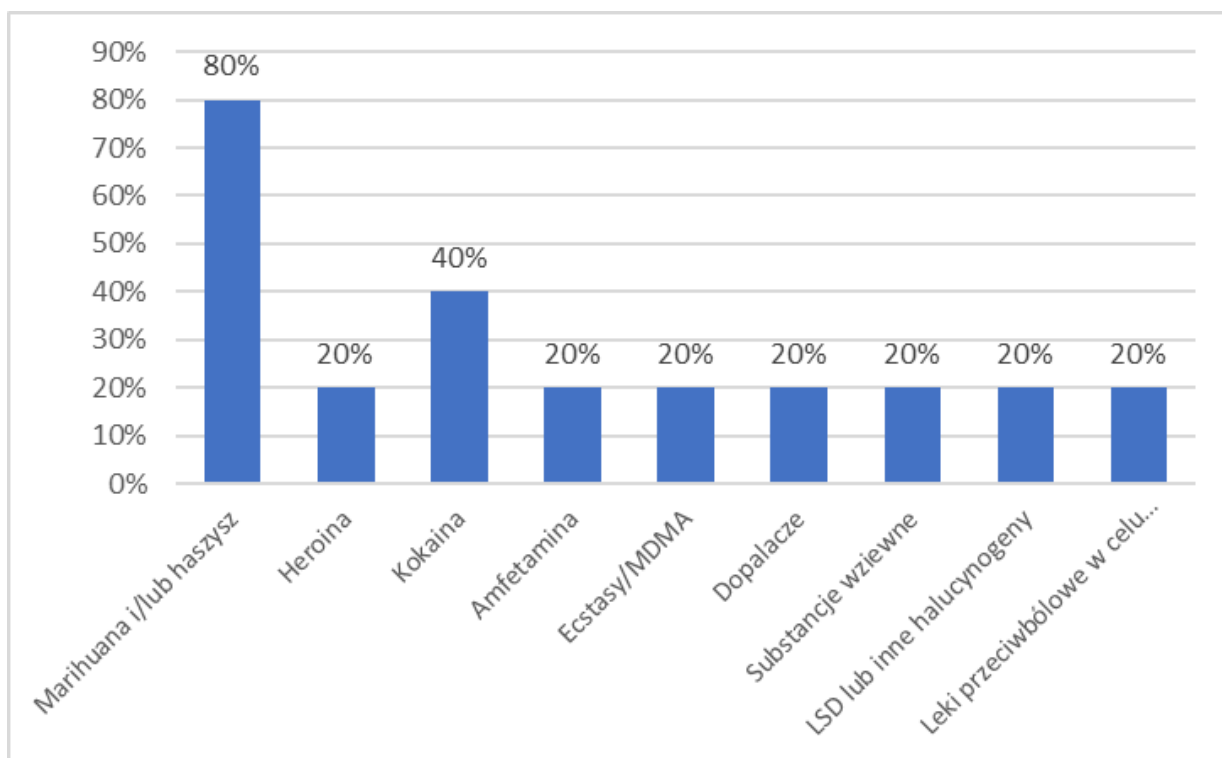
Wykres 34. Częstotliwość spożywania narkotyków – szkoła podstawowa.

Młodzi mieszkańcy Augustowa zostali także zapytani o wiek, w którym po raz pierwszy spróbowali narkotyków. Największe grupy, po 33%, zadeklarowały inicjację w wieku 11 lat i 14 lat. Kolejną grupę stanowiły osoby, które zaczęły w wieku 13 lat oraz 15 lat – każda z tych grup stanowiła po 17% badanych. Żaden respondent nie zadeklarował inicjacji w wieku poniżej 10 lat, 12 lat ani 16 lat. W tym pytaniu wzięto pod uwagę jedynie odpowiedzi uczniów deklarujących inicjację narkotykową.

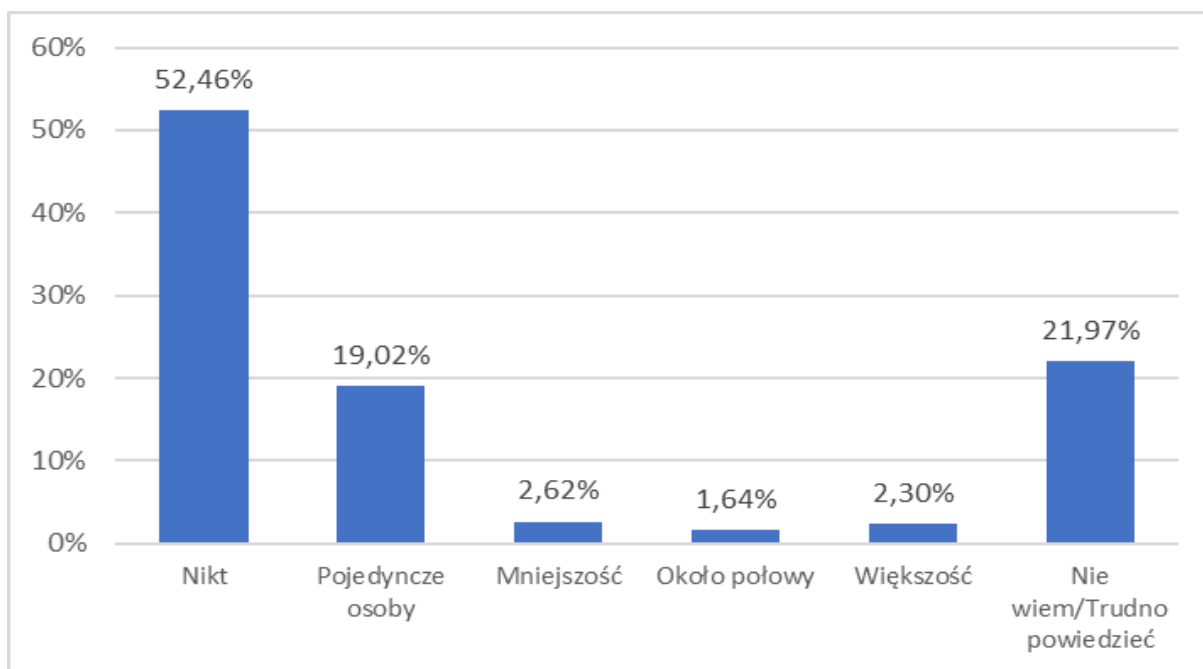
Wykres 35. Wiek inicjacji narkotykowej – szkoła podstawowa.

Osoby deklarujące inicjację narkotykową zostały zapytane o to jakie z nich przyjmowały. 80% z nich próbowało marihuany lub haszyszu a 40% kokainy. Inne możliwości zostały wybrane przez 20% uczniów po inicjacji narkotykowej.

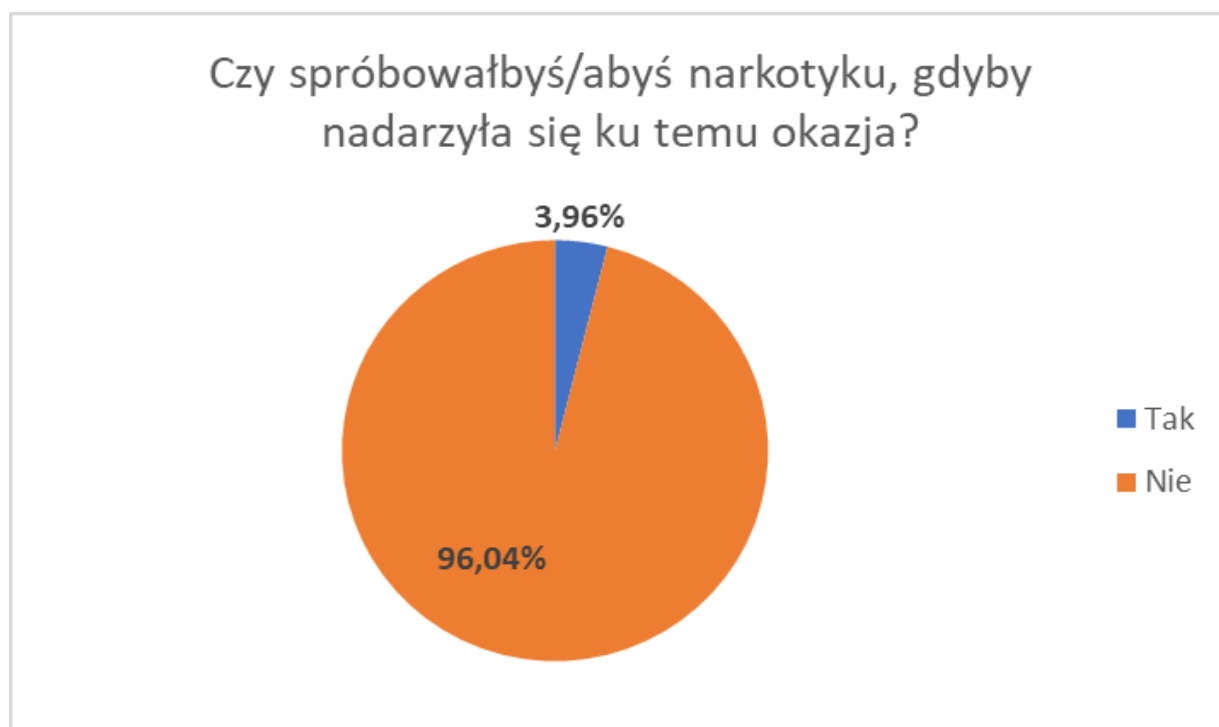
Wykres 36. Rodzaj przyjmowanych narkotyków – szkoła podstawowa.

Uczniowie zostali następnie zapytani o to, ile osób ich zdaniem zażywa narkotyki lub dopalacze. Połowa z nich uważa, że żaden z ich kolegów lub koleżanek z klasy nie miał kontaktu z narkotykami lub dopalaczami. 21,97% respondentów nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie, a 19,02% wskazało na pojedyncze osoby. „Mniejszość”, „około połowy”, lub „większość” była wskazywana rzadko, przez mniej niż 3% badanych.

Wykres 37. Postrzeganie kontaktu z narkotykami wśród kolegów i koleżanki z klasy - szkoła podstawowa.

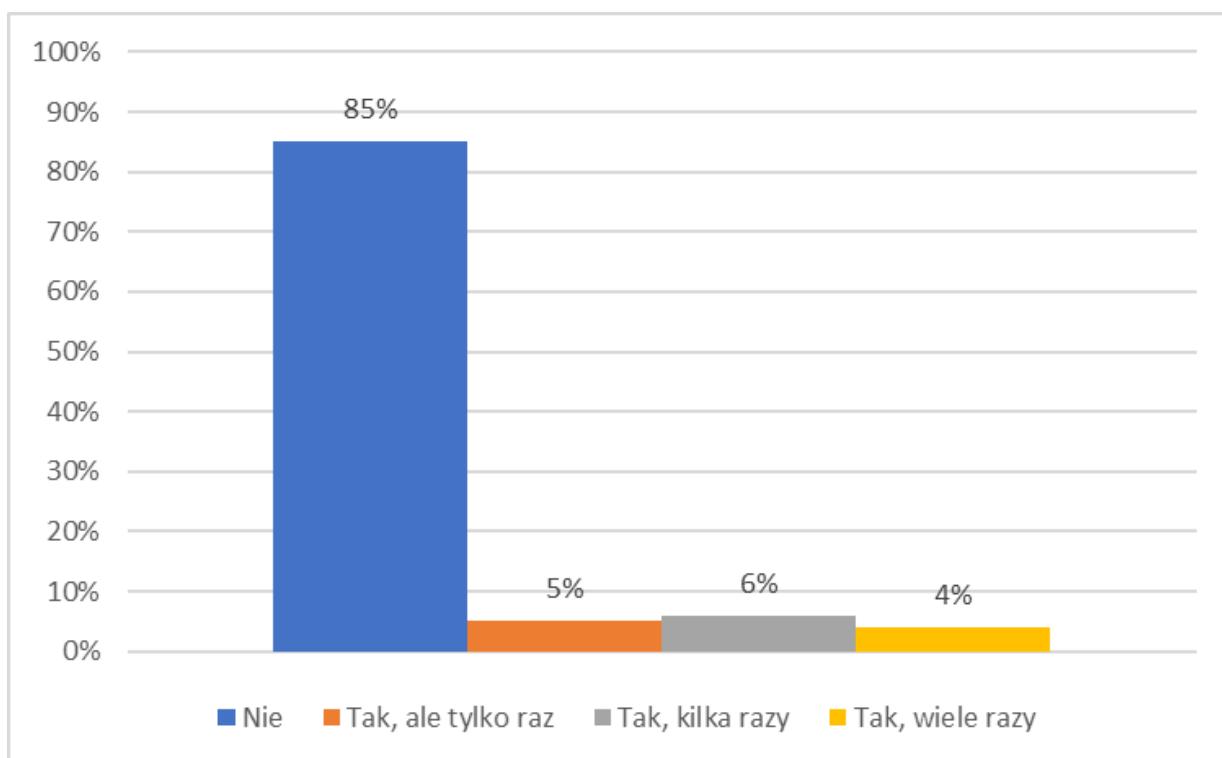
Kolejne pytanie, zawierało ustosunkowanie się do chęci próby narkotyku, gdyby pojawiła się taka okazja. Większość uczniów, bo aż 96,04% nie wykazało chęci spróbowania narkotyku. 3,96% spośród badanych uczniów natomiast przyznało, że sięgnęłoby po środek odurzający, gdyby nadarzyła się ku temu korzystna okazja.

Wykres 38. Chęć spróbowania narkotyku przez uczniów, gdyby nadarzyła się ku temu okazja szkoła podstawowa.

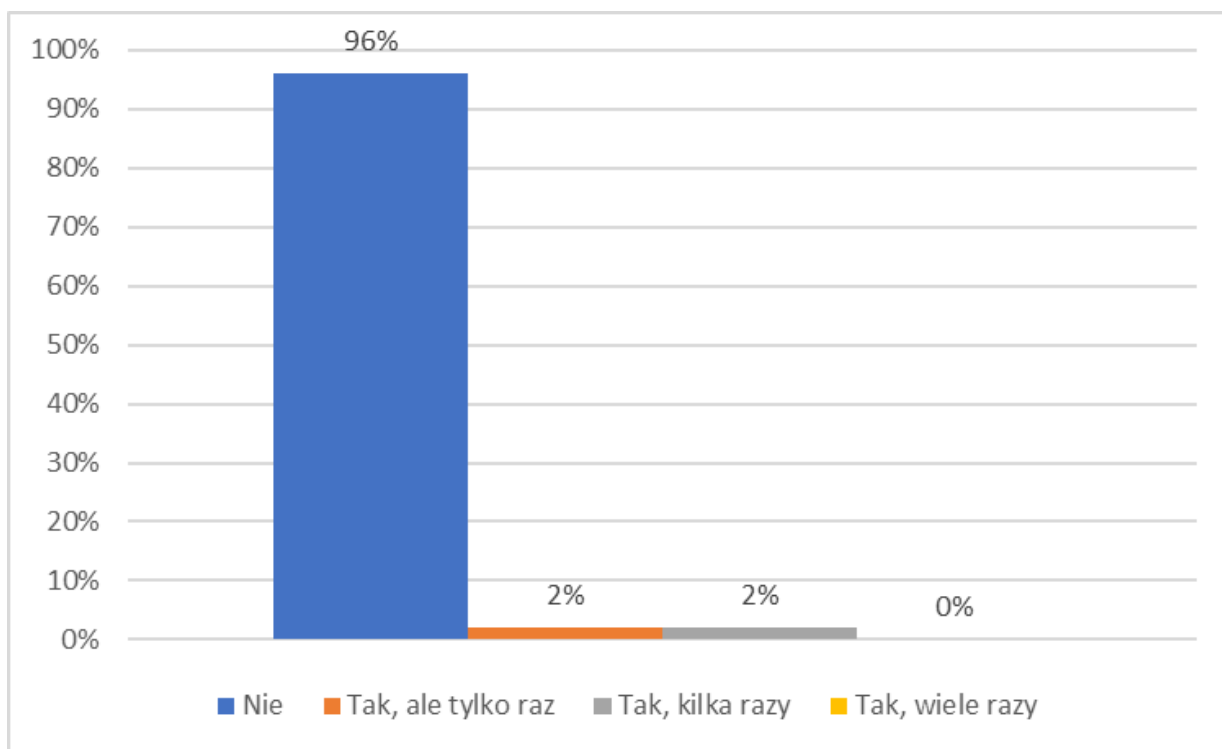
5.2.2. Przekonania na temat narkotyków i rozpowszechnienie wśród uczniów szkół ponadpodstawowych

Najpierw uczniów szkół ponadpodstawowych zapytano, czy kiedykolwiek próbowali substancji uznawanej za narkotyki. Zebrane dane dostarczają istotnych informacji na temat doświadczeń młodzieży związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Analiza wyników pokazuje, że 85% respondentów zadeklarowało, że nie próbowało żadnej substancji uznawanej za narkotyki. Z kolei aż 15% przyznało, że próbowało substancji uznawanych za narkotyki. Pośród nich 5% przyznało, że spróbowało narkotyków tylko raz, 6% wskazało, że miało z nimi kontakt kilka razy, a 4% zadeklarowało, że używało narkotyków wiele razy.

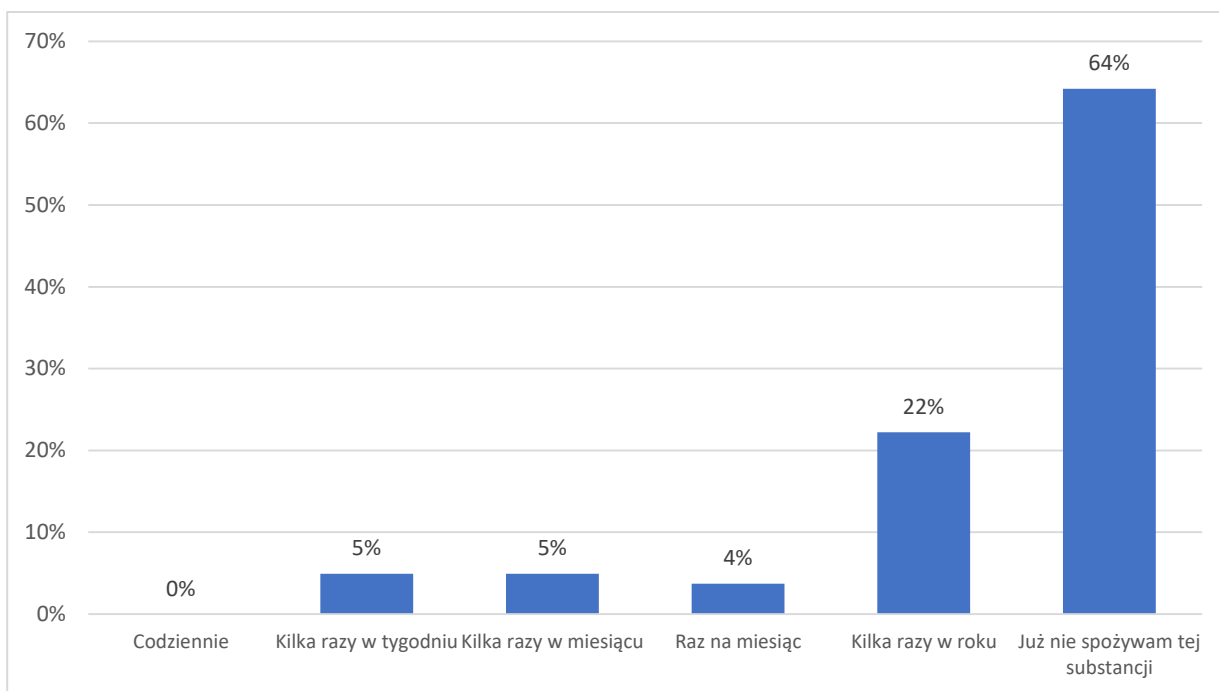
Wykres 39. Inicjacja narkotykowa – szkoła ponadpodstawowa.

Respondenci zostali także zapytani o używanie narkotyków w ciągu ostatniego miesiąca. Zdecydowana większość, bo aż 96%, zadeklarowała, że nie miała kontaktu z narkotykami w tym okresie. Jedynie 2% przyznało, że użyło narkotyków raz, a kolejne 2% zadeklarowało, że miało z nimi kontakt kilka razy. Żaden z respondentów nie zgłosił wielokrotnego używania narkotyków w ciągu ostatniego miesiąca.

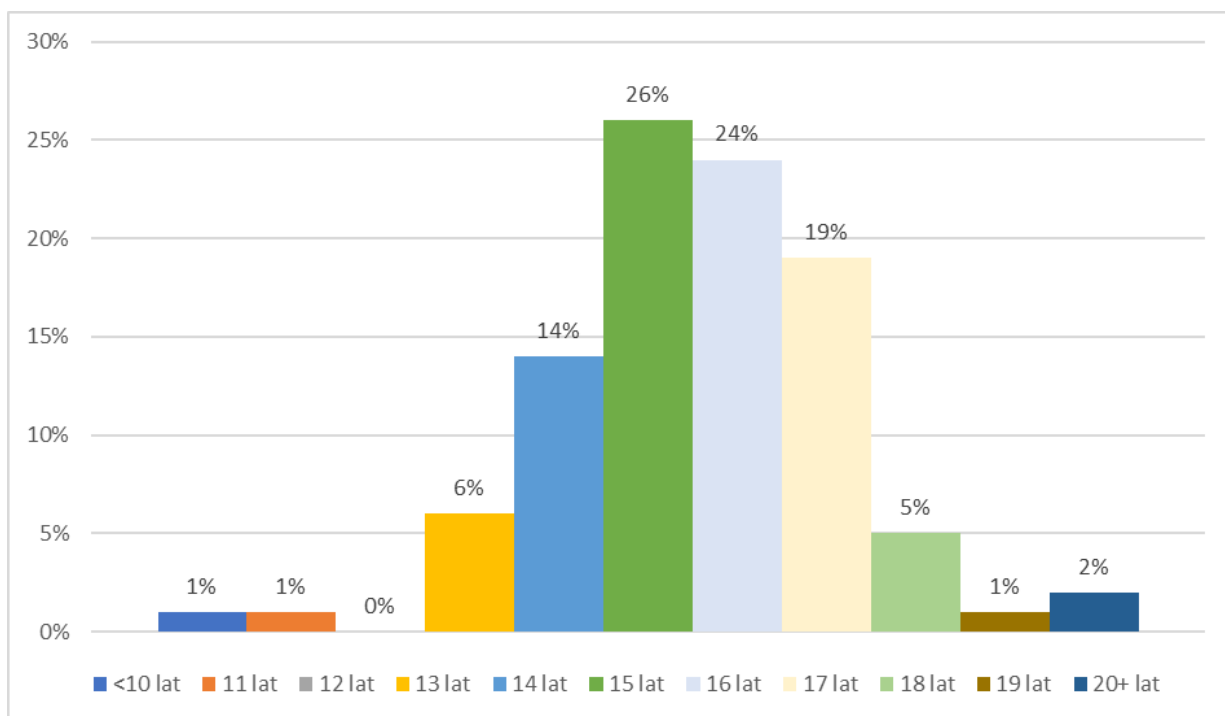
Wykres 40. Częstotliwość przyjmowania narkotyków lub dopalaczy w ciągu ostatniego miesiąca – szkoła ponadpodstawowa.

Podobnie jak w przypadku alkoholu, zapytaliśmy również o ogólną częstotliwość spożywania narkotyków przez uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Największy odsetek, wynoszący 64%, deklaruje, że obecnie już nie spożywa tych substancji. Spożywanie narkotyków kilka razy w roku zgłasza 22% respondentów, co wskazuje, że jest to najczęstszy wzorzec używania wśród osób nadal mających kontakt z tymi substancjami. Po 5% badanych deklaruje zażywanie narkotyków kilka razy w tygodniu oraz kilka razy w miesiącu, natomiast 4% uczniów wskazuje na ich spożycie raz na miesiąc. Żaden z badanych nie deklaruje codziennego kontaktu z narkotykami.

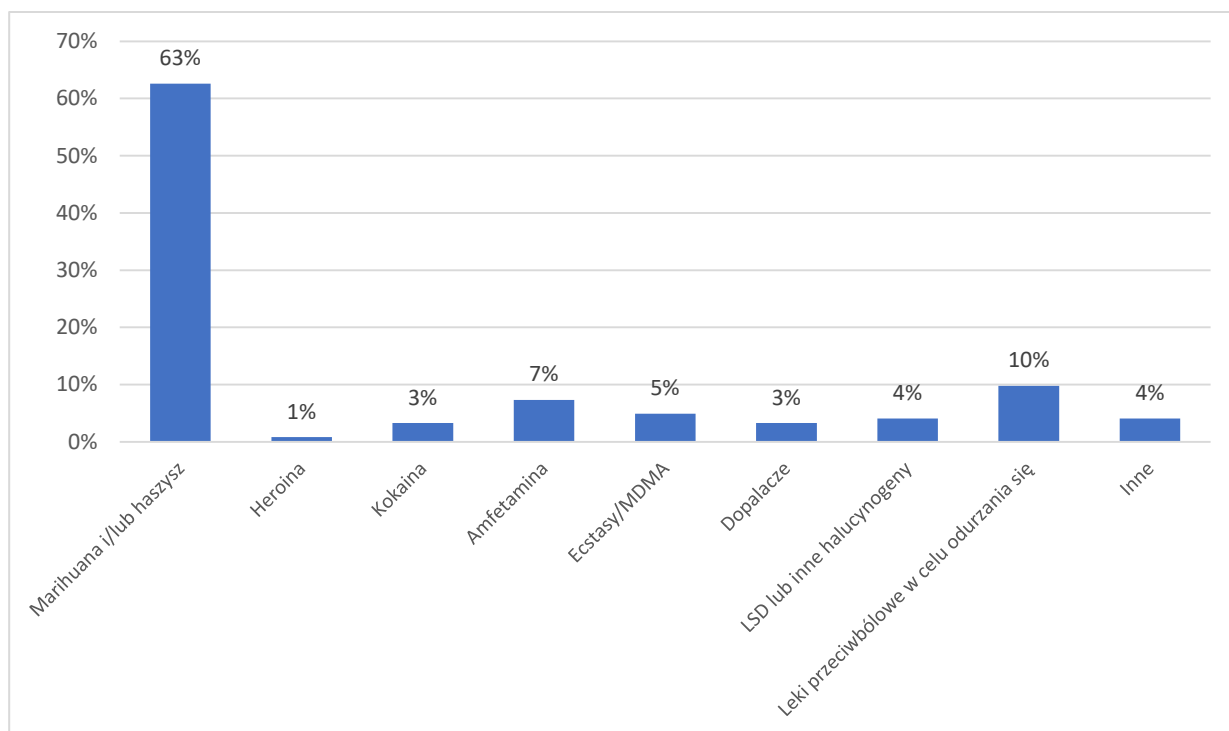
Wykres 41. Częstotliwość przyjmowania narkotyków lub dopalaczy – szkoła ponadpodstawowa.

Uczniowie szkół ponadpodstawowych zostali także zapytani o wiek, w którym po raz pierwszy spróbowali narkotyków. Najwięcej osób, bo 26%, zadeklarowało, że inicjacja narkotykowa miała miejsce w wieku 15 lat. Kolejne 24% wskazało wiek 16 lat, a 19% podało, że miało to miejsce w wieku 17 lat. W wieku 14 lat pierwszy kontakt z narkotykami miało 14% badanych, a w wieku 13 lat – 6%. Bardzo mały odsetek wskazał inicjację w wieku poniżej 10 lat (1%) oraz w wieku 11 lat (1%). Wiek 18 lat podało 5% respondentów, natomiast w wieku 19 lat i powyżej 20 lat narkotyki spróbowowało odpowiednio 1% i 2% badanych. Wyniki te pokazują, że inicjacja narkotykowa najczęściej przypada na wiek 15-17 lat.

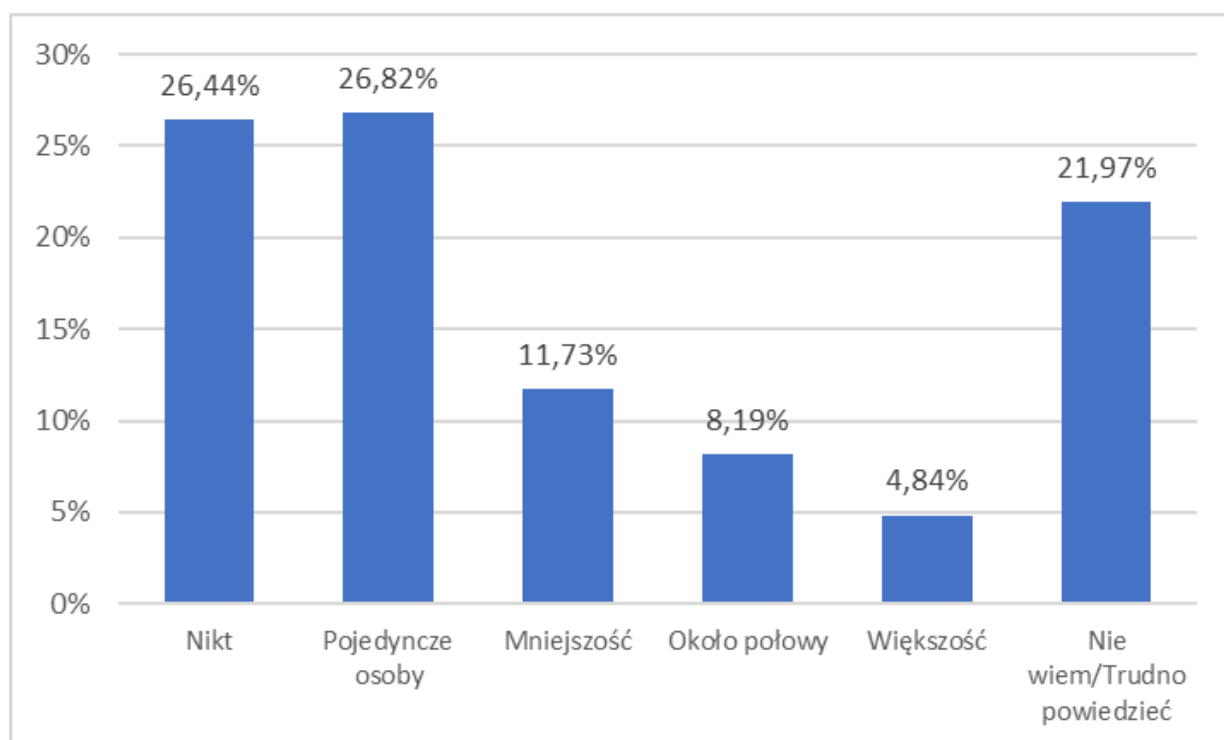
Wykres 42. Wiek inicjacji narkotykowej – szkoła ponadpodstawowa.

Dane z pytania o rodzaj przyjmowanych narkotyków dotyczą jedynie grupy osób, które wcześniej zadeklarowały, że próbowały substancji uznawanych za narkotyki. Spożywanie marihuany i/lub haszyszu jest najbardziej rozpowszechnione wśród uczniów, co deklaruje 63% z nich. Przyjmowanie leków przeciwbólowych w celach odurzających wskazuje 10% respondentów, co czyni je drugą najczęściej wymienianą substancją. Korzystanie z amfetaminy zgłasza 7% badanych, natomiast po Ecstasy/MDMA sięga 5% uczniów. Substancje halucynogenne, takie jak LSD, oraz inne narkotyki są wskazywane przez 4% respondentów. Eksperymentowanie z dopalaczami i kokainą deklaruje po 3% młodzieży, podczas gdy heroina pojawia się najrzadziej, jej używanie deklaruje 1% badanych.

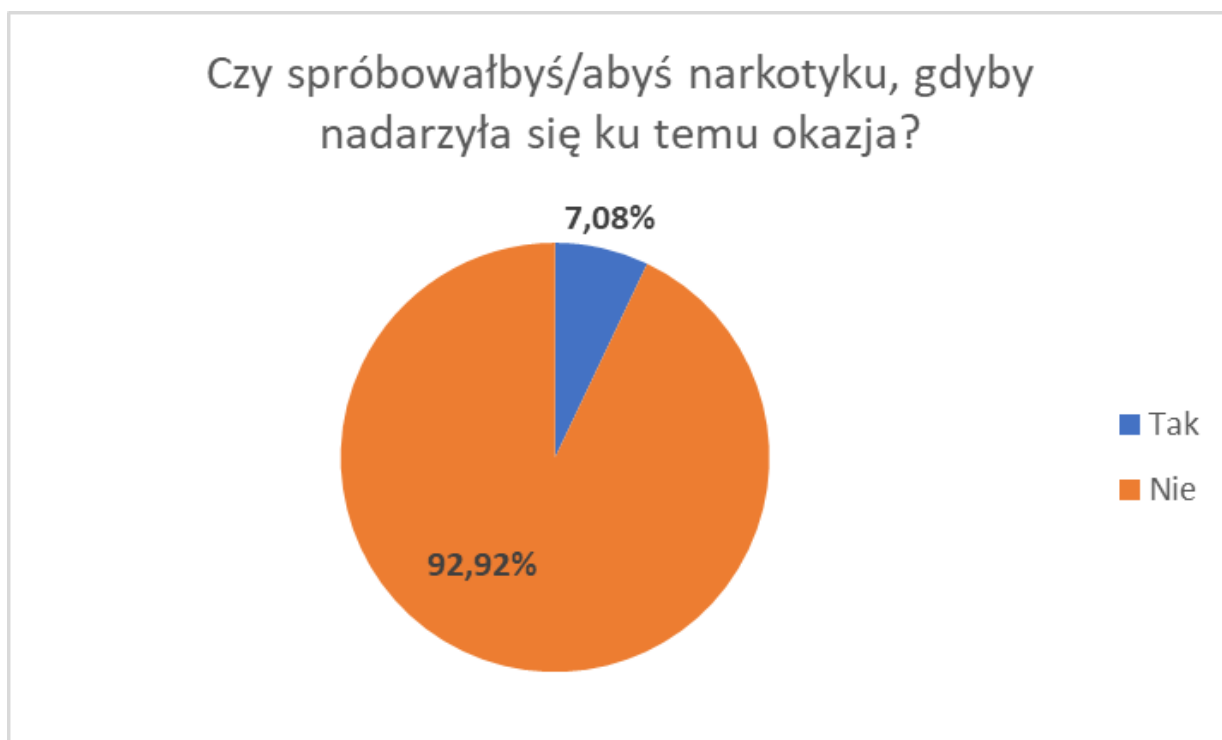
Wykres 43. Rodzaje przyjmowanych narkotyków – szkoła ponadpodstawowa

Następnie badanych zapytano o to, ilu według nich kolegów i koleżanek z klasy miało kontakt z narkotykami i dopalaczami. Największa grupa respondentów, stanowiąca 26,82%, uznała, że pojedyncze osoby z ich klasy miały taki kontakt. Niewiele mniejszy odsetek, 26,44%, wskazał, że żaden z ich znajomych nie miał kontaktu z narkotykami. Z kolei 21,97% badanych zadeklarowało, że nie wie lub trudno im ocenić, ilu kolegów i koleżanek z klasy miało kontakt z narkotykami i dopalaczami. Kolejną odpowiedzią było „mniejszość”, którą wybrało 11,73% badanych. Opcję „około połowy” klasy zaznaczyło 8,19% uczestników, a „większość” wskazało 4,84% respondentów.

Wykres 44. Przepuszczalna liczba kolegów/koleżanek z klasy, mających kontakt z narkotykami i dopalaczami – szkoła ponadpodstawowa.

Na koniec uczniów szkół ponadpodstawowych zapytano o to, czy spróbowaliby narkotyków, gdyby mieli do tego okazję. Analizując odpowiedzi można zauważyć, że zdecydowana większość uczestników badania wykazuje negatywną postawę wobec próbowania narkotyków. Zaledwie 7,08% respondentów, zadeklarowało, że byłoby skłonnych spróbować narkotyku w przypadku nadarzącej się okazji. W przeciwieństwie do tego, aż 92,92% uczestników odpowiedziało, że nie spróbowaloby narkotyku, gdyby nadarzyła się taka okazja.

Wykres 45. Chęć spróbowania narkotyku w przypadku nadarżającej się okazji – szkoła ponadpodstawowa

5.2.3. Inicjacja narkotykowa uczniów w porównaniu do wyników Diagnostyki z 2021 roku

Dokonano porównania wyników dotyczących inicjacji narkotykowej między badaniem tegorocznym, a wynikami z 2021 roku. Warto odnotować, że w przypadku poprzedniej diagnostyki wyniki przedstawiono zbiorczo i też w taki sposób dokonano porównania tegorocznego. Dodatkowo uczniowie ankietowani w 2021 roku mieli inne warianty odpowiedzi: „Nie”, „tak, ale tylko marihuany”, „tak, próbowałem narkotyku innego niż marihuana”, „tak, próbowałem różnych narkotyków, zarówno marihuany, jak i innych”. Dlatego też zestawiono ze sobą odsetki odpowiedzi mówiących o braku inicjacji narkotykowej, przyjmując, że nieważna jest konkretna substancja, tylko sam fakt przejścia inicjacji. Wyniki wskazują na wzrost odsetka uczniów po inicjacji narkotykowej, z 7% w 2021 roku do 10,49% w roku obecnym.

Czy kiedykolwiek próbowałeś/aś narkotyków?	2021	2024
Tak	7%	10,49%
Nie	93%	89,51%

Tabela 5. Inicjacja narkotykowa – porównanie z Diagnostyką z 2021 roku

Analiza częstotliwości zażywania narkotyków wskazuje na nieco rzadsze ich stosowanie przez młodzież z terenu Miasta Augustów niż miało to miejsce 3 lata temu. Obecnie do zażywania narkotyków co najmniej raz w miesiącu przyznaje się 17%, natomiast wynik ten w poprzedniej diagnozie wyniósł 21%. W obu przypadkach zdecydowanie najczęściej zażywaną substancją wskazywaną przez ankietowanych była marihuana.

Zażywanie narkotyków - częstotliwość	2021	2024
Codziennie	0%	2%
Kilka razy w tygodniu	4%	4%
Kilka razy w miesiącu	11%	6%
Raz na miesiąc	6%	4%
Kilka razy w roku	22%	21%
Nie zażywam już narkotyków	57%	62%

Tabela 6. Częstotliwość zażywania narkotyków – porównanie z Diagnozą z 2021 roku

Uczniowie zapytani o to, czy spróbowaliby narkotyku, gdyby nadarzyła się okazja byli nieco bardziej skłonni do spróbowania w porównaniu do wyników badań sprzed 3 lat. Odsetek odpowiedzi twierdzących wyniósł 5,95% w porównaniu do 4%. Jednak należy zauważyć, że w poprzedniej diagnozie uczniowie mieli do wyboru opcję „Nie wiem” (17%), co mogło przyczynić się do różnic w wynikach.

Czy spróbowalbyś/abyś narkotyku, gdyby nadarzyła się ku temu okazja?	2021	2024
Tak	4%	5,95%
Nie	78%	94,05%
Nie wiem	17%	-

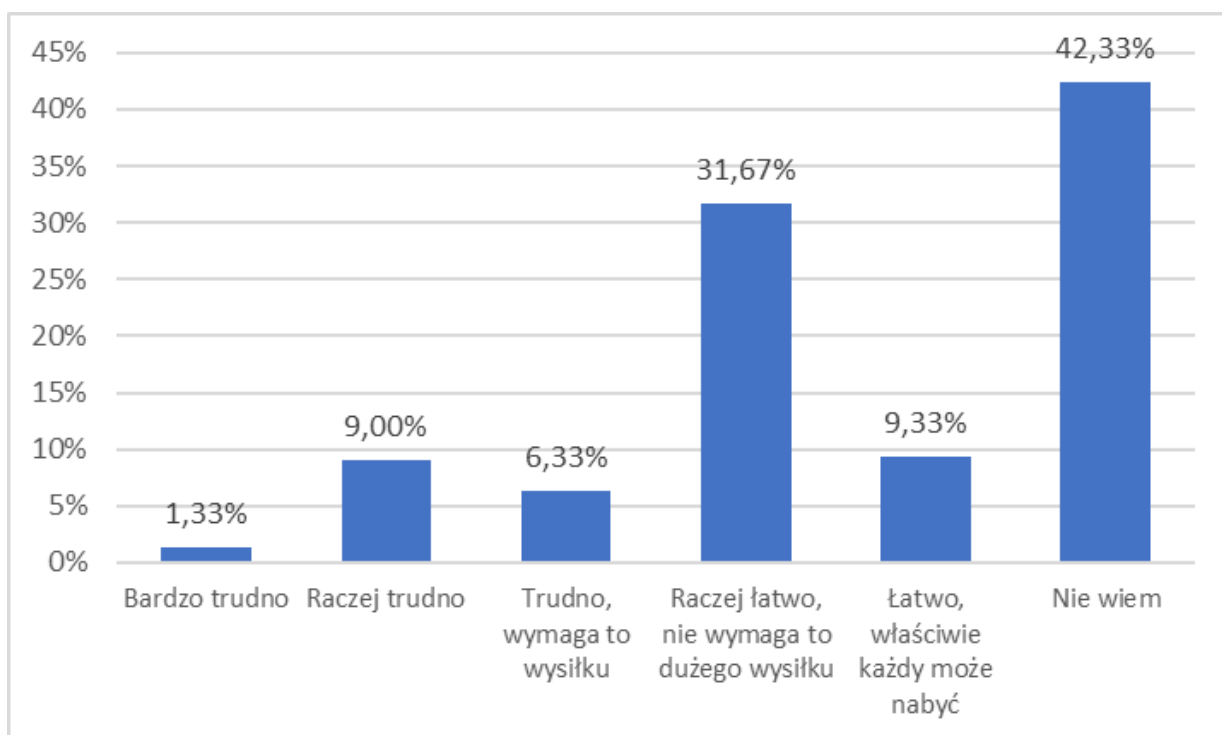
Tabela 7. Chęć spróbowania narkotyku w przypadku nadarżającej się okazji – porównanie z Diagnozą z 2021 roku

5.2.4. Przekonania na temat narkotyków i rozpowszechnienie wśród dorosłych

Kolejna część badania, jakie zostało przeprowadzone wśród dorosłych mieszkańców Miasta Augustów dotyczyła problemu narkotykowego. Pomimo tego, iż nie ma jednoznacznej definicji słowa „narkotyk”, powszechnie przyjęło się, iż są to środki odurzające oraz substancje psychoaktywne inne niż alkohol i tytoń, które wpływają na ośrodkowy układ nerwowy zmniejszając jego wrażliwość. Zażywanie narkotyków ma na celu wywołanie w organizmie odmiennych stanów świadomości, uzyskania określonego nastroju czy przeżycia euforycznych

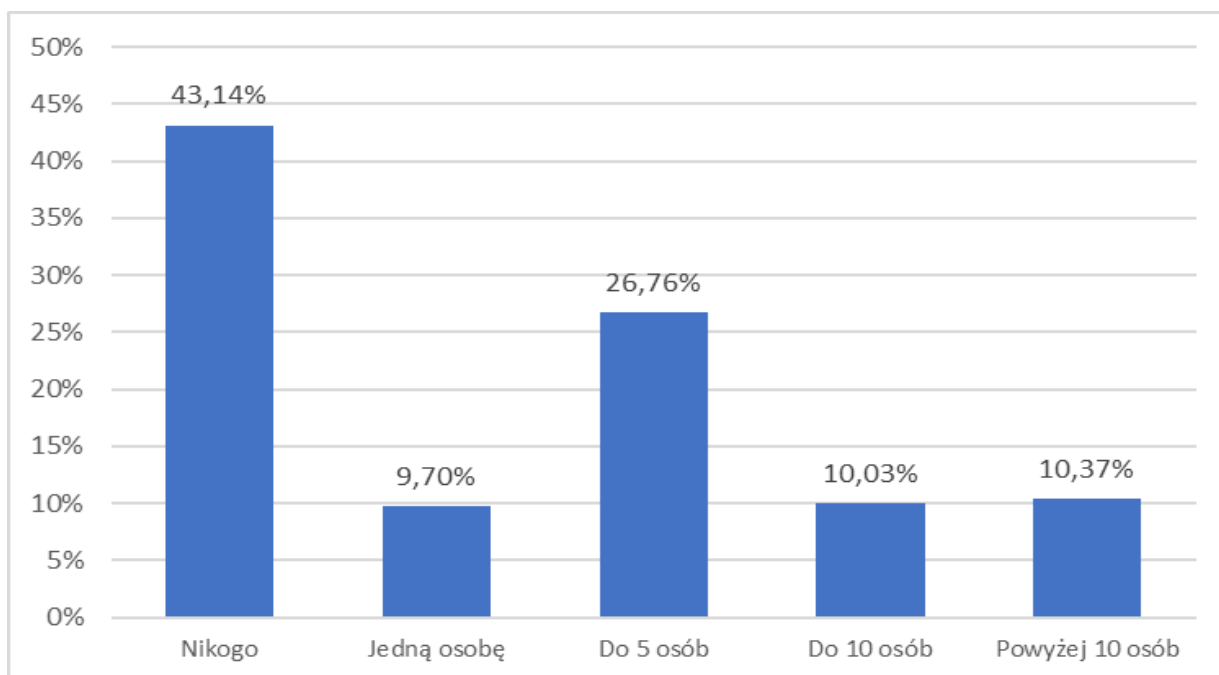
doznań. Głównym przedmiotem naszego zainteresowania były substancje nielegalne, których produkcja, sprzedaż czy posiadanie są zakazane przez prawo.

Pierwsze pytanie tego bloku tematycznego dotyczyło dostępności narkotyków na terenie Miasta Augustów. Większość badanych nie miała wiedzy w tym zakresie (42,33%). Według prawie jednej trzeciej mieszkańców (31,67%) jest to raczej łatwe i nie wymaga wysiłku, a prawie jeden na dziesięciu badanych (9,33%) uważa, że jest to łatwe i właściwie każdy może je nabyć. Substancje psychoaktywne bardzo trudne do zdobycia są dla 1,33% badanych, raczej trudno je zdobyć zdaniem 9%, natomiast zdaniem 6,33% ankietowanych jest to trudne i wymaga wysiłku.

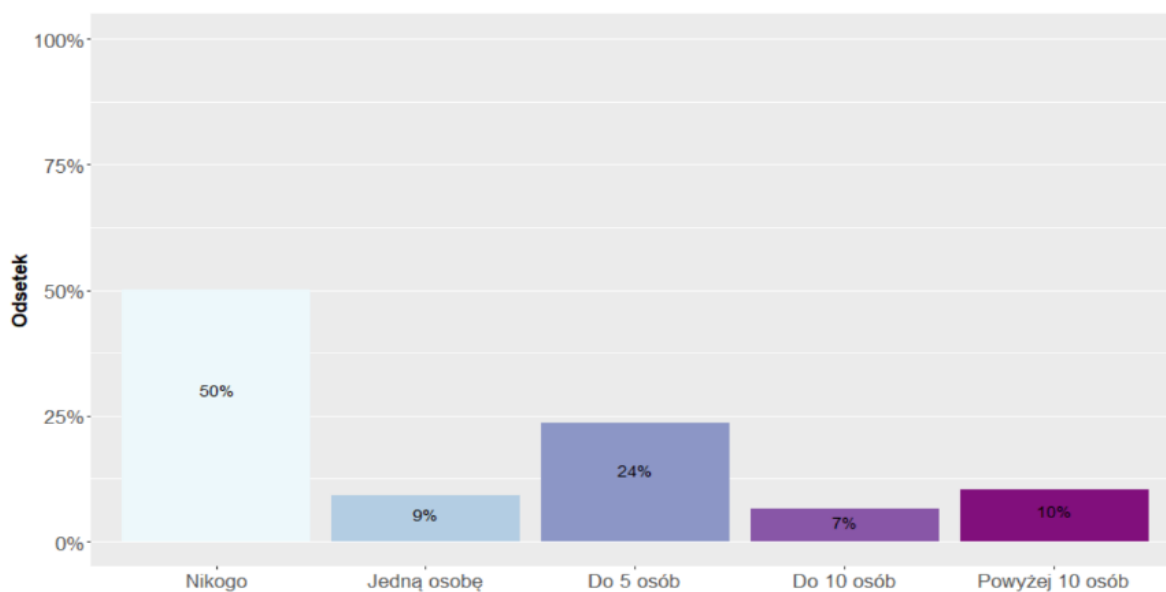
Wykres 46. Dostępność narkotyków.

Istotnym pytaniem było wskazanie, czy dorośli mieszkańcy miasta znają inne osoby, które zażywają narkotyki. 43,14% nie zna żadnej takiej osoby, natomiast a jedna piąta (26,76%) dorosłych zna do pięciu takich osób. Około jedna dziesiąta osób zna powyżej 10 takich osób - 10,37%, do 10 osób - 10,03%, lub jedną osobę 9,70%.

Wykres 47. Znajomość osób zażywających narkotyki.

Diagnoza przeprowadzona w 2021 roku wykazała, że połowa badanych nie знаła ani jednej osoby zażywającej narkotyki. Jedną taką osobę znała 9% odpowiadających, natomiast blisko jedna czwarta znała do 5 takich osób. Pozostali mieszkańcy (17%) znali wiele takich osób. Dane te wskazują na nieznaczny wzrost rozpowszechnienia substancji psychoaktywnej wśród ankietowanych mieszkańców Augustowa.

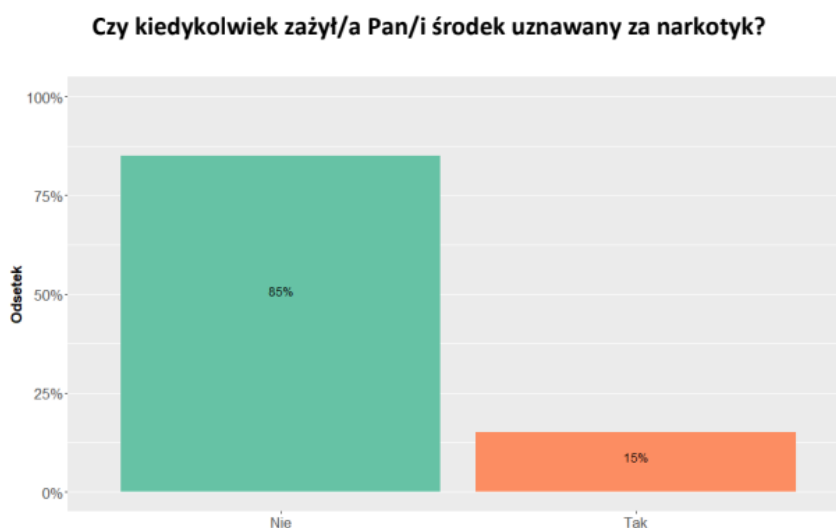
Źródło: Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych Miasta Augustów 2021

Następnie mieszkańcy zostali zapytani o to, czy oni sami kiedykolwiek sięgnęli po substancję uważaną za narkotyk. Odpowiedzi twierdzącej na to pytanie udzieliła aż jedna piąta ankietowanych (21,48%).

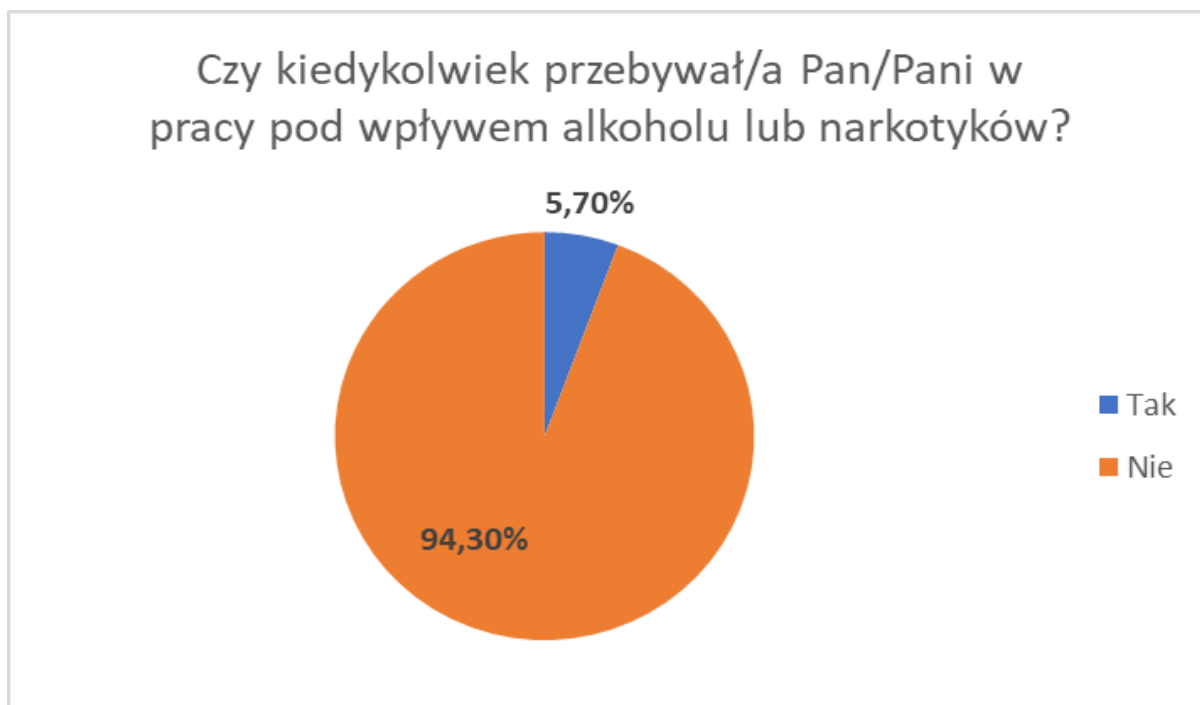
Wykres 48. Spożywanie narkotyków przez dorosłych mieszkańców.

Względem Diagnozy przeprowadzonej w 2021 roku odnotowano wzrost osób deklarujących zażywanie narkotyków w swoim życiu. W badaniu przeprowadzonym 3 lata temu, 15% procent deklarowało zażywanie tego rodzaju substancji, co jest wynikiem niższym o 6,48 punktu procentowego do uzyskanego w tym roku.

Źródło: Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych Miasta Augustów 2021

Kolejne pytanie dotyczyło przebywania w pracy pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Takie doświadczenie posiada 5,70% badanych. To bardzo niepokojąca informacja. Każdy odsetek badanych w tym zakresie jest informacją niewłaściwą. Wykonywanie zadań zawodowych pod wpływem alkoholu lub narkotyków jest niebezpieczne, a także może wskazywać na uzależnienie osoby.

Wykres 49. Przebywanie w pracy pod wpływem alkoholu lub narkotyków.

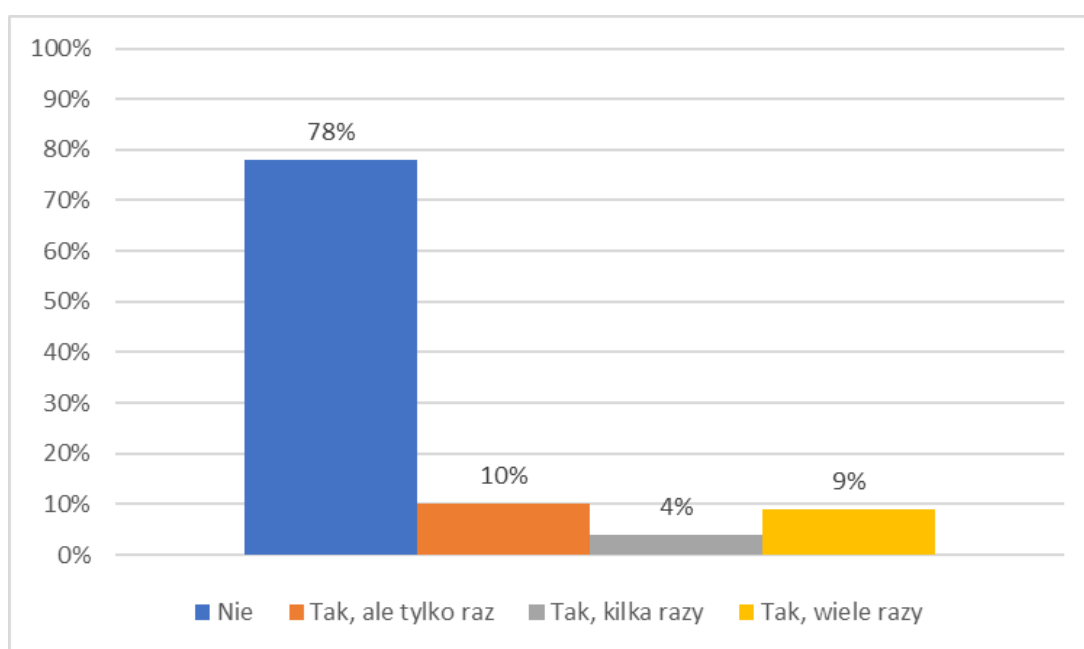
5.2.5. Spożycie narkotyków wśród dorosłych w porównaniu do badań ogólnopolskich

Porównanie wyników badań lokalnych dotyczących zażywania narkotyków, w których brali udział dorośli mieszkańcy Miasta Augustów można porównać do badań ogólnopolskich, zaprezentowanych w „**Raporcie o stanie narkomanii w Polsce 2020**”, przygotowanym przez Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii w 2020 roku. Z badań ogólnopolskich wynika, że używanie kiedykolwiek substancji psychoaktywnych innych niż alkohol i tytoń to zjawisko deklarowane przez co szóstego badanego (16,1%). Lokalne badanie przeprowadzone wśród mieszkańców Miasta wykazało, iż po substancje psychoaktywne sięgnęło 21,48% ankietowanych, co jest wynikiem wyższym od średniej krajowej o 5,38 punktu procentowego.

5.3. Nikotyna

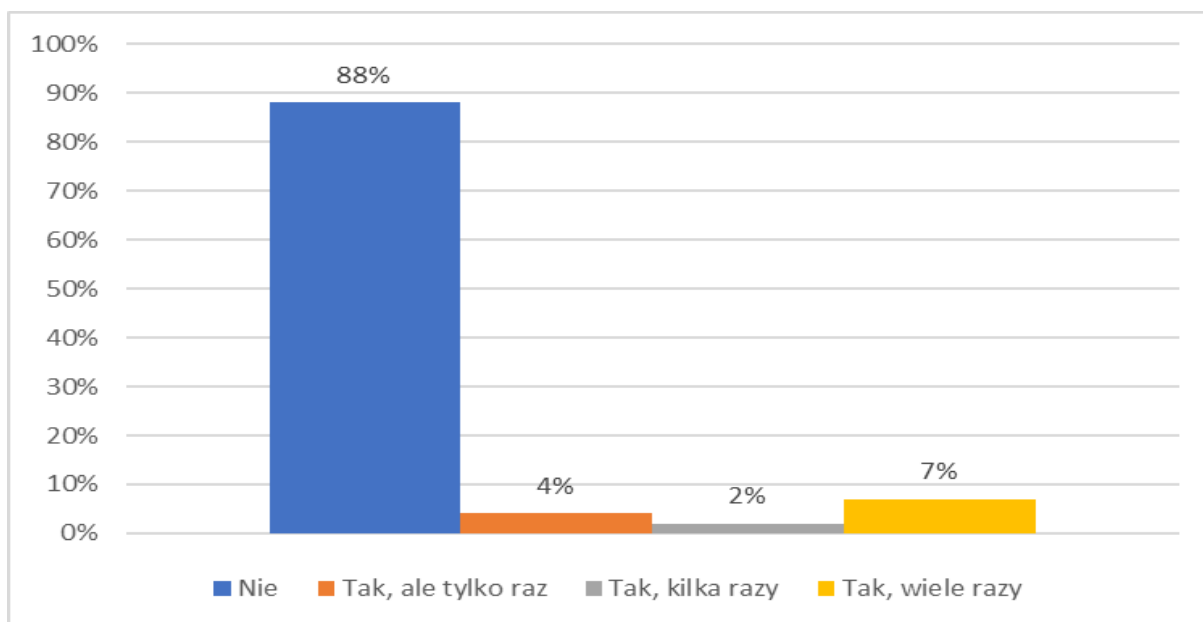
5.3.1. Rozpowszechnienie spożycia nikotyny wśród uczniów szkół podstawowych

Zdecydowana większość, bo 78%, zadeklarowała, że nigdy nie paliła papierosów. 22% podejmowało już jednak takie próby. Wśród nich 10% wskazało, że spróbowało palenia tylko raz, 4% zadeklarowało, że zdarzyło im się palić kilka razy, a 9% przyznało, że paliło wiele razy.

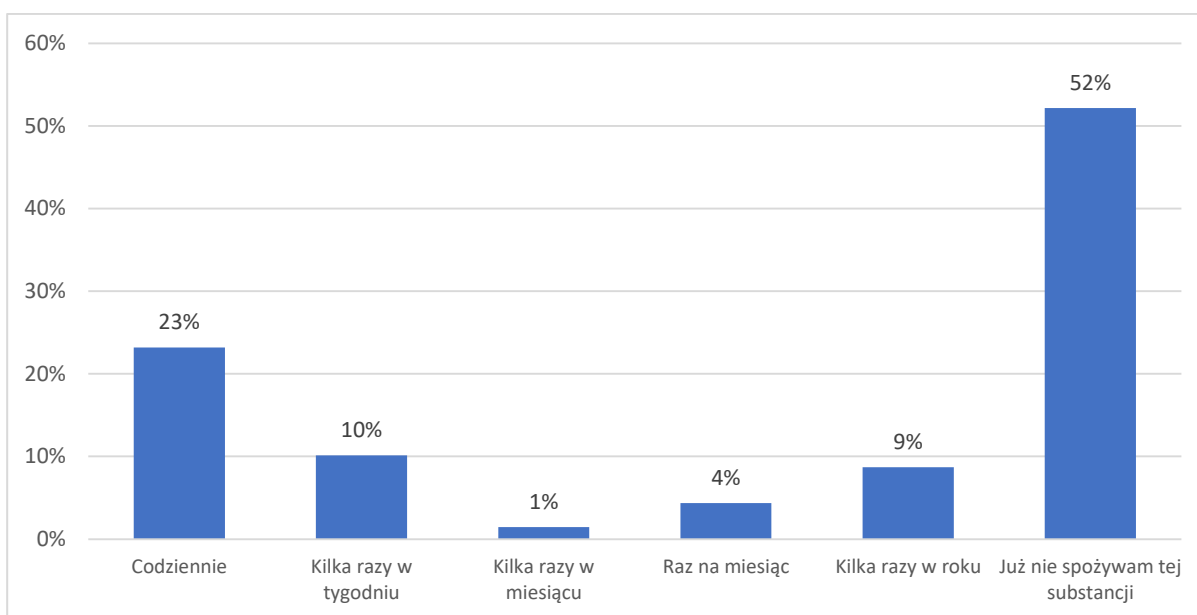
Wykres 50. Użycie wyrobów nikotynowych przez uczniów szkół podstawowych.

Badanym zadano również pytanie o to, czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło im się palić papierosy. Większość, bo 88%, zadeklarowała, że nie używała nikotyny. Spośród pozostałych 12%, 4% przyznało, że miało z nią kontakt tylko raz, 2% używało jej kilka razy, a 7% zadeklarowało, że zażywało nikotynę wielokrotnie.

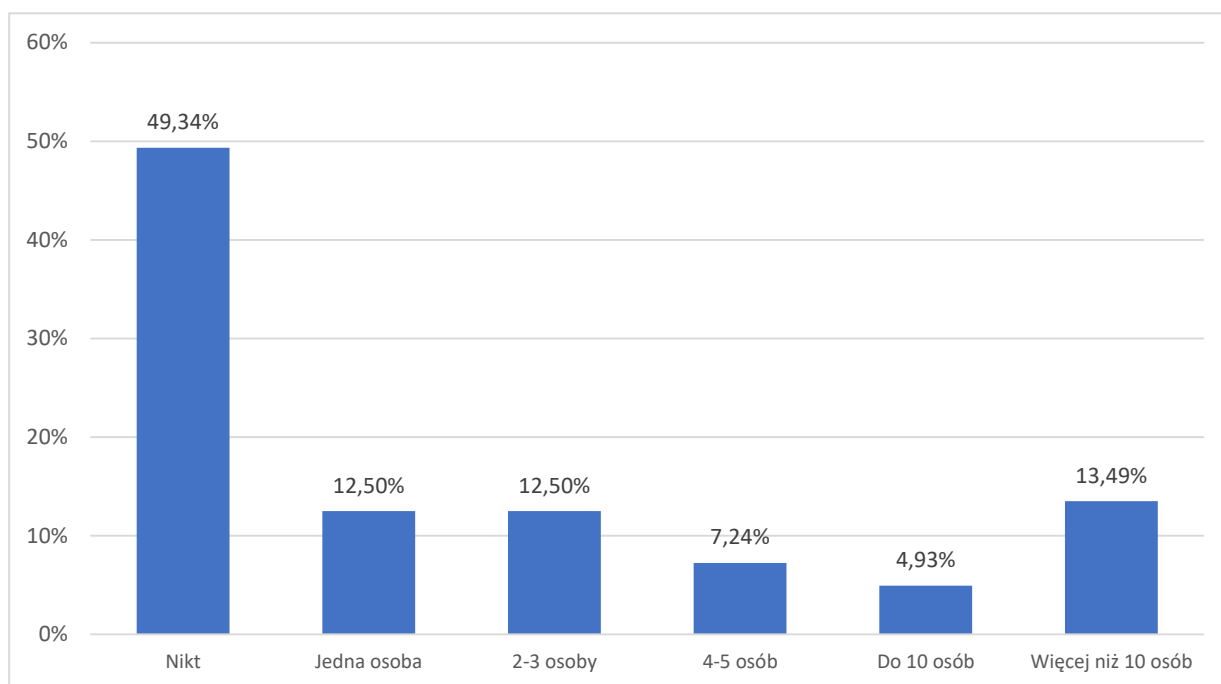
Wykres 51. Użycie wyrobów nikotynowych przez uczniów szkół w ciągu ostatnich 30 dni – szkoła podstawowa.

Zapytaliśmy również o ogólną częstotliwość palenia papierosów przez uczniów. Największy odsetek badanych, wynoszący 52%, deklaruje, że już nie pali papierosów. Codzienne palenie wskazało 23% uczniów, co jest najwyższym odsetkiem wśród osób nadal korzystających z papierosów, to bardzo niepokojący wynik. Kolejne 10% badanych deklaruje, że pali kilka razy w tygodniu, a 9% wskazuje, że pali kilka razy w roku. Sporadyczne palenie raz na miesiąc zgłasza 4% uczniów, natomiast 1% deklaruje korzystanie z papierosów kilka razy w miesiącu.

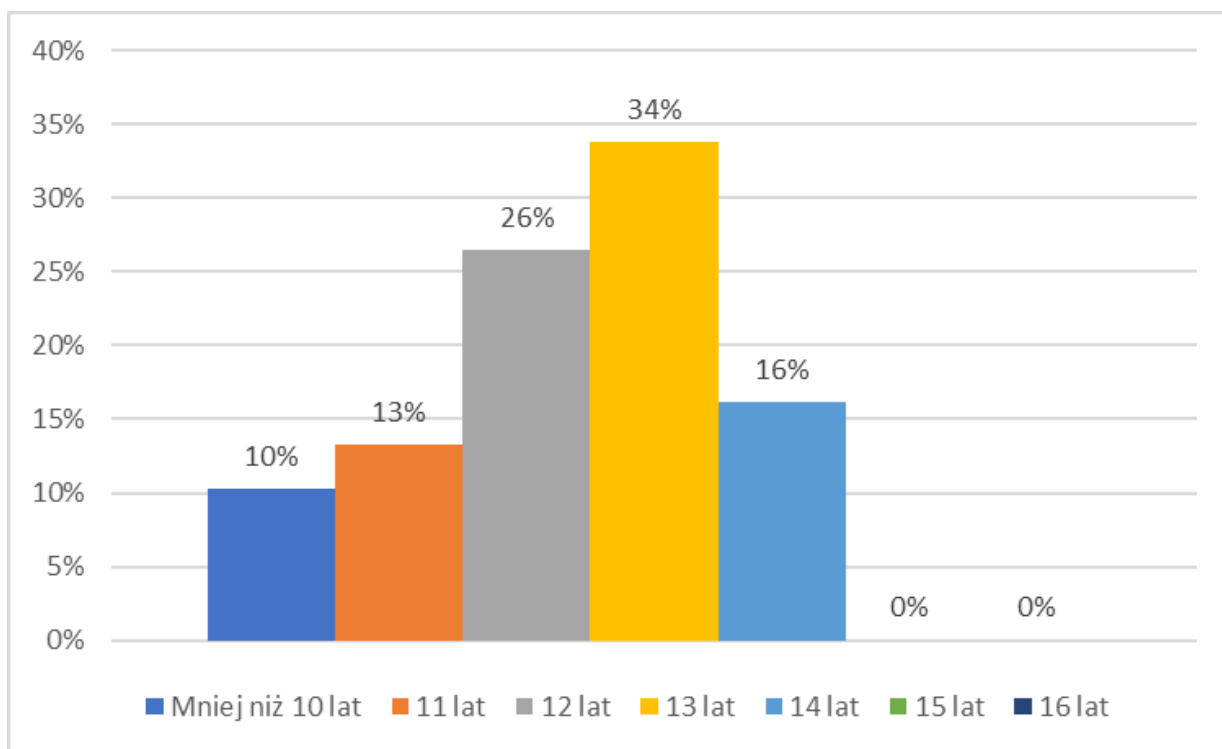
Wykres 52. Częstotliwość palenia papierosów – szkoła podstawowa.

Badanym zadano również pytanie o używanie nikotyny wśród ich najbliższych kolegów, koleżanek. Dane wskazują na zróżnicowany obraz palenia wśród respondentów. Prawie połowa, zadeklarowała, że w ich otoczeniu nie ma nikogo, kto paliłby papierosy częściej niż raz w miesiącu. 12,50% wskazało, że palenie dotyczy jednej osoby w ich gronie, tyle samo wskazało na 2-3 osoby. O 4-5 osobach mówiło 7,24% ankietowanych a do 10 osób zna 4,93%. Natomiast co niepokojące, 13,49% badanych wskazało na znajomość więcej niż 10 takich osób.

Wykres 53. Użycie wyrobów nikotynowych przez najbliższych kolegów/koleżanki częściej niż raz w miesiącu – szkoła podstawowa.

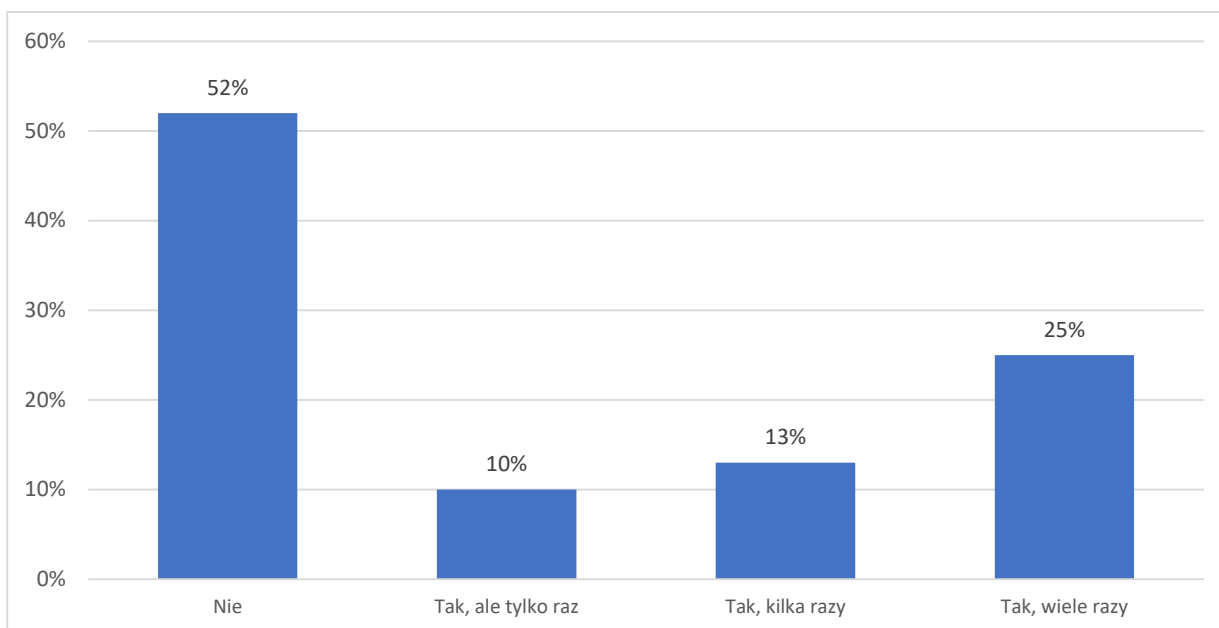
Na kolejne pytanie odpowiadali uczniowie, którzy przeszli już inicjację nikotynową. Zapytano ich o to w jakim wieku po raz pierwszy spróbowali jakiegokolwiek wyrobu tytoniowego. Wyniki są niepokojące i wskazują na wczesną inicjację. Najwięcej, bo 34%, zadeklarowało, że inicjacja nikotynowa miała miejsce w wieku 13 lat. W wieku 12 lat po raz pierwszy sięgnęło po nikotynę 26% respondentów, a 16% w wieku 14 lat. Kolejne grupy to 13% osób, które rozpoczęły w wieku 11 lat, oraz 10%, które zadeklarowały inicjację przed 10. rokiem życia. Żaden z respondentów nie wskazał wieku 15 ani 16 lat jako momentu pierwszego kontaktu z nikotyną.

Wykres 54. Wiek inicjacji nikotynowej – szkoła podstawowa.

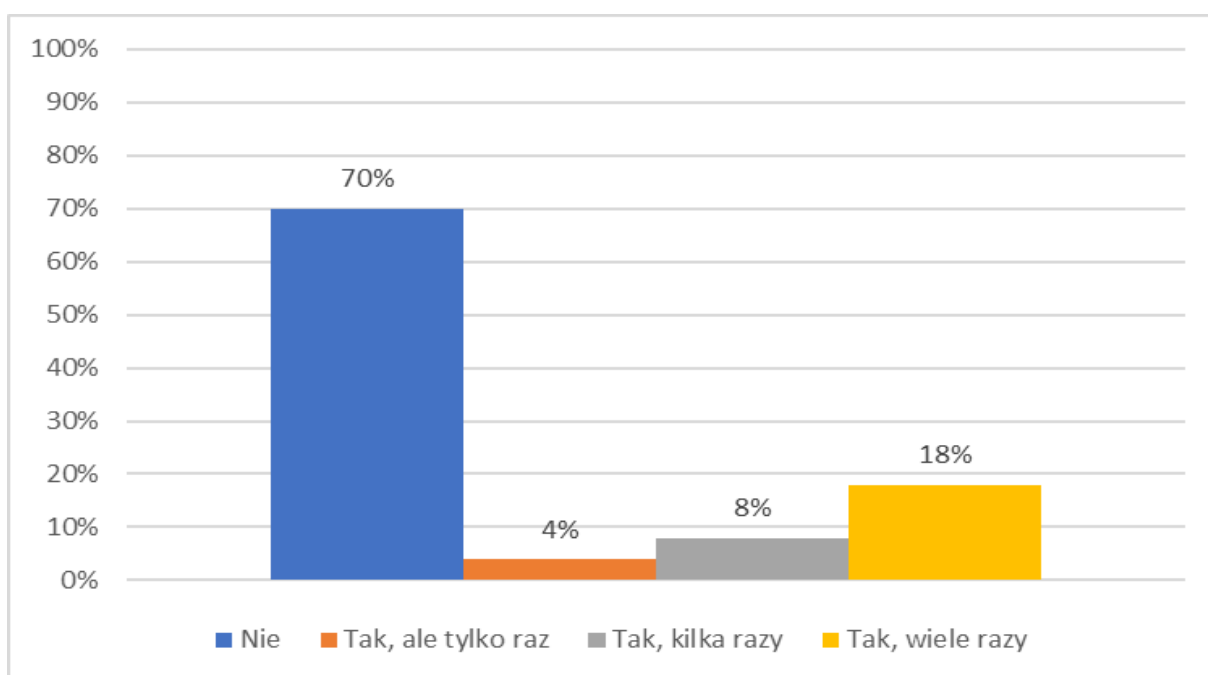
5.3.2. Rozpowszechnienie spożycia nikotyny wśród uczniów szkół ponadpodstawowych

Uczniów szkół ponadpodstawowych zapytano, czy kiedykolwiek palili papierosy (w tym tradycyjne papierosy, e-papierosy, jednorazówki, podgrzewacze tytoniu itp.). Najwięcej, bo 52%, zadeklarowało, że nigdy nie paliło papierosów. Spośród pozostałych 10% przyznało, że paliło tylko raz, 13% wskazało, że zdarzyło im się to kilka razy, a 25% zadeklarowało, że paliło wiele razy. Wyniki te pokazują, że niemal połowa respondentów miała już styczność z papierosami.

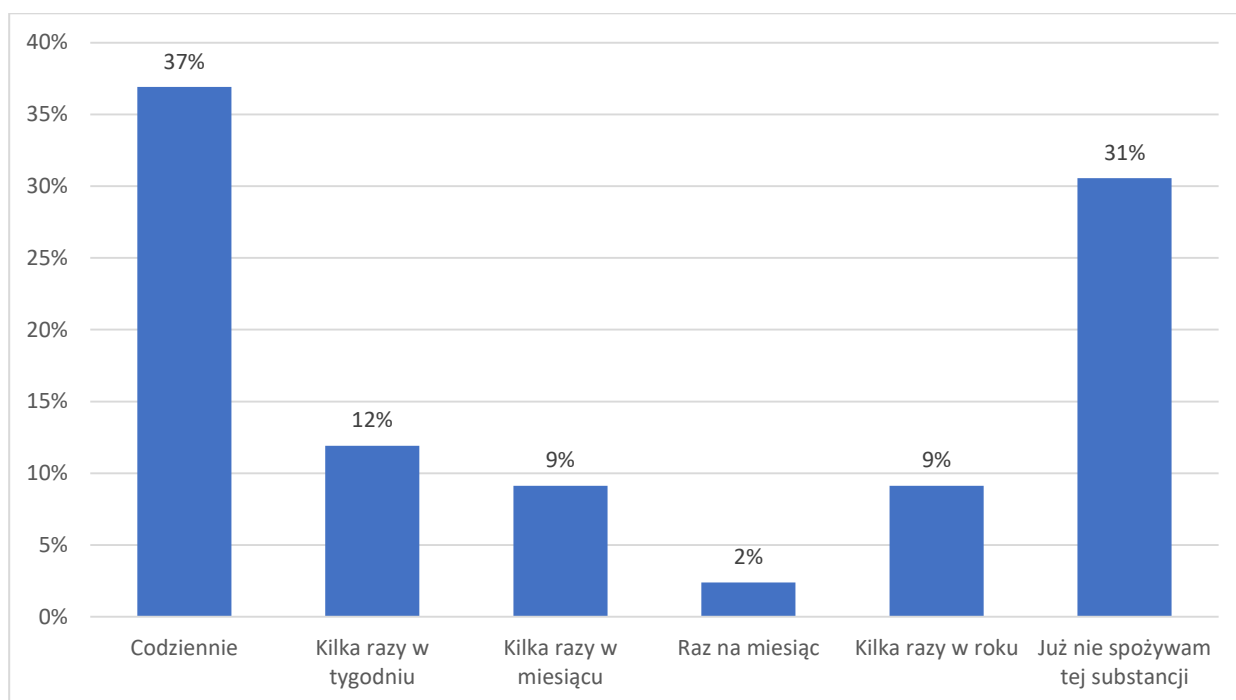
Wykres 55. Doświadczenie w paleniu papierosów – szkoła ponadpodstawowa.

Uczniów, zapytano także o to, czy w ciągu ostatniego miesiąca palili papierosy. Większość, bo 70%, zadeklarowała, że w tym czasie nie paliła papierosów. Spośród pozostałych, 4% przyznało, że paliło tylko raz, 8% wskazało, że zdarzyło im się to kilka razy, a 18% zadeklarowało, że paliło wielokrotnie.

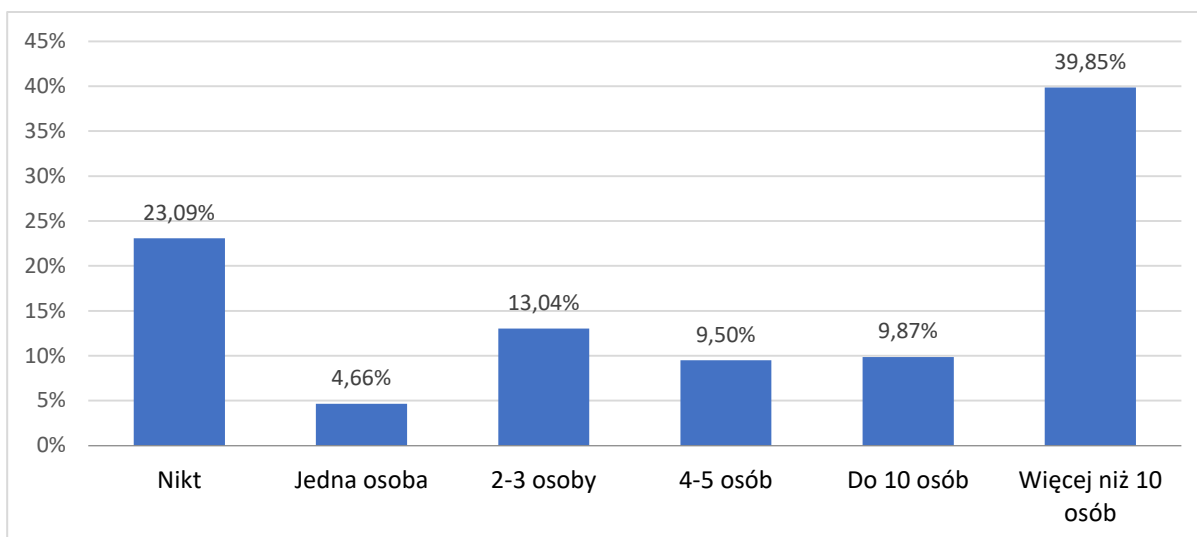
Wykres 56. Palenie papierosów w ciągu ostatniego miesiąca – szkoła ponadpodstawowa.

Zapytaliśmy również uczniów szkół ponadpodstawowych o częstotliwość palenia papierosów. Co niepokojące, największy odsetek badanych, wynoszący 37%, deklaruje codzienne palenie papierosów. Palenie kilka razy w tygodniu zgłasza 12% uczniów, natomiast 9% deklaruje korzystanie z papierosów kilka razy w miesiącu. Taki sam odsetek, 9%, wskazuje, że pali kilka razy w roku. Sporadyczne palenie raz na miesiąc deklaruje 2% respondentów. Jednocześnie 31% badanych zaznacza, że już nie pali papierosów.

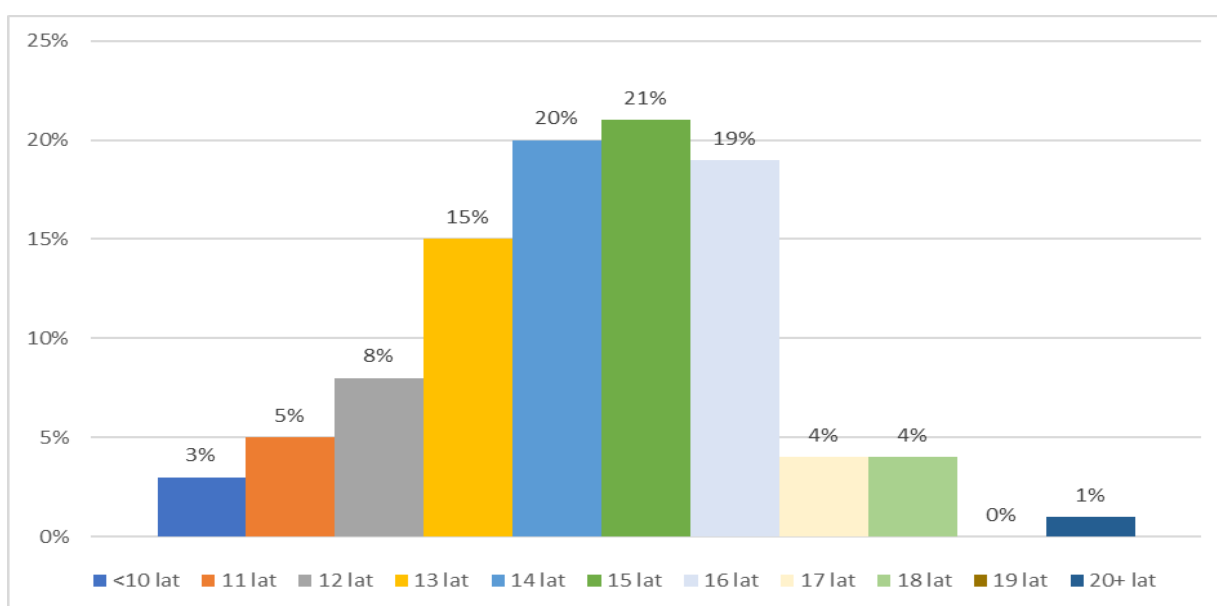
Wykres 57. Częstotliwość palenia papierosów – szkoła ponadpodstawowa.

Na powszechność palenia papierosów wśród młodzieży ze szkół ponadpodstawowych z terenu Miasta Augustów wskazują również odpowiedzi na następne pytanie, dotyczące liczby najbliższych kolegów i koleżanek palących papierosy częściej niż raz w miesiącu. Najczęściej wskazywaną opcją była odpowiedź „więcej niż 10 osób” wybierana przez 39,85% badanych. Z drugiej strony 23,09% respondentów zadeklarowało, że nikt z ich bliskiego otoczenia nie pali papierosów częściej niż raz w miesiącu. Natomiast 4,66% badanych zaznaczyło, że jedna osoba z ich otoczenia pali papierosy częściej niż raz w miesiącu. Kolejne 13,04% uczestników zaznaczyło, że 2-3 osoby z ich bliskiego otoczenia używają papierosów regularnie, a 9,50% stwierdziło, że 4-5 osób pali papierosy częściej niż raz w miesiącu. 9,87% respondentów oszacowało, że do 10 osób w ich otoczeniu regularnie pali.

Wykres 58. Liczba najbliższych kolegów/koleżanek paląca częściej niż raz w miesiącu.

Respondenci, którzy zadeklarowali, że kiedykolwiek próbowali papierosów, zostali zapytani o wiek, w którym wydarzyło się to po raz pierwszy. Największy odsetek, 21%, zadeklarował, że miało to miejsce w wieku 15 lat, natomiast 20% wskazało wiek 14 lat. Kolejne 19% badanych przyznało, że ich pierwsze doświadczenie z papierosami miało miejsce w wieku 16 lat. W wieku 13 lat inicjację papierosową zgłosiło 15% respondentów, a w wieku 12 lat – 8%. Znacznie mniejsze odsetki wskazały na inicjację w wieku poniżej 10 lat (3%) oraz w wieku 11 lat (5%). W późniejszych latach, tj. w wieku 17 i 18 lat, pierwsze użycie papierosów zadeklarowało po 4% respondentów, natomiast po 20. roku życia – 1%.

Wykres 59. Wiek inicjacji nikotynowej – szkoła ponadpodstawowa

5.3.3. Palenie papierosów – porównanie uczniów do próby ogólnopolskiej

Porównano skalę palenia papierosów przez uczniów Miasta Augustów w wieku 11 – 15 lat oraz kohorty 11-15 lat, której wybór był podyktowany doborem próby w badaniach ogólnopolskich HBSC 2018¹¹. Podobnie jak w przypadku analizy porównawczej dotyczącej konsumpcji alkoholu, w opracowaniu uwzględniono zestawienie uzyskanych wyników badań lokalnych wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych do ogólnopolskich badań ESPAD 2019. Odnotowuje się nieco częstsze palenie papierosów przez uczniów szkół podstawowych z terenu Miasta Augustów, niż w przypadku uczniów w populacji całego kraju. W badaniach HBSC odsetek uczniów po inicjacji nikotynowej wynosi 21,60%, z kolei wśród ankietowanych uczniów Miasta, kształtuje się on na poziomie 22%.

Uczniowie szkół ponadpodstawowych, zamieszkujący Miasto Augustów, rzadziej mają za sobą inicjację nikotynową w porównaniu do badań ogólnopolskich ESPAD¹². W grupie młodzieży z Augustowa, 59,94% uczniów w wieku 15-16 lat nigdy nie paliło papierosów, podczas gdy w badaniu ESPAD odsetek ten wyniósł 50,1%. Podobną tendencję zaobserwowano w starszej grupie wiekowej (17-18 lat), gdzie 43,15% uczniów z Augustowa zadeklarowało brak doświadczeń z paleniem papierosów, w porównaniu do 34,5% w badaniu ogólnopolskim.

5.3.4. Palenie papierosów – porównanie uczniów do Diagnostyki z 2021 roku

Odsetek uczniów, którzy nigdy nie palili papierosów, zmniejszył się z 82% w 2021 roku do 78,29% w 2024 roku, co wskazuje na niewielki spadek abstynencji. Liczba uczniów, którzy spróbowali papierosów tylko raz, wzrosła z 6,62% do 9,54%. Jednocześnie spadł odsetek tych, którzy palili papierosy kilka razy – z 6,11% w 2021 roku do 3,62% w 2024 roku. Wzrost zaobserwowano w grupie uczniów deklarujących wielokrotne palenie papierosów, gdzie odsetek wzrósł z 5,26% do 8,55%.

¹¹ Mazur, J., Małkowska-Szkutnik, A. (red.). (2018). Zdrowie uczniów w 2018 roku na tle nowego modelu badań HBSC. Warszawa: Instytut Matki i Dziecka.

¹² Sierosławski, J. (2019). Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r. Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD. Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii.

Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych wzrósł odsetek osób, które nigdy nie paliły papierosów – z 46,64% w 2021 roku do 52,33% w 2024 roku. Niewielki wzrost odnotowano w grupie osób, które paliły papierosy tylko raz (z 8,83% do 9,68%). Liczba uczniów deklarujących, że palili kilka razy, zmniejszyła się z 18,91% w 2021 roku do 12,66% w 2024 roku. W grupie uczniów, którzy palili wiele razy, odsetek pozostał niemal na tym samym poziomie, spadając nieznacznie z 25,62% do 25,33%.

Palenie papierosów	Szkoła Podstawowa		Szkoła Ponadpodstawowa	
	2021	2024	2021	2024
Nie, nigdy	82%	78,29%	46,64%	52,33%
Tak, ale tylko raz	6,62%	9,54%	8,83%	9,68%
Tak, kilka razy	6,11%	3,62%	18,91%	12,66%
Tak, wiele razy	5,26%	8,55%	25,62%	25,33%

Tabela 8. Inicjacja nikotynowa – porównanie z Diagnozą z 2021 roku

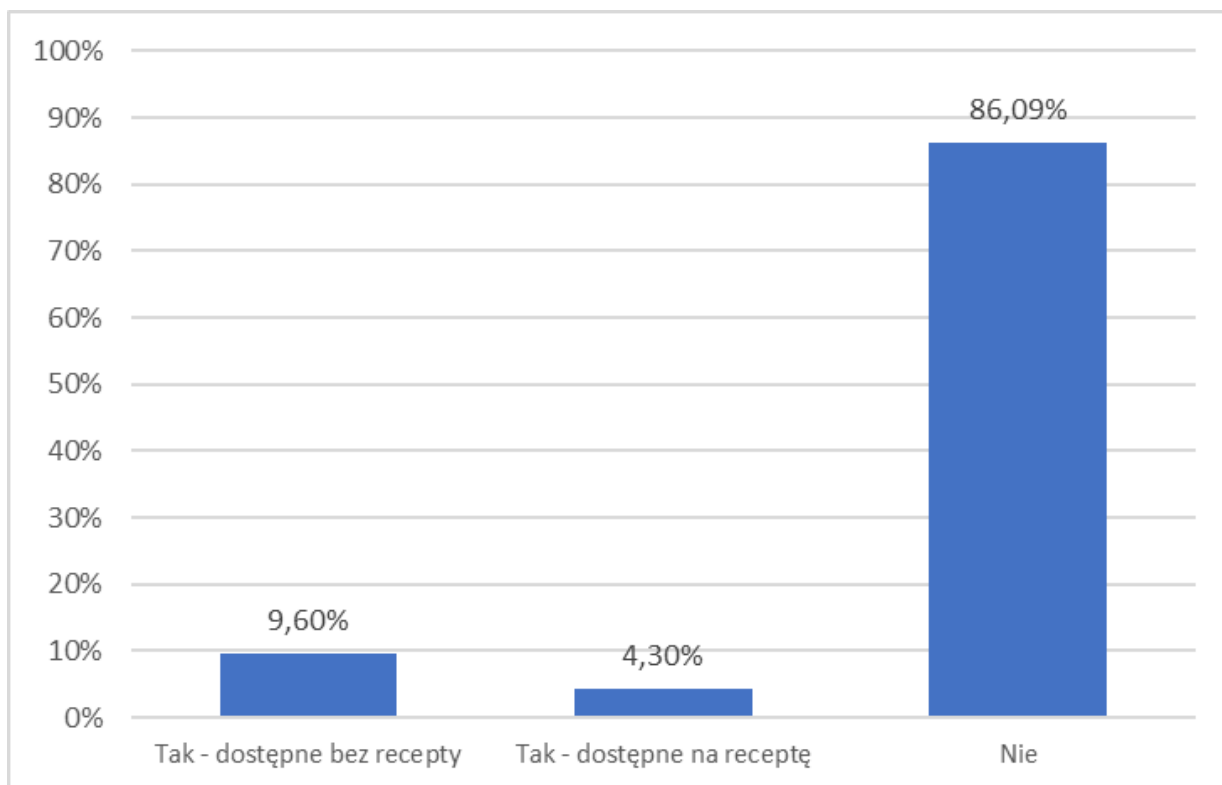
5.4. Leki i napoje energetyczne

5.4.1. Zazywanie leków i spożywanie napojów energetycznych wśród uczniów szkół podstawowych

Coraz częstszym problemem wśród dzieci i młodzieży jest spożywanie leków uspokajających i nasennych bez wskazania ze strony lekarza. Leki takie mogą być uzależniające szczególnie dla młodego organizmu, a ponadto wchodzić w niebezpieczne interakcje z innymi środkami psychoaktywnymi, np. z alkoholem prowadząc do zagrożenia życia i zdrowia.

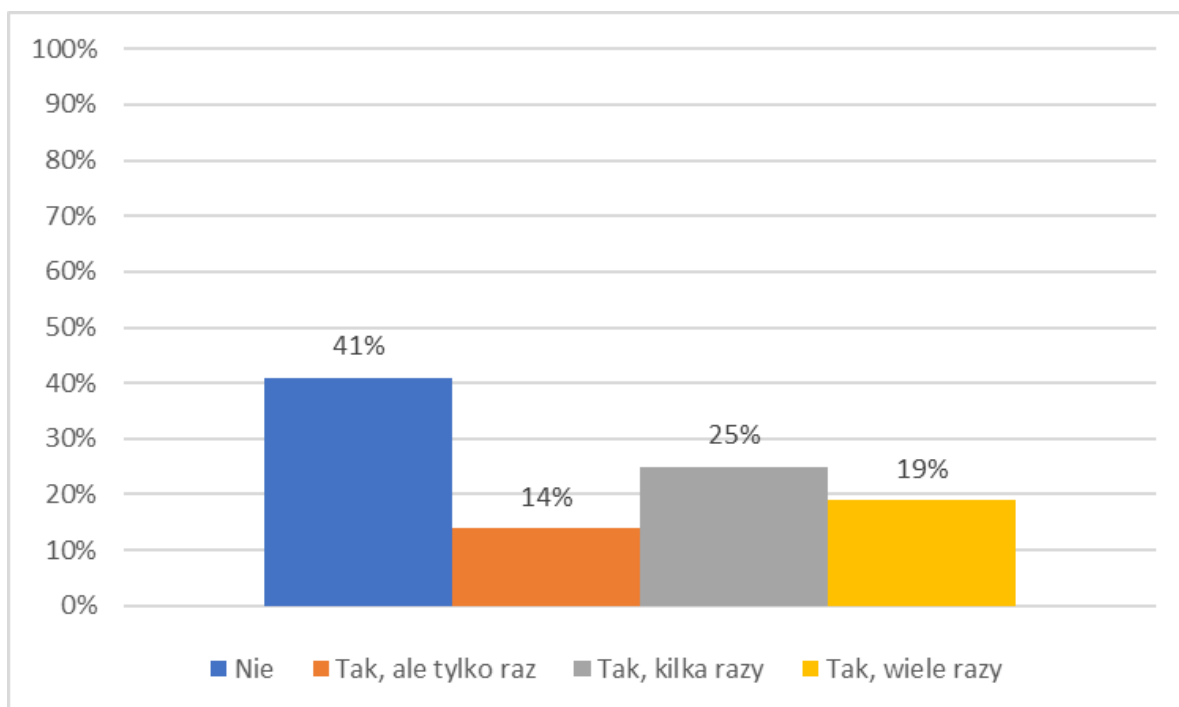
Z badania ESPAD w 2019 r. wynikało, iż w porównaniu do korzystania z narkotyków wśród młodzieży jeszcze rzadziej zdarza się przyjmowanie leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza. Takie doświadczenia, chociaż raz w życiu, stały się udziałem 15,1% uczniów z młodszej kohorty i 18,3% ze starszej kohorty. Sięganie po te leki jest bardziej rozpowszechnione wśród dziewcząt niż wśród chłopców. Jednakże w badaniach międzynarodowych ESPAD z 2019 roku wynikało, że przynajmniej jednokrotne użycie leków uspokajających bez przepisu lekarza najczęściej deklarowano na Litwie, w Monako i w Polsce (ok. 14% badanych uczniów).

Wśród badanych uczniów 86,09% przyznało, że nigdy nie zażywało leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza. Prawie jedna dziesiąta respondentów przyznała, że sięgała po takie leki dostępne bez recepty (3,7%), natomiast 4,30% - na receptę.

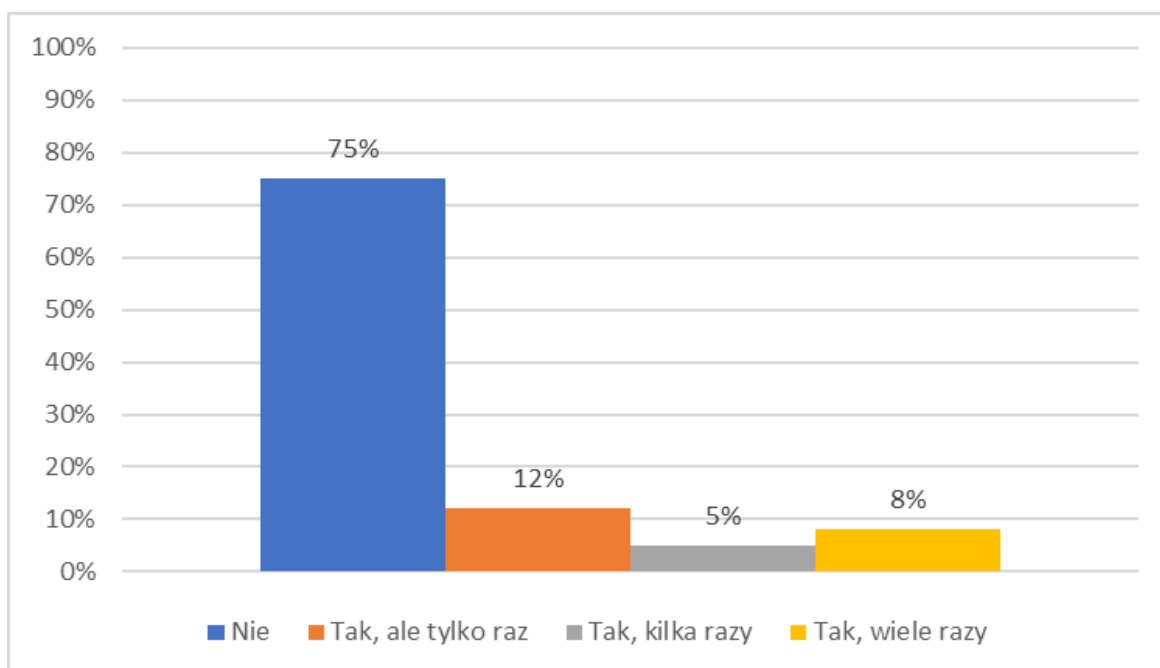
Wykres 60. Spożywanie leków przez uczniów – szkoła podstawowa.

Uczniom zadano również pytania z zakresu spożywania napojów energetycznych. W pierwszej kolejności respondenci zostali zapytani, czy kiedykolwiek pili napoje energetyczne. Tylko 41% zadeklarowało, że nigdy nie próbowało tego typu napojów. Ponad połowa (59%) miała już za sobą takie doświadczenie, 14% z nich przyznało, że spróbowało ich tylko raz, 25% wskazało, że piło je kilkakrotnie, a 19% przyznało, że spożywało je wiele razy. Wyniki te sugerują, że spożywanie napojów energetycznych jest dość powszechne wśród badanych, co może wskazywać na potrzebę edukacji na temat ich wpływu na zdrowie.

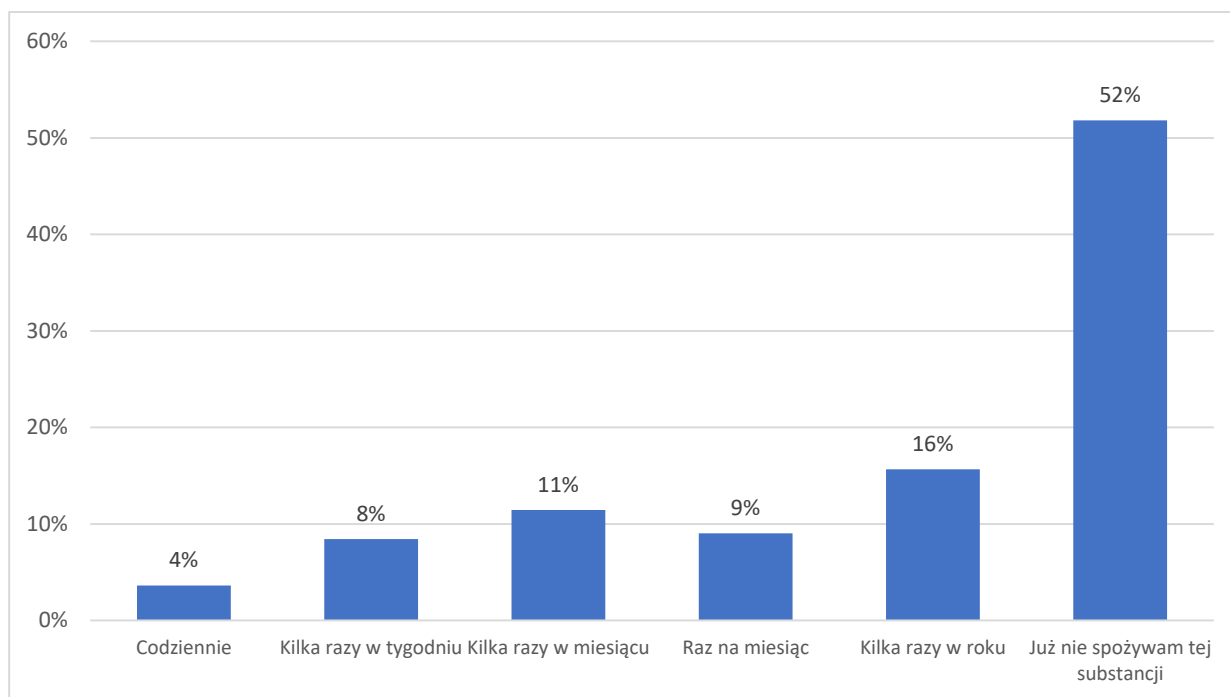
Wykres 61. Spożywanie napojów energetycznych przez uczniów – szkoła podstawowa

Ankietowanych zapytano także o to czy spożywali napoje energetyczne w ciągu ostatniego miesiąca. 75% respondentów zadeklarowało, że nie spożywało napojów energetycznych. Jedna czwarta miała jednak takie doświadczenie. 12% przyznało, że miało z nimi styczność jednorazowo, 5% spożywało je kilkakrotnie, a 8% zadeklarowało ich częste spożycie.

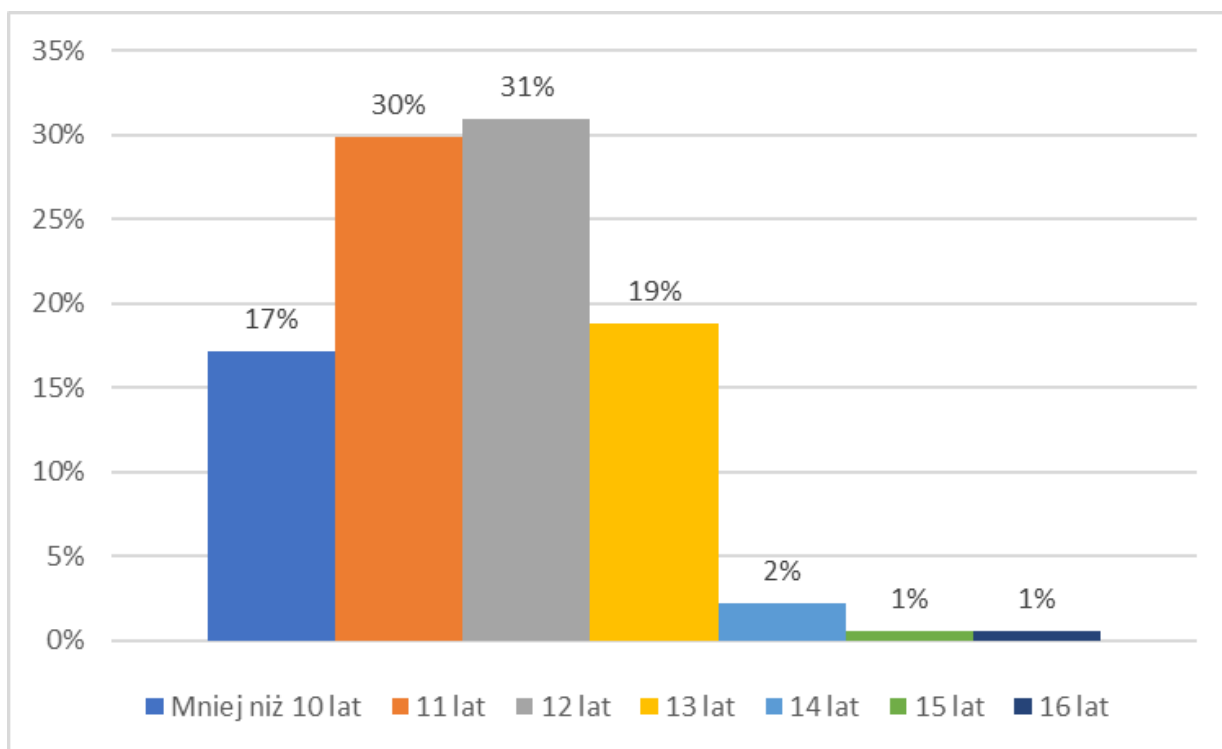
Wykres 62. Spożywanie napojów energetycznych przez uczniów w ciągu ostatnich 30 dni – szkoła podstawowa.

Największy odsetek badanych, wynoszący 52%, deklaruje, że już nie spożywa napojów energetycznych. Kilka razy w roku napoje te pije 16% uczniów, co stanowi najczęstszy wzorzec spożycia wśród osób nadal je konsumujących. Kolejne 11% respondentów deklaruje picie napojów energetycznych kilka razy w miesiącu, natomiast 9% wskazuje na ich spożycie raz na miesiąc. Kilka razy w tygodniu napoje te konsumuje 8% badanych, a codzienne spożywanie zgłasza 4% uczniów.

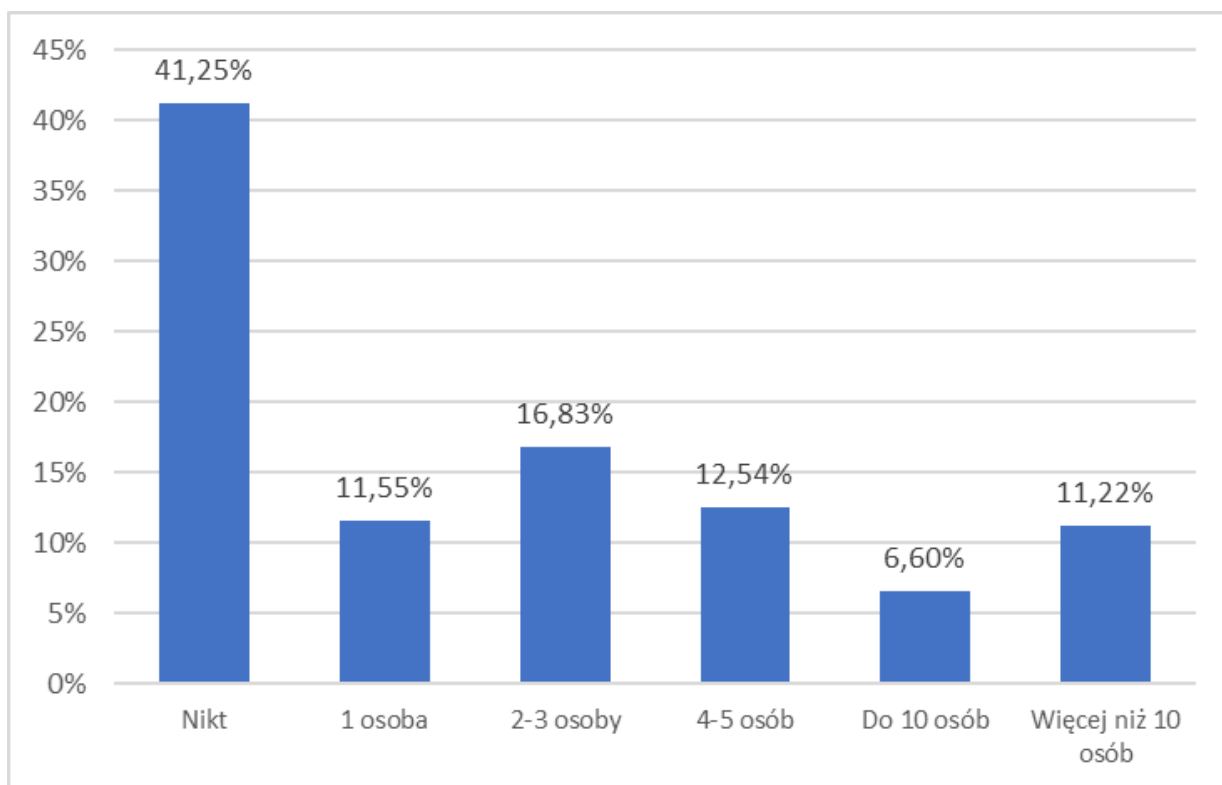
Wykres 63. Spożywanie napojów energetycznych przez uczniów – szkoła podstawowa.

Uczniów, którzy pili już w swoim życiu napoje energetyczne zapytano o to w jakim wieku zrobili to po raz pierwszy. 31% pierwszy raz spróbowało energetyka w wieku 12 lat, niewiele mniej bo 31% w wieku 11 lat a 19% w wieku 13 lat. Jako 10 latkowie napojów energetycznych spróbowało po raz pierwszy 17% pijących je ankietowanych. Niewielki odsetek, bo 2% piło po raz pierwszy w wieku 14 lat, po 1% zetknął się z nimi w wieku 15 lat lub 16. Spożywanie napojów energetycznych obserwuje się już wśród najmłodszych, co może negatywnie wpływać na ich rozwój. Dlatego istotne jest podejmowanie działań mających na celu opóźnienie momentu, w którym młodzież zaczyna sięgać po tego typu produkty.

Wykres 64. Wiek, w którym uczniowie pierwszy raz pili napoje energetyczne – szkoła podstawowa.

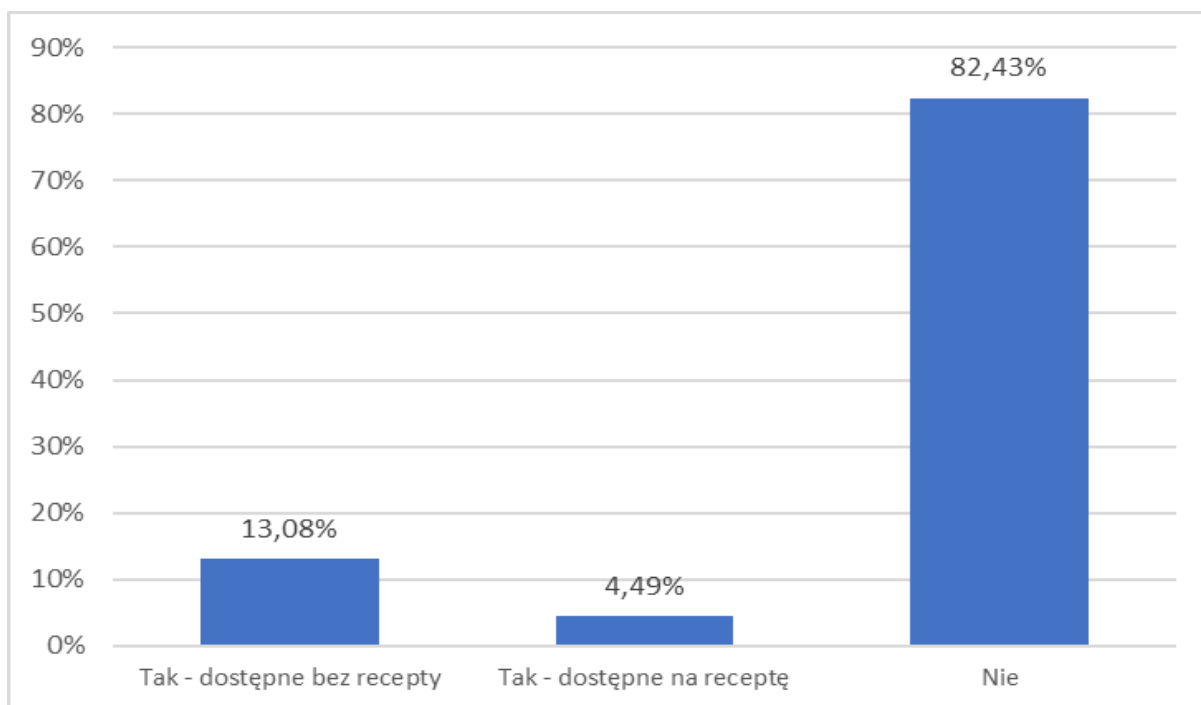
Badanych poproszono także o podanie ile osób z ich otoczenia spożywa napoje energetyczne częściej niż raz w miesiącu. Wyniki badania pokazują, że 41,25% uczniów uważa, że żaden z ich najbliższych znajomych nie pije energetyków częściej niż raz w miesiącu. 58,75% ankietowanych zna jednak osoby, które mogą spożywać napoje energetyzujące regularnie. Najwięcej wskazań (16,83%) padło na 2-3 osoby z ich otoczenia, które spożywają te napoje, 12,54% deklarowało znajomość 4-5 takich osób. Ponad jedna dziesiąta zadeklarowała znajomość jednej osoby - 11,54% lub aż ponad 10 takich osób - 11,22%. Mniejsze odsetki wskazały na znajomość do 10 osób (6,60%).

Wykres 65. Liczba osób w najbliższym otoczeniu uczniów spożywających napoje energetyczne częściej niż raz w miesiącu – szkoła podstawowa.

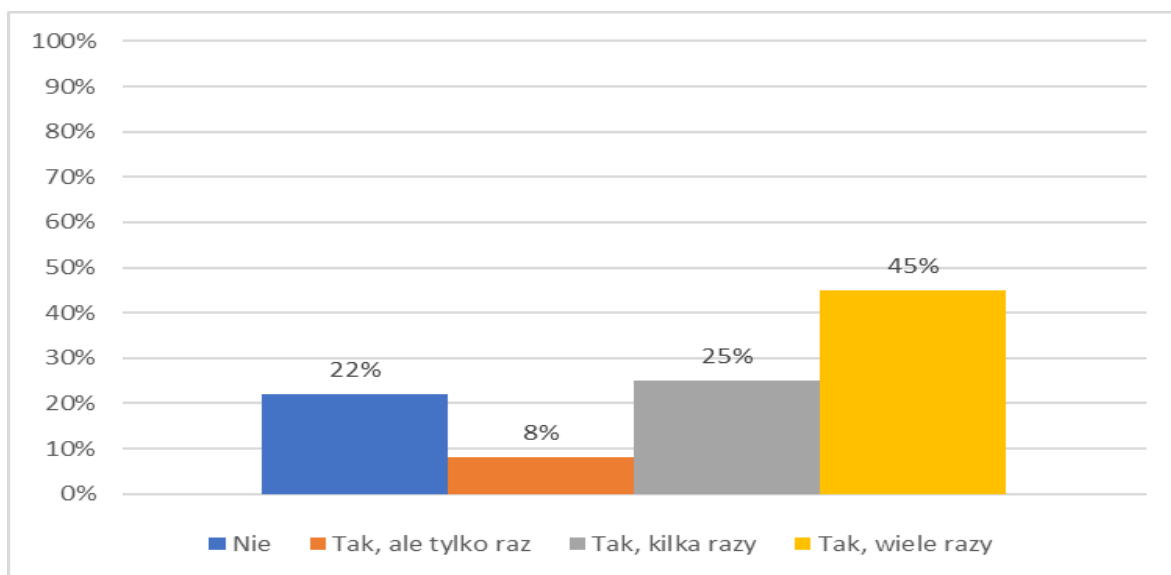
5.4.2. Zażywanie leków i spożywanie napojów energetycznych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych

Uczniów szkół ponadpodstawowych zapytano o zażywanie leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza. Uzyskane odpowiedzi wskazują na wyraźne różnice w doświadczeniach respondentów. Zaledwie 13,08% respondentów potwierdziło, że kiedykolwiek zażywało leki uspokajające i nasenne, które były dostępne bez recepty. Z kolei 4,49% uczestników zadeklarowało, że miało do czynienia z lekami, które są dostępne wyłącznie na receptę. Największa grupa, stanowiąca 82,43% badanych, zadeklarowała, że nigdy nie korzystała z takich substancji.

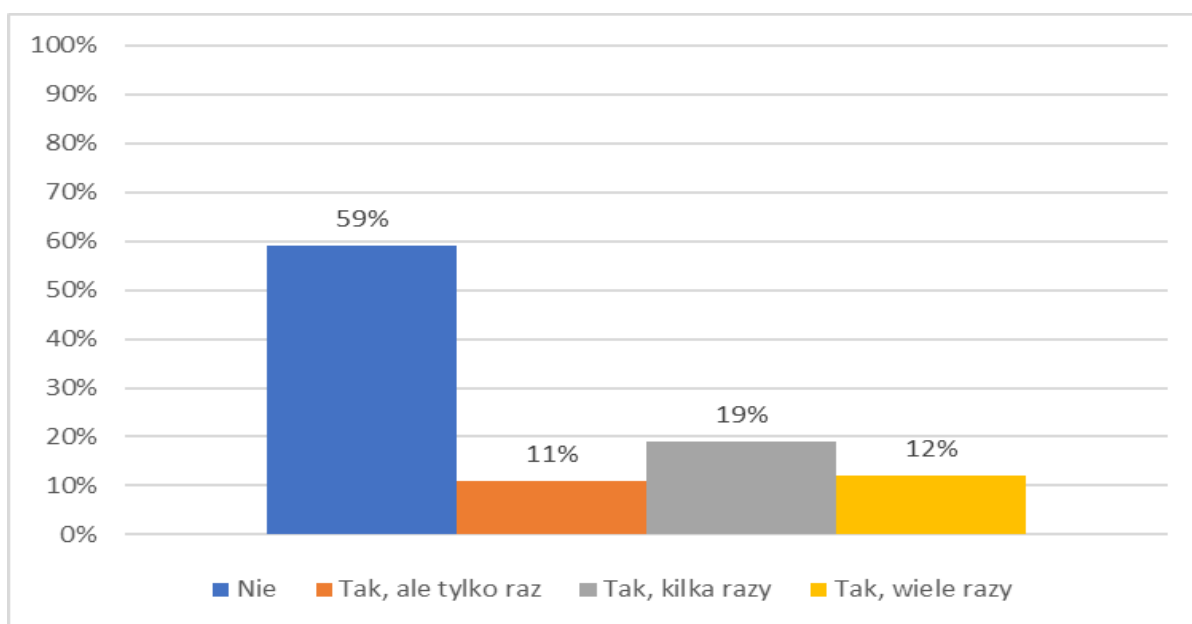
Wykres 66. Zazywanie leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza – szkoła ponadpodstawowa.

Respondenci zostali zapytani o swoje doświadczenia ze spożywaniem napojów energetycznych. Tylko 22% zadeklarowało, że nigdy nie piło takich napojów. Spośród pozostałych 8% przyznało, że spróbowało ich tylko raz, 25% wskazało, że zdarzyło im się to kilka razy. Znaczna większość natomiast, bo aż 45% zadeklarowała, że spożywała napoje energetyczne wiele razy. Wyniki te wskazują, że większość respondentów miała kontakt z napojami energetycznymi, przy czym duża część spożywa je regularnie, co podkreśla konieczność edukacji na temat ich wpływu na zdrowie oraz promowania zdrowszych alternatyw.

Wykres 67. Częstotliwość spożywania napojów energetycznych – szkoła ponadpodstawowa.

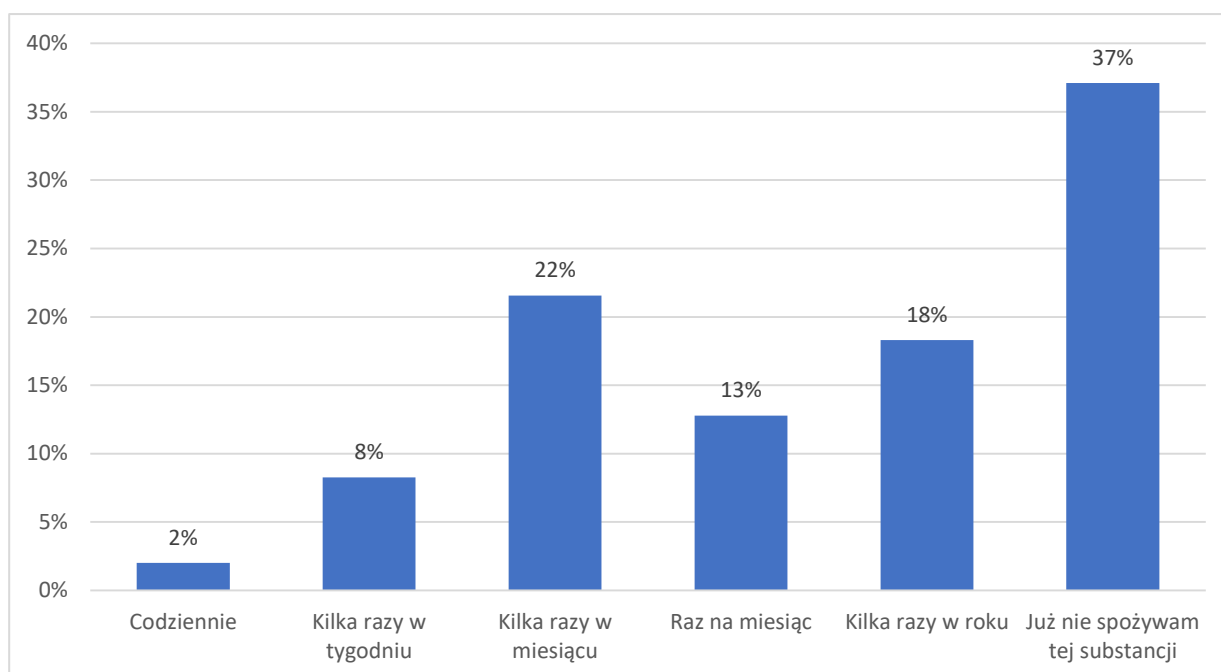
Uczniowie zostali także zapytani o spożywanie napojów energetycznych w ciągu ostatniego miesiąca. Większość, bo 59%, zadeklarowała, że w tym okresie nie piła takich napojów. Spośród pozostałych, 11% przyznało, że próbowało ich tylko raz, 19% wskazało, że spożywało je kilka razy. Wyniki te pokazują, że napoje energetyczne są popularne wśród części badanych, a 12% z nich spożywało je w ciągu ostatniego miesiąca dosyć regularnie.

Wykres 68. Spożycie napojów energetycznych w ciągu ostatnich 30 dni – szkoła ponadpodstawowa.

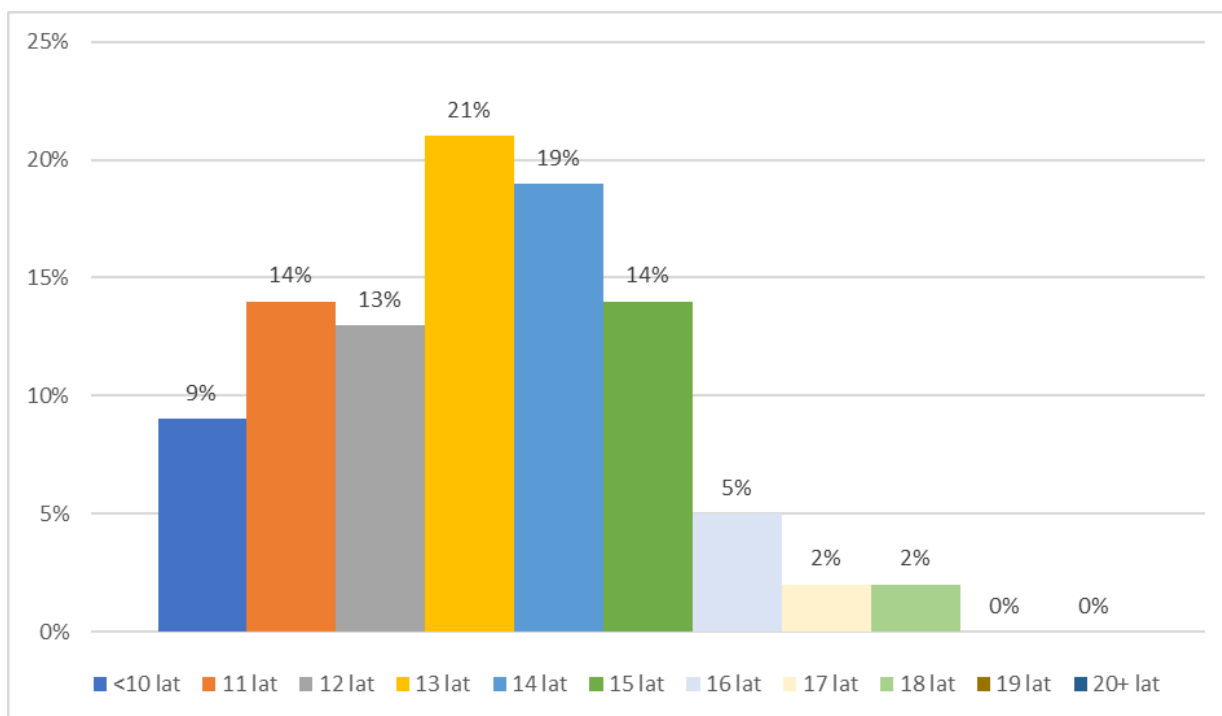
Poniższe dane przedstawiają częstotliwość spożywania napojów energetycznych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu Miasta Augustów. Największy odsetek, wynoszący 37%, wskazuje, że badani już nie spożywają napojów energetycznych.

Spożywanie tych napojów kilka razy w miesiącu deklaruje 22% respondentów, co czyni tę grupę najliczniejszą wśród osób nadal sięgających po tego typu produkty. Kilka razy w roku napoje energetyczne pije 18% badanych, a 13% deklaruje ich spożycie raz na miesiąc. Spożywanie kilka razy w tygodniu wskazuje 8% uczniów, podczas gdy codzienne picie napojów energetycznych deklaruje 2% respondentów.

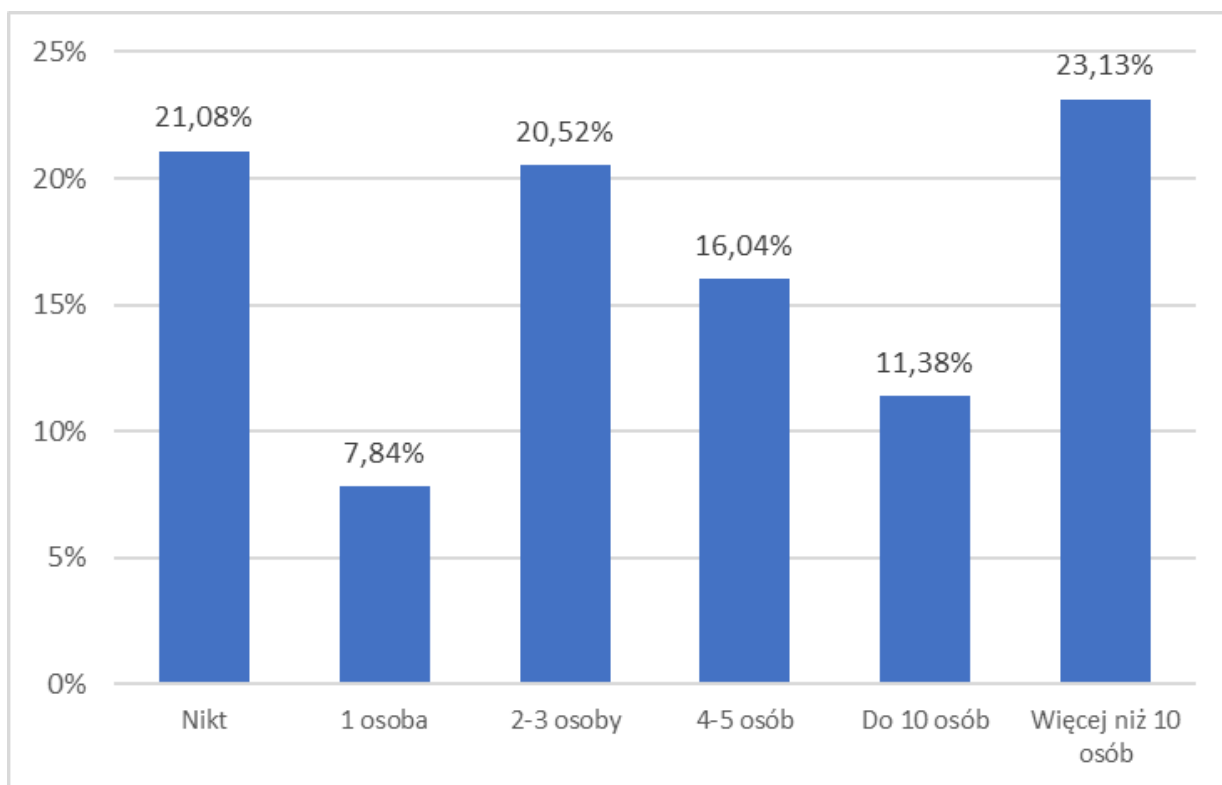
Wykres 69. Spożycie napojów energetycznych – szkoła ponadpodstawowa.

Osoby, które piły już napoje energetyczne zapytano o to w jakim wieku zrobiły to po raz pierwszy. Największy odsetek, 21%, zadeklarował, że miało to miejsce w wieku 13 lat, natomiast 19% wskazało wiek 14 lat. W wieku 11 i 15 lat pierwsze spożycie napojów energetycznych miało miejsce u 14% respondentów. W wieku 12 lat inicjację zadeklarowało 13%, a poniżej 10 lat – 9%. Mniejsze odsetki wskazywały na wiek późniejszy, w tym 5% dla 16 lat oraz po 2% dla 17 i 18 lat. Żaden z respondentów nie zadeklarował pierwszego kontaktu z napojami energetycznymi po 19 roku życia.

Wykres 70. Wiek w którym ankietowani po raz pierwszy pili napój energetyczny – szkoła ponadpodstawowa.

Analiza odpowiedzi na pytanie o to, ilu najbliższych kolegów i koleżanek pije napoje energetyczne częściej niż raz w miesiącu wskazuje, że 21,08% uczestników uważa, iż wśród ich najbliższych znajomych nikt nie pije energetyków z taką częstotliwością. Natomiast 7,84% zaznaczyło, że mają jedną osobę w swoim otoczeniu, która pije energetyki częściej niż raz w miesiącu. Z kolei 20,52% stwierdziło, że znają od 2 do 3 osób, które regularnie sięgają po napoje energetyczne. Kategoria 4-5 osób została wskazana przez 16,04% uczestników. Z kolei 11,38% odpowiedziało, że znają do 10 osób, które piją energetyki z taką częstotliwością, a 13,13% wskazało, że jest ich więcej niż 10.

Wykres 71. Liczba najbliższych kolegów i koleżanek spożywająca napoje energetyczne częściej niż raz w miesiącu – szkoła ponadpodstawowa.

5.4.3. Zażywanie leków i spożywanie napojów energetycznych – porównanie do wyników Diagnozy z 2021 roku

Wyniki dotyczące pytania o zażywanie leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza wskazują na wzrost takiego zachowania wśród młodzieży z terenu Augustowa. W diagnozie z 2021 roku brak takich sytuacji deklarowało 90% ankietowanych, natomiast w tegorocznym badaniu odsetek ten spadł do 83,75%.

Czy kiedykolwiek w życiu zażywałeś/aś leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza?	2021	2024
Tak – dostępne na receptę	2%	4,42%
Tak – dostępne bez recepty	8%	11,83%
Nie	90%	83,75%

Tabela 9. Zażywanie leków uspokajających i nasennych – porównanie z Diagnozą z 2021 roku

Analiza porównawcza wyników dotyczących spożywania napojów energetycznych wskazuje na znaczny spadek względem badań z 2021 roku. Obecnie 33% uczniów z terenu Miasta Augustów deklaruje brak spożywania kiedykolwiek napojów energetycznych, w 2021 roku było to 22%. Dodatkowo odsetek młodych mieszkańców pijących energetyki co najmniej raz w miesiącu spadł z 41% do 28%. Z kwestii metodologicznych warto odnotować nieco inne etykiety odpowiedzi w tych dwóch badaniach, odpowiedź brzmiąca „raz piłem” (z badania w 2021), w tegorocznej diagnozie została potraktowana jako „Już nie piję”.

Jak często pijesz napoje energetyczne?	2021	2024
Codziennie	4%	2%
Kilka razy w tygodniu	11%	6%
Raz w tygodniu	9%	13%
Raz w miesiącu	17%	8%
Kilka razy w roku	23%	12%
Raz piłem/am (2021), Już nie piję (2024)	14%	28%
Nigdy nie piłem/am	22%	33%

Tabela 10. Spożywanie napojów energetycznych – porównanie z Diagnozą z 2021 roku

5.5. Uzależnienia behawioralne

5.5.1. Uzależnienie od Internetu i urządzeń elektronicznych wśród uczniów szkół podstawowych

Co piąty nastolatek korzysta z Internetu ponad 6 godzin dziennie¹³. Większość młodzieży używa Internetu w celu słuchania muzyki, oglądania filmów lub seriali, kontaktów ze znajomymi, korzystania z serwisów społecznościowych¹⁴.

Problemowe używanie Internetu (PUI), a co za tym idzie nadmierne użytkowanie urządzeń elektronicznych może prowadzić do problemów zdrowotnych takich jak: zaburzony rytm snu i czuwania (nastolatki, które korzystają z urządzeń elektronicznych ponad 4 godziny dziennie

¹³ Bochenek, M., Lange, R. (2019). *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów*. Warszawa: NASK Państwowy Instytut Badawczy.

¹⁴ Makaruk, K., Włodarczyk J., Skoneczna, P. (2019). *Problematyczne używanie Internetu przez młodzież. Raport z badan*. Warszawa: Fundacja Dajmy Dzieciom Siłę.

są narażone na krótszy sen¹⁵, problemy ze wzrokiem¹⁶, bóle pleców w odcinku lędźwiowym¹⁷ a także bóle głowy¹⁸. Dodatkowymi problemami o charakterze psychologicznym, które towarzyszą nadmiernemu korzystaniu z urządzeń elektronicznych są: obniżony nastrój, nadmierne zamartwianie się, lękliwość (w tym, co ciekawe zwiększony lęk przed wystąpieniami przed innymi), pogorszone logiczne myślenie, stany depresyjne. Ponadto Internet daje możliwość młodzieży dostępu do niepożądanych treści, które wpływają na rozwój emocjonalny, poznawczy i społeczny¹⁹. Prawie co drugi nastolatek spotkał się z hejtem i dyskryminacją innych albo relacjami dotyczącymi eksperymentowania z narkotykami, a także treściami promującymi zaburzenia odżywiania, a ponad 1/3 widziała treści dotyczące sposobów popełnienia samobójstwa lub okaleczenia się²⁰.

Prekursorka badań w obszarze PUI Kimberly Young (1998) wyróżniła 8 objawów nałogowego korzystania z Internetu (Izdebski, Kotyśko, 2016) w tym jedno z nich to doświadczanie uczucia przygnębienia, niepokoju lub rozdrażnienia w momencie ograniczenia dostępu do Internetu²¹.

Spędzanie wolnego czasu ma kluczowe znaczenie dla zdrowia psychicznego i fizycznego, a także dla ogólnego samopoczucia jednostki, dlatego badanych uczniów zapytano jakie aktywności preferują, gdy mają czas dla siebie.

Wyniki ankiety wskazują, że najpopularniejszym sposobem spędzania wolnego czasu jest korzystanie z komputera, smartfonu lub konsoli, wskazane 70,67% osób. Oglądanie telewizji wybrało 18,33% respondentów. Natomiast dwa inne cieszące się największym zainteresowaniem

¹⁵ Hysing, M., Pallesen, S., Stormark, K. M., Jakobsen, R., Lundervold, A. J., Sivertsen, B. (2015). Sleep and use of electronic devices in adolescence: results from a large population-based study. *BMJ Open*, 5(1), e006748.

¹⁶ Skoblina, N., Shpakou, A., Milushkina, O., Markelova, S., Kuzniatsova, A., Tatarinchik, A. (2020). Eye health risks associated with the use of electronic devices and awareness of youth. *Klinika Oczna / Acta Ophthalmologica Polonica*, 122(2), 60-65.

¹⁷ Bento, T. P. F., Cornelio, G. P., Perrucini, P. O. Simeão, S. F. A. P., de Conti, M. H. S., de Vitta, A. (2020). Low back pain in adolescents and association with sociodemographic factors, electronic devices, physical activity and mental health. *Jornal de Pediatria*, 96(6), 717-724.

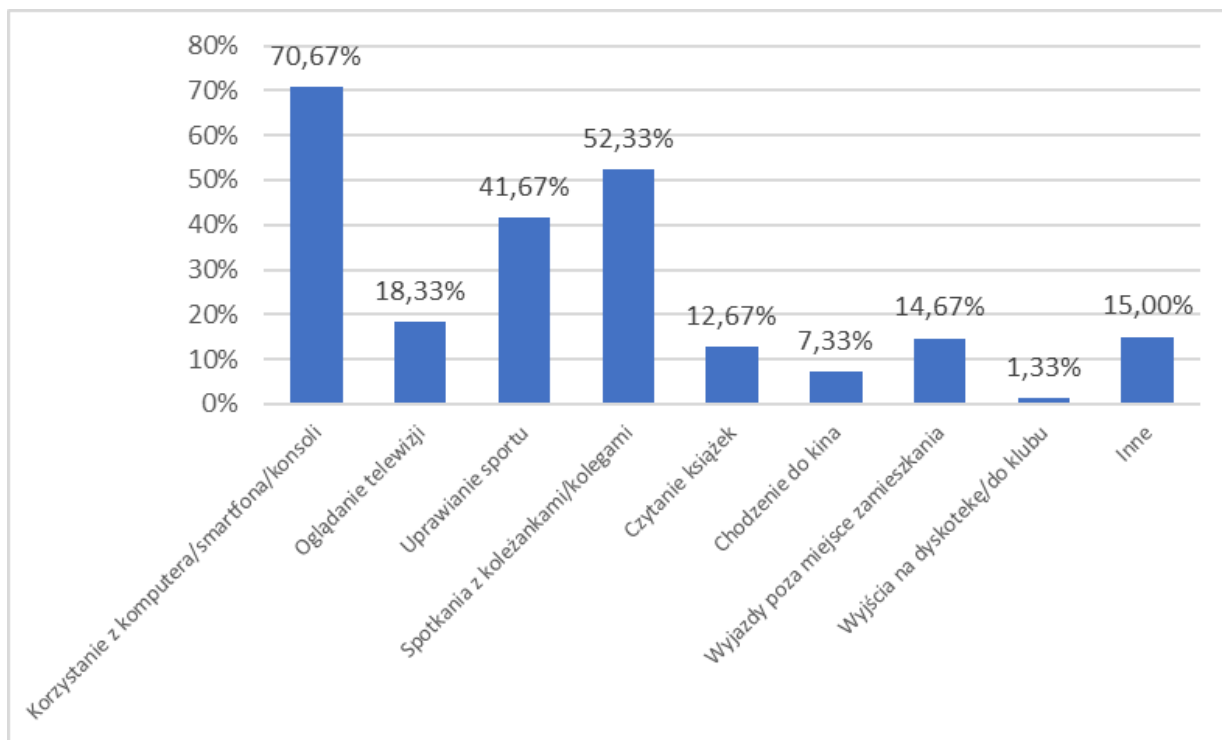
¹⁸ Devi, C. H. B. P., Samreen, S., Vaishnavi, B., Navitha, D., Kumari, N. K., Sharma J. V. C., Sirisha P. (2019). A study on impact of electronic devices on youngsters. *The Pharma Innovation Journal*, 8(5), 283-292.

¹⁹ Piechna, J. (2019). *Szkodliwe treści w Internecie. Nie akceptuję, reaguję*. Warszawa: NASK Państwowy Instytut Badawczy.

²⁰ Abramczuk, K. (2019). *Doświadczane ryzyko i poczucie bezpieczeństwa w Internecie*. W: J. Pyżalski, A. Zdrodowska, Ł. Tomczyk, K. Abramczuk (red.), *Polskie badanie EU Kids Online 2018. Najważniejsze wyniki i wnioski* (s.79-93). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

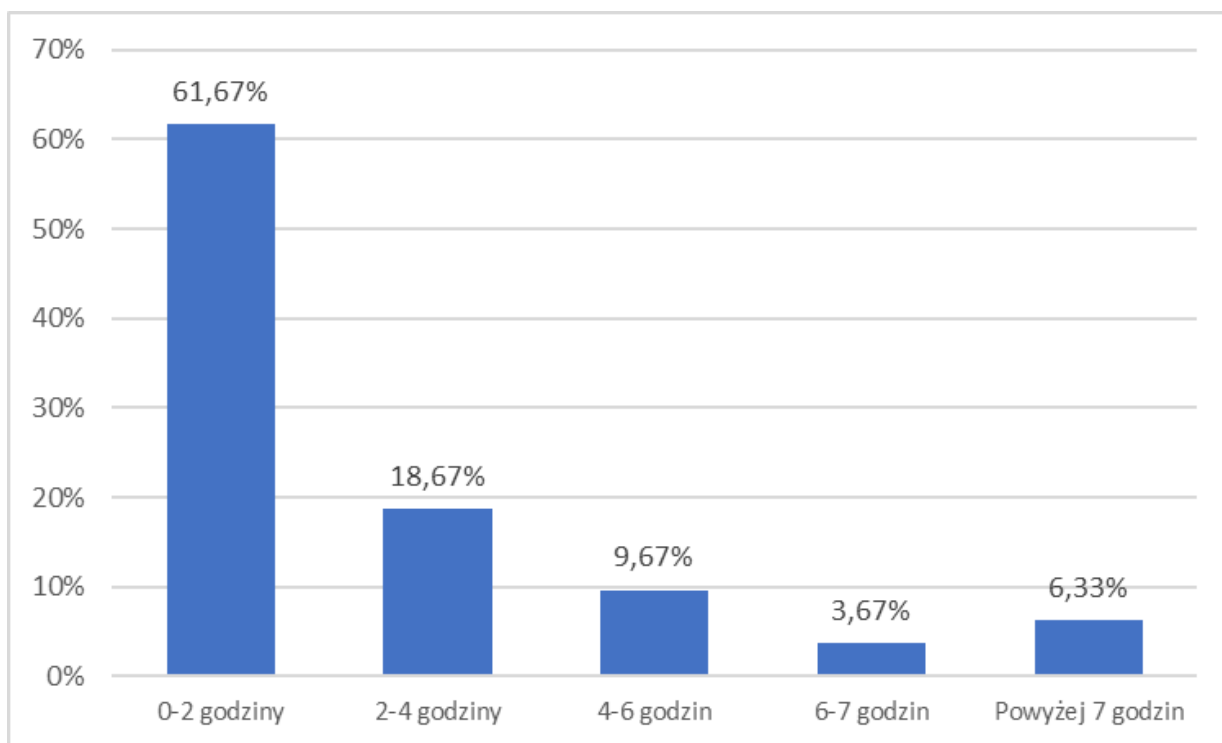
²¹ Makaruk, K., Włodarczyk, J., Skoneczna, P. (2019) *Problematyczne używanie Internetu przez młodzież. Raport z badań*. Warszawa. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.

sposoby spędzania wolnego czasu to spotkania z koleżankami/kolegami (52,33%) oraz uprawianie sportu (41,67%). Inne sposoby aktywności zadeklarowało 15% uczniów. Niewiele mniej, bo 14,67% wskazało na wyjazdy poza miejsce zamieszkania, 12,67% wymieniało czytanie książek a 7,33% uczniów deklaruje, że chodzi do kina. Najmniejszym zainteresowaniem cieszą się wyjścia na dyskotekę/do klubu.

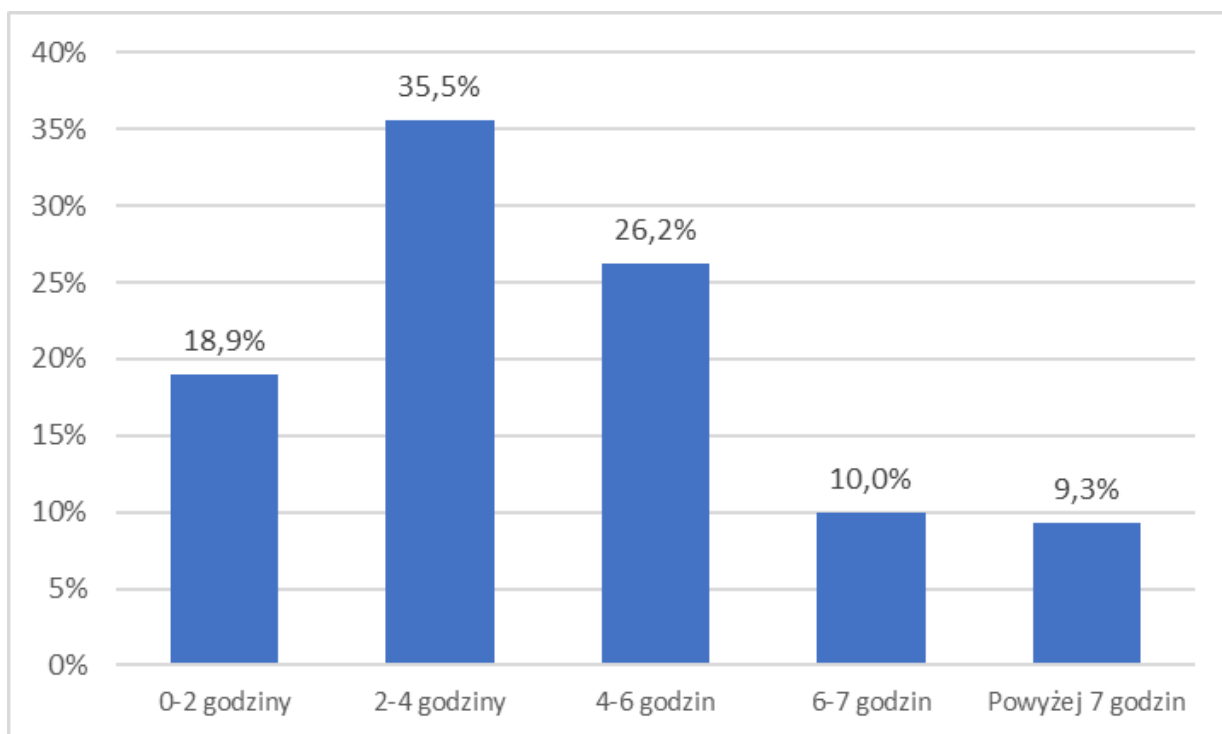
Wykres 72. Formy spędzania wolnego czasu – szkoła podstawowa.

W celu zbadania zachowań związanych z korzystaniem z Internetu i urządzeń elektronicznych zapytano uczniów, ile czasu dziennie spędzają przy komputerze. Większość badanych uczniów (61,67%) spędza przy komputerze od 0 do 2 godzin dziennie. 18,67% badanych korzysta z komputera przez 2-4 godziny dziennie, a prawie jedna dziesiąta spędza na jego używaniu 4-6 godzin. 6,33% uczniów deklaruje więcej niż 7 godzin, nieliczni wskazali, że korzystają z komputera przez 6-7 godzin (3,67%).

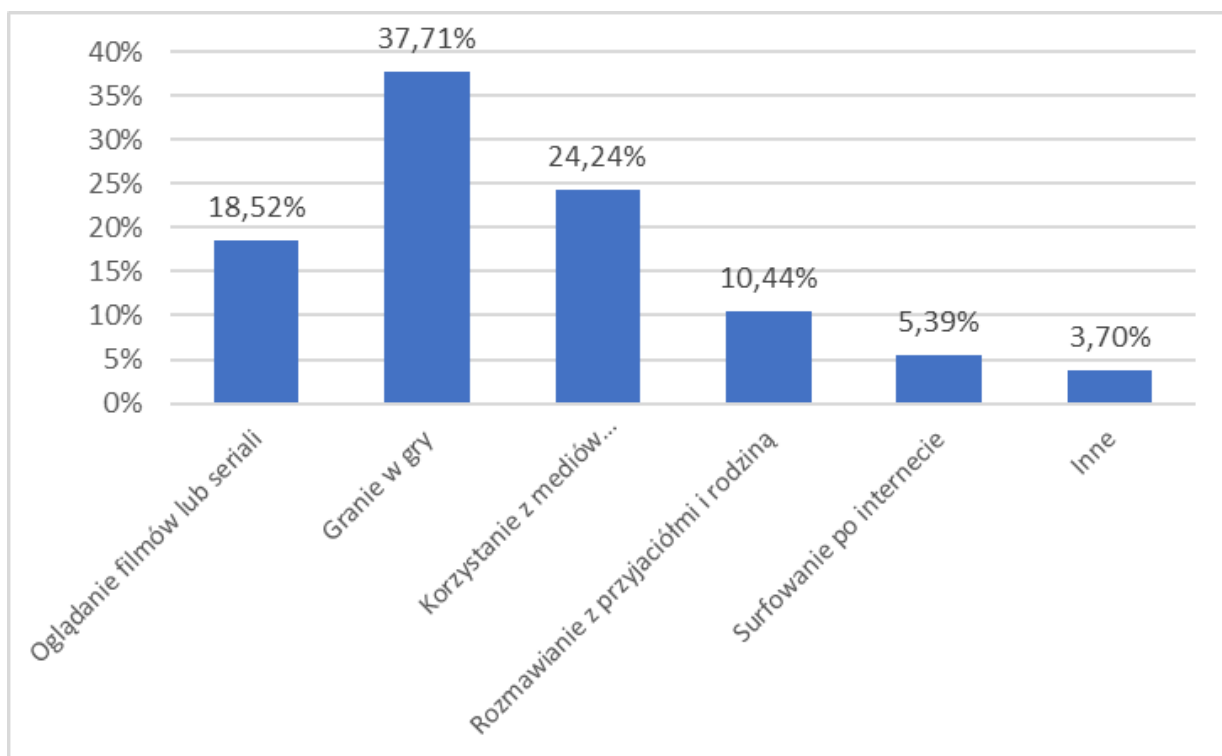
Wykres 73. Średni dzienny czas spędzany przy komputerze przez uczniów – szkoła podstawowa.

Kolejne pytanie dotyczyło z kolei dziennego czasu spędzonego przy telefonie przez uczniów. Tutaj z kolei 35,5% uczniów odpowiedziało, że spędza przy telefonie 2-4 godziny dziennie. Jedna czwarta mówi o 4-6 godzinach a 18,9% spędza przy nim 0-2 godzin. Jedna dziesiąta badanych korzysta z telefonu przez 6-7 godzin, niewiele mniej (9,3%) deklaruje aż powyżej 7 godzin spędzonych na używaniu telefonu.

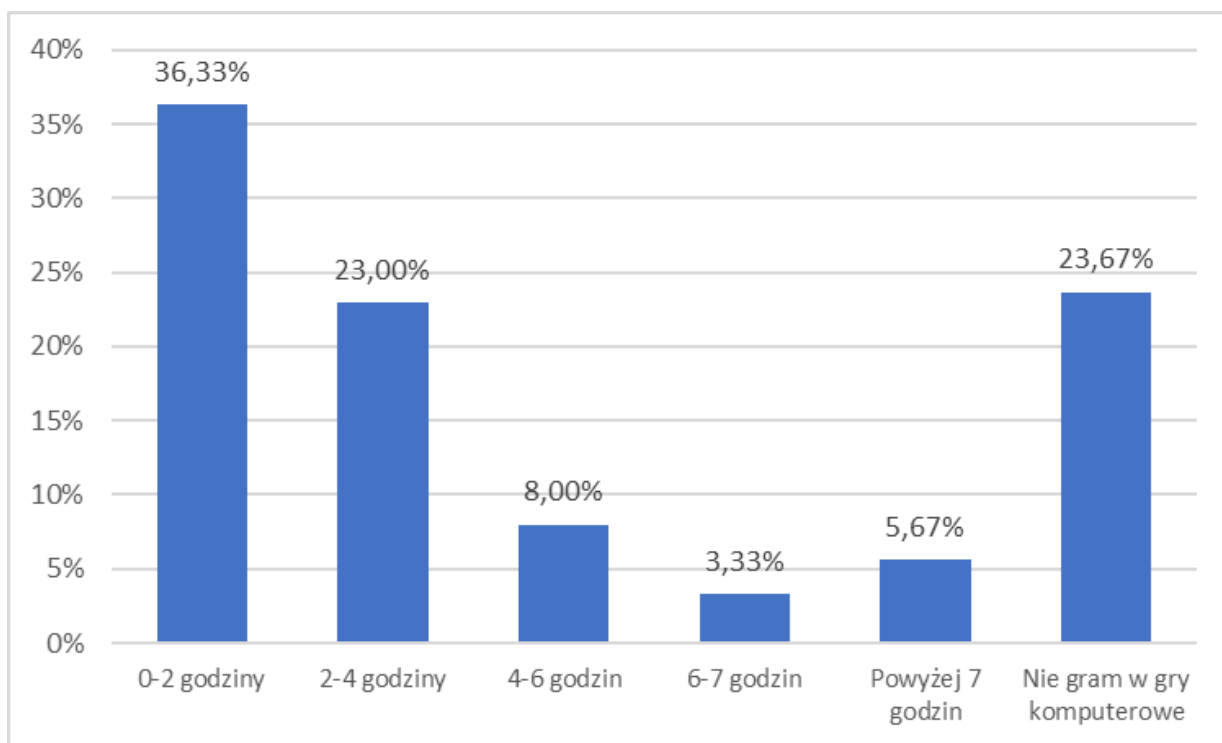
Wykres 74. Średni dzienny czas spędzany przy telefonie przez uczniów – szkoła podstawowa.

Uczniowie zostali następnie zapytani o to, jakie aktywności najczęściej podejmują w Internecie. Wyniki z odpowiedzi zamkniętych pokazują, że najczęściej uczniowie korzystają z komputera lub telefonu do grania w gry (37,71%). Drugą popularną aktywnością jest korzystanie z mediów deklarowane przez jedną czwartą uczniów (24,24%). Oglądanie filmów lub seriali zajmuje 18,52% czasu. Jedna dziesiąta (10,44%) rozmawia przez telefon z przyjaciółmi i rodziną, a surfowanie po Internecie i inne odpowiedzi mają marginalny udział (odpowiednio 5,39% i 3,70%).

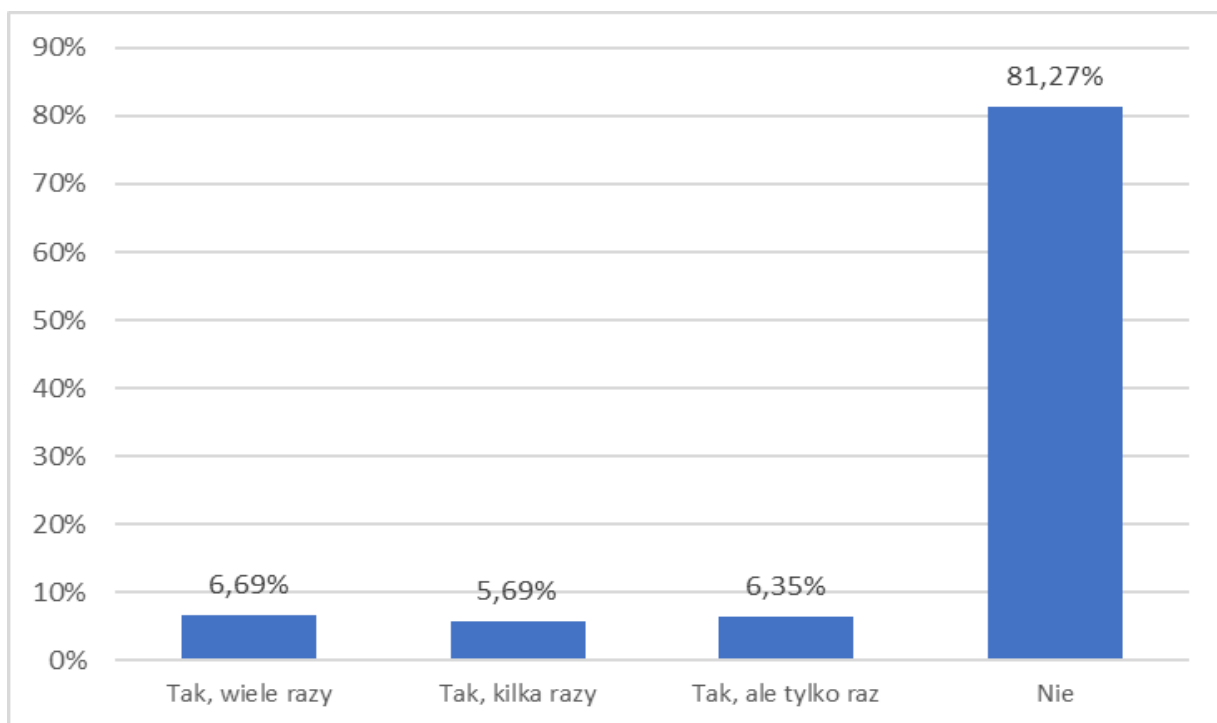
Wykres 75. Aktywności uczniów podczas korzystania z komputera i telefonu – szkoła podstawowa.

Następnie młodzi mieszkańcy Miasta zostali zapytani o ilość godzin spędzanych na graniu w gry komputerowe. 36,33% uczniów gra przez średnio od 0 do 2 godzin dziennie. 23% spędza na tym od 2 do 4 godzin, a 8% poświęca na graniu od 4 do 6 godzin. Powyżej 7 godzin gra 5,67% respondentów a nieliczni badani grają od 6 do 7 godzin dziennie (3,33%). 23,67% respondentów zaznaczyło, że w ogóle nie gra w gry komputerowe.

Wykres 76. Średni dzienny czas grania w gry komputerowe przez uczniów – szkoła podstawowa.

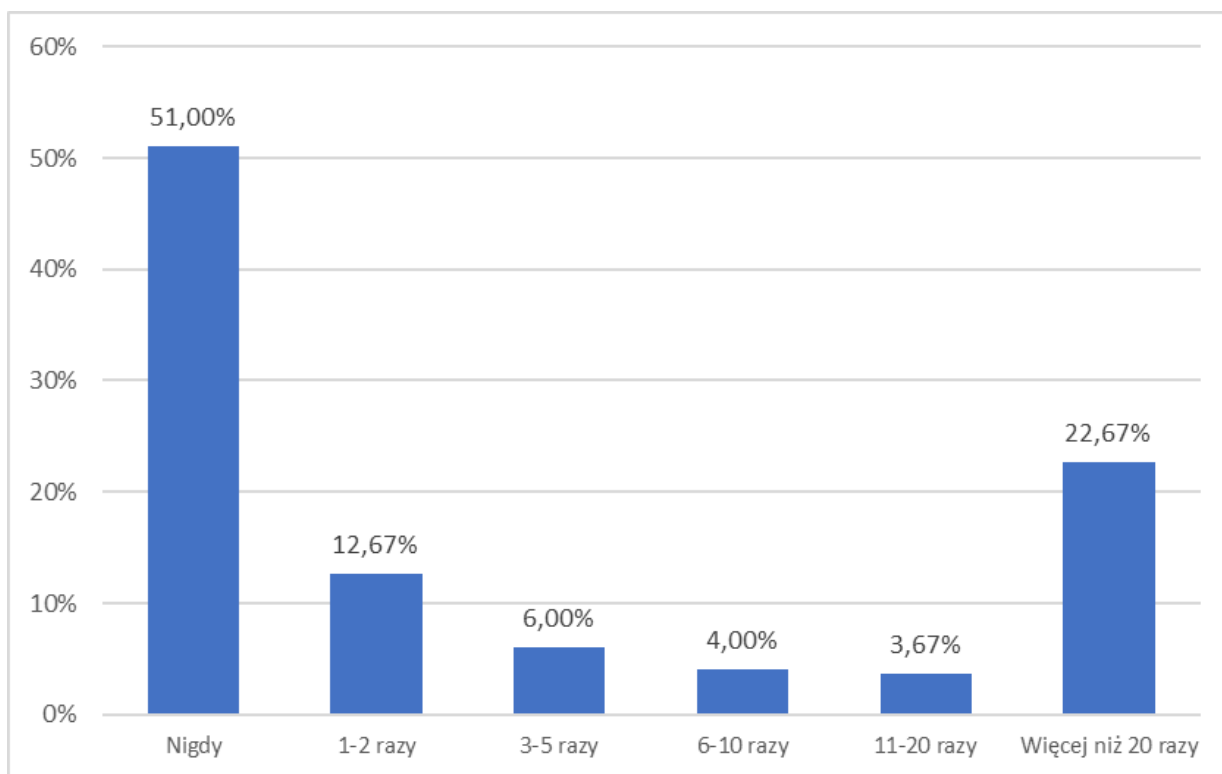
Respondentom następnie zostało zadane pytanie o uczestnictwo w grach, w których można wygrać pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Zdecydowana większość badanych (81,27%) zadeklarowała, że nie grała w gry hazardowe w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Wśród tych, którzy jednak brali udział w takich grach, odpowiedzi rozkładają się mniej więcej równomiernie. 6,69% mówiło o wielu razach, 6,35% zrobiło coś takiego jednorazowo, a 5,69% grało w gry hazardowe kilka razy.

Wykres 77. Udział w grach pieniężnych w ciągu ostatnich 12 miesięcy – szkoła podstawowa.

Osoby korzystające z Internetu mogą natknąć się na wiele szkodliwych materiałów, do których przede wszystkim należą różnego rodzaju zdjęcia, filmy, artykuły lub fora internetowe zawierające elementy przemocy, pornografii, czy nawołujące do dyskryminacji innych ludzi. Kontakt z tego rodzaju treściami może mieć negatywny wpływ na psychikę, ponieważ tego typu informacje powodują napięcie, uderzają w ważne wartości dla człowieka, budzą nieprzyjemne skojarzenia. Ponadto mogą nakłaniać do krzywdzących i agresywnych zachowań oraz zaburzać rozwój psychoseksualny, szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Wyniki wskazują, że część młodych mieszkańców spotkała się z dyskryminacją i obrażaniem innych ze względu na ich cechy.

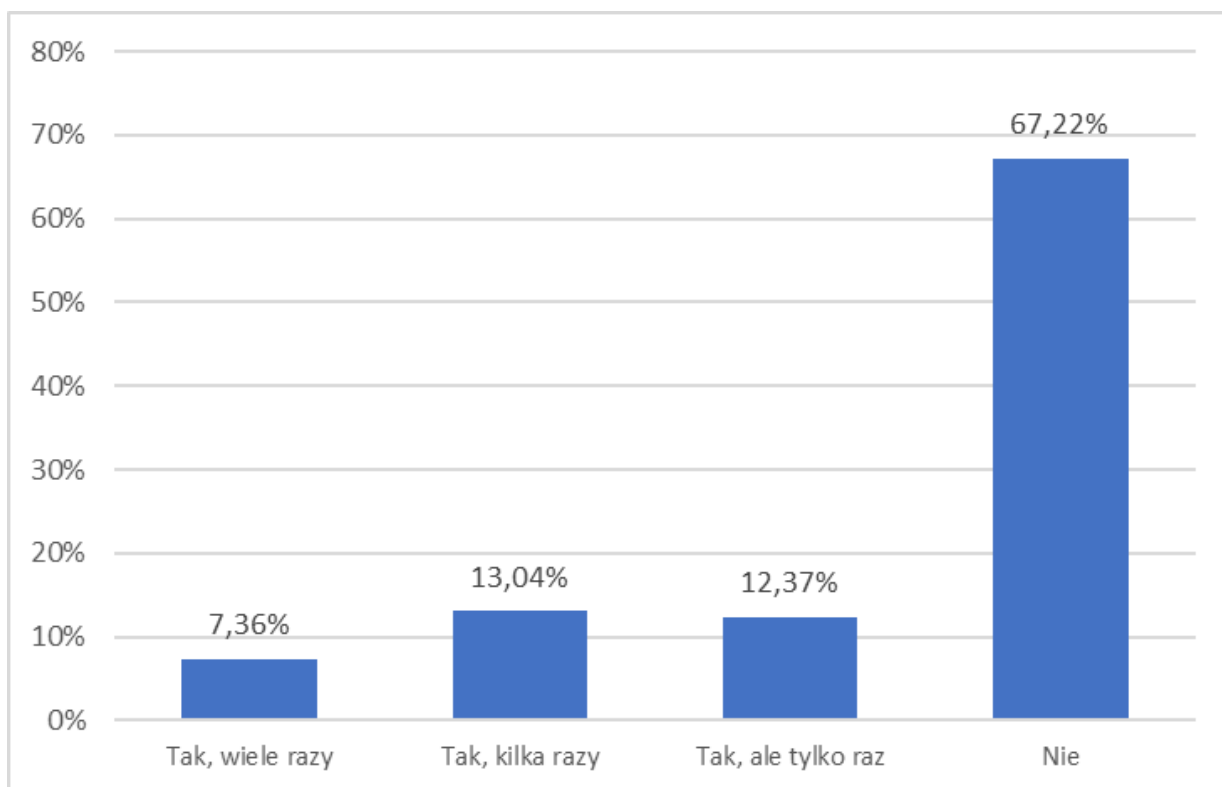
W celu weryfikacji doświadczenia uczniów zamieszkujących Miasto Augustów ze szkodliwymi treściami w Internecie, zostali oni poproszeni także o określenie, czy kiedykolwiek zetknęli się treściami niedozwolonymi w sieci. Wyniki przedstawione na poniższym wykresie wskazują na to, połowa uczniów (51%) nigdy nie widziało w Internecie treści niedozwolonych. niestety drugą najpopularniejszą odpowiedzią jest więcej niż 20 razy, deklarowane przez 22,67% młodzieży. 12,67% przyznało, że natrafiło na takie treści 1-2 razy, a 6% widziało je 3-5 razy. 4% spotkało się z takimi treściami 6-10 razy, a 3,67% wskazało na 11-20 razy.

Wykres 78. Doświadczenia uczniów z treściami niedozwolonymi w Internecie – szkoła podstawowa.

Następnie, młodzi mieszkańcy miasta zostali zapytani o to, jakiego typu treści niedozwolone widzieli. Na podstawie podanych danych (odpowiedzi otwarte) najczęściej pojawiały się odniesienia do pornografii, w tym także treści związanych z przemocą seksualną oraz treściami reklamowymi o charakterze erotycznym. Wskazywano także na różne formy przemocy, takie jak drastyczne obrazy, przemoc wobec ludzi i zwierząt, czy też treści związane z zażywaniem substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu, papierosów i narkotyków. Kilku respondentów wspomniało o treściach propagujących nienawiść, takich jak rasizm, homofobia czy antysemityzm, a także o materiałach związanych z nazizmem. Inne kategorie obejmowały tematy związane z przestępstwami, jak morderstwa, przemoc fizyczna oraz przypadki prezentowania martwych ludzi bez cenzury.

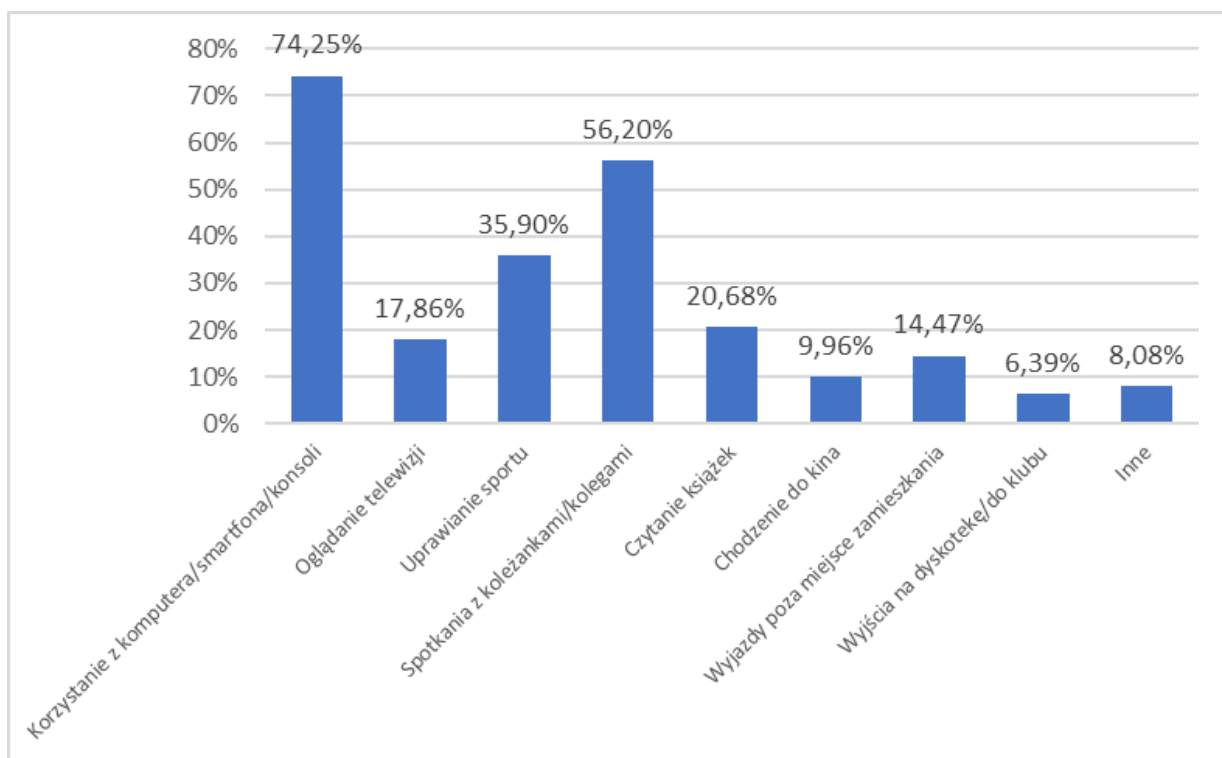
Na koniec, badanych zapytano o to, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy odczuwali niepokój i stres w wyniku braku możliwości skorzystania z Internetu. Przeanalizowane odpowiedzi wskazują na to, że 67,22% zadeklarowało, że nie czuło niepokoju ani stresu związanego z brakiem dostępu do Internetu. Wśród tych, którzy doświadczyli niepokoju, największy odsetek (13,04%) przyznał, że stres kilka razy. Niewiele mniej, bo 12,37% mówiło o odczuwaniu stresu jednorazowo a 7,36% czuło się tak wiele razy.

Wykres 79. Odczuwanie stresu i niepokoju w wyniku braku możliwości skorzystania z Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy – szkoła podstawowa.

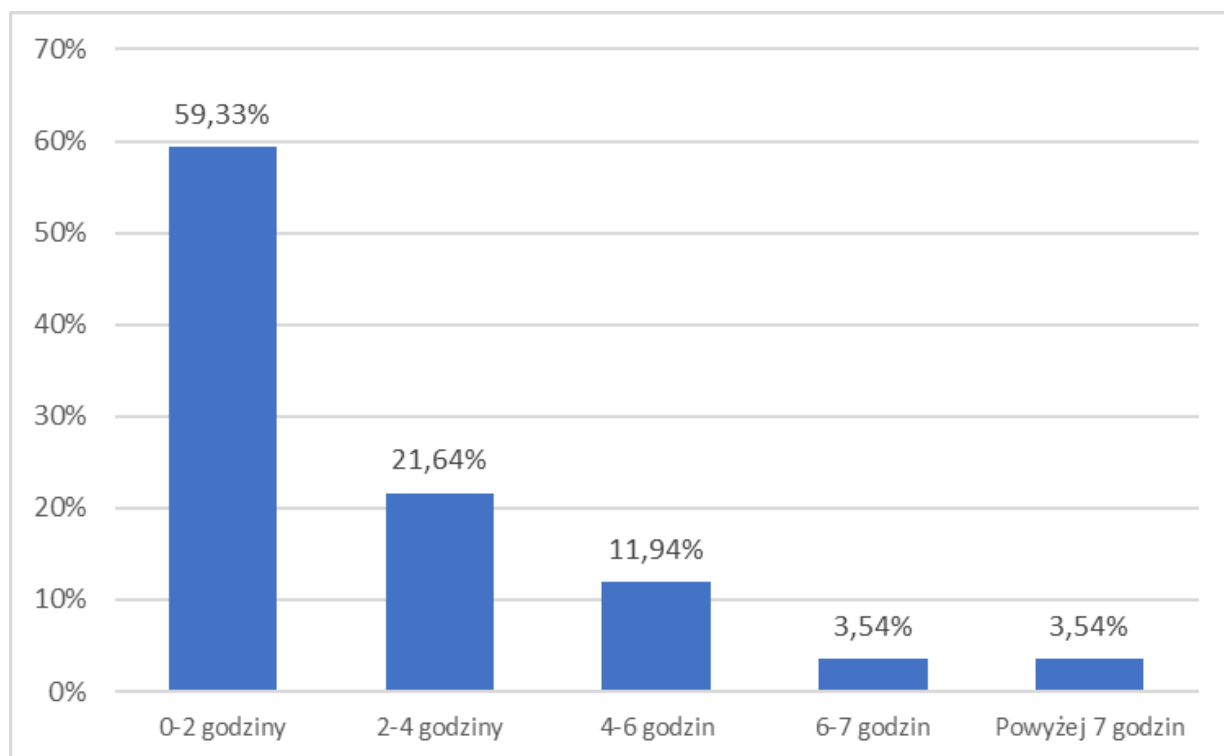
5.5.2. Uzależnienie od Internetu i urządzeń elektronicznych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych

W tej części badania uczniom szkół ponadpodstawowych zadano pytanie o formy spędzania czasu wolnego. Najczęściej wybieraną formą aktywności było korzystanie z komputera, smartfona lub konsoli. Tę odpowiedź zaznaczyło aż 74,25% respondentów. Jest to zdecydowanie najpopularniejszy sposób spędzania wolnego czasu wśród badanych. Na drugim miejscu znalazły się spotkania z koleżankami i kolegami, które wybrało 56,20% uczestników. Trzecie miejsce zajęło uprawianie sportu, które wskazało 35,90% respondentów. Czytanie książek było preferowane przez 20,68% badanych. Oglądanie telewizji wybrało 17,86% respondentów, co plasuje tę aktywność w dolnej części zestawienia, obok wyjazdów poza miejsce zamieszkania, które wskazało 14,47% badanych. Chodzenie do kina było mniej popularne – wskazało je 9,96% respondentów. Najrzadziej wybieranymi formami spędzania czasu były wyjścia na dyskotekę lub do klubu, które zadeklarowało jedynie 6,39% uczestników, oraz opcja „inne”, którą zaznaczyło 8,08% respondentów.

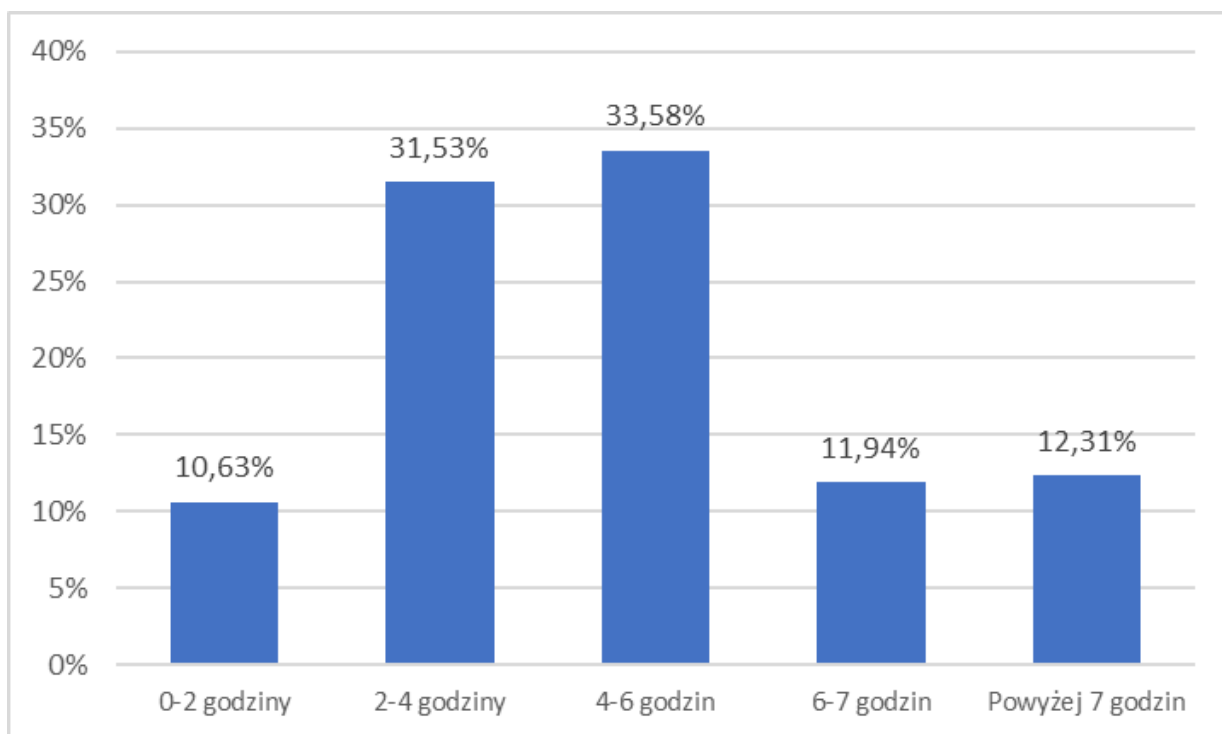
Wykres 80. Formy spędzania wolnego czasu – szkoła ponadpodstawowa

Następnie poddano analizie ilość czasu spędzanego przez badanych przy komputerze. Najlichniesza grupa respondentów, stanowiąca 59,33%, zadeklarowała, że spędza przy komputerze od 0 do 2 godzin dziennie. Kolejna grupa, licząca 21,64% badanych, wskazała, że spędza przy komputerze od 2 do 4 godzin dziennie. Znacząco mniejszy odsetek respondentów, 11,94%, deklaruje, że korzysta z komputera od 4 do 6 godzin dziennie. Najmniejszą grupę stanowią osoby spędzające przy komputerze najwięcej czasu. Zarówno w przedziale 6-7 godzin, jak i powyżej 7 godzin dziennie, znajduje się po 3,54% respondentów.

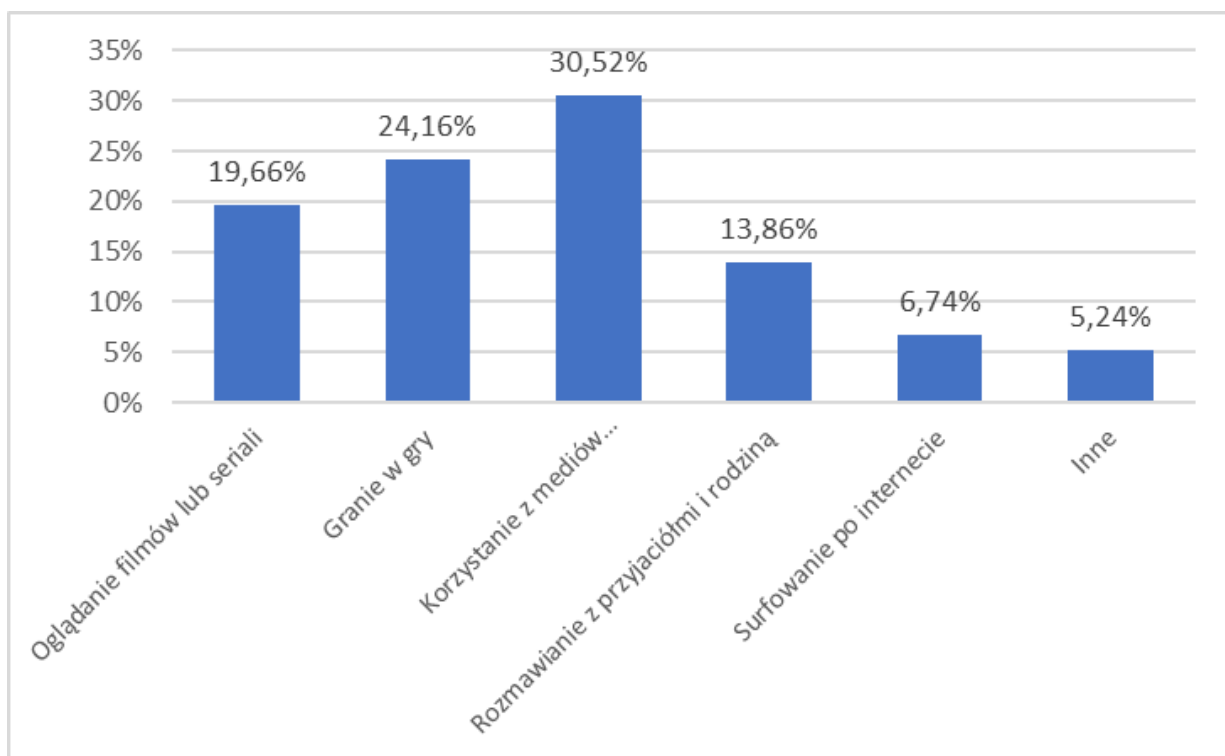
Wykres 81. Czas spędzany dziennie przy komputerze – szkoła ponadpodstawowa.

W pytaniu o czas spędzany dziennie przy telefonie najmniejsza grupa uczniów szkół ponadpodstawowych, obejmująca 10,63% badanych, zadeklarowała, że spędza przy telefonie od 0 do 2 godzin dziennie. Największą grupę stanowili respondenci, którzy spędzają przy telefonie od 4 do 6 godzin dziennie. Tę odpowiedź wskazało 33,58% uczestników badania. Blisko co trzeci respondent (31,43) spędza przy telefonie od 2 do 4 godzin dziennie, co również wskazuje na umiarkowane, ale regularne korzystanie z tego urządzenia. Nieco mniej osób spędza przy telefonie dłuższe okresy czasu. 11,94% respondentów zadeklarowało, że korzysta z telefonu przez 6–7 godzin dziennie. Podobnie 12,31% badanych zadeklarowało, że spędza przy telefonie więcej niż 7 godzin dziennie.

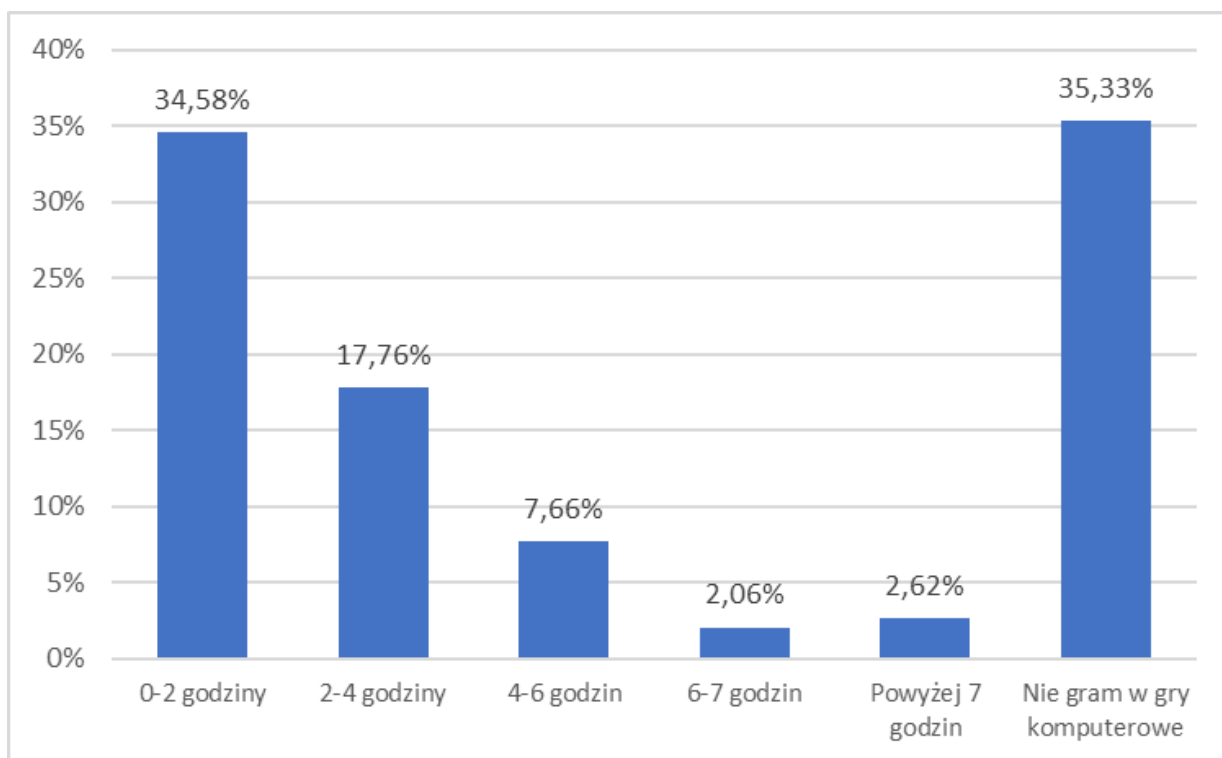
Wykres 82. Czas spędzany dziennie przy telefonie – szkoła ponadpodstawowa.

W pytaniu dotyczącym najczęstszych aktywności wykonywanych podczas korzystania z komputera lub telefonu wyniki wyraźnie pokazują, że dominującymi formami spędzania czasu przy tych urządzeniach są media społecznościowe, gry oraz oglądanie filmów i seriali. Najwięcej osób, 30,52%, zadeklarowało, że ich główną aktywnością podczas korzystania z komputera lub telefonu jest korzystanie z mediów społecznościowych. Na drugim miejscu znalazło się granie w gry, które wybrało 24,16% respondentów. Oglądanie filmów lub seriali jako najczęstszą aktywność wskazało 19,66% respondentów. Rozmowy z przyjaciółmi i rodziną zostały wskazane przez 13,86% badanych. Mniej popularne okazało się surfowanie po Internecie, które wybrało 6,74% respondentów. Opcję „inne” wybrało 5,24% badanych, co sugeruje istnienie mniej typowych aktywności, które nie zostały uwzględnione w głównych kategoriach.

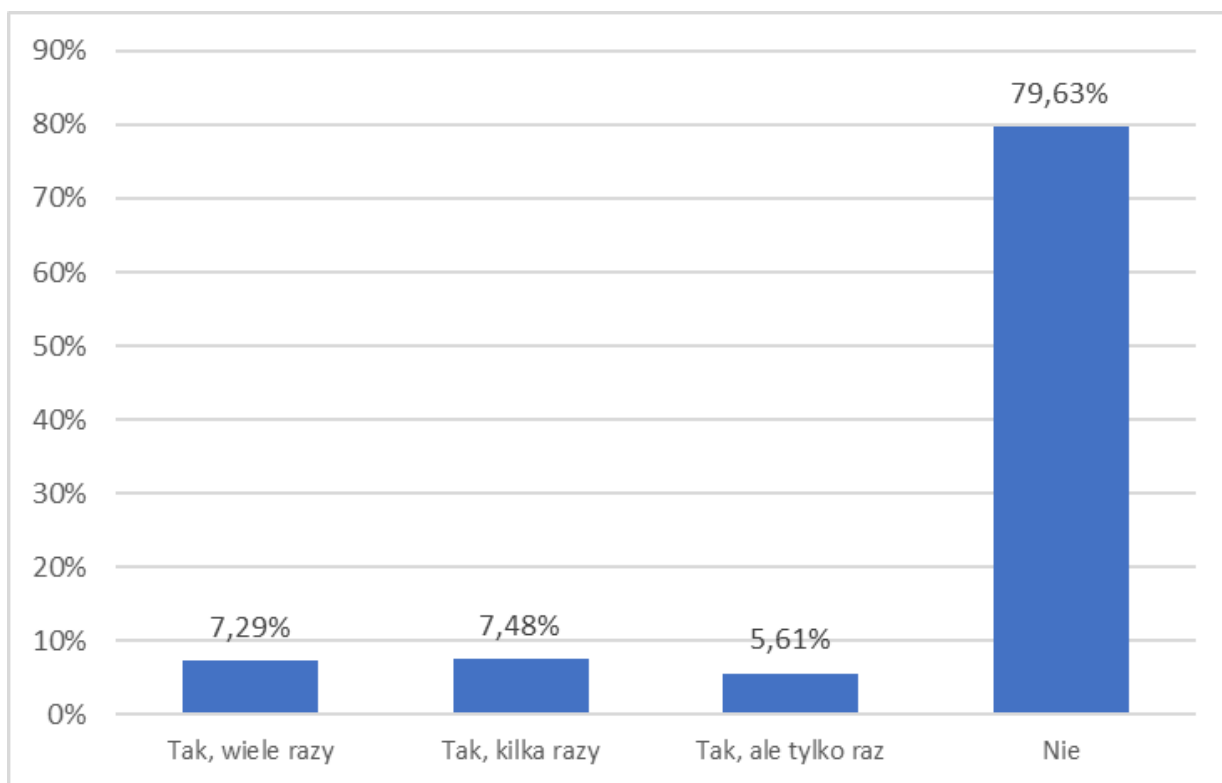
Wykres 83. Najczęstsze sposoby korzystania z komputera lub telefonu – szkoła ponadpodstawowa.

Uczniów zapytano również o ilość czasu poświęcanego dziennie na granie w gry komputerowe. Wśród uczestników badania, 35,33% zadeklarowało, że nie gra w gry komputerowe, co stanowi znaczną część respondentów. Wśród tych, którzy grają, największy odsetek, bo 34,58%, spędza na graniu od 0 do 2 godzin dziennie. Kolejna grupa, która wynosi 17,76%, poświęca od 2 do 4 godzin dziennie na tę aktywność. Jednakże, tylko 7,66% osób spędza od 4 do 6 godzin, a jeszcze mniejszy odsetek, 2,06%, gra 6-7 godzin dziennie. 2,62% gra w gry powyżej 7 godzin dziennie.

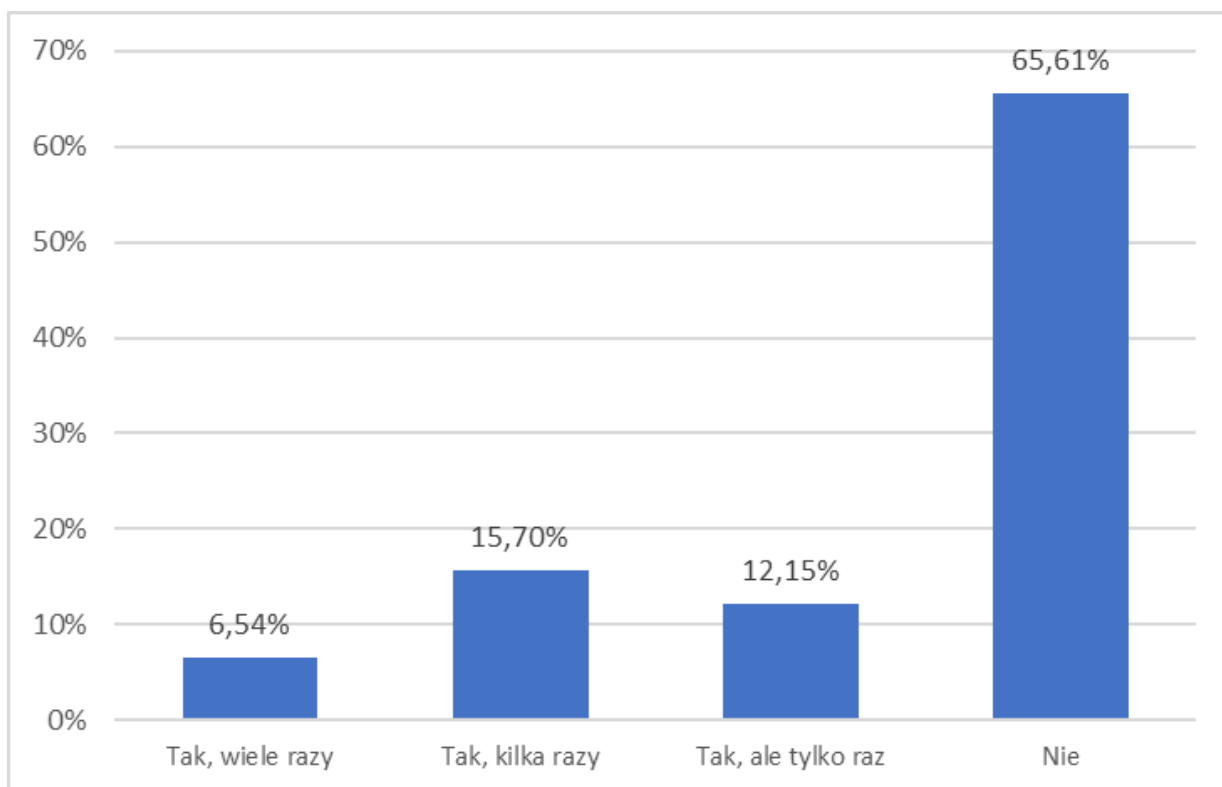
Wykres 84. Ilość czasu poświęcanego dziennie na granie w gry komputerowe – szkoła ponadpodstawowa.

Na pytanie o granie w gry, w których można wygrać pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy uczniowie, w znaczącej większości, odpowiedzieli przecząco. Zaledwie 7,29% respondentów, potwierdziło, że brało udział w takich grach wiele razy. 7,48% uczestników zagrało w nie kilka razy, natomiast 5,61% stwierdziło, że uczestniczyło w tego typu grach tylko raz. Dominująca większość, bo aż 79,63%, zadeklarowała, że nie grała w żadną grę, w której można wygrać pieniądze.

Wykres 85. *Granie w gry, w których można wygrać pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy – szkoła ponadpodstawowa.*

W odpowiedzi na pytanie dotyczące odczuwania niepokoju i stresu w wyniku braku dostępu do Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zdecydowana większość uczestników badania nie wskazała na to zjawisko. 65,61% stwierdziło, że nie doświadczyło niepokoju ani stresu związanego z brakiem dostępu do Internetu. Jednak 6,54% odpowiedziało, że odczuwało taki niepokój wiele razy, a 15,70% przyznało, że zdarzało im się to kilka razy. Dodatkowo 12,15% zaznaczyło, że czuło niepokój tylko raz.

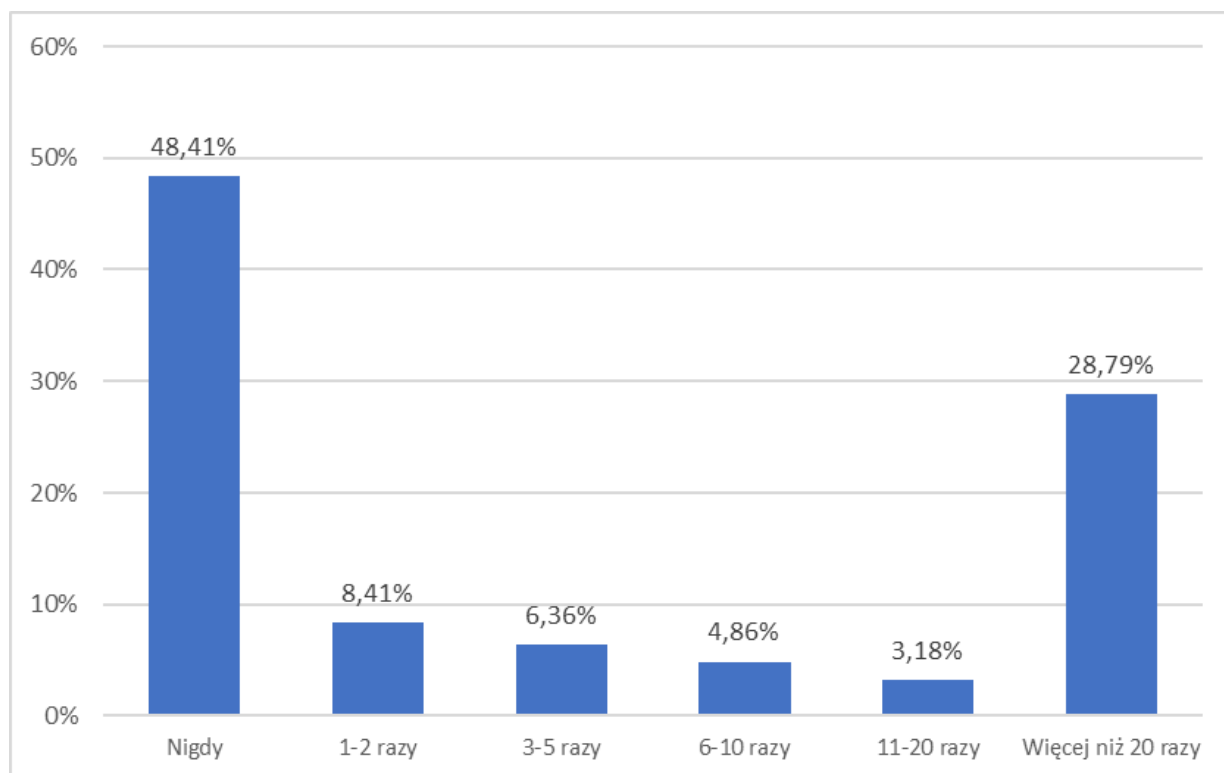

Wykres 86. Odczuwanie niepokoju i stresu w wyniku braku możliwości skorzystania z Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy – szkoła ponadpodstawowa.

Na koniec respondentów zapytano o to, czy kiedykolwiek widzieli w Internecie treści niedozwolone. 48,41% stwierdziło, że nigdy nie natknęło się na takie treści. Jednakże, pozostali respondenci przyznali, że mieli do czynienia z niedozwolonymi treściami w różnym stopniu. 8,41% zadeklarowało, że widziało takie treści 1-2 razy, co wskazuje na sporadyczne doświadczenia w tym zakresie. Z kolei 6,36% natrafiło na nie 3-5 razy, a 4,86% zadeklarowało, że miało styczność z nimi 6-10 razy. Warto również zwrócić uwagę, że 3,18% widziało niedozwolone treści 11-20 razy. Jednak najbardziej niepokojący wydaje się być odsetek 28,79%, który przyznał, że natknęło się na takie treści więcej niż 20 razy.

Na podstawie zebranych odpowiedzi na pytanie o niedozwolone treści w internecie można zauważyć szeroki wachlarz doświadczeń respondentów. Odpowiedzi obejmują zarówno konkretne kategorie treści, jak i deklaracje braku kontaktu z takimi materiałami. Dane pozwalają wyróżnić kilka głównych grup tematycznych. Wielu respondentów wskazało na kontakt z pornografią, w tym treściami przeznaczonymi dla dorosłych (np. „filmy porno”, „sceny 18+”, „treści erotyczne”). Liczna grupa respondentów wspomniała o treściach przedstawiających

przemoc fizyczną, samookaleczenia, zabójstwa oraz inne brutalne obrazy. Pojawiły się również zgłoszenia dotyczące tzw. treści „gore” – obejmujących brutalne wypadki, tortury, morderstwa i inne drastyczne sceny. Niektórzy respondenci zgłosili kontakt z treściami związanymi z handlem narkotykami, bronią, nielegalnymi usługami, wyłudzeniami i piractwem. W kilku przypadkach pojawiły się też odniesienia do „dark web” oraz specyficznych treści, takich jak hazard czy handel nielegalnymi przedmiotami. W odpowiedziach pojawiły się również przykłady przemocy wobec zwierząt, w tym znęcanie się nad nimi lub wykorzystywanie w sposób niezgodny z prawem. Część respondentów zaznaczyła, że nie widziała takich treści lub unika takich materiałów. W odpowiedziach pojawiały się deklaracje, takie jak „nie widziałem”, „brak”, „unikam takich treści”.

Wykres 87. Spotykanie się z treściami niedozwolonymi w Internecie – szkoła ponadpodstawowa.

5.5.3. Uzależnienie od Internetu i urządzeń elektronicznych wśród dzieci i młodzieży – porównanie do Diagnozy z 2021 roku

Porównanie wyników z 2021 i 2024 roku wskazuje na głównie nieznaczne zmiany w sposobach spędzania wolnego czasu przez młodzież. Korzystanie z komputera, smartfona czy konsoli pozostaje dominującą formą aktywności, a odsetek uczniów wskazujących tę odpowiedź wzrósł

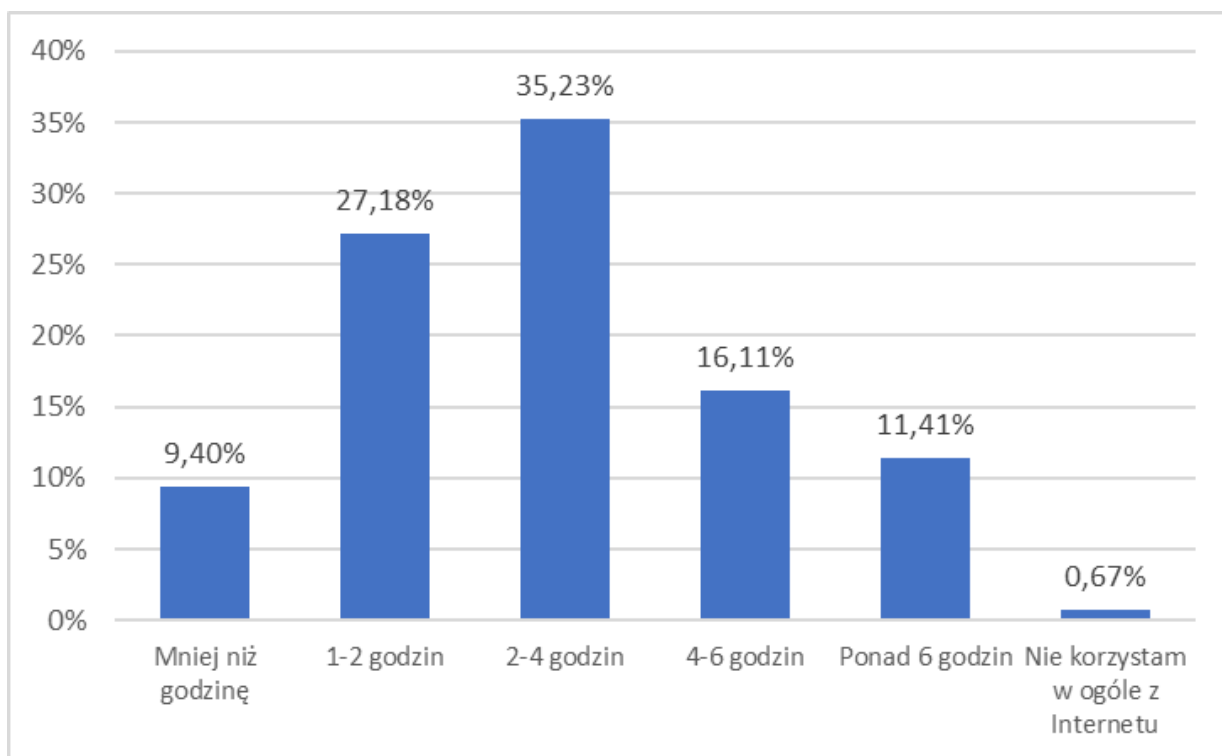
z 69% w 2021 roku do 73% w 2024 roku. Zauważalny wzrost odnotowano również w przypadku oglądania telewizji, które wskazało 18% uczniów w 2024 roku, w porównaniu do 12% w 2021 roku. Uprawianie sportu zyskało na popularności, zwiększając swój udział z 34% do 38%, co może świadczyć o większym zainteresowaniu aktywnością fizyczną. Spotkania z koleżankami i kolegami utrzymały stabilną popularność, wzrastając nieznacznie z 53% do 55%. Czytanie książek natomiast odnotowało niewielki spadek, z 20% w 2021 roku do 18% w 2024 roku, podobnie jak wyjścia na dyskotekę/do klubu (z 7% na 5%). Chodzenie do kina stało się wyraźnie bardziej popularne, z wynikiem wzrastającym z 5% w 2021 roku do 9% w 2024 roku. Wyjazdy poza miejsce zamieszkania również odnotowały wzrost, z 12% do 15%.

Wolny czas najczęściej wypełnia mi...	2021	2024
Korzystanie z komputera, smartfona, konsoli	69%	73%
Oglądanie telewizji	12%	18%
Uprawianie sportu	34%	38%
Spotkania z koleżankami/kolegami	53%	55%
Czytanie książek	20%	18%
Chodzenie do kina	5%	9%
Wyjazdy poza miejsce zamieszkania	12%	15%
Wyjścia na dyskotekę/do klubu	7%	5%

Tabela 11. Formy spędzania wolnego czasu – porównanie z Diagnozą z 2021 roku

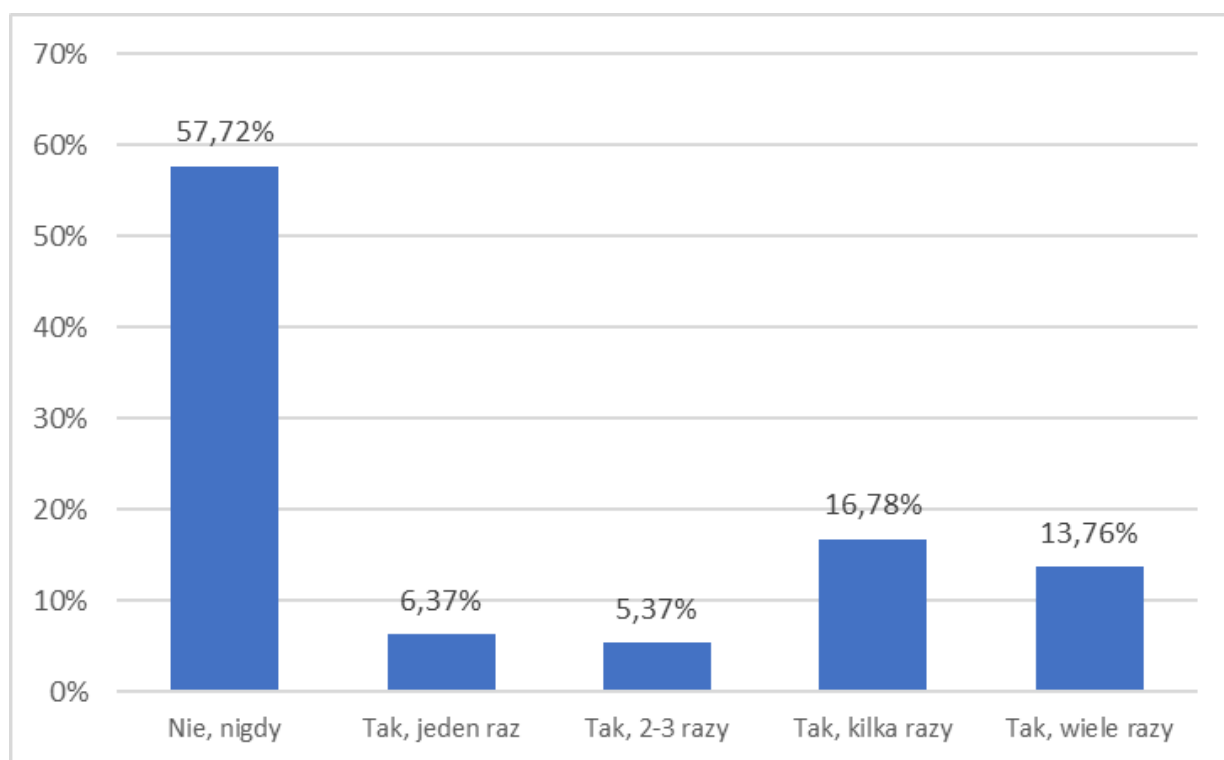
5.5.4. Uzależnienie od Internetu i urządzeń elektronicznych wśród dorosłych

Dorośli mieszkańcy zostali zapytani o to, ile godzin dziennie spędzają na korzystaniu z Internetu. Najwięcej osób, bo aż 35,23%, zadeklarowało, że korzysta z Internetu od 2 do 4 godzin dziennie. Kolejną najczęściej wybieraną opcją, z wynikiem 27,18%, jest korzystanie z sieci przez 1-2 godziny dziennie. Z kolei 16,11% respondentów spędza w Internecie od 4 do 6 godzin każdego dnia, a 11,41% przebywa w nim ponad 6 godzin dziennie, co wskazuje na bardzo intensywne użytkowanie. Natomiast 9,40% badanych zadeklarowało, że korzysta z Internetu mniej niż godzinę dziennie. Niewielki odsetek, bo tylko 0,67%, odpowiedziało, że w ogóle nie korzysta z Internetu.

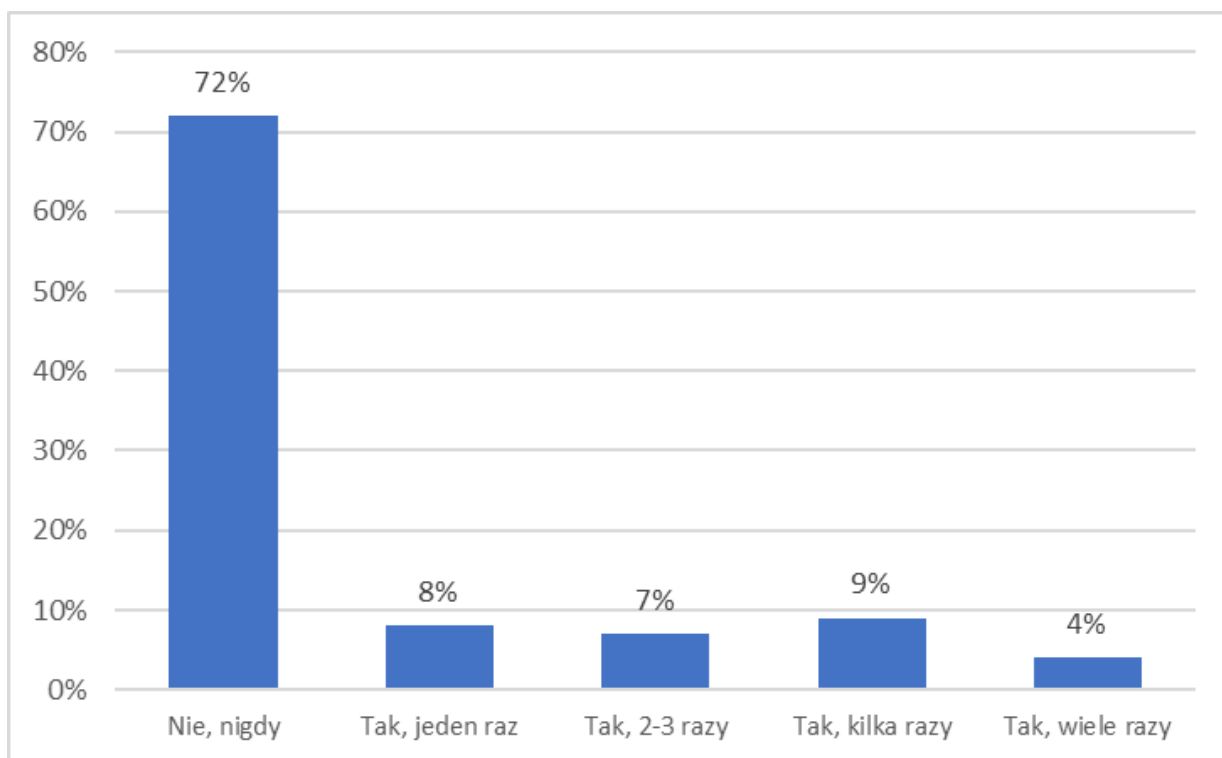
Wykres 88. Czas spędzany dziennie na korzystaniu z Internetu – dorośli.

Istotnym przejawem problemu jest korzystanie z Internetu w celu ucieczki od problemów lub dla uniknięcia nieprzyjemnych przeżyć, jest to mechanizm analogiczny do tego występującego w przypadku uzależnienia od substancji. Większość badanych (57,72%) nie miało takiej sytuacji ani razu w przeciągu ostatnich 12 miesięcy. 16,78% ankietowanych zdarzyło się to kilka razy, natomiast 11,62% wiele razy. 6,37% respondentów korzystało z Internetu w tym celu raz w ciągu ostatniego roku, a 5,37% 2-3 razy.

Wykres 89. Korzystanie z Internetu w celu ucieczki od problemów lub negatywnych przeżyć, uczuć w ciągu ostatnich 12 miesięcy – dorośli.

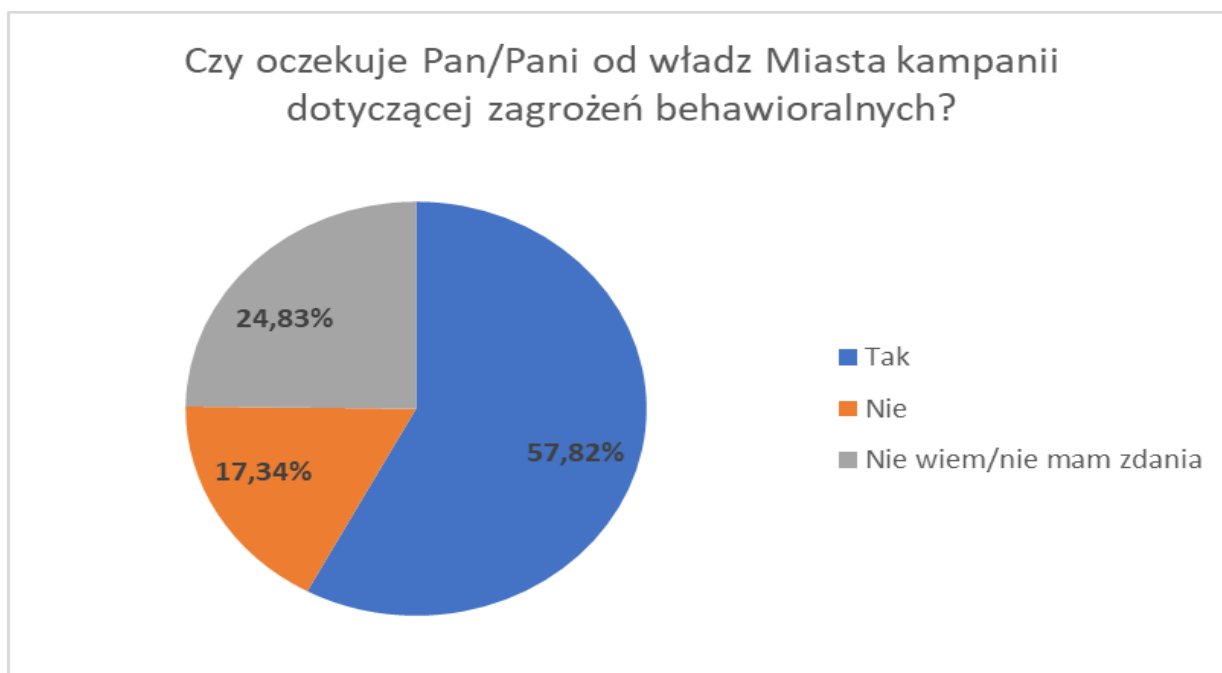
Na koniec badanym zadano pytanie, czy w ciągu ostatniego roku odczuwali stres i niepokój spowodowany brakiem możliwości skorzystania z Internetu. Z analizy odpowiedzi wynika, że większość respondentów, bo aż 72%, nigdy nie doświadczyło stresu lub niepokoju związanego z brakiem dostępu do Internetu. 9% przyznało, że czuło się tak kilka razy, 8% stwierdziło, że taki stan zdarzył się im jeden raz, a kolejne 7% wskazało, że miało opisane wcześniej odczucia 2-3 razy. Najmniejsza grupa, bo 4%, stwierdziła, że czuła niepokój i stres w związku z brakiem Internetu wiele razy w ciągu ostatniego roku.

Wykres 90. Odczuwanie niepokoju i stresu z powodu braku dostępu do Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy – dorośli.

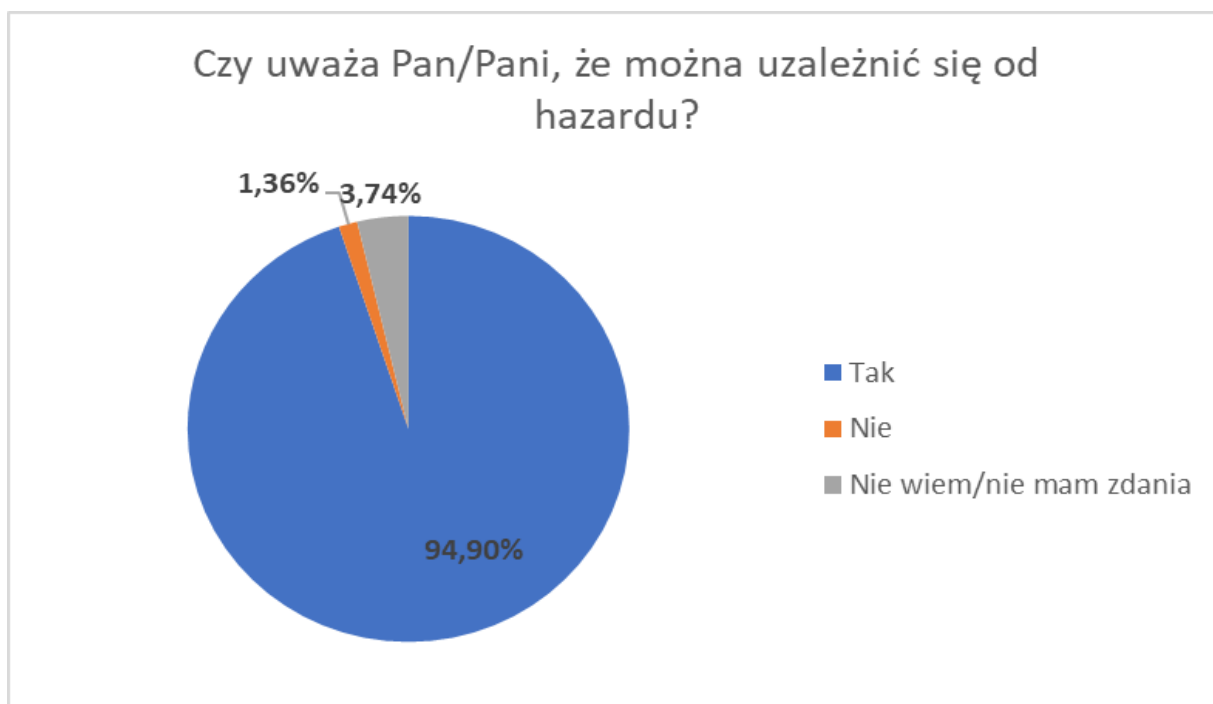
5.5.5. Hazard i inne uzależnienia behawioralne wśród dorosłych

W pierwszej kolejności badani zostali zapytani o to czy oczekują od miasta kampanii dotyczącej zagrożeń behawioralnych. Ponad połowa (57,82%) respondentów odpowiedziała twierdząco na to pytanie, natomiast 17,34% jest przeciwnego zdania. Niestety niemal jedna czwarta ankietowanych (24,83%) nie wie bądź nie ma zdania w tym temacie, co może wskazywać na niewystarczającą świadomość dotyczącą tego, czym w ogóle są zagrożenia behawioralne.

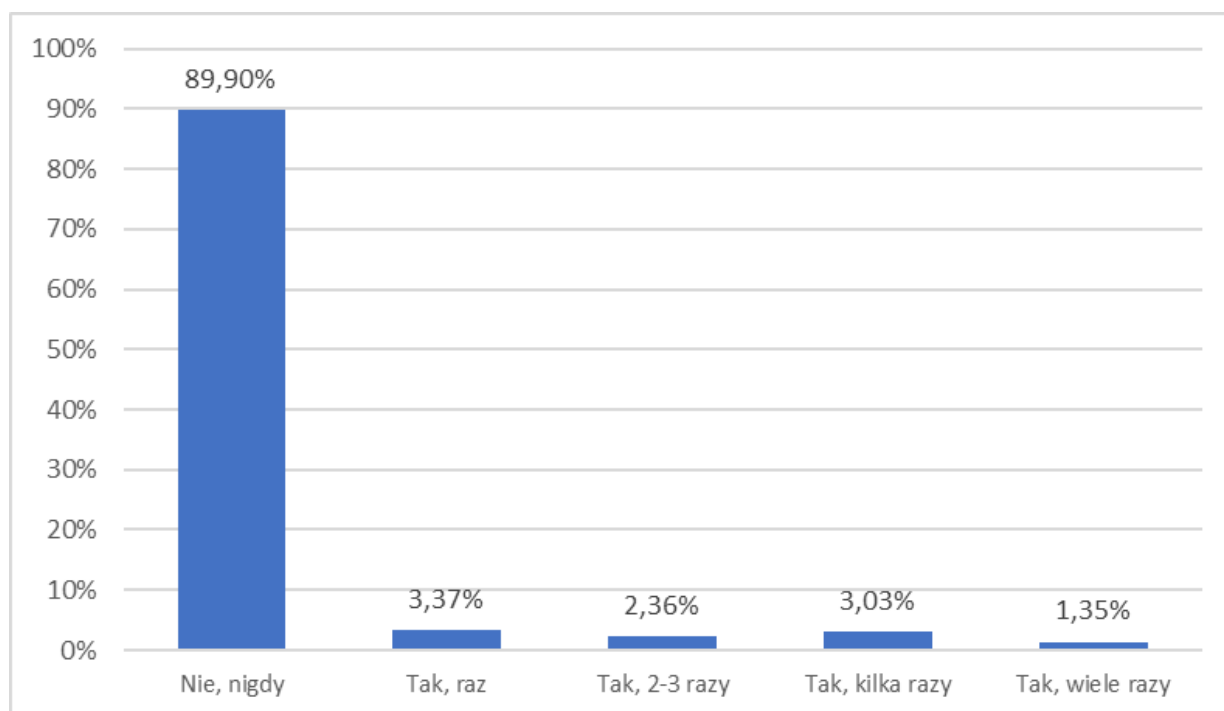
Wykres 91. Oczekiwanie kampanii dotyczącej zagrożeń behawioralnych.

Następnie zapytaliśmy badanych czy ich zdaniem można uzależnić się od hazardu, będącego najlepiej przebadanym spośród problemów behawioralnych. Znacząca większość mieszkańców Miasta biorących udział w badaniu odpowiedziała twierdząco (94,90%). Jedyne 1,36% uważa przeciwnie, a 3,74% nie wie lub nie ma zdania na ten temat.

Wykres 92. Świadomość ryzyka uzależnienia od hazardu.

Analogicznie do pytania o używanie Internetu w celu ucieczki od prywatnych problemów i negatywnych emocji, spytaliśmy o radzenie sobie z tym poprzez granie w gry na pieniądze, takie jak zakłady bukmacherskie, płatne smsy czy automaty lub maszyny w salonach gier. Znaczna większość badanych nie korzystała z tego rodzaju usług w trakcie ostatnich 12 miesięcy (89,90%). Wielokrotnie w gry na pieniądze w celu złagodzenia nieprzyjemnych uczuć grało 1,35% mieszkańców, natomiast 3,03% dokonało tego kilkakrotnie w trakcie ostatniego roku. 3,37% zdarzyło się to raz, a 2,36% osobom 2 do 3 razy.

Wykres 93. Granie w gry na pieniądze w celu ucieczki od problemów lub negatywnych przeżyć, uczuć w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

5.6. Przemoc

5.6.1. Problem przemocy w opinii dorosłych mieszkańców

Skala zjawiska przemocy, zwłaszcza tej w rodzinie, jest niezwykle trudna do oszacowania, ponieważ zachodzi w zamkniętym środowisku. Składa się na to wiele przyczyn, wśród których są: brak udziału osób trzecich, opór i obawy ofiar przed wyjawieniem sytuacji na zewnątrz, czy też obawy przed rozpadem rodziny. Problem ten jest niestety powszechny i występuje

w każdym kraju, a prowadzone na ten temat badania potwierdzają, że nigdzie nie udało się zupełnie wyeliminować tego problemu.

W Polsce w 2022 i 2023 roku wprowadzono istotne zmiany w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej, które mają na celu zwiększenie ochrony ofiar oraz efektywność działań wobec sprawców przemocy. Podstawową zmianą jest ta dotycząca nazwy, ustawa mówi o przemocy domowej, nie używa już określenia przemocy w rodzinie, natomiast zamiast określenia ofiara przemocy stosuje się mniej stygmatyzujące określenie - osoba doznająca przemocy. Co istotne osobą doznającą przemocy jest także małoletni będący świadkiem przemocy domowej.

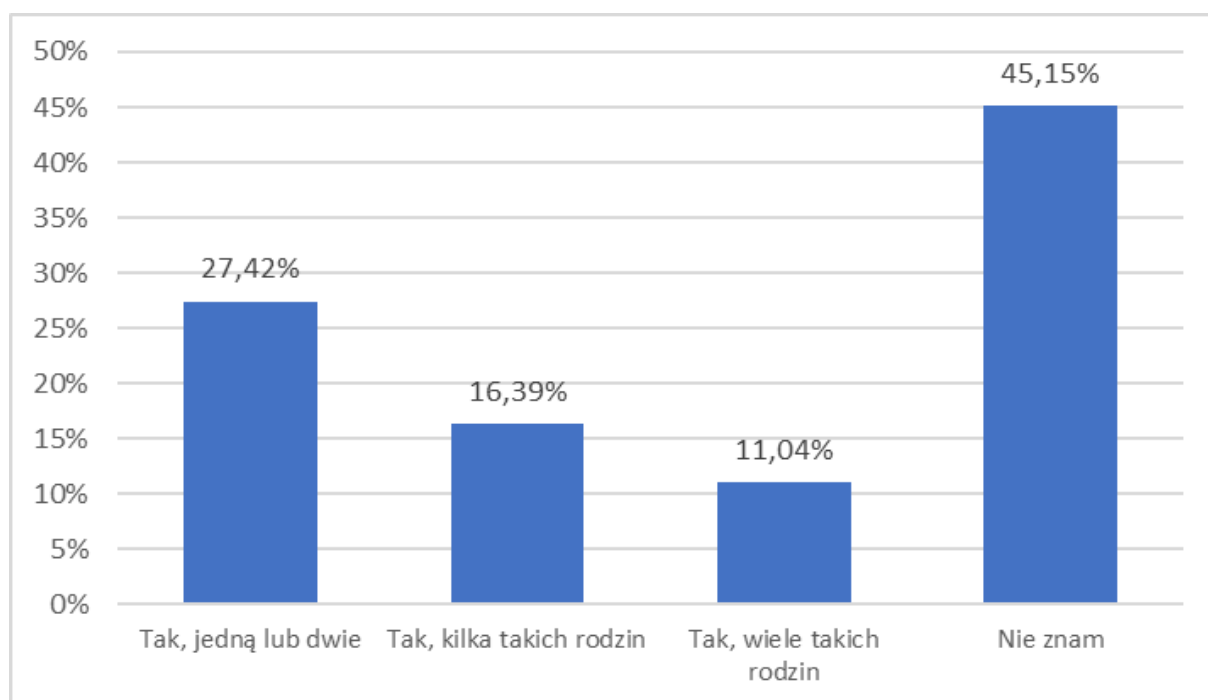
Zmodyfikowano zakres pojęciowy przemocy domowej, obejmując nią nie tylko przemoc fizyczną, psychiczną i seksualną, ale również ekonomiczną oraz cyberprzemoc. To poszerzenie uwzględnia nowoczesne formy nadużyć, w tym przemoc online, co pozwala na skuteczniejsze reagowanie na różnorodne sytuacje.

Osoby stosujące przemoc domową są teraz zobowiązane do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutycznych. Niestosowanie się do tego obowiązku skutkuje karą ograniczenia wolności lub grzywną. Programy te mają na celu resocjalizację i zapobieganie ponownym aktom przemocy.

Dodatkowo, tzw. „Ustawa Kamilka”, która weszła w życie w 2023 roku, koncentruje się na ochronie dzieci przed przemocą, dzięki czemu konieczne jest m.in. wdrożenie standardów ochrony małoletnich przez placówki oświatowe, opiekuńcze, medyczne czy sportowe.

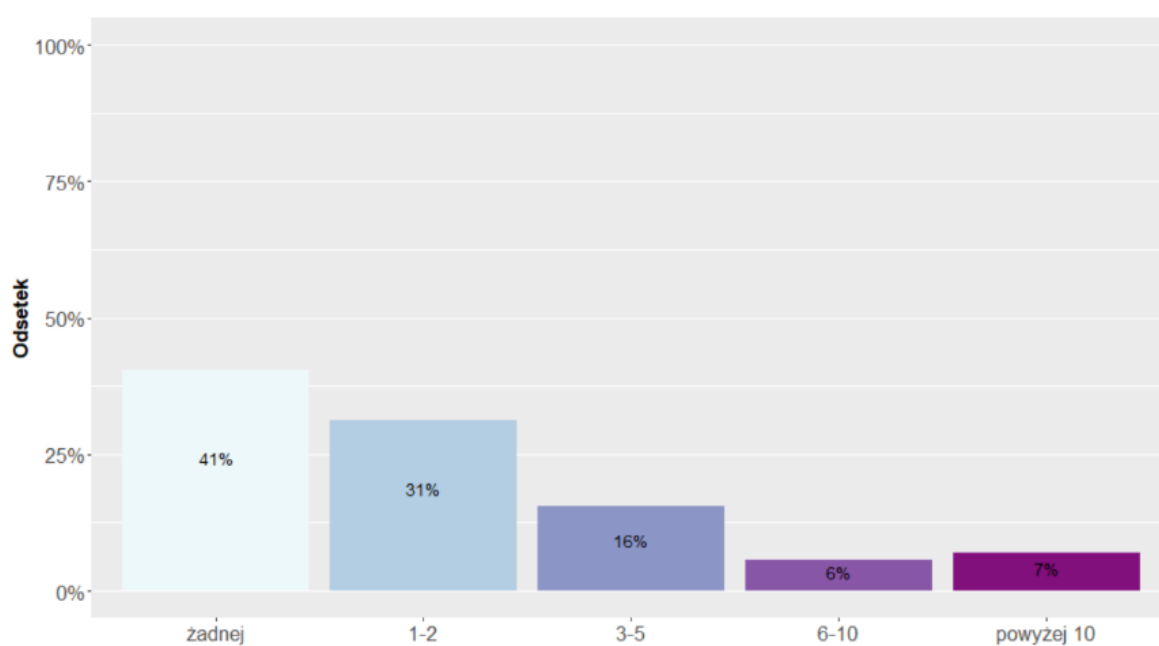
W tej części ankiety mieszkańcom zostały zadane pytania dotyczące zjawiska przemocy.

Pierwsze z nich odnosiło się do występowania przemocy wśród osób, które ankietowani znają osobiście. Okazuje się, że ponad połowa ankietowanych, tj. 54,85% zna gospodarstwa domowe, w których dochodzi do różnych form przemocy (fizycznej, psychicznej, seksualnej lub ekonomicznej). Aż 27,42% badanych zna jeden lub dwa domy, w których dochodzi do przemocy, 16,39% ankietowanych wskazało znajomość kilku, natomiast ponad jedna dziesiąta mieszkańców (11,04%) wskazuje na znajomość wielu takich gospodarstw domowych.

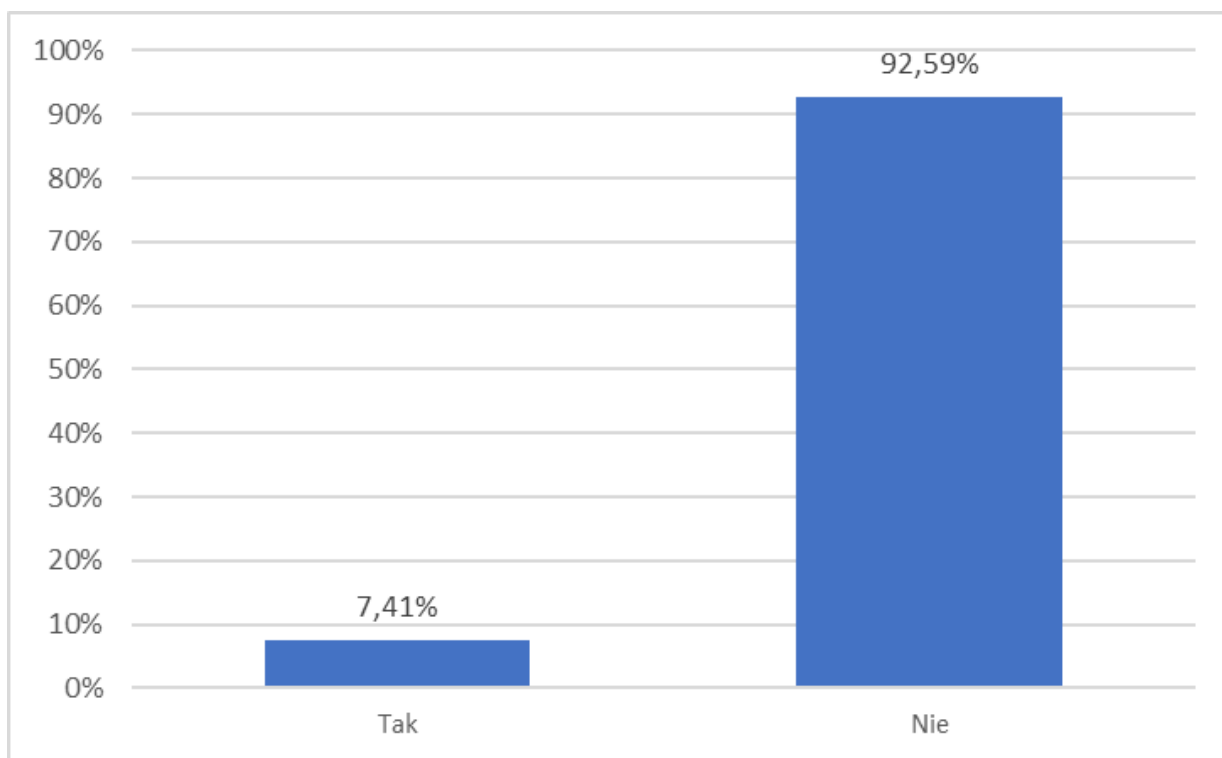
Wykres 94. Znajomość rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy

Wyniki są zbliżone do tych uzyskanych w Diagnozie przeprowadzonej w 2021 roku, kiedy ponad połowa respondentów знаła minimum jedną taką rodzinę. Aż 16% znało od 3 do 5 takich rodzin, a aż 7% osób deklarowało, że zna ponad 10 takich sytuacji.

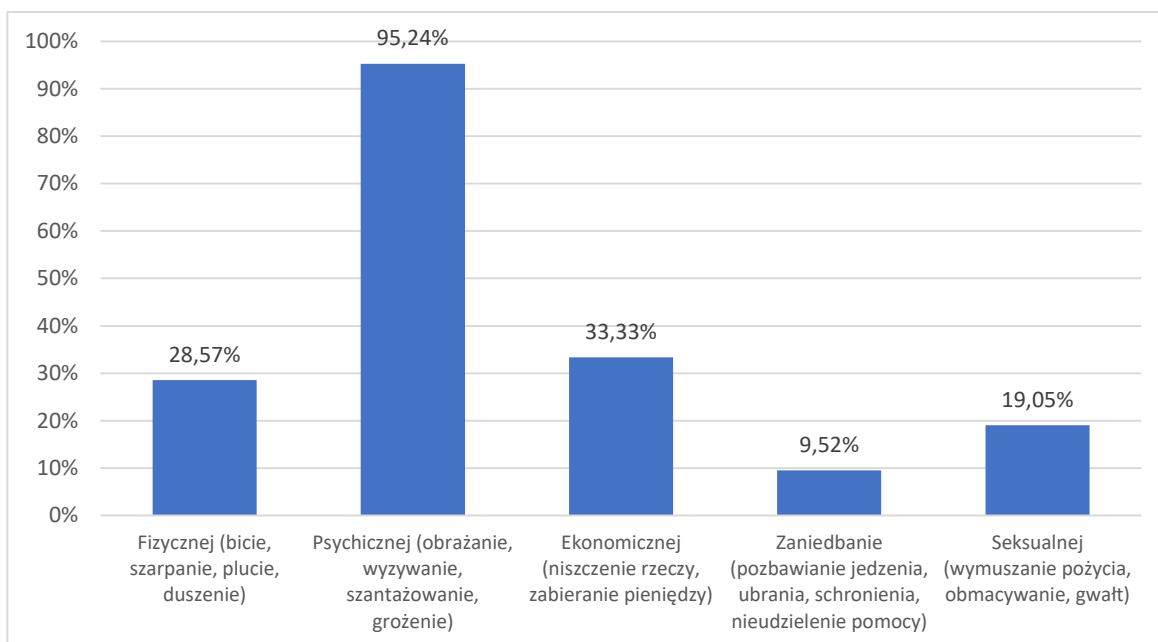
Źródło: Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych Miasta Augustów 2021

Następnie spytaliśmy czy ankietowani bezpośrednio doświadczyli przemocy domowej w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Niestety 7,41% respondentów udzieliło odpowiedzi twierdzącej na to pytanie.

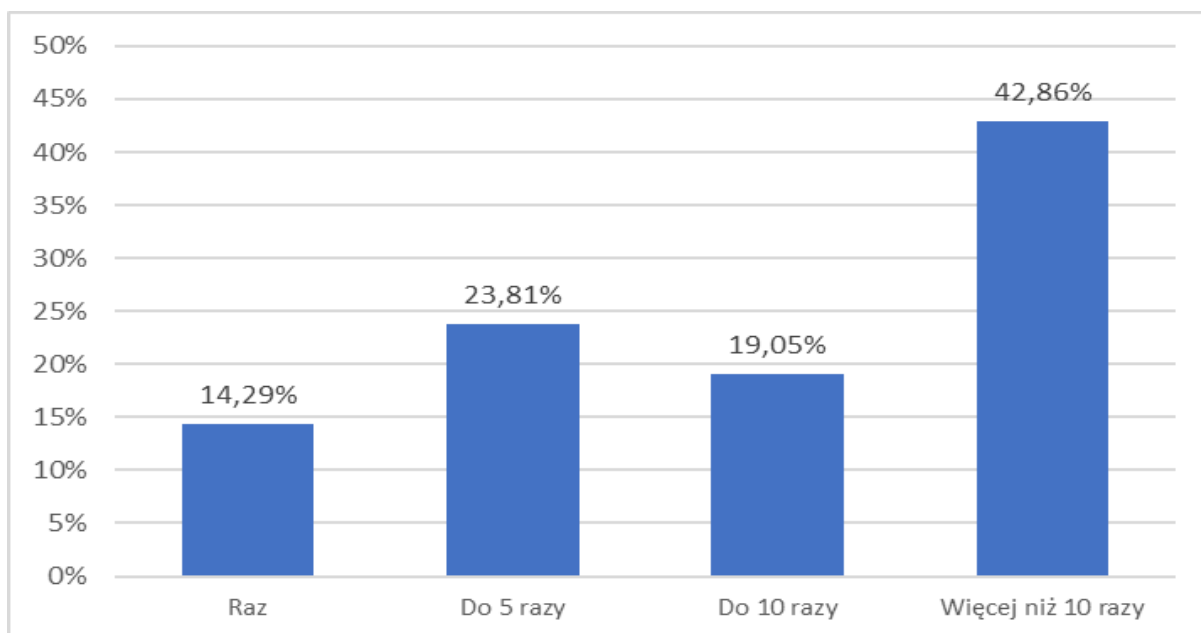
Wykres 95. Doświadczenie przemocy domowej w ciągu ostatniego roku

Osoby doświadczające przemocy domowej spytaliśmy następnie o szczegółowe informacje jej dotyczące, przede wszystkim o to jakiego rodzaju była to przemoc. Wyniki są niestety niepokojące, ankietowani mieszkańcy Miasta doświadczają każdego z rodzajów przemocy. Największa liczba osób zgłosiła, że doświadczyła przemocy psychicznej (20 osób, czyli 95,24% z tej grupy). Jako druga najczęściej przejawiająca się została wymieniona przemoc ekonomiczna, jej ofiarą padło 7 ankietowanych, co stanowi jedną trzecią tej grupy. Niestety niewiele mniej, bo 29% (6 osób), doświadczyło przemocy fizycznej. Jedna czwarta dorosłych odpowiadających tak na poprzednie pytanie, doświadczyła przemocy seksualnej a jedna dziesiąta (2 osoby) padła ofiarą zaniedbania. Te dane są szczególnie przygnębiające, ponieważ pokazują, jak powszechnym i złożonym problemem jest przemoc domowa. Badanie tego zjawiska jest dodatkowo trudne ze względu na wrażliwość tematu. W przypadku takich badań trudno jest zagwarantować pełną szczerłość respondentów, co w sytuacji przemocy domowej staje się jeszcze bardziej problematyczne.

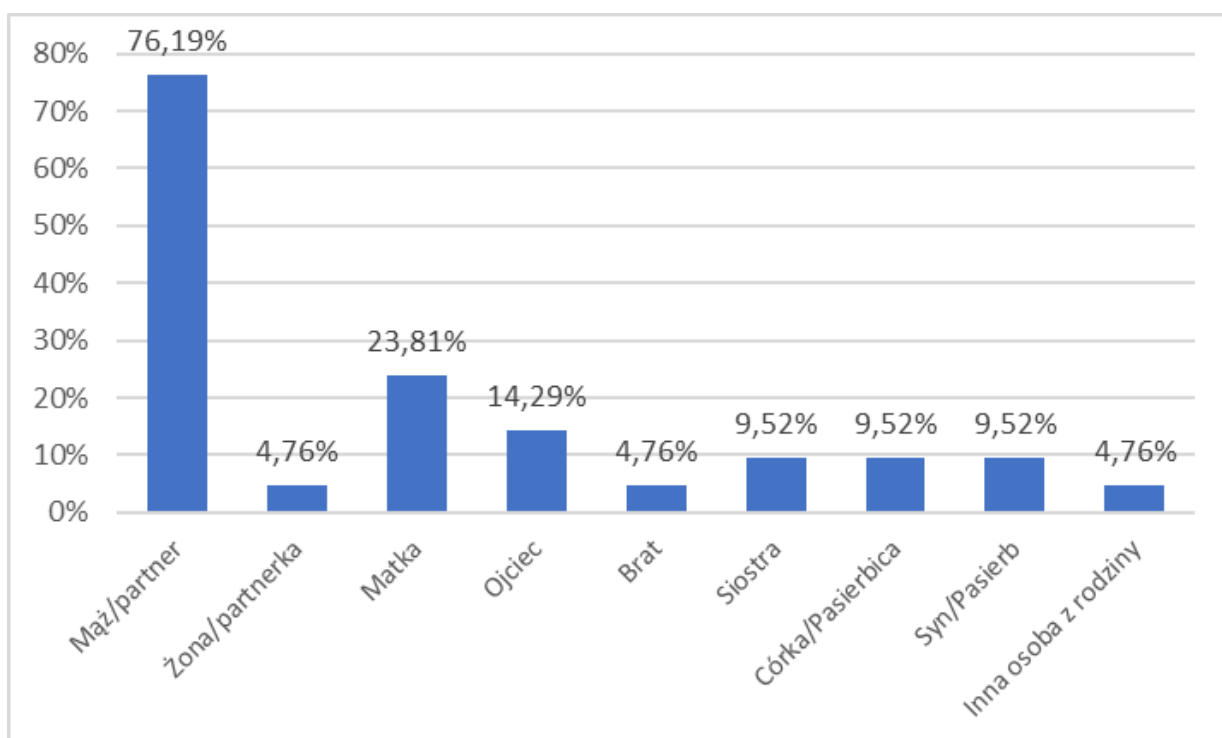
Wykres 96. Rodzaj doświadczanej przemocy domowej.

Jeśli chodzi o częstotliwość przemocy domowej, wyniki również są bardzo niepokojące. Najczęściej ankietowani, którzy doświadczali jej w ciągu ostatniego roku deklarowali, że tego rodzaju sytuacja miała miejsce aż ponad 10 razy, tę opcję wybrało 42,86% ankietowanych (czyli 9 osób). Jedna piąta (4 osoby) doświadczyła przemocy do 10 razy a jedna czwarta do 5 razy (5 osób). 14% ankietowanych wskazało, że doświadczyło przemocy jednorazowo (3 osoby).

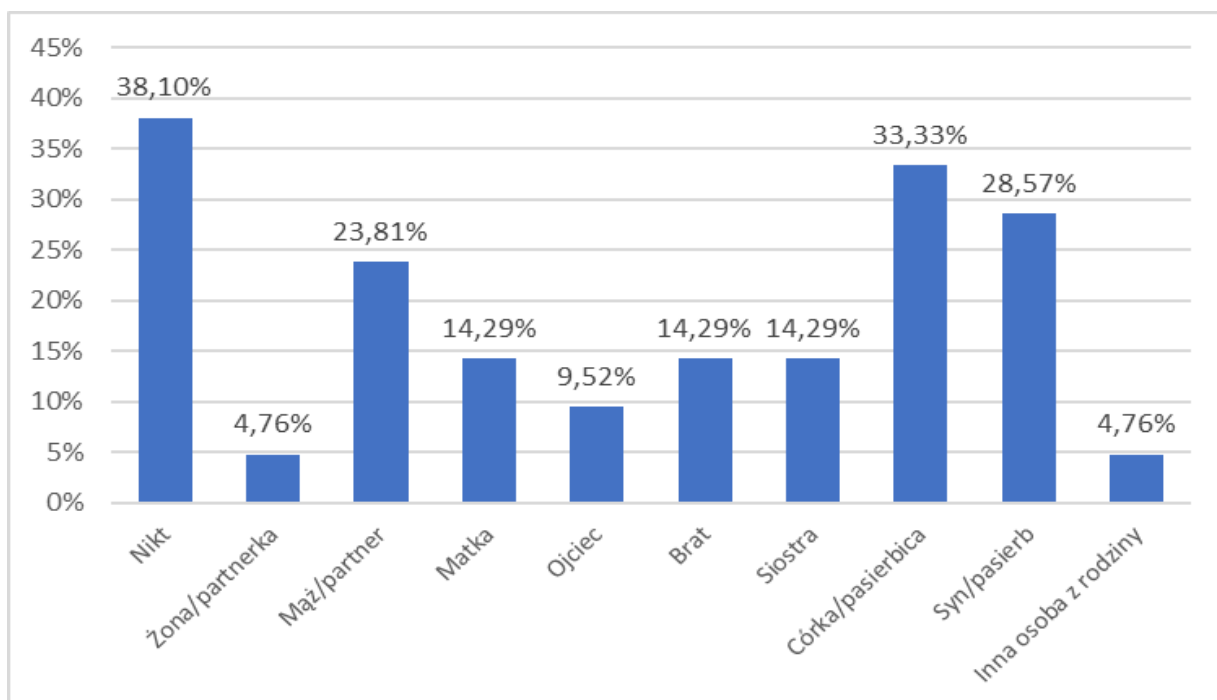
Wykres 97. Częstotliwość doświadczania przemocy domowej.

W przypadku badanych mieszkających w Augustowie, sprawcami przemocy domowej w zdecydowanej większości przypadków byli mężowie lub partnerzy - 76,19% przypadków (16 osób). Drugą najczęściej wskazującą grupą osób wyrządzających przemoc byli rodzice w przypadku 23,81% (5 osób) badanych była to matka, natomiast w 14,29% (3 osoby) był to ojciec. Siostra, córka/pasierbica lub syn/pasierb zostali wskazani przez po 2 osoby - 9,52%. Po jednej osobie (4,76%) wymieniło także żonę/partnerkę, brata lub inną osobę z rodziny.

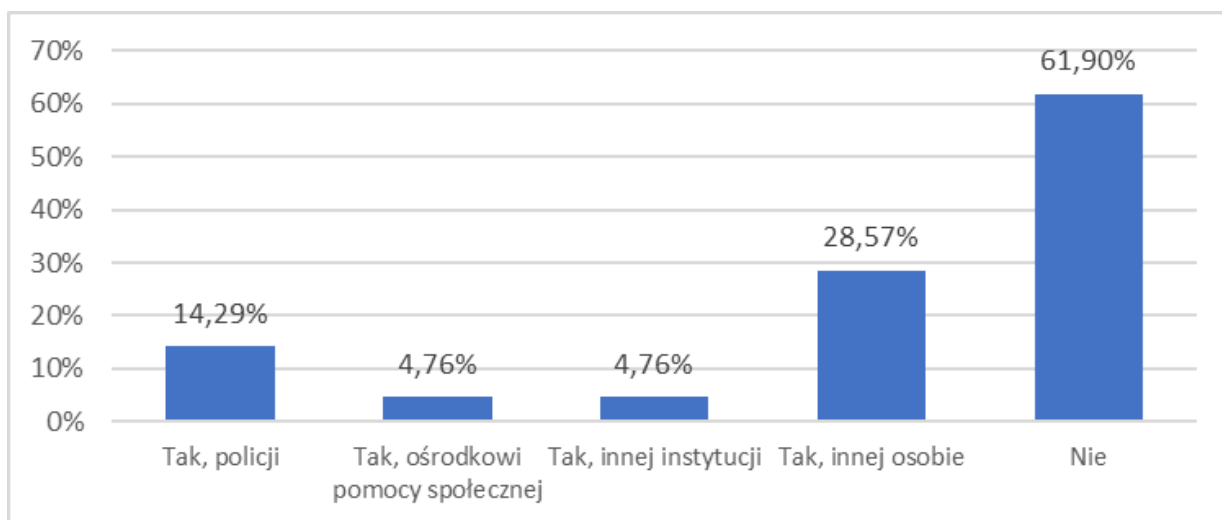
Wykres 98. Sprawcy przemocy domowej.

Niestety najczęściej nikt nie był świadkiem doświadczanej przemocy - 38,1% (8 osób). W drugiej kolejności wymieniano dzieci: 33% (7 osób) wskazało na córkę/pasierbicę a 29% (6 osób) na syna/pasierba. Świadkiem przemocy był także mąż lub partner 23,81%, 5 osób). Tak samo często wskazywano także na matkę, brata lub siostrę (14,29%, 3 osoby). Ojciec został wymieniony przez 10% respondentów (2 osoby). Po jednej osobie wskazało także na żonę/partnerkę lub inną osobę z rodziny (5%, 1 osoba).

Wykres 99. Świadczenie przemy domowej.

Następnie spyaliśmy, czy przypadki przemy domowej były zgłaszane odpowiednim służbom, niestety aż 61,90% osób doświadczających jej nie zgłosiło tego nikomu. Najczęściej osoby doświadczające przemy zgłaszały ten fakt innej osobie (28,57%) znacznie rzadziej wyspecjalizowanej w tym kierunku organizacji- łącznie około 26% przypadków. Jeśli chodzi o organizacje najczęściej była to policja - 14,29% sytuacji. W przypadku 4,76% odpowiadających był to ośrodek pomocy społecznej, lub w takim samym procencie inna instytucja.

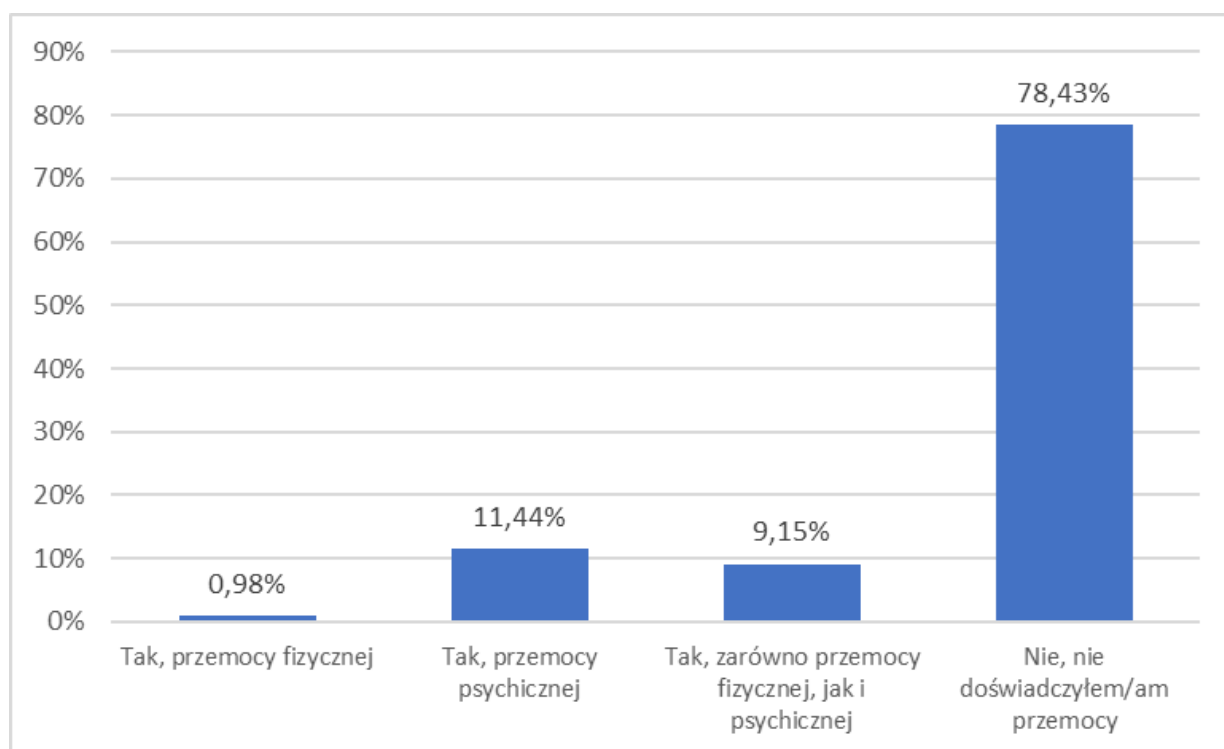
Wykres 100. Zgłoszenie przemy domowej.

5.6.2. Problem przemocy w opinii uczniów szkół podstawowych

Przemoc wobec dzieci to jedno z najpoważniejszych wyzwań, z jakimi boryka się współczesne społeczeństwo. Jest to problem, który dotyka nie tylko bezpośrednich ofiar, ale także ich rodzin, społeczności oraz całego systemu wychowawczego i ochrony zdrowia. Przemoc wobec dzieci przybiera różne formy, w tym fizyczną, emocjonalną, seksualną oraz zaniedbanie, a jej skutki mogą być długotrwałe i niszczące, prowadząc do problemów zdrowotnych, psychologicznych oraz społecznych. Wprowadzenie skutecznych działań prewencyjnych oraz wsparcie dla ofiar jest kluczowe dla zapewnienia dzieciom bezpiecznego i sprzyjającego rozwojowi środowiska.

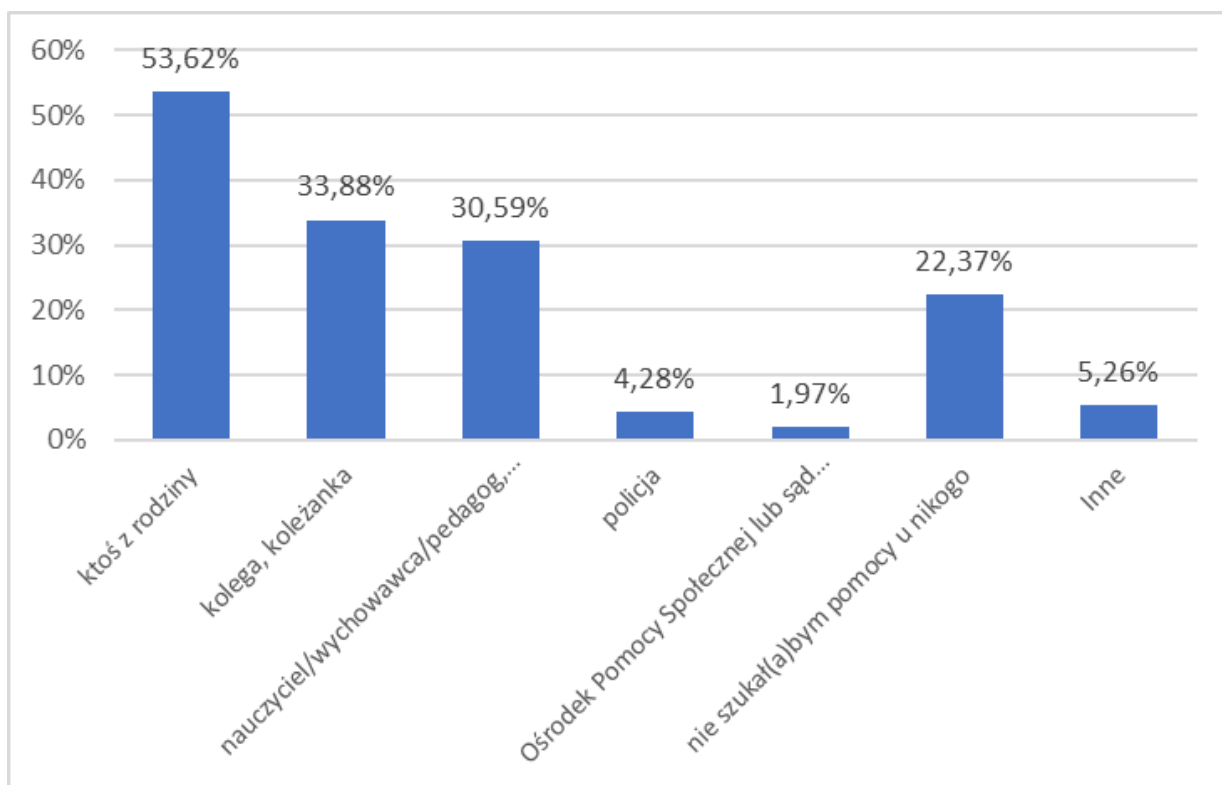
W kolejnej części ankiety przeprowadzonej wśród uczniów, badani odpowiedzieli na pytania dotyczące ich własnych doświadczeń przemocy oraz do kogo mogliby zwrócić się z takim problemem.

Dane dotyczące doświadczeń respondentów w zakresie przemocy fizycznej i psychicznej w domach są niepokojące. Przemocy psychicznej doświadczyła ponad jedna dziesiąta (11,44%) ankietowanych dzieci ze szkół podstawowych. 0,98% uczestników przyznało, że doświadczyło przemocy fizycznej w swoim domu. Co więcej prawie jedna dziesiąta, bo 9,15% wskazało, że doświadczyło zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej, co podkreśla złożoność sytuacji, w jakich mogą się znajdować ofiary. Najwięcej ankietowanych (78,43%) zadeklarowało, że nie miało do czynienia z żadną formą przemocy w swoim domu.

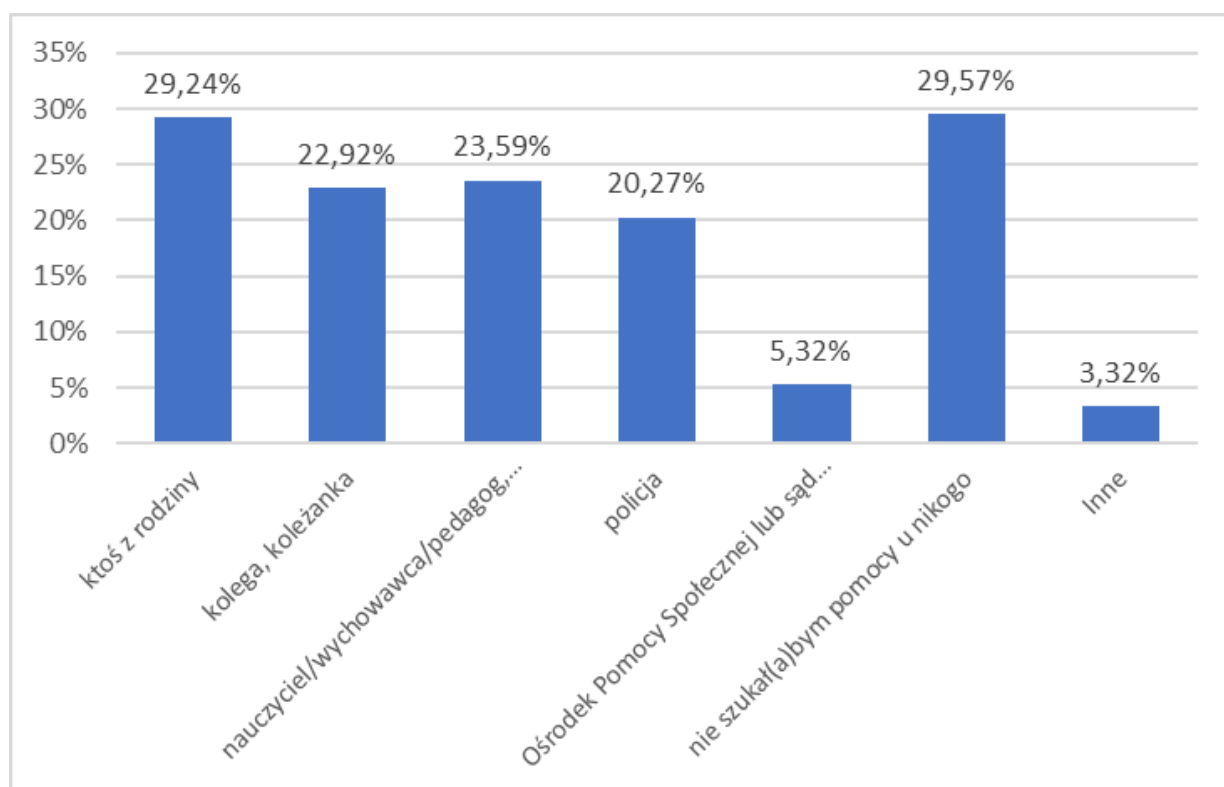
Wykres 101. Doświadczenie przemocy fizycznej i/lub psychicznej wśród uczniów – szkoła podstawowa.

Odpowiedzi na pytanie dotyczące osób, do których respondenci zwróciliby się w przypadku doświadczenia przemocy w szkole, pokazują różnorodność podejść do tego problemu. Najczęściej wskazywaną grupą wsparcia byli członkowie rodziny, aż połowa ankietowanych zadeklarowała, że to właśnie do nich zwróciliby się w takiej sytuacji. Kolejną istotną grupą byli rówieśnicy, na których wskazała jedna trzecia respondentów. Nauczyciele, wychowawcy oraz psychologowie szkolni uzyskali 30,59%. Z kolei tylko 4,28% zadeklarowało, że w przypadku przemocy skontaktowałoby się z policją, tylko 1,97% wskazało na Ośrodek Pomocy Społecznej lub sąd rodzinny. Aż jedna piąta (22,37%) stwierdziła, że nie szukałaby pomocy u nikogo. Na koniec, 5,26% respondentów wskazało inne źródła wsparcia.

Wykres 102. Osoby, do których respondenci zwróciliby się w przypadku doświadczenia przemocy w szkole – szkoła podstawowa.

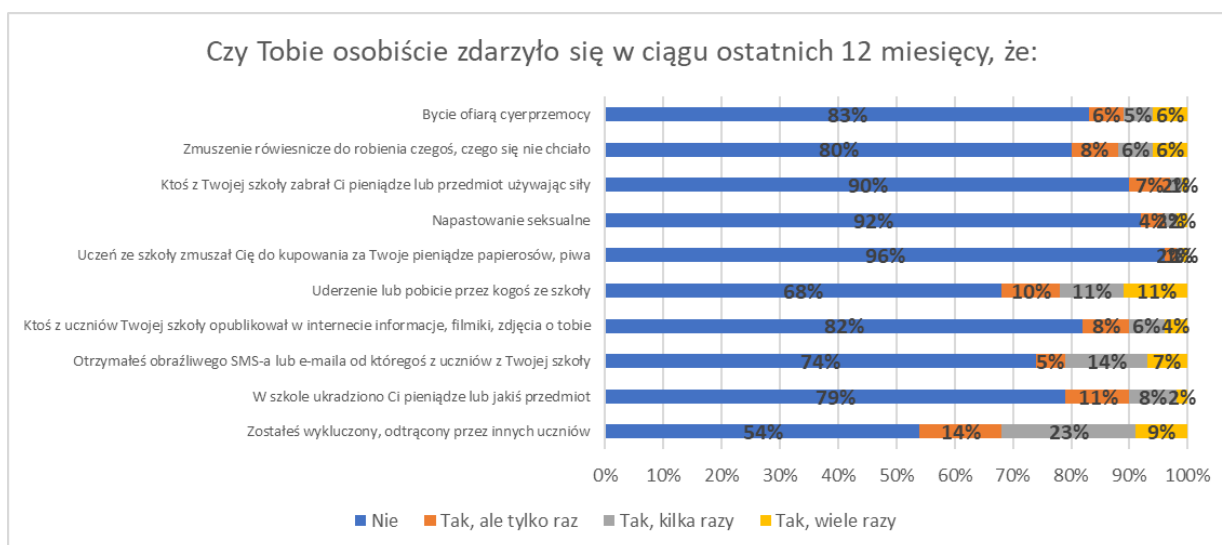
Uczniowie zostali zapytani także o to, do kogo zwróciliby się w przypadku doświadczenia przemocy w domu. Podobnie jak w poprzednim pytaniu, uzyskane odpowiedzi wskazują na różnorodność strategii radzenia sobie z tym trudnym problemem. Najwięcej respondentów, bo 29,57% niestety nie szukałoby pomocy u nikogo, prawie tyle samo bo 29,24% zwróciłoby się do kogoś z rodziny. Porównywalną ilość głosów przydzielono nauczycielowi, wychowawcy, pedagogowi, koledze/koleżance, lub policji, ich poinformowałaby mniej więcej jedna piąta ankietowanych. Najmniej uczniów zwróciłoby się do Ośrodka Pomocy Społecznej, lub sądu rodzinnego (5,32%), a także do innego źródła 3,32%. Warto odnotować, że ankietowani uczniowie w tym oraz w poprzednim pytaniu, mogli zaznaczyć wiele wariantów odpowiedzi.

Wykres 103. Osoby, do których respondenci zwróciliby się w przypadku doświadczenia przemocy w domu – szkoła podstawowa.

Uczniów zapytano także o to, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczyli sytuacji związanych z przemocą lub trudnymi doświadczeniami. Choć większość respondentów deklarowała brak takich zdarzeń, dane pokazują, że znaczna liczba uczniów miała z nimi styczność. Aż 46% ankietowanych wskazało, że zostali wykluczeni lub odtrąceni przez innych uczniów. Wśród nich 23% doświadczyło tego kilkakrotnie, 14% tylko raz, a 9% wielokrotnie. Co niepokojące 32% zadeklarowało, że zostało uderzonym lub pobitym przez kogoś ze szkoły. W przypadku 11% z nich sytuacja ta powtórzyła się kilkakrotnie, kolejne 11% doświadczyło jej wielokrotnie, a 10% spotkało się z nią raz. Obraźliwe SMS-y lub e-maile od innych uczniów otrzymało 26% badanych, z czego 14% kilkakrotnie, 7% wielokrotnie, a 5% raz. Jedna piąta uczniów (21%) została w szkole okradziona, raz zdarzyło się to 11% uczniów, 8% kilkakrotnie, a 2% wielokrotnie. Zmuszenie do robienia czegoś wbrew swojej woli zgłosiło 20% uczniów – 8% wskazało, że zdarzyło się to raz, a po 6% kilkakrotnie lub wielokrotnie. O 18% uczniów opublikowano w Internecie informacje, zdjęcia lub filmiki. Taka nieprzyjemna sytuacja zdarzyła się 8% raz, 6% kilka razy a 4% wiele razy. Ofiarą cyberprzemocy padło 17% ankietowanych,

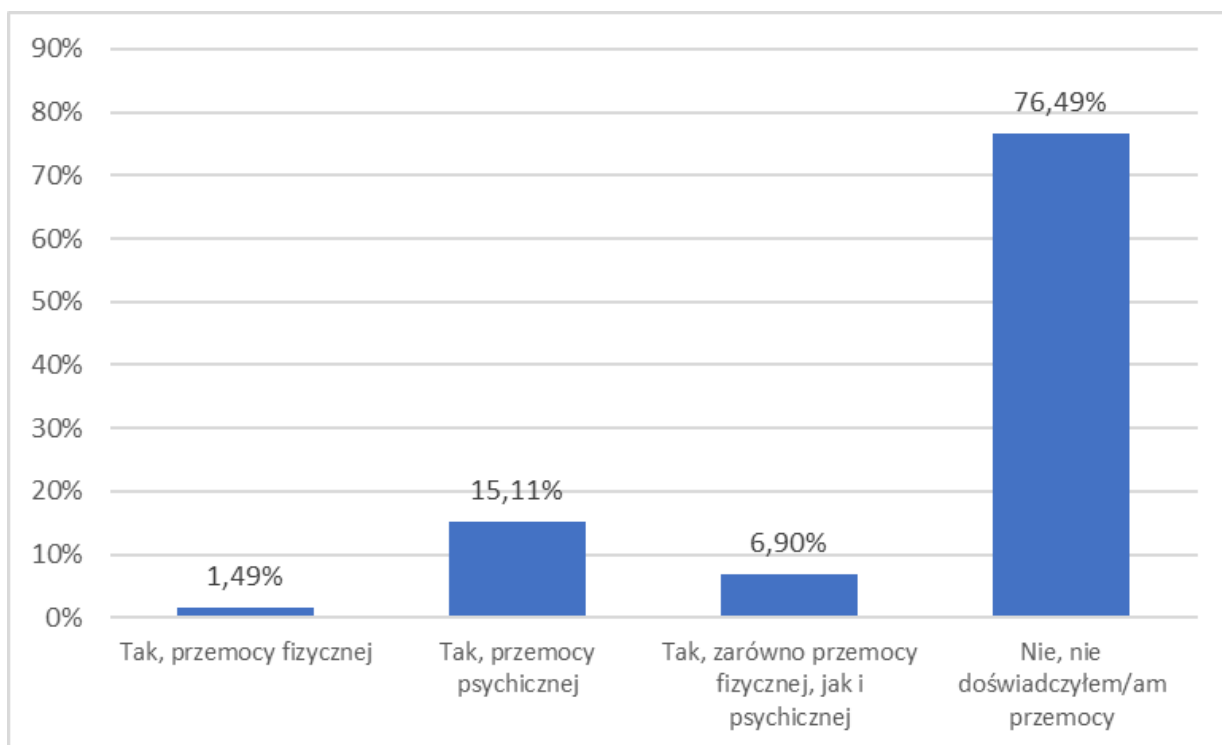
po 6% doświadczyło jej raz lub wielokrotnie, a 5% kilkakrotnie. Jednej dziesiątej uczniów zabrano przedmiot lub pieniądze siłą. Niepokoi również fakt, że 8% dzieci zostało napastowanych seksualnie 4% raz a po dwa procent kilka lub wiele razy. 4% ankietowanych zostało także zmuszonych do kupowania innym uczniom alkoholu lub papierosów za własne pieniądze.

Wykres 104. Rodzaje przemocy doświadczanej przez uczniów – szkoła podstawowa.

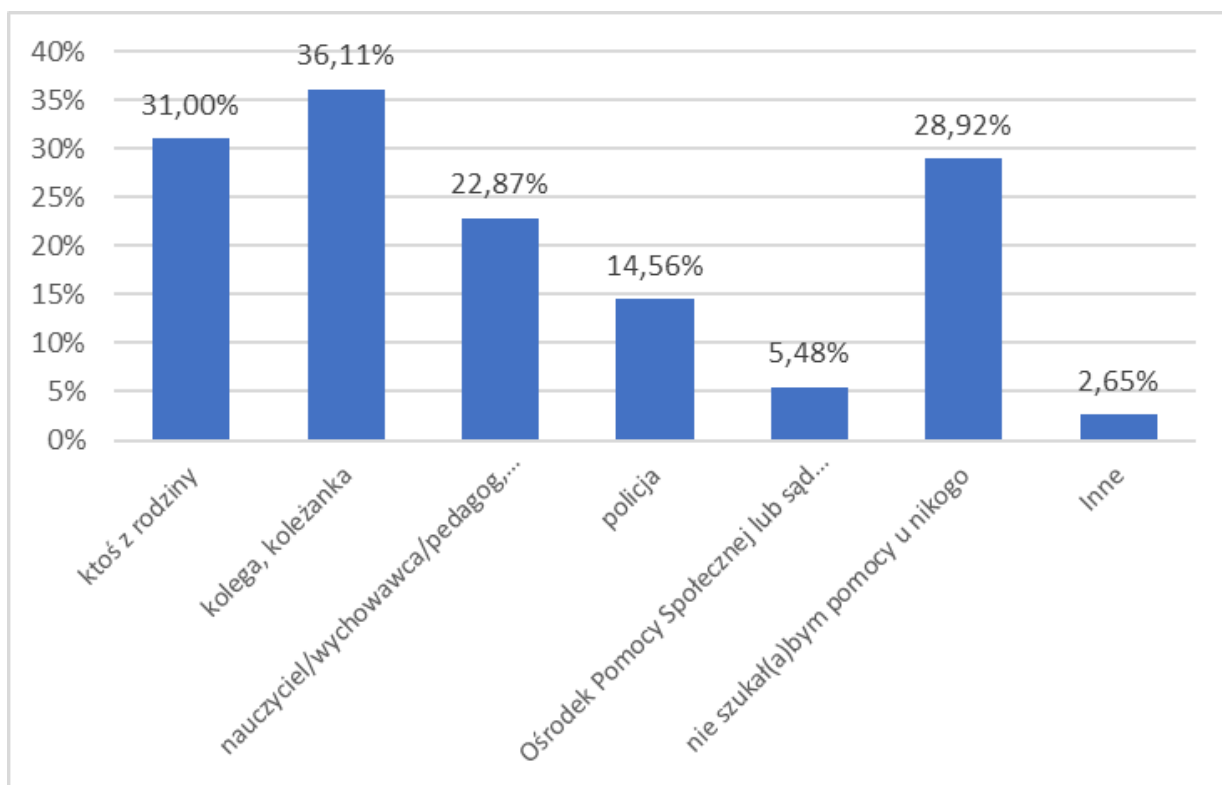
5.6.3. Problem przemocy w opinii uczniów szkół ponadpodstawowych

W badaniu dotyczącym doświadczeń związanych z przemocą w domu, respondenci zostali zapytani, czy kiedykolwiek doświadczyli przemocy fizycznej lub psychicznej. Zdecydowana większość uczestników (76,49%), zadeklarowała, iż nie doświadczyła żadnej formy przemocy w swoim domu. Jednakże wciąż znacząca liczba osób przyznała się do doświadczenia przemocy. Wśród nich 15,11% zadeklarowało, że doświadczyło przemocy psychicznej. Przemoc ta może przyjmować różne formy, takie jak manipulacja, zastraszanie czy ciągłe krytykowanie, co ma poważne konsekwencje dla zdrowia psychicznego ofiar. Ponadto, 1,49% odpowiedziało, że doświadczyło wyłącznie przemocy fizycznej, podczas gdy 6,90% przyznało, że doświadczyło zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej.

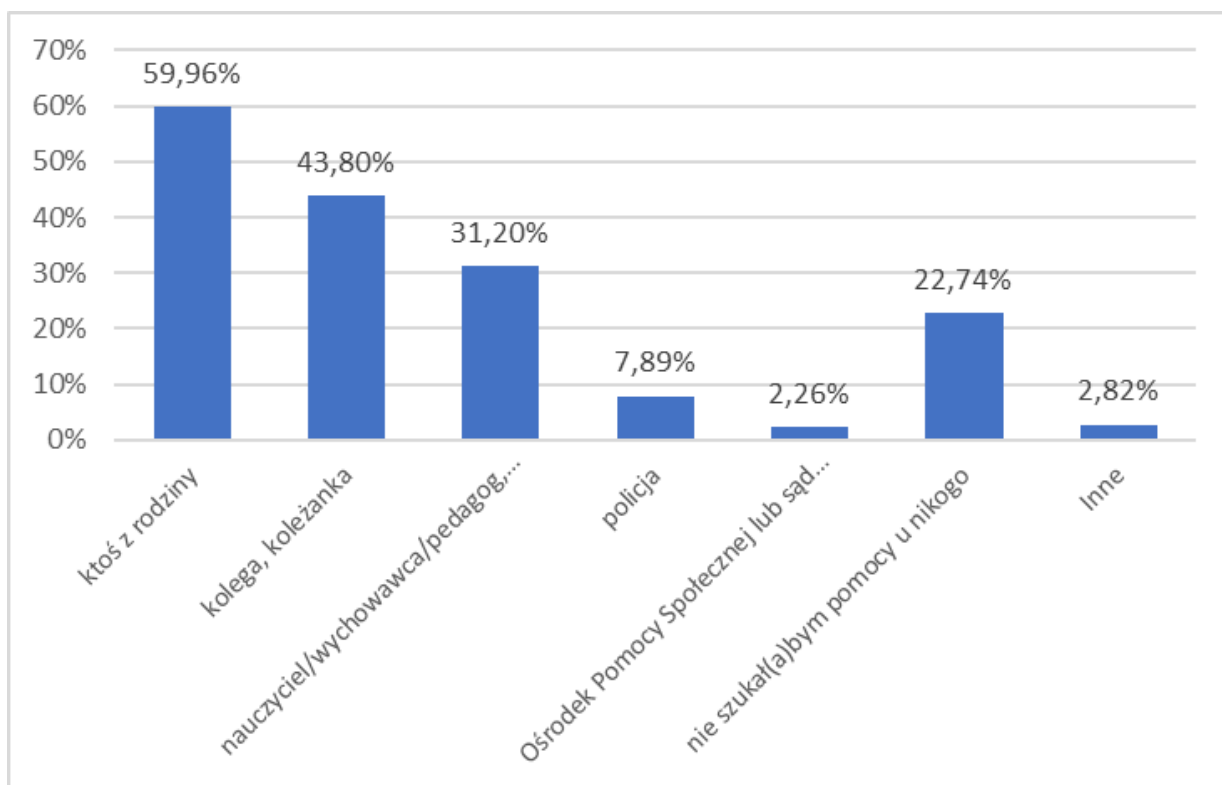
Wykres 105. Doświadczenie przemocy psychicznej i/lub fizycznej w domu – szkoła ponadpodstawowa.

Respondenci pytani o to, do kogo zwróciliby się w przypadku doświadczania przemocy w domu, w największym stopniu (36,11%), wskazali, że szukaliby pomocy u kolegów i koleżanek. Z kolei 31% respondentów zadeklarowało, że skontaktowałoby się z kimś z rodziny. 22,87% badanych zwróciłoby się do nauczyciela, wychowawcy lub psychologa szkolnego. W przypadku przemocy domowej, 14,56% osób rozważałoby kontakt z policją, co jest nieco wyższym odsetkiem niż w przypadku przemocy w szkole. Dodatkowo, 5,48% respondentów zwróciłoby się do Ośrodka Pomocy Społecznej lub sądu rodzinnego. Aż 28,92% badanych przyznało, że nie szukałoby pomocy u nikogo, co może wskazywać na poczucie osamotnienia lub brak wiary w skuteczność interwencji. Tylko 1% respondentów wskazało na inne źródła wsparcia.

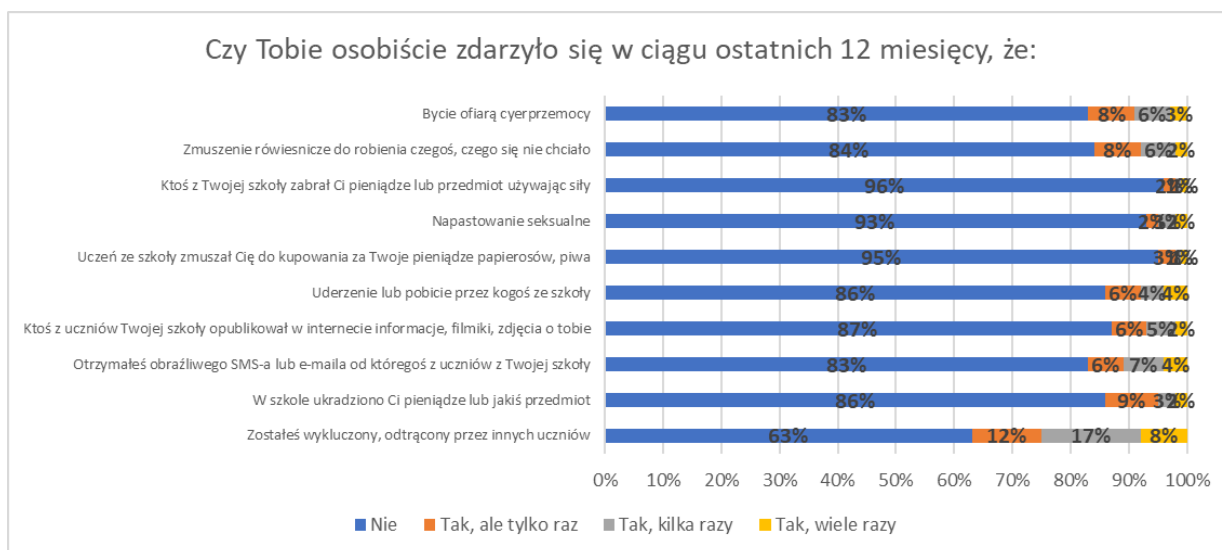
Wykres 106. Osoby, do których uczniowie szkół ponadpodstawowych zwróciliby się w przypadku doświadczenia przemocy w domu.

Kiedy badanych zapytano o to, do kogo zwróciliby się w przypadku doświadczenia przemocy w szkole, najczęściej wskazywali na bliskich. 59,96% z nich zadeklarowało, że skontaktowałoby się z kimś z rodziny. 43,80% respondentów wskazało na kolegów i koleżanki jako potencjalnych rozmówców. Mniej respondentów (31,20%) zwróciłoby się do nauczyciela, wychowawcy, pedagoga lub psychologa szkolnego. Zaledwie 7,89% badanych rozważałoby kontakt z policją. Warto również zauważyć, że aż 22,74% osób zadeklarowało, iż nie szukałoby pomocy u nikogo. Tylko 2,26% respondentów wskazało na Ośrodek Pomocy Społecznej lub sąd rodzinny, a 2,82% odpowiedziało „inne”. Warto odnotować, że zarówno w tym, jak i w poprzednim pytaniu dotyczącym zwracania się o pomoc w sytuacji przemocy domowej, ankietowani mogli zaznaczyć kilka wariantów odpowiedzi, tak samo jak w badaniu uczniów szkół podstawowych.

Wykres 107. Osoby, do których uczniowie szkół ponadpodstawowych zwróciliby się w przypadku doświadczenia przemocy w szkole.

Uczniom zadano także pytanie na temat trudnych doświadczeń w środowisku szkolnym, których doświadczyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Wyniki pokazują, że choć większość respondentów nie zetknęła się z takimi sytuacjami, zauważalna grupa uczniów deklaruje ich występowanie. Ankietowani najczęściej doświadczyli wykluczenia przez innych uczniów, fakt ten zgłosiło 37% badanych, z czego 12% doświadczyło tego raz, 17% kilka razy, a 8% wielokrotnie. Obrażliwe wiadomości SMS lub e-maile otrzymało 17% uczniów, w tym 6% raz, 7% kilka razy i 4% wiele razy. Ofiarami cyberprzemocy padło 17% uczniów, w tym 8% raz, 6% kilka razy, a 3% wielokrotnie. Zmuszanie przez rówieśników do robienia czegoś wbrew swojej woli dotknęło 16% badanych (8% raz, 6% kilka razy, 2% wielokrotnie). Uderzenie lub pobicie przez kogoś ze szkoły zgłosiło 14% uczniów, przy czym 6% zadeklarowało, że zdarzyło się to raz, a po 4% – kilkukrotnie lub wielokrotnie. Napastowanie seksualne zgłosiło 7% respondentów, w tym 2% raz, 3% kilka razy i 2% wielokrotnie. Bardziej specyficzne sytuacje, takie jak zmuszanie do kupowania papierosów lub alkoholu za swoje pieniądze, były rzadsze i dotyczyły 5% badanych (3% raz, 1% kilka razy, 1% wielokrotnie). Kradzież z użyciem siły zadeklarowało 4% uczniów, z czego 2% doświadczyło tego raz, a po 1% kilka lub wiele razy.

Wykres 108. Rodzaje przemocy doświadczanej przez uczniów – szkoła ponadpodstawowa.

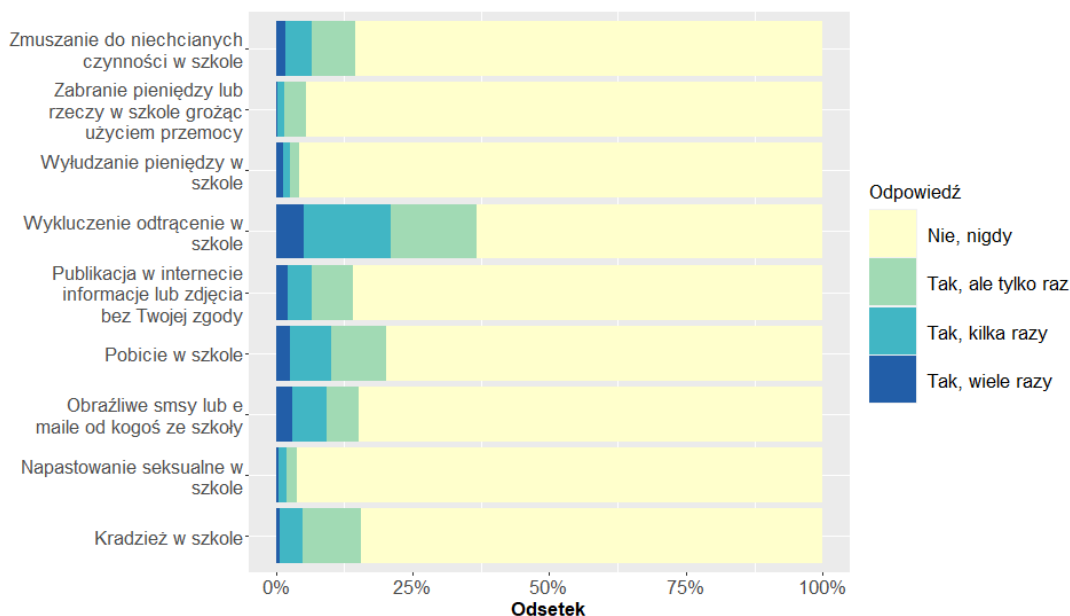
5.6.4. Problem przemocy w opinii uczniów – porównania do wyników Diagnostyki z 2021 roku

Porównano wyniki odpowiedzi na pytanie dotyczące zwrócenia się po pomoc w sytuacji doświadczenia przemocy. Warto zauważyć, że w tegorocznych badaniach osobno pytano o sytuację przemocy w domu i w szkole, co niewątpliwie wpływa na wyniki (w tabeli poniżej przedstawiono je sumarycznie), dodatkowo uczniowie w tym roku mogli wskazywać wiele odpowiedzi na pytanie. Niemniej jednak, w obu sytuacjach (2021 i 2024 rok) najczęściej po pomoc młodzi mieszkańcy Augustowa prosiliby rodziców, lub innych członków rodziny (48% i 44%), w drugiej kolejności kolegów lub koleżanki (24% i 36%). Duży niestety jest odsetek osób, które nie prosiłyby nikogo o pomoc (15% i 26%).

Do kogo byś się zwrócił/a, gdybyś doświadczył/a przemocy?	2021	2024
Rodziców (ktoś z rodziny)	48%	44%
Kolegi, koleżanki	24%	36%
Nauczyciela, wychowawcy, pedagoga	12%	27%
Policji	2%	12%
Nikogo	15%	26%

Tabela 12. Osoby, do której zwrócono by się po pomoc w sytuacji doświadczania przemocy – porównanie z Diagnostyką z 2021 roku

Z danych zebranych w Diagnozie przeprowadzonej w 2021 roku wynika, że uczniowie najczęściej doświadczali przemocy w postaci wykluczenia lub odtrącania w szkole oraz pobicia przez innych uczniów, sytuacja ta utrzymuje się w wynikach tegorocznych badań.

Źródło: Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych Miasta Augustów 2021

5.6.5. Postrzeganie przemocy wobec dzieci przez dorosłych mieszkańców

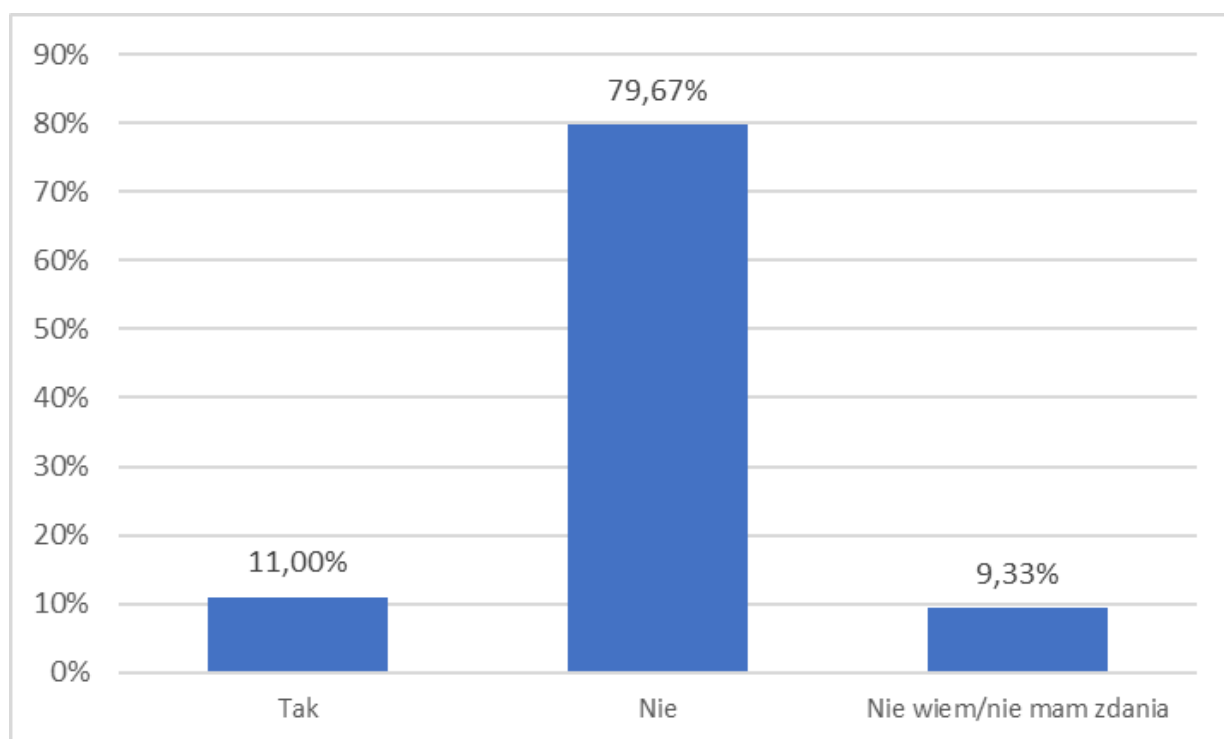
Przemoc wobec dzieci to zjawisko bardzo dobrze znane we wszystkich kręgach kulturowych. Przez wieki było ono bagatelizowane, czasem nawet uważane za pewnego rodzaju „ochronę” dziecka przed demoralizacją, wykolejeniem i zejściem na złą drogę. Dopiero w XIX w. zajęto się badaniem wpływu stosowania przemocy wobec dzieci. Prawdziwa i zasadnicza zmiana stosunku rodziców do dzieci i w konsekwencji społeczeństwa dorosłych w stosunku do dzieci dokonała się głównie dzięki rozwojowi psychologii, a przede wszystkim dzięki odkryciom Z. Freuda.

Dziś już wiemy doskonale, że przemoc może prowadzić do wewnętrznej destrukcji i może być przyczyną wielu groźnych następstw. Dlatego tak ważna jest edukacja w zakresie agresji i przemocy, zarówno wśród ludzi dorosłych, jak i młodzieży oraz dzieci, które kształtują nowe pokolenie.

W części ankiety przeprowadzonej wśród dorosłych znalazło się kilka pytań dotyczących negatywnych zachowań wobec najmłodszych. Jeszcze do niedawna uważano, że strach przed

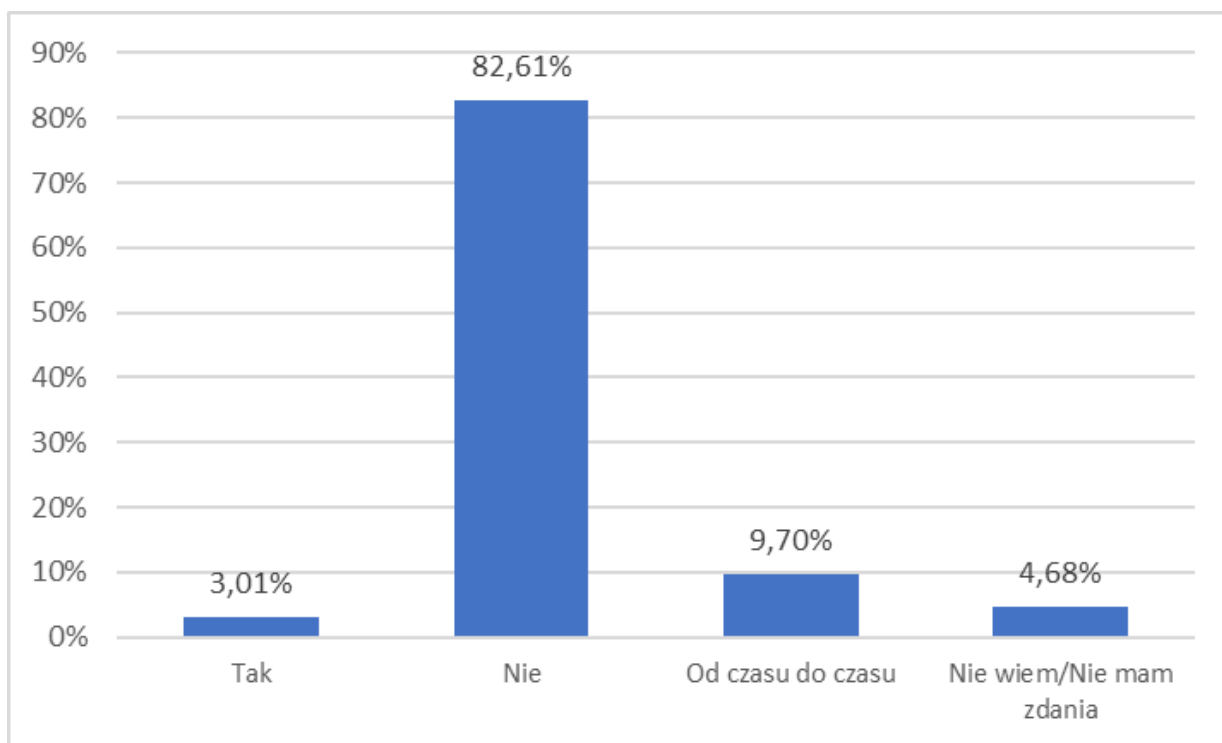
rodzicami ułatwia wychowywanie dzieci. Obecnie pomimo ogólnej zmiany trendów, nadal można spotkać osoby, które myślą w ten sposób. Dlatego też skierowaliśmy to pytanie do dorosłych mieszkańców z terenu Miasta Augustów, w celu sprawdzenia ich poglądów dotyczących agresywnych zachowań wobec wychowywanych dzieci.

W opinii 79,67% badanych strach dziecka nie ułatwia rodzicom jego wychowania. Odmienne zdanie posiadało 11,00% respondentów, natomiast prawie jedna dziesiąta badanych (9,33%) nie ma zdania na ten temat.

Wykres 109. Wpływ strachu dziecka przed rodzicami na jego wychowanie zdaniem rodziców.

Większość dorosłych ankietowanych z terenu Miasta Augustów uważa, że stosowanie kar fizycznych nie jest dobrą metodą wychowawczą (82,61%). Za stosowną od czasu do czasu uważa je dość sporo, bo jedna dziesiąta respondentów. 4,68% nie ma zdania na ten temat, a zdaniem 3% otwarcie przyznaje, że stosowanie kar jest dobrą metodą wychowawczą.

Wykres 110. Zasadność stosowania kar fizycznych wobec dzieci jako metody wychowawczej.

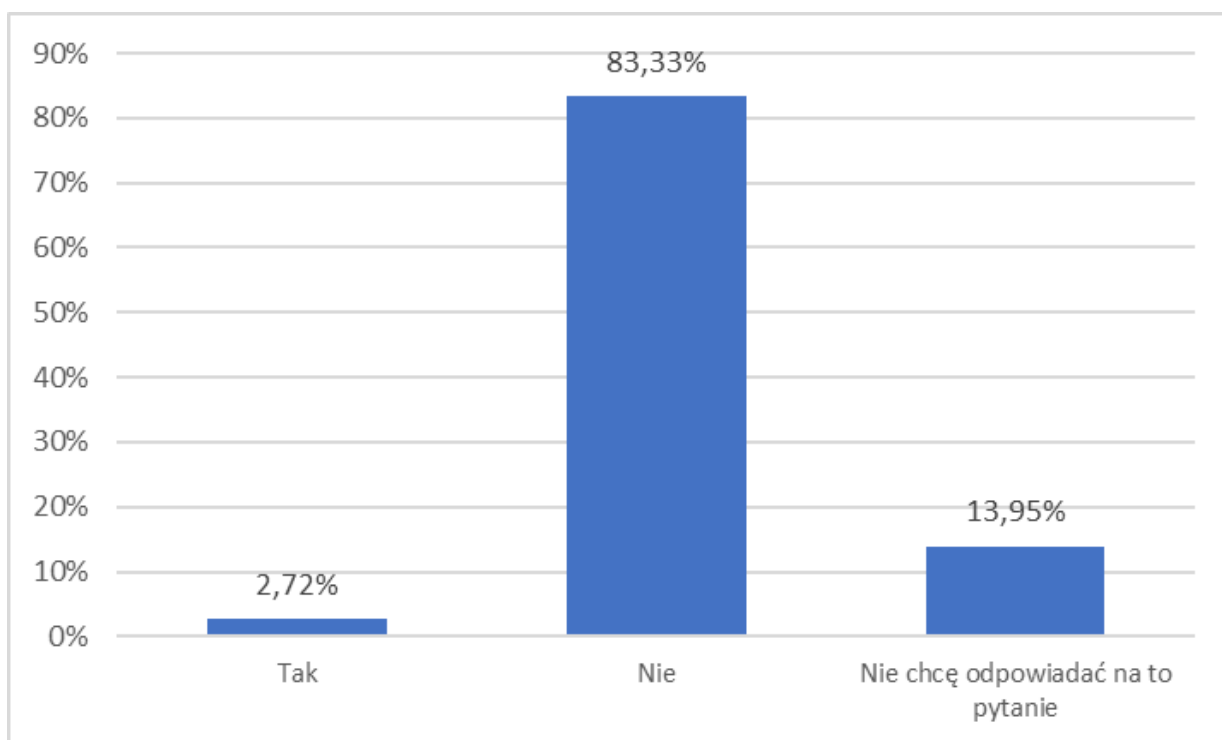
5.6.6. Problem przemocy w porównaniu do badań ogólnopolskich

Wyniki badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców Miasta Augustów dotyczące przemocy w rodzinie zostały porównane do danych przedstawionych w Raplocie Rzecznika Praw Dziecka 2017 pn. „Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć”, w którym zostały przedstawione wyniki dotyczące postawy ankietowanych wobec stosowania kar fizycznych względem dzieci. Według nich połowa Polaków (52%) uważa, że są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać kłapsem. Pomimo niskiego odsetka osób deklarujących zdecydowaną akceptację (6%), zwraca się uwagę fakt, że zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie 1/5 społeczeństwa (21%). Mieszkańcy Miasta zostali również zapytani, czy w ich opinii stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą. Z wyników badań lokalnych wynika, iż pozytywny stosunek do takiej formy kary ma 3,01% badanych, z kolei 9,7% uważa to za stosowne od czasu do czasu. W porównaniu do badań ogólnopolskich jest to odsetek niższy, ponieważ zdecydowaną akceptację wykazało 6% ankietowanych z całego kraju.

5.7. Inicjacja seksualna wśród uczniów

5.7.1. Inicjacja seksualna wśród uczniów szkół podstawowych

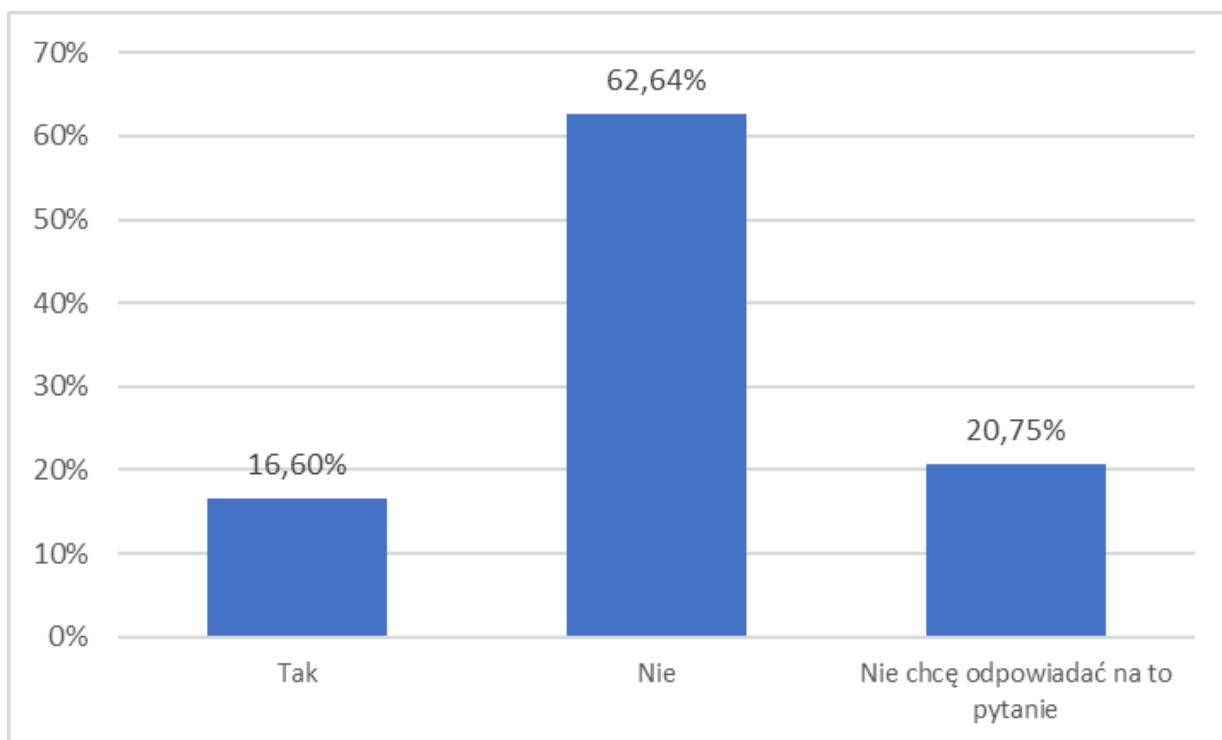
Uczniów szkół podstawowych z Augustowa zapytano o to, czy mają już za sobą inicjację seksualną. Zdecydowana większość, bo 83,33%, odpowiedziała, że nie miała jeszcze takich doświadczeń. Jedynie 2,72% przyznało, że miało już kontakty seksualne, natomiast 13,95% zadeklarowało, że nie chce odpowiadać na to pytanie. Inicjacja seksualna jest rzadkim zjawiskiem w badanej grupie, jednak znaczący odsetek respondentów unika udzielenia odpowiedzi, co może wskazywać na wrażliwość tematu.

Wykres 111. Przebycie inicjacji seksualnej – szkoła podstawowa.

5.7.2. Inicjacja seksualna wśród uczniów szkół ponadpodstawowych

Pytanie dotyczące inicjacji seksualnej zadano również uczniom szkół ponadpodstawowych, wśród których odsetek osób mających za sobą pierwsze doświadczenia seksualne był wyższy i wyniósł 16,60%. Jednocześnie większa była także grupa, która nie chciała odpowiedzieć na to pytanie – aż 20% respondentów w tej kategorii unikało udzielenia jednoznacznej odpowiedzi. Deklarację braku doświadczeń seksualnych złożyło 62,64% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Wykres 112. Przebycie inicjacji seksualnej – szkoła ponadpodstawowa.

5.8. Warunki podczas wypełniania ankiety oraz uwagi do ankiety

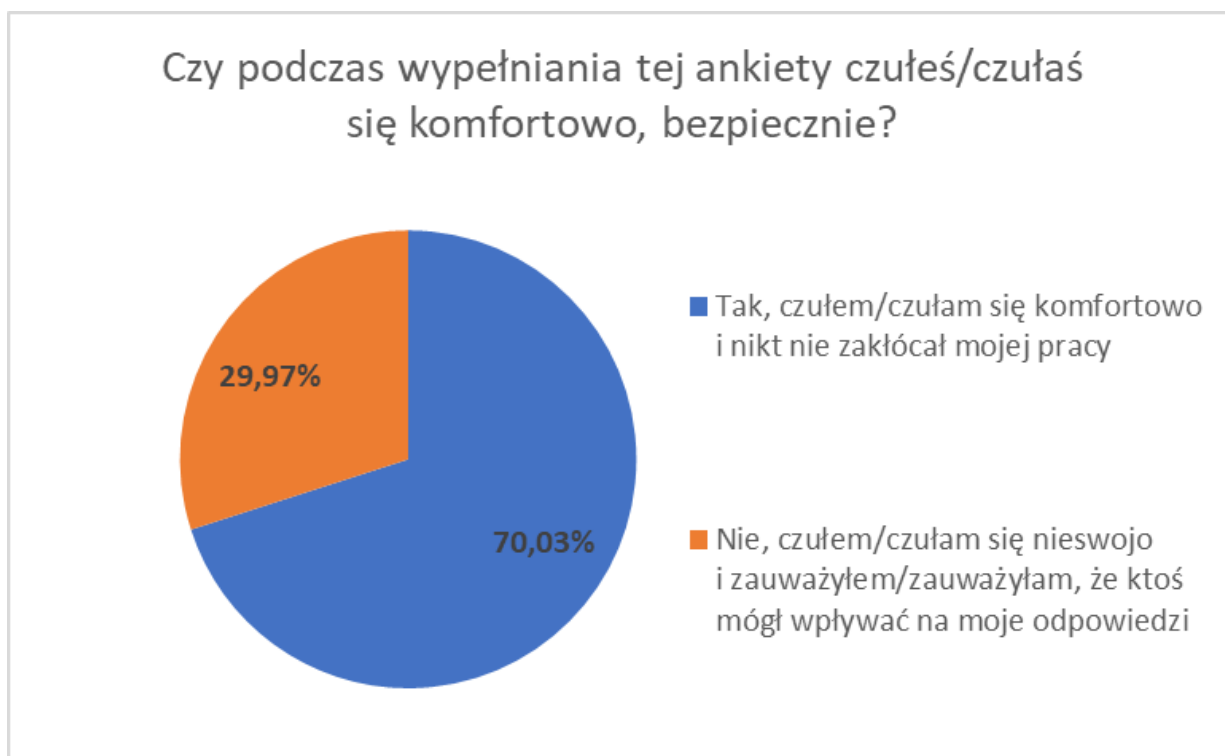
5.8.1. Warunki i uwagi do ankiety wśród uczniów szkół podstawowych

Aby zapewnić uczniom możliwość swobodnego i szczerego udzielania odpowiedzi na często dość intymne pytania, w ankiecie umieszczono pytanie dotyczące komfortu i poczucia bezpieczeństwa podczas jej wypełniania. Wyniki pokazują, że 70,03% respondentów zadeklarowało odpowiednie warunki do udzielania odpowiedzi, jednak aż 29,97% wskazało, że nie czuło się wystarczająco komfortowo. Taka sytuacja może mieć wpływ na rzetelność wyników ankiety, prowadząc do pomijania odpowiedzi na niektóre pytania lub udzielania odpowiedzi niepełnych, wymijających, a w niektórych przypadkach nawet niezgodnych z prawdą.

Odpowiedzi w sekcji „Miejsce na dodatkowe uwagi do ankiety” były zróżnicowane pod względem charakteru i treści. Respondenci wyrazili swoje opinie w kilku głównych kategoriach. Część respondentów nie miała uwag lub wyraziła swoje zadowolenie z ankiety. Kilku respondentów podzieliło się spostrzeżeniami dotyczącymi możliwych usprawnień. Respondenci sugerowali dodanie opcji „Nie wiem” lub „Trudno powiedzieć” w pytaniach, w których ich

zdaniem taka odpowiedź była potrzebna. Ankieta została określona jako „mało czytelna”, a niektóre odpowiedzi uznano za „niejasne”. Jeden z respondentów zauważył, że ankieta była „za długa”. Niektóre osoby uważały, że pytania były zbyt skoncentrowane na tematach używek, a zabrakło pytań o inne problemy, np. dotyczące sportu czy codziennych wyzwań uczniów. Kilka odpowiedzi wskazywało na niezadowolenie z ankiety. Komentarze te były często bardzo lakoniczne lub wyrażone w żartobliwy sposób. Kilku respondentów wyraziło swoje obawy dotyczące anonimowości badania. Tego typu uwagi wskazują na potencjalny problem z zaufaniem uczestników do badania. Niektórzy uczestnicy wykorzystali tę sekcję, aby podzielić się swoimi przemyśleniami. Jedna z osób zauważyła, że niektóre pytania były nieodpowiednie lub wprawiały w dyskomfort, np. te dotyczące używek. Pojawiły się także głębsze komentarze o problemach młodzieży, takich jak łatwość dostępu do nielegalnych substancji, czy też refleksje o życiu.

Odpowiedzi na to pytanie ukazują różnorodne podejście respondentów do ankiety. Z jednej strony pojawiły się konstruktywne sugestie dotyczące zwiększenia różnorodności pytań, lepszego dostosowania odpowiedzi oraz skrócenia czasu wypełniania. Z drugiej strony, część uczestników wyraziła niezadowolenie lub podeszła do pytania humorystycznie, co może wskazywać na znużenie ankietą lub brak zaangażowania. Obawy o anonimowość są ważnym sygnałem, który może wskazywać na konieczność jasnego komunikowania zasad poufności w przyszłych badaniach. Refleksje o problemach młodzieży oraz propozycje rozszerzenia tematyki pytań pokazują, że ankieta mogłaby bardziej uwzględniać różnorodne aspekty życia uczniów.

Wykres 113. Poczucie komfortu i bezpieczeństwa podczas wypełniania ankiety – szkoła podstawowa.

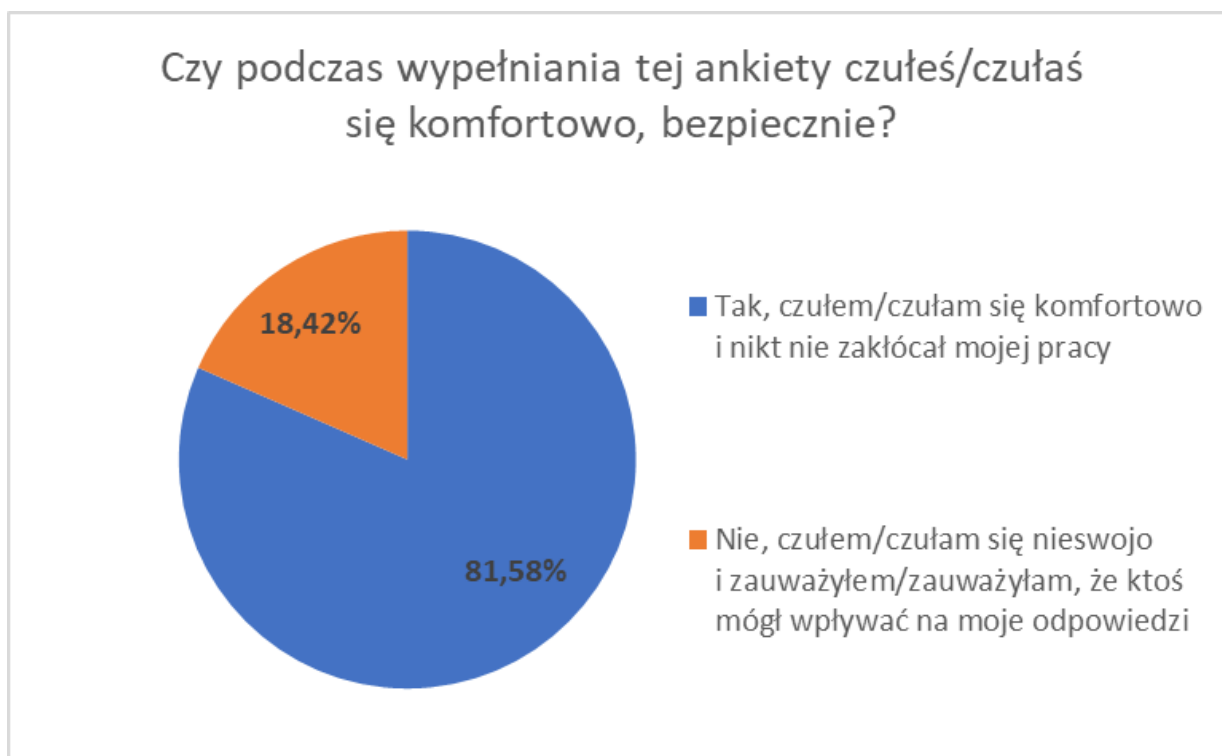
5.8.2. Warunki i uwagi do ankiety wśród uczniów szkół ponadpodstawowych

Uczniom szkół średnich także zadano pytanie o to, czy podczas wypełniania ankiety czuli się komfortowo i bezpiecznie. Większość, bo 81,58%, odpowiedziała, że czuła się komfortowo i nikt nie zakłócał ich pracy. Natomiast 18,42% uczniów zadeklarowało, że czuło się nieswojo i zauważyło, że ktoś mógł wpływać na ich odpowiedzi. Wyniki te wskazują, że choć zdecydowana większość respondentów miała odpowiednie warunki do udzielania szczerych odpowiedzi, prawie jedna piąta uczniów mogła czuć się niekomfortowo, co mogło wpłynąć na rzetelność niektórych wyników ankiety.

Odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące dodatkowych uwag do ankiety były niezwykle różnorodne, co świadczy o szerokim zakresie odczuć i opinii na jej temat. Można wyróżnić kilka głównych wątków, które pojawiły się w odpowiedziach. Wielu respondentów nie miało żadnych zastrzeżeń ani dodatkowych uwag. Niektórzy respondenci przedstawili konkretne sugestie dotyczące poprawy ankiety. Wskazywali na potrzebę zwiększenia różnorodności pytań. Część osób postulowała dodanie większej liczby opcji odpowiedzi, zwłaszcza w pytaniach. Nie

zabrakło odpowiedzi krytycznych wobec ankiety. Niektórzy respondenci wyrazili swoje niezadowolenie w dosadny sposób, nazywając ankietę „bez sensu” lub „średnią”. Kilka osób wyraziło obawy związane z anonimowością badania. Tego typu odpowiedzi wskazują, że dla niektórych respondentów pełna anonimowość jest kluczowym warunkiem udzielania szczerych odpowiedzi. Część uczestników skorzystała z tej sekcji, aby podzielić się swoimi przemyśleniami na temat młodzieży i współczesnych problemów. Jedna z osób zauważyła: „Wszyscy mają osoby młode za trochę mniej mądre czy dojrzałe, ale nikt z dorosłych nie zdaje sobie sprawy, ile złego młodych ludzi wyrządza w Internecie”. Inny respondent wspomniał o łatwym dostępie młodzieży do nielegalnych treści i substancji: „W dzisiejszych czasach bardzo łatwo jest o dostęp do nielegalnych substancji i treści dla osób poniżej 18 roku życia”. Takie uwagi zwracają uwagę na problemy, które mogą być pomijane w standardowych pytaniach ankiety. Wiele odpowiedzi miało charakter humorystyczny lub nonsensowny. Takie komentarze świadczą o braku pełnego zaangażowania niektórych respondentów w wypełnianie ankiety.

Odpowiedzi na to pytanie pokazują zróżnicowane podejście respondentów do badania. Z jednej strony część osób doceniła ankietę i podkreśliła jej wysoką jakość, z drugiej – pojawiły się krytyczne uwagi dotyczące tematyki pytań, ich liczby oraz zakresu dostępnych odpowiedzi. Obawy o anonimowość oraz głębsze refleksje wskazują na potrzebę większej dbałości o komfort respondentów i ich poczucie bezpieczeństwa. Z kolei humorystyczne i niepoważne odpowiedzi mogą świadczyć o znużeniu ankietą lub braku pełnego zaangażowania.

Wykres 114. Poczucie komfortu i bezpieczeństwa podczas wypełniania ankiety – szkoła ponadpodstawowa.

5.8.3. Uwagi do ankiety wśród dorosłych

Respondenci wskazali szereg problemów społecznych i miejskich, które ich zdaniem wymagają pilnej interwencji. Wśród najczęściej poruszanych kwestii znalazły się: zanieczyszczenie powietrza, w tym szczególnie emisja chemikaliów przez samoloty i zakłady produkujące łodzie, oraz zła sytuacja związana z wycinką lasów. Wiele osób zwróciło uwagę na problemy związane z cenami w mieście, które w porównaniu do innych miejsc są zbyt wysokie, zwłaszcza ceny paliwa i nieruchomości. Respondenci podkreślali również konieczność zajęcia się bezpieczeństwem na ulicach oraz poprawą oznakowania dróg, zwłaszcza w kontekście niewłaściwego parkowania i niejasnych znaków drogowych.

W kontekście działań edukacyjnych, pojawiły się sugestie dotyczące organizowania warsztatów i zajęć w szkołach, szczególnie w zakresie radzenia sobie z emocjami, stresem oraz uzależnieniem od mediów społecznościowych. Zauważono także problemy z przemocą, sprzedażą alkoholu nieletnim oraz brakiem odpowiednich działań w sprawie „melin”. Niektórzy respondenci wskazywali na problem braku pracy w okresie poza letnim oraz pogarszający się stan czystości w mieście, zwłaszcza w okolicach blokowisk.

6. Profilaktyka

6.1. Podstawowe informacje na temat profilaktyki uzależnień

Profilaktyka pochodzi od greckiego słowa „*pro-phylássein*”, które oznacza „strzec się, zapobiegać, chronić”. Jest ona działaniem mającym na celu zapobieganie powstaniu niekorzystnego zjawiska, zanim ono wystąpi, poprzez oddziaływanie zawczasu na jego rozpoznane przyczyny lub poprzez budowanie zabezpieczeń przed tym zjawiskiem, albo poprzez wyprzedzające łagodzenie skutków zjawiska, któremu zapobiec się nie da. Współczesne rozumienie profilaktyki uwzględnia jej podział na trzy poziomy: profilaktykę uniwersalną, selektywną oraz wskazującą²².

Działania profilaktyczne w rozumieniu dzisiejszym były prowadzone począwszy od XIX wieku i najczęściej ich inicjatorami byli społeczni działacze, ludzie charakteryzujący się oddaniem sprawie społecznej i charyzmie. To na ten czas w Anglii i Ameryce zaczęły powstawać siedliska społeczne będące zarzewiem zmian edukacyjnych, kulturowych, społecznych i ustrojowych (w tym reforma sądownictwa skutkująca powstaniem opieki sądowej w sytuacjach spraw nieletnich)²³. W Niemczech powstał termin obok klasycznego leczenia w medycynie tzw. „*soziale Medizin*” oznaczający wszelkie działania społeczno-zapobiegawcze, a w tym m.in. ograniczenia czasu pracy w fabrykach oraz pracy dzieci, ochrona macierzyństwa, zapomoga dla pracowników²⁴. Obecnie działania te są realizowane na poziomie legislacyjnym w ramach obowiązującego ustawodawstwa (np. ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z roku 1982) na poziomie samorządowym (realizacja gminnych oraz miejskich programów profilaktyki), szkolnym (programy wychowawczo-profilaktyczne), a także na poziomie grup społecznych np. klas (programy profilaktyczne, socjoterapeutyczne) oraz jednostek. W ten sposób rozumiana profilaktyka stanowi temat niniejszego rozdziału. Wśród rodzajów profilaktyki wyróżniamy:

²² Źródło: <https://programyrekomendowane.pl/strony/artykuly/strategie,9>.

²³ Barczykowska, A., Dzierżyńska-Breś, S. (2013). Profilaktyka oparta na wynikach badań naukowych (evidence based practice). *Resocjalizacja Polska*, 4, 131-152.

²⁴ Salamucha, A. (2016). Pojęcie profilaktyki (analiza semiotyczna). *Roczniki Pedagogiczne*, 8(44), 7-48.

Profilaktyka uniwersalna

Profilaktyka skierowana do populacji uniwersalnej (np. wszystkich uczniów w określonym wieku), bez względu na stopień ryzyka wystąpienia zachowań problemowych ma na celu przeciwdziałanie inicjacji poprzez dostarczenie odpowiedniej informacji oraz wzmacnianie czynników chroniących i redukcję czynników ryzyka²⁵.

Profilaktyka selektywna

Profilaktyka ukierunkowana na grupy zwiększonego ryzyka, wymagająca dobrego rozpoznania tych grup uczniów w społeczności szkolnej; ma na celu zapobieganie, ograniczenie lub zaprzestanie podejmowania przez jednostkę zachowań ryzykownych²⁶.

Profilaktyka wskazująca

Profilaktyka skierowana do osób, u których rozpoznano objawy zaburzeń lub szczególnie zagrożonych rozwojem problemów wynikających z używania substancji psychoaktywnych²⁷.

6.2. Działania profilaktyczne w Mieście Augustów - analiza danych zastanych

W Mieście Augustów działania profilaktyczne obejmują bardzo szeroki zakres. Wśród nich znajdują się m.in.:

- Finansowanie działalności Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych oraz rodzin, a także dla osób doświadczających przemocy i osób stosujących przemoc. W punkcie można skorzystać z pomocy psychoterapeuty, specjalisty psychoterapii, psychologa, terapeuty par, małżeństw i rodzin, instruktora terapii uzależnień i konsultanta ds. przemocy domowej.
- Finansowanie działalności Poradni Profilaktyczno-Konsultacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin - realizacja zajęć i programów ponadpodstawowych oraz dalszego zdrowienia typu sesje terapii indywidualnej.

²⁵ Źródło: <https://programyrekomendowane.pl/strony/artykuly/strategie,9>.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem.

- Finansowanie zajęć terapeutycznych dla dzieci z zespołem FAS (alkoholowy zespół płodowy) oraz pochodzących z rodzin z problemem alkoholowym m.in. terapia pedagogiczna, terapia logopedyczna, wsparcie psychologiczne, terapia funkcjonalna, arteterapia, integracja sensoryczna oraz trening umiejętności społecznych.
- Finansowanie zajęć terapeutycznych dla rodzin z problemem alkoholowym przez specjalistów z zakresu m.in. wspomagających i alternatywnych metod komunikacji AAC, neurologopedę czy terapeutę uwagi słuchowej.
- Finansowanie warsztatów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom dla uczniów szkół podstawowych m.in. “Odczuwaj, ufaj, mów”, “Cukierki”, “Wyloguj się z sieci”, “Wsparcie emocjonalne dzieci i młodzieży”, “Uzależnienia behawioralne”, w tym realizacja programów rekomendowanych: “Archipelag Skarbów”, “Debata”, “Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej”.
- Finansowanie poradnictwa prawnego i psychologicznego dla mieszkańców Miasta będących w trudnej sytuacji życiowej w związku z uzależnieniem od alkoholu, nadużywających alkoholu i doświadczających przemocy w rodzinie przez Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Społecznej w Augustowie.
- Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Augustowie (MKRPA) i jej współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym oraz udział w Grupach Diagnostyczno-Pomocowych np. składania wniosków w sprawie uruchomienia procedury zmierzającej do zobowiązania do leczenia odwykowego, wszczynanie procedur „Niebieskiej Karty” czy udzielanie porad z zakresu m.in. uzależnienia i współuzależnienia, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz motywowania do korzystania z bezpłatnych specjalistycznych form pomocy dla dorosłych i dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.
- Finansowanie działalności Punktów Konsultacyjnych oferujących indywidualną pomoc psychologiczną dla osób uzależnionych od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.
- Funkcjonowanie grup wsparcia, stowarzyszeń oraz klubów np. Augustowskie Stowarzyszenie Abstynenckie “Klub Tęcza”.
- Finansowanie działalności Centrum Integracji Społecznej w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

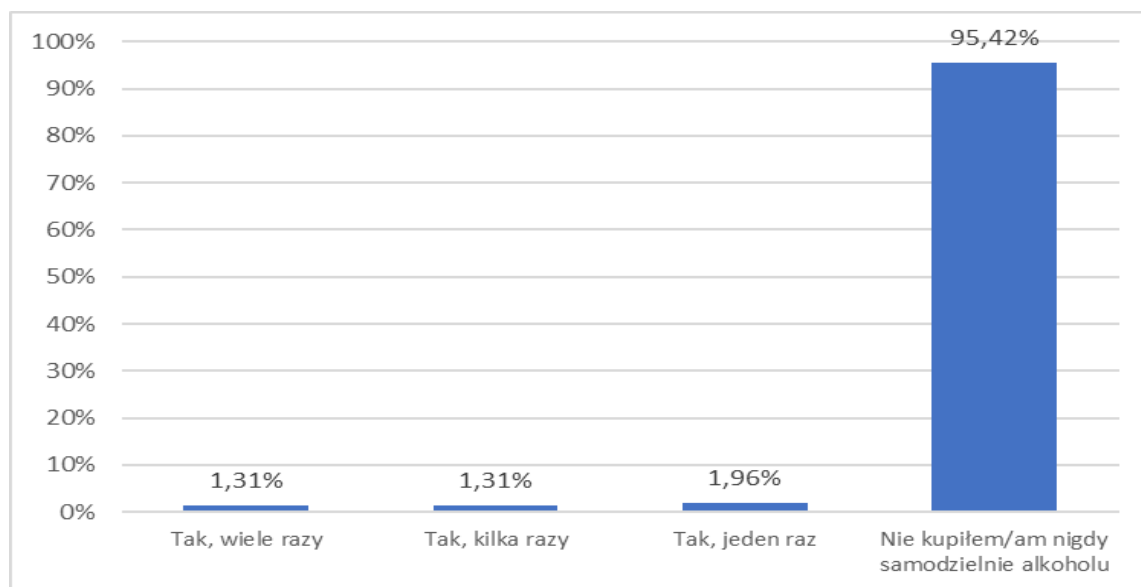
- Finansowanie działań nie będących ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi np. prelekcje i pogadanki prowadzone przez funkcjonariuszy służb mundurowych, festyny i imprezy plenerowe (Dzień Dziecka w Hali sportowej w Szkole Podstawowej nr 4 w Augustowie, Profilaktyczny Dzień Dziecka przy Amfiteatrze w Augustowie, Profilaktyczne Ferie Zimowe w Hali Sportowej przy SP nr 4), imprezy sportowe oraz konkursy („Profilaktyka i zwalczanie uzależnień” realizowany podczas Światowego Dnia Rzucania Palenia oraz szkolny konkurs na temat szkodliwości palenia tytoniu).
- Funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej dla dzieci i młodzieży z grup podwyższonego ryzyka, wspierających rodziny w funkcji opiekuńczo-wychowawczych m.in. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Suwałkach (TPD), Społeczna Organizacja Przyjaciół Dzieci „Przystań”, Fundacja CORDIS, Świątlica Ostoja przy MOPS oraz placówek wsparcia dziennego w formie podwórkowej.
- Finansowanie edukacji publicznej w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii i uzależnieniom behawioralnym m.in. przez plakaty i ulotki oraz lokalną kampanię „Cięża bez alkoholu”, prowadzenie strony internetowej, organizacja „Dni Bezpieczeństwa i Profilaktyki” przez Augustowskie Centrum Edukacyjne (ACE).
- Podejmowanie działań przeciwko prowadzeniu pojazdów przez nietrzeźwych kierowców, włączanie do programu szkolenia kierowców problematyki alkoholowej, prowadzenie edukacji społecznej na temat bezpieczeństwa na drogach (ulotki, plakaty, kampanie lokalne) oraz akcja „Powstrzymaj nietrzeźwego kierowcę” we współpracy z policją.
- Zorganizowano m.in. zajęcia pozaszkolne prowadzone w Placówkach wsparcia dziennego, wyjazd integracyjny połączony z warsztatami umiejętności rodzicielskich skierowany do rodzin współpracujących z asystentami rodziny, spotkanie integracyjne podopiecznych placówki wsparcia dziennego.
- Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny Miasta Augustów na lata 2023-2025 m.in. przez: dożywianie dzieci, zapewnienie różnorodnych form poradnictwa, udostępnianie wsparcia specjalistycznego dzieciom z rodzin wieloprotblemowych, wspieranie rodziny przez asystenturę rodziny, monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem.

- Realizacja Gminnego Programu Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2024 poprzez pracę Zespołu Interwencyjnego w Augustowie, wsparcie od pracowników socjalnych dla mieszkańców Miasta w trudnej sytuacji życiowej z powodu doświadczania przemocy w rodzinie, konfliktów i kryzysów w rodzinie w postaci pracy socjalnej oraz możliwości skorzystania z bezpłatnej pomocy specjalistycznej (prawnej i psychologicznej). Porady były udzielane w ramach projektu Stowarzyszenia na Rzecz Pomocy Społecznej w Augustowie w partnerstwie z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Augustowie o nazwie „Wspierają i pomagają - wsparcie specjalistyczne mieszkańcom Augustowa”.

6.3. Dostępność alkoholu i narkotyków w środowisku lokalnym

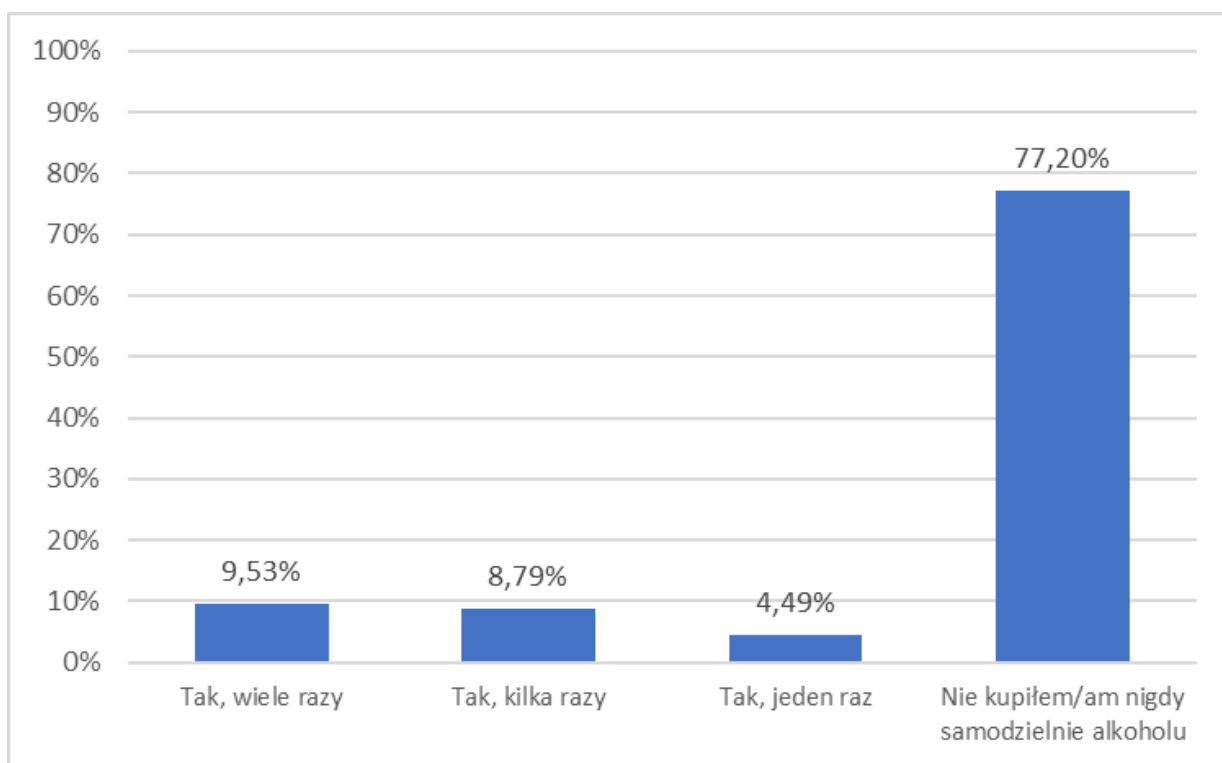
Pomiar dostępności alkoholu w danej społeczności jest trudny ze względu na błędne przeświadczenia osób badanych. Inaczej o dostępności alkoholu dla osób nieletnich będą wypowiadać się nauczyciele, inaczej sami uczniowie, a jeszcze inaczej sprzedaż oceniać będą sami sprzedawcy. W celu sprawdzenia nasilenia problemu nielegalnej sprzedaży alkoholu nieletnim trzeba dobrać odpowiednie metody badawcze.

Uczniowie zostali zapytani o to, czy kiedykolwiek samodzielnie kupili alkohol i jeśli tak, to ile razy. Zdecydowana większość, bo 95,42%, zadeklarowała, że nigdy nie dokonała takiego zakupu. Spośród pozostałych odpowiedzi 1,96% respondentów przyznało, że zdarzyło im się kupić alkohol raz, a po 1,31% wskazało, że miało to miejsce kilka razy lub wiele razy.

Wykres 115. Próba samodzielnego zakupu alkoholu przez uczniów szkół podstawowych.

Z analizy odpowiedzi starszych uczniów wynika, że największa grupa (77,20%) zadeklarowała, że nigdy nie kupili samodzielnie alkoholu. Jednakże, część uczniów przyznała, że miała do czynienia z kupowaniem alkoholu. 9,53% zadeklarowało, że kupili alkohol wiele razy, a 8,79% zadeklarowało, że zrobili to kilka razy. Ponadto, 4,49% przyznało, że kupili alkohol tylko raz.

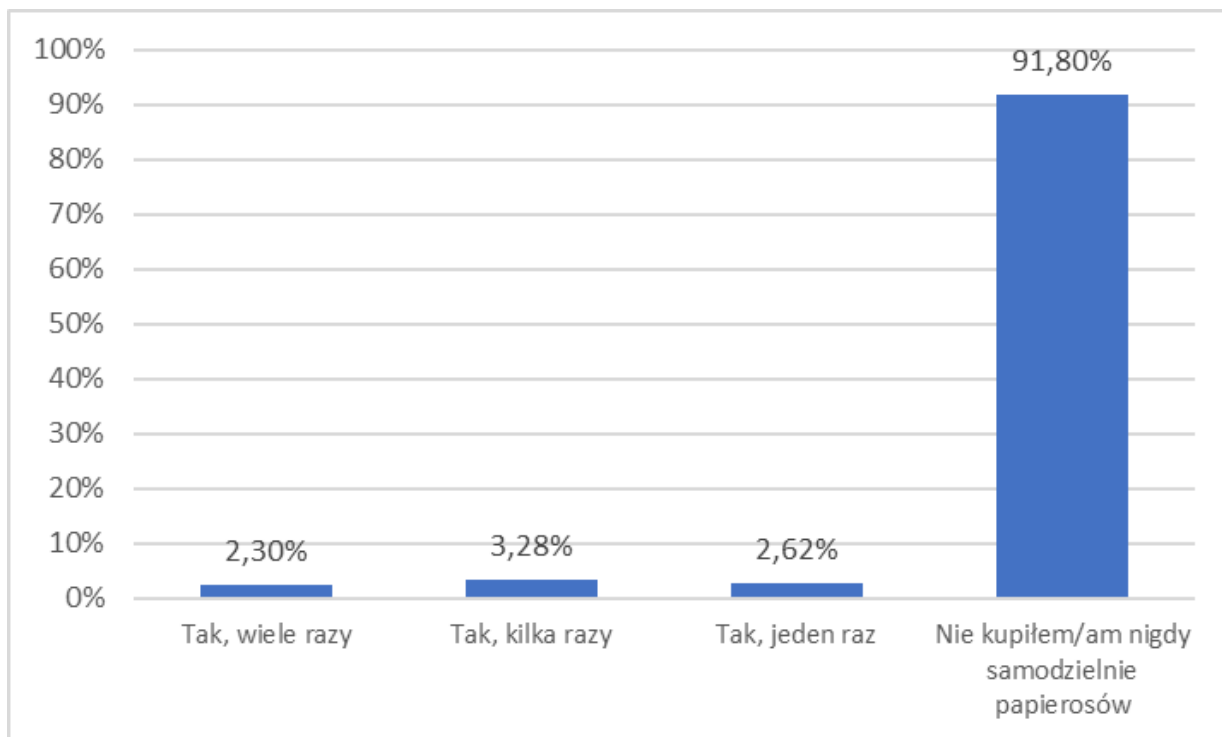
Wykres 116. Próba samodzielnego zakupu alkoholu przez uczniów szkół ponadpodstawowych.

W Diagnostyce przeprowadzonej w 2021 roku, doświadczenie uczniów związane z próbą samodzielnego zakupu alkoholu zostało przedstawione zbiorczo, dla ułatwienia porównania, również tegoroczne wyniki zsumowano, w celu przygotowania poniższej tabeli. Wyniki prezentują się bardzo podobnie, nigdy alkoholu nie kupiło 84% badanych, w porównaniu do 83% ankietowanych z 2021 roku.

Czy kiedykolwiek samodzielnie kupiłeś/aś alkohol? Jeśli tak, to ile razy?	2021	2024
Nigdy nie kupiłem/am samodzielnie alkoholu	83%	84%
Tak, jeden raz	5%	4%
Tak, kilka razy	6%	6%
Tak, wiele razy	7%	7%

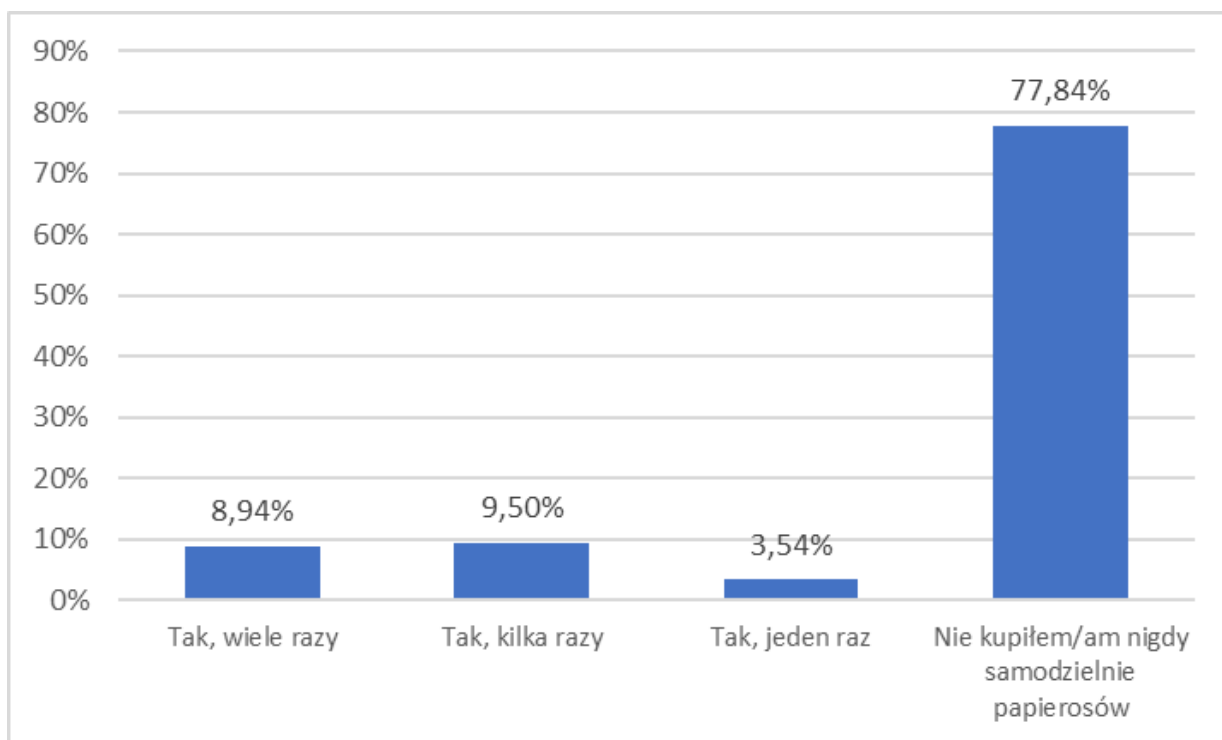
Tabela 13. Próba samodzielnego zakupu alkoholu – porównanie z Diagnostyką z 2021 roku

W kolejnym pytaniu uczniowie zostali zapytani o to, czy oni sami kiedykolwiek kupili sobie papierosy. Większość, bo 91,80%, zadeklarowała, że nigdy nie kupowała papierosów samodzielnie. Spośród pozostałych, 3,28% odpowiedziało, że zdarzyło się to kilka razy, 2,62% wskazało, że miało to miejsce raz, a 2,30% zadeklarowało, że samodzielnie kupowało papierosy wiele razy.

Wykres 117. Próba samodzielnego zakupu papierosów przez uczniów szkół podstawowych.

Jeśli chodzi o samodzielne kupowanie papierosów przez uczniów szkół średnich, zebrane odpowiedzi wskazują na podobne tendencje jak w przypadku alkoholu. 77,84%, zadeklarowało, że nigdy nie kupili samodzielnie papierosów. Jednakże 8,94% przyznało, że kupili papierosy wiele razy, a 9,50% stwierdziło, że zrobili to kilka razy. Dodatkowo 3,54% odpowiedziało, że kupili papierosy tylko raz.

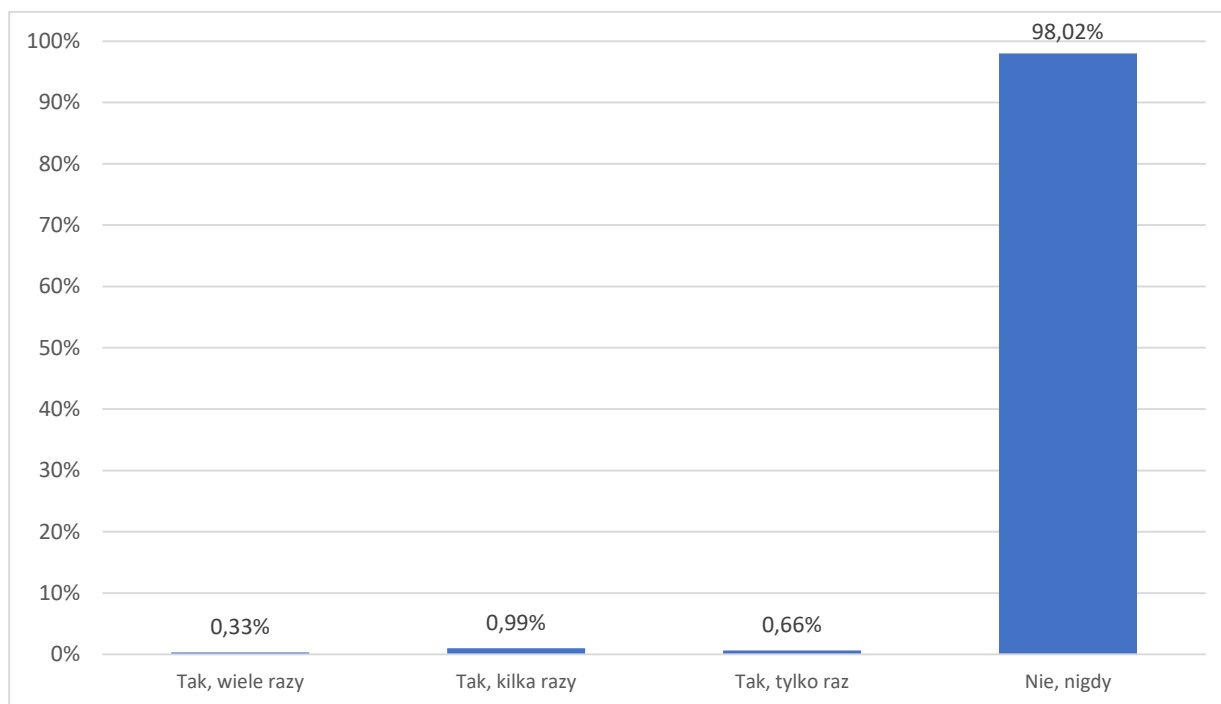
Wykres 118. Próba samodzielnego zakupu papierosów przez uczniów szkół ponadpodstawowych.

Analogicznie jak w przypadku zakupu alkoholu, dokonano porównania dotyczącego samodzielnego zakupu papierosów względem wyników z 2021 roku. Odnotowano nieznaczny wzrost odsetka uczniów, którzy kupili w swoim życiu papierosy, z 13% w roku 2021 do 17% w roku obecnym.

Czy kiedykolwiek samodzielnie kupiłeś/aś papierosy? Jeśli tak, to ile razy?	2021	2024
Nigdy nie kupiłem/am samodzielnie papierosów	87%	83%
Tak, jeden raz	3%	3%
Tak, kilka razy	3%	7%
Tak, wiele razy	7%	7%

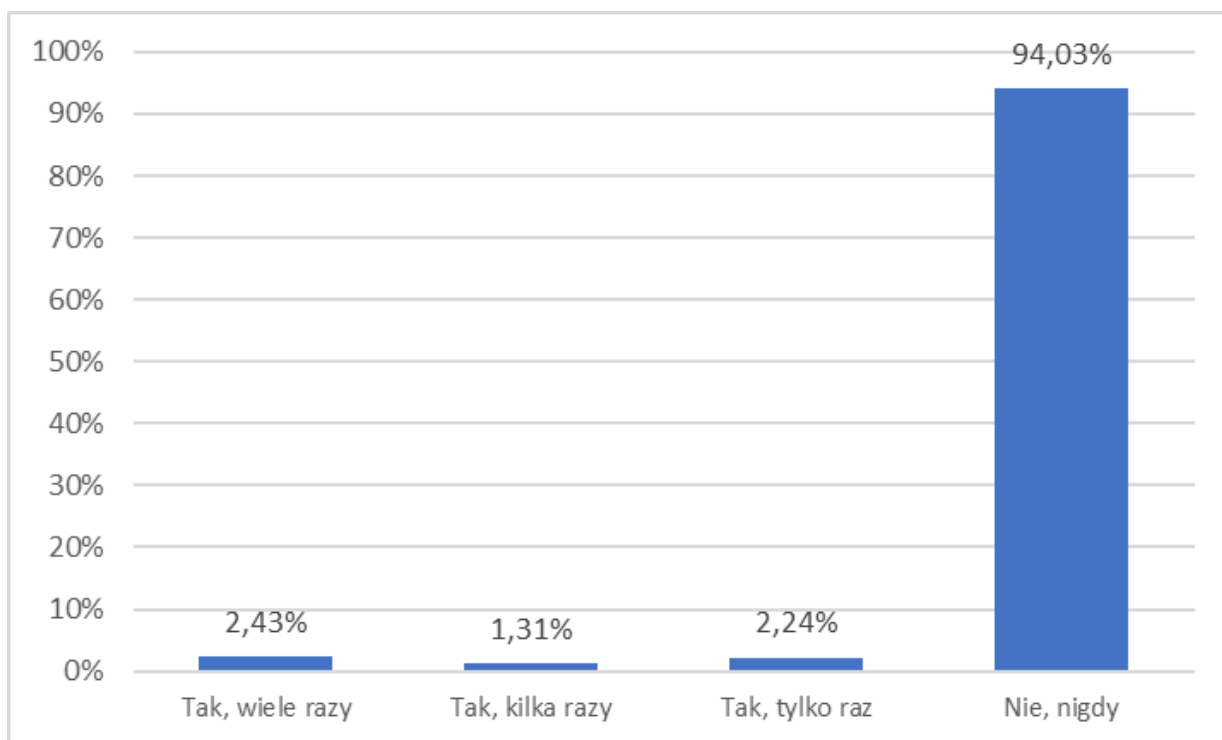
Tabela 14. Próba samodzielnego zakupu papierosów – porównanie z Diagnozą z 2021 roku

Uczniowie szkół podstawowych odpowiadali także na pytanie o to, czy kiedykolwiek zdarzyło im samodzielnie kupić narkotyki, przeważająca większość z nich (98,02%) nigdy tego nie robiła. Wśród pozostałych odpowiedzi 0,99% przyznało, że zdarzyło się to kilka razy, 0,66% wskazało, że miało to miejsce raz, a 0,33% zadeklarowało, że kupowało narkotyki wiele razy.

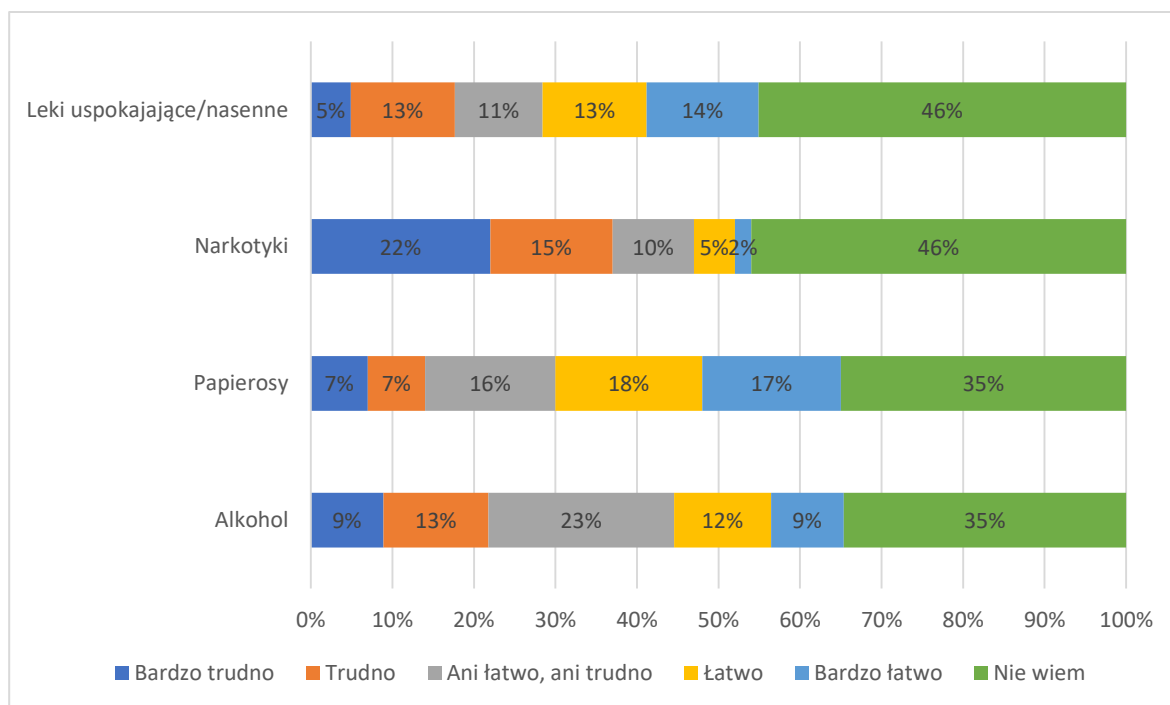
Wykres 119. Samodzielny zakup narkotyków przez uczniów szkół podstawowych.

W pytaniu dotyczącym zakupu narkotyków wyniki wskazują na bardzo niski odsetek osób, które miały doświadczenie z samodzielnym zakupem narkotyków. Zdecydowana większość respondentów, aż 94,03%, zadeklarowała, że nigdy nie kupiła narkotyków. Niewielki odsetek respondentów, 2,43%, przyznał, że kupował narkotyki wielokrotnie. Ta grupa reprezentuje osoby, które mogą mieć większy kontakt z substancjami psychoaktywnymi. Kolejna grupa, obejmująca 2,24% respondentów, wskazała, że dokonała zakupu narkotyków tylko raz. Jeszcze mniejszy odsetek, 1,31%, zadeklarował, że kupował narkotyki kilka razy.

Wykres 120. Samodzielny zakup narkotyków przez uczniów szkół ponadpodstawowych.

Na koniec zapytaliśmy uczniów o postrzeganą trudność zakupu leków uspokajających, nasennych, narkotyków, papierosów oraz alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Zgodnie z danymi 9% badanych uważa, że zakup alkoholu przez niepełnoletnich jest bardzo trudny, a 13% ocenia, że jest trudny. 12% uważa, że niepełnoletni mogą go zdobyć łatwo, a 9% - że jest to bardzo łatwe. W przypadku papierosów, po 7% respondentów stwierdziło, że jest to bardzo trudne lub trudne. 17% oceniło, że jest to bardzo łatwe, a 16% uważa, że zakup jest ani trudny, ani łatwy. Narkotyki wydają się być najtrudniej dostępne - 22% osób uważa, że ich zakup przez niepełnoletnich jest bardzo trudny, a 15% określa go jako trudny. Tylko 5% respondentów twierdzi, że jest to łatwe, a 2% oceniło zakup jako bardzo łatwy. Jeśli chodzi o leki uspokajające, 5% uważa ich zakup za bardzo trudny, a 13% za trudny. Dla 14% respondentów ich nabycie jest bardzo łatwe, a dla 13% jest to łatwe. Podsumowując, respondenci wskazują, że najtrudniej dostępnymi substancjami dla niepełnoletnich są narkotyki, podczas gdy zakup papierosów i leków uspokajających może być relatywnie łatwiejszy. Należy również zwrócić uwagę, na fakt, że najczęściej wskazywaną odpowiedzią, niezależnie od rodzaju substancji był wariant „nie wiem”.

Wykres 121. Dostępność alkoholu, papierosów i narkotyków - przekonania uczniów szkół podstawowych.

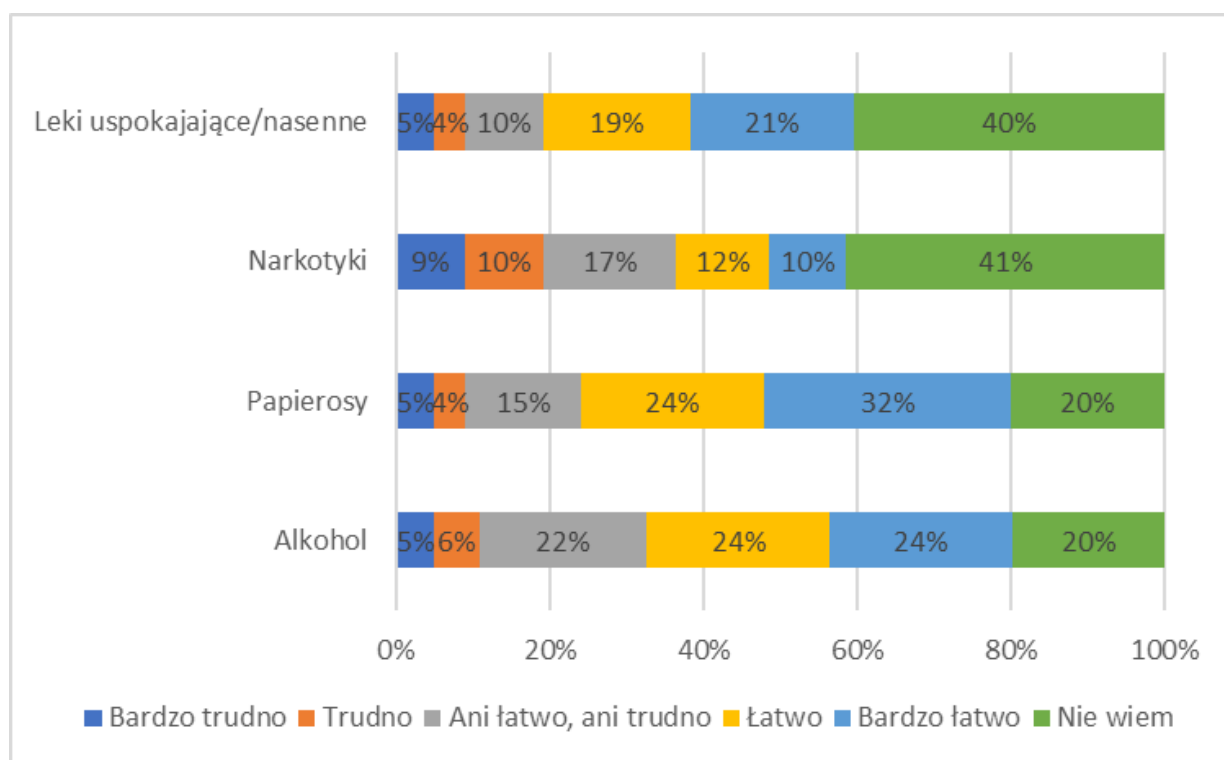
Z odpowiedzi starszych uczniów wynika, że alkohol został wskazany jako produkt stosunkowo łatwo dostępny dla osób niepełnoletnich. 24% respondentów oceniło, że zakup alkoholu jest „bardzo łatwy”, a kolejne 24% uznało, że jest „łatwy”. 22% respondentów wybrało odpowiedź „Ani łatwo, ani trudno”, co wskazuje na neutralne odczucia w tej kwestii. Z kolei 6% badanych uważa, że zakup alkoholu jest „trudny”, a 5% wskazało, że jest „bardzo trudno”. Warto zauważyć, że 20% respondentów wybrało odpowiedź „Nie wiem”.

Papierosy zostały ocenione jako jeszcze łatwiej dostępne niż alkohol. 32% respondentów uważa, że zakup papierosów przez osoby niepełnoletnie jest „bardzo łatwy”, a kolejne 24% określiło go jako „łatwy”. W sumie aż 56% badanych uznaje, że osoby niepełnoletnie nie napotykają większych trudności w ich nabyciu. 15% respondentów wybrało odpowiedź „Ani łatwo, ani trudno”. Jedynie 5% i 4% badanych uważa, że zakup papierosów jest odpowiednio „bardzo trudno” lub „trudny”. Podobnie jak w przypadku alkoholu, 20% respondentów nie miało zdania na ten temat, wybierając opcję „Nie wiem”.

W przypadku narkotyków opinie są bardziej podzielone. Tylko 10% respondentów wskazało, że zakup narkotyków jest „bardzo łatwy”, a 12% uznało, że jest „łatwy”. W porównaniu do alkoholu i papierosów odsetek oceniających dostępność narkotyków jako łatwą jest znacznie mniejszy. 17% respondentów określiło, że zakup narkotyków jest „Ani łatwy, ani trudny”. Jednocześnie

wyższy odsetek badanych uznał zakup narkotyków za trudny – 10% wskazało odpowiedź „trudno”, a 9% „bardzo trudno”. Warto zauważyć, że aż 41% respondentów wybrało opcję „Nie wiem”.

Podobnie jak w przypadku narkotyków, dostępność leków uspokajających i nasennych została oceniona jako trudniejsza niż alkoholu czy papierosów. 21% respondentów wskazało, że ich zakup jest „bardzo łatwy”, a 19% określiło go jako „łatwy”. Oznacza to, że łącznie 40% respondentów postrzega leki uspokajające jako stosunkowo łatwe do zdobycia przez osoby niepełnoletnie. 10% uznało zakup za neutralny („Ani łatwo, ani trudno”), a 4% i 5% wskazało, że jest odpowiednio „trudny” i „bardzo trudny”. Tak jak w przypadku narkotyków, 40% respondentów wybrało odpowiedź „Nie wiem”, co sugeruje brak wiedzy na ten temat wśród znacznej części badanych.

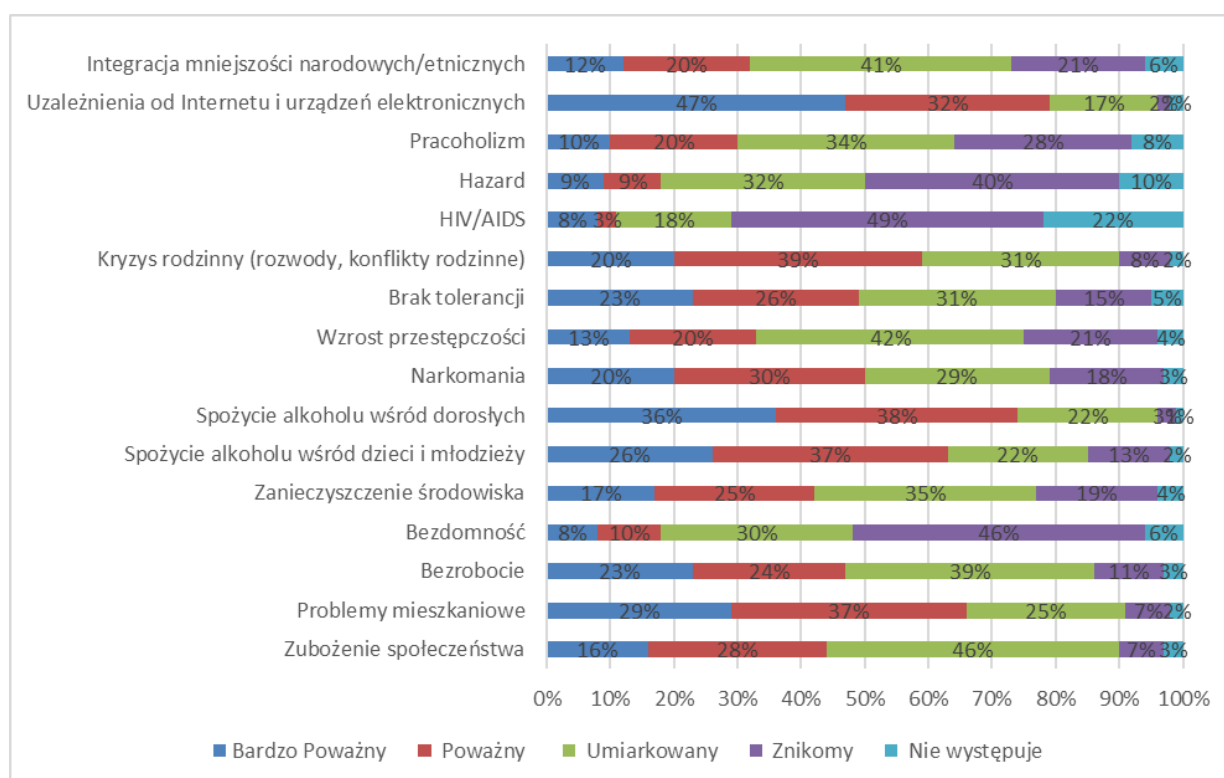

Wykres 122. Dostępność alkoholu, papierosów i narkotyków - przekonania uczniów szkół ponadpodstawowych.

7. Podsumowanie i wnioski

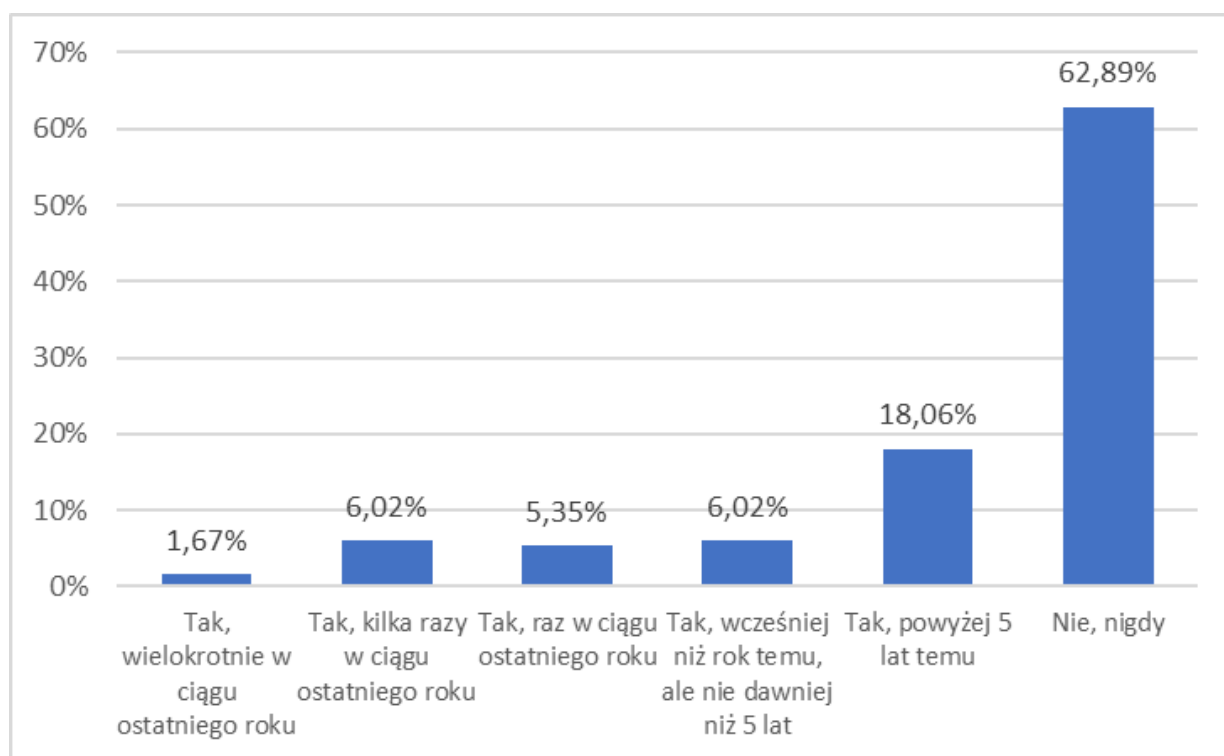
7.1. Postrzegane problemy społeczne na terenie Miasta Augustów

Największymi zagrożeniami zdaniem ankietowanych mieszkańców Miasta Augustów są uzależnienia od Internetu i urządzeń elektronicznych - 47% respondentów uznało ten problem za bardzo poważny, a 32% za poważny oraz spożycie alkoholu wśród dorosłych, uznane za bardzo poważny problem przez 36% badanych, a za poważny przez 38%. Duże zaniepokojenie wzbudzają także problemy mieszkaniowe - 29% bardzo poważne, 37% poważne, spożycie alkoholu wśród dzieci i młodzieży - 26% bardzo poważne, 37% poważne oraz kryzysy rodzinne 20% bardzo poważny, 39% poważny. W mniejszym stopniu wskazywano także na brak tolerancji, narkomanię, bezrobocie, ubożenie społeczeństwa, pracoholizm i wzrost przestępczości. Z drugiej strony, problemy takie jak hazard, bezdomność, HIV i AIDS są oceniane jako umiarkowane lub znikome przez znaczną część respondentów.

Wykres 123. Problemy społeczne w opinii dorosłych mieszkańców.

Dorosłych mieszkańców zapytano również o to, czy kiedykolwiek padli ofiarą przestępstwa na terenie miasta Augustów. Z danych wynika, że większość respondentów (62,89%) na szczęście nie miała takiego doświadczenia. 18,06% badanych doświadczyło przestępstwa ponad 5 lat temu. 6,02% padło ofiarą przestępstwa wcześniej niż rok temu ale nie dawniej niż 5 lat, taki sam procent padł ofiarą przestępstwa kilka razy w ciągu ostatniego roku. 5,35% przeżyło coś takiego raz w ciągu ostatniego roku a 1,67% wielokrotnie.

Wykres 124. Doświadczenie bycia ofiarą przestępstwa na terenie Miasta.

7.2. Alkohol

Na podstawie przeprowadzonych badań, można sformułować następujące wnioski:

7.2.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych

- Większość uczniów (74,84%) wskazała, że żaden z ich najbliższych znajomych nie pije alkoholu częściej niż raz w miesiącu. 9,15% ankietowanych uważa, że jedna osoba z ich grona pije regularnie, a 6,21% – że jest to więcej niż 10 osób. 5,88% respondentów wskazało 2-3 osoby, a 3,27% – 4-5 osób. Jedynie 0,65% oceniło, że do 10 osób w ich otoczeniu spożywa alkohol częściej niż raz w miesiącu.

- 78% badanych zadeklarowało, że nigdy nie miało styczności z alkoholem. 22% miało jednak z nim do czynienia, z czego 9% spróbowało alkoholu tylko raz, 7% zrobiło to kilka razy, a 6% piło alkohol wielokrotnie. Choć większość unika alkoholu, 13% uczniów ma już za sobą wielokrotne spożywanie alkoholu, co budzi pewne zaniepokojenie. Wyniki badania są zbliżone do wyników Diagnozy przeprowadzonej przez Centrum Działań Profilaktycznych w 2021 roku, gdzie również 78% uczniów zadeklarowało, że nigdy nie próbowało alkoholu, co wskazuje na utrzymujący się trend unikania alkoholu wśród młodzieży.
- Wyniki badania pokazują, że najwięcej respondentów spróbowało alkoholu przed 10. rokiem życia (34%), a kolejną grupą byli 13-latkowie (25%). Inicjacja alkoholowa miała również miejsce w wieku 12 i 14 lat, odpowiednio u 15% i 13% badanych. Mniejszy odsetek próbował alkoholu w wieku 11 lat (11%), a tylko 3% w wieku 16 lat. Wyniki te wskazują na potrzebę wczesnych działań profilaktycznych, aby zapobiec wczesnej inicjacji alkoholowej.
- Większość uczniów (94%) zadeklarowała, że w ciągu ostatnich 30 dni nie piła alkoholu. 2% badanych przyznało, że piło alkohol tylko raz, 2% zadeklarowało, że zdarzyło się to kilka razy, a kolejne 2% spożywało alkohol wiele razy w tym okresie.
- W odpowiedzi na pytanie o trudność zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie, 35% badanych stwierdziło, że nie wiedzą, jak to ocenić. 23% uznało, że nie jest to ani łatwe, ani trudne. 22% wskazało na trudności w zakupie alkoholu (13% uważa, że jest to trudne, a 9% – bardzo trudne). Z kolei 21% respondentów oceniło, że zakup alkoholu przez niepełnoletnich jest łatwy (12%) lub bardzo łatwy (9%).
- Większość uczniów (95,42%) nigdy nie próbowała samodzielnie kupić alkoholu. Natomiast 2% badanych dokonało zakupu alkoholu tylko raz, 1,31% uczniów zrobiło to wielokrotnie, a taki sam procent przyznał, że zdarzyło im się to kilka razy.
- Względem badań ogólnopolskich HBSC 2018, uczniowie szkół podstawowych z terenu Miasta Augustów rzadziej mają za sobą inicjację alkoholową. 22% uczniów jest po inicjacji alkoholowej, natomiast w skali kraju jest to 34,6%.

7.2.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych

- Respondenci zostali zapytani, ile osób z ich najbliższego grona pije alkohol częściej niż raz w miesiącu. Wyniki pokazują, że 38,62% badanych stwierdziło, że nikt z ich znajomych nie pije alkoholu z taką częstotliwością. Kolejne grupy to 16,79%, którzy wskazali, że 2-3 osoby piją regularnie, oraz 16,04%, którzy przyznali, że więcej niż 10 osób spożywa alkohol częściej niż raz w miesiącu. Mniejsze grupy respondentów wskazały, że 4-5 osób (12,31%) oraz do 10 osób (8,40%) regularnie spożywają alkohol. 7,84% badanych odpowiedziało, że tylko jedna osoba z ich otoczenia pije alkohol częściej niż raz w miesiącu.
- Młodych mieszkańców Augustowa zapytano, czy kiedykolwiek pili alkohol. Aż 46% odpowiedziało „nie”, co oznacza, że ponad połowa miała już doświadczenie z alkoholem. Spośród tych, którzy pili, 12% przyznało, że zrobiło to tylko raz, 20% wskazało, że kilka razy, a 22% zadeklarowało częstsze spożywanie alkoholu. Wysokie odsetki wskazują na potrzebę zwiększenia świadomości i działań edukacyjnych w zakresie zapobiegania wczesnym kontaktom z alkoholem w tej grupie wiekowej. Jest to wynik lepszy niż ten uzyskany w Diagnozie z 2021 roku, wtedy jedynie 31% uczniów odpowiedziało, że nie piło nigdy alkoholu w swoim życiu.
- Respondenci zostali zapytani również o wiek, w którym po raz pierwszy spróbowali alkoholu. Najwięcej osób, 23%, wskazało wiek 15 lat, a 22% – 14 lat. Kolejne grupy to 18% w wieku 16 lat, 11% w wieku 13 lat oraz 10% osób, które spróbowwały alkoholu przed 10 rokiem życia. Wiek 17 lat zadeklarowało 6%, a 18 lat – 5% badanych.
- 72%, zadeklarowała, że nie piła alkoholu w ciągu ostatniego miesiąca. Spośród pozostałych, 13% przyznało, że spożyło alkohol tylko raz, 12% miało z nim kontakt kilka razy, a 3% zadeklarowało, że piło alkohol wielokrotnie.
- Uczniowie szkół ponadpodstawowych zamieszkujący Miasto Augustów również znacznie rzadziej sięgali po alkohol w porównaniu do badania ogólnopolskiego ESPAD 2019. W młodszej kohorcie (15-16 lat) 41,03% próbowało kiedykolwiek alkoholu w porównaniu z innymi uczniami w Polsce, gdzie odsetek wynosił 80,00%. Natomiast, w starszej kohorcie (17-18 lat) 69,54% próbowało alkoholu w porównaniu z ogólnopolskimi wynikami, które wynosiły 92,80%.

7.2.3. Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych

- Porównując wyniki uczniów szkół podstawowych (SP) i ponadpodstawowych (SPP), widoczna jest różnica w poziomie doświadczenia z alkoholem. W szkołach podstawowych 78% uczniów zadeklarowało brak kontaktu z alkoholem, podczas gdy w szkołach ponadpodstawowych odsetek ten wyniósł 46%. Spośród uczniów, którzy mieli styczność z alkoholem, wielokrotne spożywanie zadeklarowało 13% uczniów SP i 22% uczniów SPP, co wskazuje na wzrost regularności spożycia wraz z wiekiem.
- Różnice występują również w liczbie znajomych spożywających alkohol regularnie. Wśród uczniów SP 74,84% wskazało, że żaden z ich znajomych nie pije alkoholu częściej niż raz w miesiącu, natomiast w SPP odsetek ten wyniósł 38,62%. Jednocześnie w grupie SPP więcej uczniów (16,04%) zadeklarowało, że ponad 10 osób w ich otoczeniu pije alkohol z taką częstotliwością, podczas gdy w SP było to jedynie 6,21%.
- Wiek inicjacji alkoholowej również różni się między grupami. Uczniowie SP najczęściej próbowali alkoholu przed 10. rokiem życia (34%), natomiast w SPP najwięcej wskazań dotyczyło wieku 14 (22%) i 15 lat (23%). Wyniki te sugerują, że inicjacja alkoholowa w młodszych grupach wiekowych jest rzadsza wśród starszych uczniów, jednak późniejsza inicjacja wiąże się z częstszym i bardziej regularnym spożywaniem alkoholu.
- Różnice w spożyciu alkoholu w ostatnim miesiącu są również zauważalne. W SP 94% uczniów zadeklarowało abstynencję w tym okresie, podczas gdy w SPP odsetek ten wyniósł 72%. Wielokrotne spożywanie alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni zadeklarowało 2% uczniów SP oraz 3% uczniów SPP.
- Pod względem dostępności alkoholu uczniowie SPP częściej oceniają, że zakup alkoholu przez niepełnoletnich jest łatwy lub bardzo łatwy, co może wskazywać na większe możliwości dostępu do alkoholu w tej grupie wiekowej. W obu grupach znaczna część uczniów (ponad 30%) nie potrafiła jednoznacznie ocenić trudności zakupu.

7.2.4. Wnioski dotyczące dorosłych mieszkańców

- Badanie dotyczące nawyków związanych ze spożywaniem alkoholu wśród dorosłych mieszkańców Miasta wykazało, że około 70,81% dorosłych mieszkańców Miasta spożywa alkohol. Najwięcej, bo 31,54%, pije go rzadziej niż raz w miesiącu. Kilka razy

w miesiącu alkohol spożywa 16,11%, a raz w miesiącu – 15,44%. Regularniejsze picie deklaruje 4,03% (raz w tygodniu) i 3,02% (kilka razy w tygodniu). Codzienne spożywanie alkoholu zadeklarowało jedynie 0,67% badanych. Względem Diagnozy przeprowadzonej w 2021 roku, uzyskane w tym roku wyniki wskazujące na rzadsze oraz mniej powszechne spożycie alkoholu. Wtedy 23% ankietowanych odpowiedziało, że nie spożywa alkoholu, a 6% piło alkohol kilka razy w tygodniu.

- W pytaniu dotyczącym spożycia alkoholu w ostatnich 30 dniach większość respondentów deklarowała brak konsumpcji. Piwo piło 40% badanych, głównie 1-2 butelki (28%), a większe ilości deklarowały mniejsze grupy (2% powyżej 20 butelek). Wino spożywało 30%, z czego 22% ograniczyło się do 1-2 kieliszków. Wódkę piło 20% ankietowanych, najczęściej 1-2 kieliszki (8%), a ponad 10 kieliszków deklarowało 2%. Podobnie inne mocne alkohole piło 19%, z czego 13% wypilo 1-2 kieliszki. Intensywniejsze spożycie alkoholu występowało rzadziej i dotyczyło niewielkiej grupy respondentów.
- W ciągu ostatnich 12 miesięcy większość badanych doświadczyła różnych sytuacji związanych ze spożywaniem alkoholu w przestrzeni publicznej. Najczęściej wskazywano głośne zachowanie młodzieży (58%), awantury (39%), wandalizm (30,67%) oraz bójki (20,67%). Bezpośredniej krzywdy doznało 3% badanych. Jednocześnie 29,33% respondentów zadeklarowało, że nie spotkało się z żadnym z tych incydentów.
- Większość ankietowanych oceniła dostępność alkoholu dla niepełnoletnich na terenie miasta jako dużą. 29,77% wskazało, że jest ona raczej duża, a 26,42% uznało ją za bardzo dużą. Odpowiedź „raczej ograniczona” wybrało 22,41% badanych, a jedynie 7,69% uważa, że dostępność jest bardzo ograniczona. Brak opinii w tej kwestii zadeklarowało 13,71% ankietowanych. Diagnoza przeprowadzona w 2021 roku wykazała, że zdaniem 35% odpowiadających dostępność była bardzo duża. 32% osób odpowiedziało, że dostępność raczej była ograniczona. Sumarycznie aż 57% osób oceniło alkohol jako raczej możliwy do zdobycia przez młodych ludzi.
- Aż 38,79% respondentów oceniło dostępność alkoholu dla nietrzeźwych jako raczej dużą, a 33,45% za bardzo dużą. Jedynie 12,71% stwierdziło, że dostępność jest raczej ograniczona, a tylko 4,35% określiło ją jako bardzo ograniczoną. Brak opinii w tej kwestii wyraziło 10% ankietowanych.

- Większość badanych zauważyła wzrost spożycia alkoholu w lokalnym środowisku w ciągu ostatnich trzech lat – taką opinię wyraziło 45,15% badanych. Jedna trzecia (33,45%) uznała, że poziom spożycia pozostał bez zmian, a tylko 8,36% stwierdziło, że spożycie alkoholu zmalało. Brak opinii na ten temat zadeklarowało 13,04% respondentów.
- Większość dorosłych mieszkańców opowiedziała się za utrzymaniem obecnego wieku legalnego zakupu alkoholu lub jego podniesieniem. 50,17% uważa, że granica wieku powinna wynosić 21 lat, a 47,14% zgodziło się z obecnym limitem 18 lat. Jedyne 2,69% badanych stwierdziło, że alkohol powinien być dostępny od 16. roku życia.
- Ankietowani zostali zapytani o to, jakie działania ich zdaniem powinny podejmować władze Miasta w kontekście problemów związanych z alkoholem. Najwięcej osób (26,60%) uznało, że należy realizować więcej programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży. Kolejną popularną sugestią było ograniczenie dostępności alkoholu w godzinach nocnych (18,86%). Respondenci opowiedzieli się również za zwiększeniem liczby kontroli punktów sprzedaży alkoholu (15,82%) oraz organizowaniem większej liczby zajęć pozalekcyjnych w szkołach (14,15%). Proponowano także cofanie koncesji na sprzedaż alkoholu osobom łamiącym prawo (13,80%) oraz zmniejszenie liczby punktów sprzedaży alkoholu (10,77%).
- Wyniki badań dorosłych mieszkańców Miasta Augustów wskazują na niższy odsetek osób deklarujących spożywanie alkoholu w porównaniu do innych gmin miejskich badanych przez Centrum Działań Profilaktycznych. W Augustowie alkohol spożywa 70,81% ankietowanych, podczas gdy w innych badanych miastach średnia wynosi 75,10%. Również w kwestii częstotliwości spożywania alkoholu, w Augustowie 3,02% badanych deklaruje picie kilka razy w tygodniu, w porównaniu do 5,01% w innych miastach.
- Podczas badania przeprowadzonego w Mieście Augustów, do spożywania alkoholu przyznało się 70,81% respondentów, a więc wynik ten jest niższy niż średnia krajowa, wynosząca 81% (dane z badania CBOS 2019).

7.3. Narkotyki

Na podstawie przeprowadzonych badań, można sformułować następujące wnioski:

7.3.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych

- Wśród ankietowanych uczniów, aż 98% zadeklarowało, że nigdy nie miało kontaktu z narkotykami. Tylko 2% przyznało się do spróbowania narkotyków – 1% zrobiło to raz, a 1% wiele razy.
- Wśród ankietowanych uczniów, 99% zadeklarowało, że nie przyjmowało narkotyków w ciągu ostatniego miesiąca. Jedynie 1% przyznało, że miało z tym doświadczenie kilkakrotnie.
- Wyniki badania pokazują, że młodsza część uczniów najczęściej sięgała po narkotyki w wieku 11 i 14 lat (po 33%), a następnie w wieku 13 i 15 lat (po 17% w każdej grupie).
- Wśród osób, które zadeklarowały inicjację narkotykową, 80% przyznało się do próby marihuany lub haszyszu, a 40% do kokainy. Pozostałe 20% wskazało inne substancje, po które sięgnęli po pierwszej inicjacji narkotykowej.
- Większość uczniów (52,46%) uważa, że nikt z ich kolegów ani koleżanek z klasy nie ma kontaktu z narkotykami lub dopalaczami. 21,97% badanych nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie, a 19,02% wskazało na pojedyncze osoby. Jedynie mniej niż 3% respondentów wskazało na „mniejszość”, „około połowy” lub „większość” swoich rówieśników, co sugeruje rzadkie wskazywanie na szerszy problem wśród badanej grupy.
- Zdecydowana większość uczniów (98,02%) zadeklarowała, że nigdy nie kupiła narkotyków. Nieliczni respondenci przyznali się do takich działań: 0,99% wskazało, że zdarzyło im się to kilka razy, 0,66% raz, a 0,33% przyznało, że robiło to wielokrotnie.
- Większość uczniów (96,04%) zadeklarowała, że nie miałyby ochoty spróbować narkotyków, nawet gdyby nadarzyła się taka okazja. Tylko 3,96% respondentów przyznało, że sięgnęłoby po środek odurzający, gdyby pojawiła się ku temu odpowiednia okazja.
- Przeważająca część badanych nie ma zdania na temat łatwości zakupu narkotyków przez osoby niepełnoletnie, z 22% twierdzącą, że jest to bardzo trudne, oraz 15% uznającą to za trudne. 10% uważa, że nie jest to ani łatwe, ani trudne, a 7% ocenia zakup jako łatwy (5%) lub bardzo łatwy (2%).

7.3.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych

- 85% respondentów nie miało doświadczenia z narkotykami, natomiast 15% przyznało, że spróbowało takich substancji. Wśród nich 5% używało narkotyków tylko raz, 6% miało z nimi kontakt kilka razy, a 4% zadeklarowało, że używało narkotyków wielokrotnie. Choć większość uczniów nie miała styczności z narkotykami, obecność grupy z takim doświadczeniem podkreśla potrzebę intensyfikacji działań profilaktycznych.
- Badani zostali zapytani o używanie narkotyków w ciągu ostatniego miesiąca. Większość, 96%, zadeklarowała, że nie miała kontaktu z narkotykami w tym okresie. 2% przyznało się do jednorazowego użycia, a kolejne 2% zadeklarowało kontakt z narkotykami kilka razy. Żaden z respondentów nie zgłosił wielokrotnego używania narkotyków w ciągu ostatniego miesiąca.
- Większość uczniów (64%) deklarujących inicjację narkotykową, nie zażywa już tych substancji, druga najliczniejsza grupa to 22% uczniów, którzy deklarują kontakt z narkotykami kilka razy w roku.
- Spożywanie marihuany i/lub haszyszu jest najbardziej rozpowszechnione wśród uczniów, co deklaruje 63% z nich. Przyjmowanie leków przeciwbólowych w celach odurzających wskazuje 10% respondentów, co czyni je drugą najczęściej wymienianą substancją. Korzystanie z amfetaminy zgłasza 7% badanych, natomiast po Ecstasy, MDMA sięga 5% uczniów. Substancje halucynogenne, takie jak LSD, oraz inne narkotyki są wskazywane przez 4% respondentów. Eksperymentowanie z dopalaczami i kokainą deklaruje po 3% młodzieży, podczas gdy heroina pojawia się najrzadziej, jej używanie deklaruje 1% badanych
- Uczniowie szkół ponadpodstawowych zostali zapytani o wiek, w którym po raz pierwszy spróbowali narkotyków. Najwięcej osób, 26%, zadeklarowało, że inicjacja miała miejsce w wieku 15 lat, a 24% wskazało wiek 16 lat. 19% respondentów podaje, że miało to miejsce w wieku 17 lat, 14% w wieku 14 lat, a 6% w wieku 13 lat. Bardzo mały odsetek, bo 1%, wskazał inicjację w wieku poniżej 10 lat oraz w wieku 11 lat. 5% badanych podaje wiek 18 lat, a 1% i 2% odpowiednio wskazali 19 lat i powyżej 20 lat. Wyniki te pokazują, że inicjacja narkotykowa najczęściej ma miejsce w wieku 15-17 lat.

- Respondenci zostali zapytani, ilu ich kolegów i koleżanek z klasy miało kontakt z narkotykami i dopalaczami. Największa grupa, 26,82%, uznała, że pojedyncze osoby z klasy miały taki kontakt. Niewiele mniejszy odsetek, 26,44%, wskazał, że żaden z ich znajomych nie miał kontaktu z narkotykami. 21,97% badanych zadeklarowało, że nie wie lub trudno im ocenić, ilu kolegów i koleżanek miało kontakt z tymi substancjami. Kolejną odpowiedzią była „mniejszość”, którą wybrało 11,73% respondentów. „Okolo połowy” klasy zaznaczyło 8,19%, a „większość” wskazało 4,84% badanych.
- Uczniów szkół ponadpodstawowych zapytano, czy spróbowaliby narkotyków, gdyby mieli do tego okazję. Analiza odpowiedzi pokazuje, że zdecydowana większość badanych wykazuje negatywną postawę wobec próbowania narkotyków. Zaledwie 7,08% respondentów zadeklarowało, że byłoby skłonnych spróbować narkotyku w przypadku nadarzającej się okazji, podczas gdy 92,92% odpowiedziało, że nie spróbowaloby narkotyku, gdyby nadarzyła się taka okazja.

7.3.3. Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych

- Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych (SP) i ponadpodstawowych (SPP) wskazuje na istotne różnice w doświadczeniach i postawach wobec narkotyków. Wśród uczniów SP aż 98% zadeklarowało brak kontaktu z narkotykami, podczas gdy w SPP odsetek ten wynosił 85%.
- Różnice widoczne są również w deklaracjach dotyczących spożycia narkotyków w ostatnim miesiącu. W SP 99% uczniów zadeklarowało brak kontaktu z narkotykami w tym okresie, natomiast w SPP odsetek ten wynosił 96%. W obu grupach jedynie niewielki procent uczniów wskazał na jednorazowe lub kilkukrotne używanie narkotyków w tym czasie.
- Analiza wieku inicjacji narkotykowej pokazuje, że w SP najczęstsze próby miały miejsce w wieku 11 i 14 lat (po 33% wskazań), natomiast w SPP inicjacja najczęściej przypadła na wiek 15 (26%) i 16 lat (24%).
- Pod względem rodzaju zażywanych substancji w obu grupach najczęściej wskazywano marihuanę/haszysz. W SP było to 80% respondentów deklarujących inicjację, a w SPP 63%.

- Ocena skali kontaktu rówieśników z narkotykami różni się między grupami. W SP 52,46% uczniów uznało, że nikt z ich kolegów nie ma kontaktu z narkotykami, a w SPP odsetek ten wynosił 26,44%.
- Postawy wobec narkotyków pozostają bardziej negatywne wśród uczniów SP – 96,04% zadeklarowało brak chęci do spróbowania narkotyków, nawet w przypadku nadarżającej się okazji. W SPP ten odsetek wynosił 92,92%, co wciąż wskazuje na wysoką świadomość ryzyka, jednak w starszej grupie więcej uczniów (7,08%) deklaruowało gotowość do eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi.
- Wyniki badania z 2024 roku pokazują wzrost odsetka uczniów po inicjacji narkotykowej w porównaniu z wynikami z 2021 roku. Wówczas 7% ankietowanych zadeklarowało inicjację, natomiast w bieżącym roku odsetek ten wzrósł do 10,49%. Do dokonania porównań względem badania z 2021 roku, zsumowano wyniki uzyskane w grupie SP i SPP w roku 2024.
- W przypadku gotowości do spróbowania narkotyków, gdyby nadarzyła się okazja, uczniowie w 2024 roku byli nieco bardziej skłonni do takiej próby (5,95%) niż w 2021 roku (4%). Warto jednak zauważyć, że różnice w wynikach mogą wynikać z modyfikacji wariantów odpowiedzi – w badaniu z 2021 roku uwzględniono opcję „Nie wiem” (17%), co mogło wpłynąć na rozkład odpowiedzi twierdzących.

7.3.4. Wnioski dotyczące dorosłych

- Większość respondentów nie miała wiedzy na temat dostępności narkotyków w Mieście Augustów (42,33%). Niemniej, 31,67% uważa, że zdobycie narkotyków jest raczej łatwe i nie wymaga dużego wysiłku, a 9,33% stwierdziło, że jest to łatwe i dostępne dla każdego. Z kolei 1,33% badanych uznało, że narkotyki są bardzo trudne do zdobycia, 9% twierdziło, że raczej trudno je zdobyć, a 6,33% uważało, że zdobycie ich jest trudne i wymaga wysiłku.
- W badaniu dotyczącym znajomości osób zażywających narkotyki, 43,14% dorosłych mieszkańców miasta zadeklarowało, że nie zna żadnej takiej osoby. Jedna piąta (26,76%) zna od jednej do pięciu osób, które zażywają narkotyki. Około 10% badanych zna od 6 do 10 takich osób (10,03%) lub więcej niż 10 osób (10,37%). Zaledwie 9,70% ankietowanych zna tylko jedną osobę, która zażywa narkotyki. Diagnoza

przeprowadzona w 2021 roku wykazała, że połowa badanych nie знаła ani jednej osoby zażywającej narkotyki. Jedną taką osobę znała 9% odpowiadających, natomiast blisko jedna czwarta znała do 5 takich osób. Pozostali mieszkańcy (17%) znali wiele takich osób.

- Aż 21,48% ankietowanych dorosłych mieszkańców miasta przyznało, że kiedykolwiek sięgnęli po substancję uważaną za narkotyk. Jest to wynik wyższy od uzyskanego w Diagnozie w 2021 roku, wtedy odsetek osób deklarujących zażycie narkotyku w swoim życiu wyniósł 15%.
- 5,70% badanych przyznało, że kiedykolwiek pracowało pod wpływem alkoholu lub narkotyków.
- Lokalne badanie przeprowadzone wśród mieszkańców Miasta wykazało, iż po substancje psychoaktywne sięgnęło 21,48% ankietowanych, co jest wynikiem wyższym od średniej krajowej, uzyskanej w badaniu „Raport o stanie narkomanii w Polsce 2020” przygotowanym przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, o 5,38 punktu procentowego.

7.4. Nikotyna

Na podstawie przeprowadzonych badań, można sformułować następujące wnioski:

7.4.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych

- Zdecydowana większość uczniów, bo 78%, zadeklarowała, że nigdy nie paliła papierosów. Natomiast 22% miało z tym doświadczenie: 10% spróbowało palenia tylko raz, 4% paliło kilka razy, a 9% przyznało, że paliło wiele razy.
- Wyniki ankiety pokazują, że większość badanych, bo 88%, nie paliła papierosów w ciągu ostatnich 30 dni. Z kolei 12% respondentów miało kontakt z nikotyną, z czego 4% zrobiło to tylko raz, 2% kilka razy, a 7% zadeklarowało regularne palenie.
- W odpowiedzi na pytanie o palenie papierosów wśród ich najbliższych kolegów i koleżanek, dane wskazują na zróżnicowany obraz tego zjawiska. Prawie połowa respondentów zadeklarowała, że w ich otoczeniu nie ma nikogo, kto paliłby papierosy częściej niż raz w miesiącu. 12,5% wskazało na jedną osobę, tyle samo na 2-3 osoby,

a 7,24% odpowiedziało, że palenie dotyczy 4-5 osób. 4,93% badanych zna do 10 osób, które palą regularnie, natomiast aż 13,49% zna ponad 10 takich osób.

- Największy odsetek, bo 34%, zadeklarował, że po raz pierwszy sięgnęli po nikotynę w wieku 13 lat. 26% uczniów spróbowało jej w wieku 12 lat, a 16% w wieku 14 lat. Kolejne grupy to 13% osób, które rozpoczęły palenie w wieku 11 lat, oraz 10%, które miały pierwszą styczność z nikotyną przed 10 rokiem życia.
- Większość respondentów, bo 35%, nie miała zdania na temat trudności zakupu nikotyny przez osoby niepełnoletnie. Spośród tych, którzy ocenili trudność, 18% uznało to za łatwe, a 17% za bardzo łatwe. 16% stwierdziło, że zakup nikotyny nie jest ani łatwy, ani trudny, a 14% oceniło go jako trudny lub bardzo trudny.
- 91,80% uczniów zadeklarowało, że nigdy nie kupowało papierosów samodzielnie. Spośród pozostałych, 3,28% przyznało, że dokonało takiego zakupu kilka razy, 2,62% raz, a 2,30% zadeklarowało, że kupowało papierosy wiele razy.
- Odnotowuje się nieco częstsze palenie papierosów przez uczniów szkół podstawowych z terenu Miasta Augustów, niż w przypadku uczniów w populacji całego kraju. W badaniach HBSC odsetek uczniów po inicjacji nikotynowej wynosi 21,60%, z kolei wśród ankietowanych uczniów Miasta, kształtuje się on na poziomie 22%.

7.4.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych

- Uczniów szkół ponadpodstawowych zapytano, czy kiedykolwiek palili papierosy, w tym tradycyjne papierosy, e-papierosy, jednorazówki, podgrzewacze tytoniu itp. Najwięcej, 52%, zadeklarowało, że nigdy nie paliło papierosów. Spośród pozostałych 10% przyznało, że paliło tylko raz, 13% wskazało, że zdarzyło im się to kilka razy, a 25% zadeklarowało, że paliło wiele razy.
- Większość badanych, 70%, zadeklarowała, że w ciągu ostatniego miesiąca nie paliła papierosów. Spośród pozostałych, 4% przyznało, że paliło tylko raz, 8% wskazało, że zdarzyło im się to kilka razy, a 18% zadeklarowało, że paliło wielokrotnie. Dodatkowo, spośród osób deklarujących palenie papierosów, 37% robi to codziennie, a kolejne 12% kilka razy w tygodniu, to bardzo niepokojące liczby.
- Respondentów zapytano o liczbę najbliższych kolegów i koleżanek, którzy palą papierosy częściej niż raz w miesiącu. Najczęściej wskazywaną opcją była odpowiedź „więcej niż 10 osób” wybierana przez 39,85% badanych. 23,09% uczestników

odpowiedziało, że nikt z ich otoczenia nie pali regularnie. 4,66% wskazało, że jedna osoba pali papierosy częściej niż raz w miesiącu, a 13,04% zaznaczyło, że 2-3 osoby z ich bliskiego otoczenia używają papierosów regularnie. 9,50% badanych podało, że 4-5 osób pali papierosy częściej niż raz w miesiącu, natomiast 9,87% oszacowało, że do 10 osób w ich otoczeniu pali papierosy regularnie.

- Ankietowani, którzy zadeklarowali, że kiedykolwiek próbowali papierosów, zostali zapytani o wiek, w którym miało to miejsce. Największy odsetek, 21%, wskazał, że pierwsze doświadczenie z papierosami miało miejsce w wieku 15 lat, a 20% podało wiek 14 lat. Kolejne 19% badanych przyznało, że próbowało papierosów w wieku 16 lat, 15% w wieku 13 lat, a 8% w wieku 12 lat. Mniejsze odsetki wskazały na inicjację w wieku poniżej 10 lat (3%) oraz w wieku 11 lat (5%). W wieku 17 i 18 lat pierwsze użycie papierosów zadeklarowało po 4% respondentów, a po 20. roku życia – 1%.
- Uczniowie szkół ponadpodstawowych, zamieszkujący Miasto Augustów, rzadziej mają za sobą inicjację nikotynową w porównaniu do badań ogólnopolskich ESPAD . W grupie młodzieży z Augustowa, 59,94% uczniów w wieku 15-16 lat nigdy nie paliło papierosów, podczas gdy w badaniu ESPAD odsetek ten wyniósł 50,1%. Podobną tendencję zaobserwowano w starszej grupie wiekowej (17-18 lat), gdzie 43,15% uczniów z Augustowa zadeklarowało brak doświadczeń z paleniem papierosów, w porównaniu do 34,5% w badaniu ogólnopolskim.

7.4.3. Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych

- Analiza wyników pokazuje znaczące różnice w doświadczeniach związanych z nikotyną między uczniami szkół podstawowych (SP) i ponadpodstawowych (SPP). W SP 78% uczniów zadeklarowało brak kontaktu z nikotyną, podczas gdy w SPP odsetek ten wyniósł 52%. Z kolei wielokrotne używanie nikotyny zadeklarowało 9% uczniów SP i aż 25% uczniów SPP, co wskazuje na wyraźny wzrost regularnego używania w starszych grupach wiekowych.
- W ciągu ostatnich 30 dni 88% uczniów SP zadeklarowało brak kontaktu z papierosami, natomiast w SPP odsetek ten wyniósł 70%. W SPP 18% uczniów zadeklarowało palenie wielokrotnie w tym okresie, w porównaniu do 7% w SP.

- Pod względem wieku inicjacji nikotynowej uczniowie SP najczęściej zaczęli palić w wieku 13 lat (34%), podczas gdy w SPP najczęstszy wiek inicjacji to 15 lat (21%) oraz 14 lat (20%).
- W SP 50% uczniów wskazało, że nikt z ich otoczenia nie pali regularnie, podczas gdy w SPP odsetek ten wyniósł 23,09%. Jednak w SPP aż 39,85% uczniów wskazało, że ponad 10 osób z ich otoczenia pali regularnie, co stanowi znacznie wyższy odsetek niż w SP (13,49%).
- Odsetek uczniów szkoły podstawowej, którzy nigdy nie palili papierosów, zmniejszył się z 82% w 2021 roku do 78,29% w 2024 roku, co wskazuje na niewielki spadek. Liczba uczniów, którzy spróbowali papierosów tylko raz, wzrosła z 6,62% do 9,54%. Jednocześnie spadł odsetek tych, którzy palili papierosy kilka razy – z 6,11% w 2021 roku do 3,62% w 2024 roku. Wzrost zaobserwowano w grupie uczniów deklarujących wielokrotne palenie papierosów, gdzie odsetek wzrósł z 5,26% do 8,55%.
- Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych wzrósł odsetek osób, które nigdy nie paliły papierosów – z 46,64% w 2021 roku do 52,33% w 2024 roku. Niewielki wzrost odnotowano w grupie osób, które paliły papierosy tylko raz (z 8,83% do 9,68%). Liczba uczniów deklarujących, że palili kilka razy, zmniejszyła się z 18,91% w 2021 roku do 12,66% w 2024 roku. W grupie uczniów, którzy palili wiele razy, odsetek pozostał niemal na tym samym poziomie, spadając nieznacznie z 25,62% do 25,33%.

7.5. Leki i napoje energetyczne

Na podstawie przeprowadzonych badań, można sformułować następujące wnioski:

7.5.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych

- 86,09% uczniów zadeklarowało, że nigdy nie zażywało leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza. Natomiast 9,6% badanych przyznało, że sięgało po takie leki dostępne bez recepty, a 4,30% korzystało z leków na receptę.
- Opinie respondentów na temat trudności zakupu leków uspokajających lub nasennych przez osoby niepełnoletnie są podzielone. Aż 46% badanych nie potrafiło ocenić tej kwestii. Spośród pozostałych odpowiedzi, 14% uznało, że zakup takich leków jest bardzo

łatwy, 13% stwierdziło, że łatwy, a kolejne 13% oceniło go jako trudny. 11% badanych uznało, że nie jest to ani łatwe, ani trudne, a 5% oceniło, że zakup jest bardzo trudny.

- Wyniki ankiety pokazują, że spożywanie napojów energetycznych jest dość powszechne wśród badanych uczniów. Aż 59% respondentów miało już doświadczenie z tego rodzaju napojami. Spośród tych, którzy próbowali napojów energetycznych, 14% spróbowało ich tylko raz, 25% piło je kilkakrotnie, a 19% przyznało, że sięgało po nie wiele razy.
- Wyniki badania wskazują na wczesną inicjację w spożywaniu napojów energetycznych wśród uczniów. Aż 31% respondentów spróbowało ich po raz pierwszy w wieku 12 lat, a podobny odsetek – 31% – miało pierwsze doświadczenie z energetykami w wieku 11 lat. Ponadto, 17% piło je po raz pierwszy mając 10 lat. Tak wczesna ekspozycja na napoje energetyczne, szczególnie wśród najmłodszych, może mieć negatywne konsekwencje dla zdrowia i rozwoju.
- Większość uczniów, bo aż 75%, nie spożywała napojów energetycznych w ciągu ostatniego miesiąca. Jednak 25% respondentów miało z nimi kontakt, z czego 12% piło je tylko raz, 5% kilka razy, a 8% zadeklarowało ich częste spożycie.
- 41,25% ankietowanych uważa, że nikt z ich najbliższych znajomych nie spożywa napojów energetycznych częściej niż raz w miesiącu. Najwięcej uczniów (16,83%) wskazało, że znają 2-3 osoby, które spożywają napoje energetyzujące, 12,54% zadeklarowało znajomość 4-5 takich osób, a ponad 11% zna jedną lub więcej niż 10 osób, które sięgają po energetyki. Mniejsze odsetki wskazały na znajomość od 6 do 10 osób spożywających te napoje.

7.5.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych

- Uczniów szkół ponadpodstawowych zapytano o zażywanie leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza. Wyniki wskazują na wyraźne różnice w doświadczeniach respondentów. Zaledwie 13,08% badanych potwierdziło, że kiedykolwiek zażywało leki uspokajające i nasenne dostępne bez recepty, a 4,49% zadeklarowało, że miało do czynienia z lekami dostępnymi wyłącznie na receptę. Największa grupa, 82,43%, odpowiedziała, że nigdy nie korzystała z takich substancji.

- Tylko 22% badanych zadeklarowało, że nigdy nie piło napojów energetycznych. Spośród pozostałych, 8% przyznało, że spróbowało ich tylko raz, 25% wskazało, że zdarzyło im się to kilka razy, a aż 45% zadeklarowało, że spożywało napoje energetyczne wiele razy.
- Uczniowie zostali zapytani o spożywanie napojów energetycznych w ciągu ostatniego miesiąca. Większość, 59%, zadeklarowała, że w tym okresie nie piła takich napojów. Spośród pozostałych, 11% przyznało, że spróbowało ich tylko raz, 19% wskazało, że spożywało je kilka razy. Wyniki te pokazują, że napoje energetyczne są popularne wśród części badanych, a 12% z nich spożywało je dosyć regularnie w ciągu ostatniego miesiąca.
- Osoby, które piły napoje energetyczne, zapytano o wiek, w którym zrobiły to po raz pierwszy. Największy odsetek, 21%, zadeklarował, że miało to miejsce w wieku 13 lat, a 19% wskazało wiek 14 lat. Wiek 11 i 15 lat jako pierwszy kontakt z napojami energetycznymi podało po 14% respondentów. 13% zadeklarowało inicjację w wieku 12 lat, a 9% poniżej 10 roku życia. Mniejsze odsetki wskazały na późniejsze lata, w tym 5% dla 16 lat oraz po 2% dla 17 i 18 lat. Żaden z respondentów nie zadeklarował pierwszego kontaktu z napojami energetycznymi po 19 roku życia.
- Analiza odpowiedzi na pytanie o to, ilu najbliższych kolegów i koleżanek pije napoje energetyczne częściej niż raz w miesiącu, wskazuje, że 21,08% uczestników uważa, iż wśród ich najbliższych nikt nie spożywa energetyków z taką częstotliwością. 7,84% badanych zaznaczyło, że mają jedną osobę w swoim otoczeniu, która pije napoje energetyczne częściej niż raz w miesiącu. 20,52% stwierdziło, że znają od 2 do 3 osób, które regularnie sięgają po energetyki. 16,04% wskazało, że 4-5 osób w ich otoczeniu pije napoje energetyczne z taką częstotliwością, a 11,38% odpowiedziało, że znają do 10 osób, które piją energetyki regularnie. 13,13% badanych wskazało, że jest ich więcej niż 10.

7.5.3. Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych

- W obu grupach uczniowie rzadko sięgają po leki uspokajające lub nasenne, jednak wśród uczniów szkół podstawowych odsetek osób, które nigdy nie zażywały takich leków, jest nieco wyższy niż wśród uczniów szkół ponadpodstawowych. W grupie uczniów szkół

ponadpodstawowych zauważalny jest większy odsetek osób, które sięgały po leki dostępne bez recepty.

- Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych spożywanie napojów energetycznych jest znacznie powszechniejsze niż wśród uczniów szkół podstawowych. Większy odsetek uczniów szkół ponadpodstawowych deklaruje regularne spożywanie napojów energetycznych, a także częstsze doświadczenie z nimi w młodszych latach (13-14 lat). W grupie uczniów szkół podstawowych odsetek osób, które nigdy nie piły napojów energetycznych, jest wyższy, a ich pierwsza inicjacja ma miejsce wcześniej (12 lat lub mniej).
- Obie grupy są zgodne co do tego, że spożywanie napojów energetycznych przez znajomych jest dość powszechne, jednak wśród uczniów szkół podstawowych większy odsetek deklaruje, że nikt z ich najbliższego otoczenia nie spożywa tych napojów regularnie (41,25% vs. 21,08%). W obu grupach, około 58-59% uczniów zna osoby, które spożywają napoje energetyczne regularnie.
- Uczniowie szkół podstawowych częściej unikają napojów energetycznych w ciągu ostatniego miesiąca niż uczniowie szkół ponadpodstawowych (75% vs. 59%). W grupie uczniów szkół ponadpodstawowych większy odsetek osób regularnie spożywa napoje energetyczne.
- Wyniki tegorocznego badania wskazują na wzrost zażywania leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza wśród młodzieży z Augustowa. W 2021 roku 90% uczniów deklarowało brak takich zachowań, natomiast w 2024 roku odsetek ten spadł do 83,75%.
- Porównanie wyników dotyczących spożywania napojów energetycznych wskazuje na pozytywny trend zmniejszania ich konsumpcji. W 2021 roku 22% uczniów zadeklarowało, że nigdy nie piło napojów energetycznych, natomiast w 2024 roku odsetek ten wzrósł do 33%. Dodatkowo, liczba młodzieży spożywającej energetyki co najmniej raz w miesiącu spadła z 41% do 28%.

7.6. Uzależnienia behawioralne

Na podstawie przeprowadzonych badań, można sformułować następujące wnioski:

7.6.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych

- Wyniki ankiety pokazują, że najpopularniejszym sposobem spędzania wolnego czasu wśród uczniów jest korzystanie z komputera, smartfona lub konsoli, co zadeklarowało 70,67% respondentów. Kolejne popularne formy aktywności to spotkania z koleżankami i kolegami (52,33%) oraz uprawianie sportu (41,67%). Inne formy spędzania czasu, takie jak oglądanie telewizji (18,33%), wyjazdy poza miejsce zamieszkania (14,67%), czytanie książek (12,67%) czy chodzenie do kina (7,33%), cieszą się mniejszym zainteresowaniem. Najmniej popularne są natomiast wyjścia na dyskotekę lub do klubu.
- Większość uczniów (61,67%) spędza przy komputerze od 0 do 2 godzin dziennie. 18,67% korzysta z komputera przez 2-4 godziny, a 9,67% poświęca na ten cel od 4 do 6 godzin dziennie. Nieliczni, bo 6,33%, spędzają więcej niż 7 godzin dziennie przy komputerze, a 3,67% uczniów korzysta z niego przez 6-7 godzin.
- Większość uczniów spędza przy telefonie od 2 do 4 godzin dziennie (35,5%). 25% badanych korzysta z telefonu przez 4-6 godzin, a 18,9% poświęca na to 0-2 godziny. Jedna dziesiąta uczniów używa telefonu przez 6-7 godzin, a 9,3% deklaruje, że spędza ponad 7 godzin dziennie na korzystaniu z telefonu.
- Najczęściej uczniowie korzystają z Internetu, grając w gry komputerowe lub na telefonie, co zadeklarowało 37,71% respondentów. Kolejną popularną aktywnością jest korzystanie z mediów społecznościowych, które wskazało 24,24% uczniów, a oglądanie filmów i seriali to najczęściej podejmowana aktywność w Internecie dla 18,52% badanych. 10,44% badanych spędza czas na rozmowach telefonicznych z przyjaciółmi i rodziną, natomiast mniejszy odsetek angażuje się w surfowanie po Internecie (5,39%) lub inne aktywności (3,70%).
- Wyniki badania dotyczącego czasu spędzanego na graniu w gry komputerowe pokazują, że 36,33% uczniów poświęca na tę aktywność od 0 do 2 godzin dziennie. 23% gra od 2 do 4 godzin, a 8% deklaruje spędzanie od 4 do 6 godzin dziennie na grach. Mniejsza grupa respondentów gra dłużej – 5,67% spędza powyżej 7 godzin, a 3,33% gra od 6 do 7 godzin dziennie. 23,67% uczniów zadeklarowało, że w ogóle nie gra w gry komputerowe.

- Wyniki badania dotyczące uczestnictwa w grach hazardowych w ciągu ostatnich 12 miesięcy wskazują, że większość respondentów, bo aż 81,27%, nie brała udziału w takich grach. Wśród 18,73% badanych, którzy jednak grali, odpowiedzi rozkładały się dość równomiernie. 6,69% uczestniczyło w grach hazardowych wielokrotnie, 6,35% jednorazowo, a 5,69% grało kilka razy.
- Wyniki badania dotyczące kontaktu uczniów z niedozwolonymi treściami w Internecie wskazują, że połowa respondentów (51%) nigdy nie zetknęła się z takimi materiałami. Niestety, 22,67% badanych przyznało, że miało kontakt z szkodliwymi treściami więcej niż 20 razy. Dodatkowo, 12,67% młodzieży natrafiło na takie treści 1-2 razy, a 6% uczniów zetknęło się z nimi 3-5 razy. Mniejsze odsetki wskazały, że spotkały się z tego rodzaju materiałami 6-10 razy (4%) oraz 11-20 razy (3,67%).
- Wyniki badania pokazują, że młodzi mieszkańcy miasta często napotykają w Internecie niedozwolone treści, takie jak pornografia (w tym przemoc seksualna), przemoc (wobec ludzi i zwierząt), oraz materiały o zażywaniu substancji psychoaktywnych. Wskazywano także na treści propagujące nienawiść (rasizm, homofobię, antysemityzm) oraz materiały związane z przestępstwami, jak morderstwa czy przemoc fizyczna.
- Wyniki badania pokazują, że większość uczniów (67,22%) nie odczuwała niepokoju ani stresu związanego z brakiem dostępu do Internetu. Wśród tych, którzy doświadczyli takiego stresu, najwięcej osób (13,04%) przeżyło to kilka razy, a 12,37% odczuwało stres jednorazowo. 7,36% uczniów przyznało, że wielokrotnie czuło niepokój z powodu braku dostępu do sieci.

7.6.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych

- Uczniowie szkół ponadpodstawowych najczęściej spędzają czas wolny, korzystając z komputera, smartfona lub konsoli, co zadeklarowało aż 74,25% respondentów. Spotkania z koleżankami i kolegami, wybierane przez 56,20% uczestników, uplasowały się na drugim miejscu, a uprawianie sportu, wskazane przez 35,90%, zajęło trzecie miejsce. Mniej popularne okazały się czytanie książek (20,68%) oraz oglądanie telewizji (17,86%). Jeszcze rzadziej respondenci wskazywali wyjazdy poza miejsce zamieszkania (14,47%) i chodzenie do kina (9,96%). Najrzadziej wybieranymi formami aktywności były wyjścia na dyskotekę lub do klubu (6,39%) oraz inne, mniej typowe sposoby spędzania czasu (8,08%).

- Większość badanych uczniów spędza przy komputerze stosunkowo niewiele czasu. Największą grupę stanowią osoby deklarujące użytkowanie komputera przez 0–2 godziny dziennie, co wskazało 59,33% respondentów. Druga pod względem liczebności grupa, obejmująca 21,64% badanych, spędza przy komputerze od 2 do 4 godzin dziennie. Znacznie mniej respondentów, 11,94%, korzysta z komputera przez 4–6 godzin. Najrzadziej wskazywane były przedziały czasowe 6–7 godzin oraz powyżej 7 godzin, gdzie znajdowało się zaledwie po 3,54% badanych.
- Większość respondentów spędza przy telefonie znaczną część swojego dnia. Najliczniejszą grupę stanowią respondenci, którzy korzystają z telefonu od 4 do 6 godzin dziennie, co zadeklarowało 33,58% badanych. Niewiele mniej, bo 31,43%, spędza przy telefonie od 2 do 4 godzin. Mniejszą grupę stanowią osoby, które korzystają z telefonu przez dłuższe okresy – 11,94% respondentów zadeklarowało 6–7 godzin dziennie, a 12,31% korzysta z urządzenia ponad 7 godzin dziennie. Najmniejszą grupę, obejmującą 10,63% badanych, stanowią osoby, które spędzają przy telefonie od 0 do 2 godzin dziennie.
- Wyniki badania dotyczące aktywności wykonywanych podczas korzystania z komputera lub telefonu wskazują, że najpopularniejszymi formami spędzania czasu są media społecznościowe (30,52%), granie w gry (24,16%) oraz oglądanie filmów i seriali (19,66%). Rozmowy z przyjaciółmi i rodziną zadeklarowało 13,86% respondentów, a surfowanie po Internecie wybrało 6,74%. Opcję „inne” wskazało 5,24% badanych, co sugeruje obecność mniej typowych aktywności.
- 35,33% respondentów w ogóle nie gra w gry, co stanowi największą grupę. Wśród grających, najwięcej osób (34,58%) deklaruje, że spędza na tej aktywności od 0 do 2 godzin dziennie. Mniej liczna grupa, 17,76%, poświęca na granie od 2 do 4 godzin. Dłuższy czas gry, od 4 do 6 godzin, wskazało 7,66% uczestników, a jedynie 2,06% badanych gra przez 6-7 godzin dziennie. Najmniejszy odsetek, 2,62%, spędza na graniu ponad 7 godzin dziennie.
- Zdecydowana większość uczniów (79,63%) nie brała udziału w grach z możliwością wygrania pieniędzy w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Jedynie 7,29% respondentów zadeklarowało, że grało w tego typu gry wiele razy, a 7,48% wskazało, że uczestniczyło w nich kilka razy. Natomiast 5,61% badanych przyznało, że zagrało tylko raz.

- Większość uczestników badania (65,61%) nie odczuwała niepokoju ani stresu z powodu braku dostępu do Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Jednak pewna część respondentów doświadczyła takich emocji – 6,54% przyznało, że zdarzało się to wiele razy, a 15,70% deklaroowało, że miało miejsce kilka takich sytuacji. Dodatkowo 12,15% badanych wskazało, że odczuli niepokój z tego powodu tylko raz.
- 48,41% stwierdziło, że nigdy nie natknęło się na treści niedozwolone w Internecie. Jednakże, pozostali respondenci przyznali, że mieli do czynienia z niedozwolonymi treściami w różnym stopniu. 8,41% zadeklarowało, że widziało takie treści 1-2 razy, co wskazuje na sporadyczne doświadczenia w tym zakresie. Z kolei 6,36% natrafiło na nie 3-5 razy, a 4,86% zadeklarowało, że miało styczność z nimi 6-10 razy. Warto również zwrócić uwagę, że 3,18% widziało niedozwolone treści 11-20 razy. Jednak najbardziej niepokojący wydaje się być odsetek 28,79%, który przyznał, że natknęło się na takie treści więcej niż 20 razy.

7.6.3. Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych

Uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych spędzają czas podobnie, koncentrując się na technologiach i spotkaniach z rówieśnikami, ale młodsi częściej wybierają oglądanie telewizji, a starsi więcej czasu poświęcają telefonom i komputerom.

- Uczniowie starsi wykazują większe zaangażowanie w użytkowanie telefonów (4-6 godzin dziennie), podczas gdy młodsi częściej ograniczają się do 0-2 godzin.
- Młodsi uczniowie częściej deklarują brak zainteresowania grami komputerowymi (23,67%), podczas gdy starsi grają umiarkowanie. Gry hazardowe są rzadkością w obu grupach uczniów, ale bardziej zauważalne wśród starszych (18,73%).
- Uczniowie szkół ponadpodstawowych częściej zgłaszają styczność z nieodpowiednimi treściami w Internecie (51%) niż młodsi (49%), przy czym u obu grup zauważalny jest częsty kontakt z pornografią, przemocą czy materiałami o substancjach psychoaktywnych.
- Wśród uczniów podstawowych i ponadpodstawowych stres lub niepokój z powodu braku dostępu do Internetu jest odczuwany przez 33-34% badanych.

- Porównanie wyników z 2024 roku do danych z 2021 roku wskazuje na stabilne preferencje młodzieży w spędzaniu wolnego czasu, z niewielkimi zmianami. Korzystanie z komputera, smartfona czy konsoli pozostaje dominującą aktywnością, z odsetkiem wzrastającym z 69% do 73%. Zwiększyła się popularność oglądania telewizji (z 12% do 18%), uprawiania sportu (z 34% do 38%) oraz wyjazdów i wizyt w kinie (z 12% do 15% oraz z 5% do 9%). Spotkania z rówieśnikami utrzymały stabilny poziom (53% do 55%). Spadek odnotowano w przypadku czytania książek (z 20% do 18%) i wyjść na dyskotekę/do klubu (z 7% do 5%).

7.6.4. Wnioski dotyczące dorosłych

- Największy odsetek ankietowanych dorosłych (35,23%) spędza w sieci od 2 do 4 godzin dziennie, a 27,18% korzysta z Internetu przez 1-2 godziny. 16,11% respondentów deklaruje korzystanie z sieci od 4 do 6 godzin, a 11,41% – ponad 6 godzin dziennie, co wskazuje na intensywne użytkowanie. Zaledwie 9,40% spędza w Internecie mniej niż godzinę, a tylko 0,67% badanych nie korzysta z niego w ogóle.
- Większość badanych (57,72%) nie korzystała z Internetu w celu ucieczki od problemów ani razu w ciągu ostatnich 12 miesięcy. 16,78% ankietowanych przyznało, że zdarzyło im się to kilka razy, a 11,62% – wiele razy. 6,37% korzystało z Internetu w ten sposób raz w ciągu roku, a 5,37% 2-3 razy.
- Większość respondentów (72%) nie odczuwała stresu ani niepokoju związanego z brakiem dostępu do Internetu w ciągu ostatniego roku. 9% badanych doświadczyło takich uczuć kilka razy, 8% – raz, a 7% wskazało, że miało je 2-3 razy. Najmniejsza grupa (4%) przyznała, że odczuwała stres lub niepokój z tego powodu wiele razy w ciągu ostatniego roku.
- Ponad połowa ankietowanych (57,82%) wyraziła chęć, aby miasto zorganizowało kampanię dotyczącą zagrożeń behawioralnych. 17,34% badanych było przeciwnego zdania, a 24,83% nie miało zdania lub nie wiedziało, co sugeruje niewystarczającą świadomość na temat zagrożeń behawioralnych wśród tej grupy.
- Aż 94,90% respondentów uważa, że można uzależnić się od hazardu, co pokazuje dużą świadomość problemu wśród mieszkańców miasta. Jedynie 1,36% badanych miało odmienne zdanie, a 3,74% nie wyraziło opinii lub nie miało zdania na ten temat.

- Większość badanych (89,90%) nie korzystała z gier na pieniądze, takich jak zakłady bukmacherskie, płatne SMS-y czy automaty, w celu ucieczki od problemów w ciągu ostatnich 12 miesięcy. 3,37% badanych grało w ten sposób raz, 2,36% - 2-3 razy, a 3,03% - kilkakrotnie. Zaledwie 1,35% ankietowanych wielokrotnie korzystało z takich usług w celu złagodzenia nieprzyjemnych emocji.

7.7. Przemoc

Na podstawie przeprowadzonych badań, można sformułować następujące wnioski:

7.7.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych

- Ponad 11% uczniów doświadczyło w domu przemocy psychicznej, a 0,98% – fizycznej. Z kolei 9,15% dzieci wskazało, że doświadczyło obu form przemocy, co wskazuje na powagę sytuacji.
- W odpowiedzi na pytanie dotyczące osób, do których uczniowie zwróciliby się w przypadku doświadczenia przemocy w szkole, najczęściej wskazywaną grupą wsparcia byli członkowie rodziny (53,62%). Kolejną grupą byli rówieśnicy (33,88%), a nauczyciele, wychowawcy i psychologzy szkolni uzyskali 30,59% wskazań. Tylko 4,28% respondentów zwróciłoby się po pomoc do policji, a 1,97% do Ośrodka Pomocy Społecznej lub sądu rodzinnego. 22,37% uczniów zadeklarowało, że nie szukałoby pomocy, a 5,26% wskazało inne źródła wsparcia.
- W odpowiedzi na pytanie o to, do kogo uczniowie zwróciliby się w przypadku doświadczenia przemocy w domu, wyniki pokazują zróżnicowane podejście. Najwięcej, bo 29,57% respondentów, stwierdziło, że nie szukałoby pomocy u nikogo. Prawie tyle samo (29,24%) zadeklarowało, że zwróciłoby się do członka rodziny. Około 20% ankietowanych wskazało nauczyciela, wychowawcę, pedagoga, kolegów/koleżanki lub policję jako osoby, do których się zwróciliby. Najmniejszy odsetek, 5,32%, wybrałby Ośrodek Pomocy Społecznej lub sąd rodzinny, a 3,32% wskazało inne źródło wsparcia.
- Wyniki badania dotyczące przemocy rówieśniczej pokazują, że znaczna część respondentów miała z nimi do czynienia. Aż 46% uczniów zostało wykluczonych lub odtrąconych przez rówieśników, a 32% było uderzonych lub pobitych w szkole. Ponadto, 26% otrzymało obraźliwe wiadomości, a 21% padło ofiarą kradzieży. W przypadku 20%

uczniów wystąpiły sytuacje zmuszania do działania wbrew swojej woli, a 18% miało do czynienia z publikowaniem w Internecie prywatnych informacji lub zdjęć. Cyberprzemoc dotknęła 17% badanych, a 8% uczniów doświadczyło napastowania seksualnego.

7.7.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych

- W badaniu dotyczącym doświadczeń związanych z przemocą w domu, 76,49% respondentów zadeklarowało, że nigdy nie doświadczyli żadnej formy przemocy. Jednakże, 15,11% przyznało, że doświadczyli przemocy psychicznej. 1,49% respondentów zadeklarowało, że doświadczyło wyłącznie przemocy fizycznej, a 6,90% przyznało, że doświadczyło zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej.
- Najwięcej respondentów wskazało, że w przypadku doświadczenia przemocy w szkole zwróciłoby się do bliskich. 59,96% zadeklarowało, że skontaktowałoby się z kimś z rodziny, a 43,80% z kolegami i koleżankami. 31,20% zwróciłoby się do nauczyciela, wychowawcy, pedagoga lub psychologa szkolnego. Tylko 7,89% badanych rozważałoby kontakt z policją. 22,74% osób przyznało, że nie szukałoby pomocy u nikogo. Zaledwie 2,26% wskazało na Ośrodek Pomocy Społecznej lub sąd rodzinny, a 2,82% odpowiedziało „inne”.
- W odpowiedzi na pytanie o to, do kogo zwróciliby się w przypadku doświadczania przemocy w domu, 36,11% respondentów zadeklarowało, że szukaliby pomocy u kolegów i koleżanek. 31% wskazało, że skontaktowałoby się z kimś z rodziny, a 22,87% zwróciłoby się do nauczyciela, wychowawcy lub psychologa szkolnego. 14,56% badanych rozważałoby kontakt z policją, co jest wyższym odsetkiem niż w przypadku przemocy w szkole. 5,48% respondentów zwróciłoby się do Ośrodka Pomocy Społecznej lub sądu rodzinnego. 28,92% osób przyznało, że nie szukałoby pomocy u nikogo, co może wskazywać na poczucie osamotnienia lub brak wiary w skuteczność interwencji.
- W badaniu dotyczącym trudnych doświadczeń w szkole, 37% uczniów zgłosiło wykluczenie przez innych, a 17% otrzymało obraźliwe wiadomości SMS lub e-maile. 17% padło ofiarą cyberprzemocy, 16% zostało zmuszone do robienia czegoś wbrew woli, a 14% doświadczyło pobicia przez rówieśników. 7% uczniów zgłosiło napastowanie seksualne, a 5% zmuszanie do kupowania papierosów lub alkoholu.

7.7.3. Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych

- W szkołach podstawowych 11% uczniów doświadczyło przemocy psychicznej w domu, a 0,98% fizycznej. W szkołach ponadpodstawowych przemoc psychiczna była bardziej powszechna (15,11%), a 6,90% uczniów wskazało na równoczesne występowanie obu form przemocy.
- W przypadku przemocy w szkole uczniowie najczęściej deklarowali zwrócenie się o pomoc do członków rodziny (53,62% w SP, 59,96% w SPP), jednak znaczna grupa w obu grupach wiekowych wskazała, że nie szukałaby pomocy u nikogo (22,37% w SP, 22,74% w SPP). Rówieśnicy oraz nauczyciele byli drugim i trzecim najczęściej wybieranym źródłem wsparcia.
- Poczucie osamotnienia i brak zaufania do instytucji wspierających są widoczne w obu grupach wiekowych, szczególnie w kontekście przemocy domowej, gdzie 29,57% uczniów SP i 28,92% uczniów SPP deklarowało, że nie szukałoby pomocy.
- Doświadczenia przemocy rówieśniczej w obu grupach wiekowych wskazują, że najczęstszą formą było wykluczenie. W szkołach podstawowych aż 46% uczniów wskazało na takie doświadczenie, a w szkołach ponadpodstawowych odsetek ten wyniósł 37%. Wśród uczniów SP równie często pojawiały się akty fizyczne, takie jak pobicia (32%) oraz obraźliwe wiadomości (26%). W SPP poza wykluczeniem częściej występowała cyberprzemoc (17%) oraz zmuszanie do działania wbrew swojej woli (16%).
- Porównanie wyników z 2021 i 2024 roku dotyczących osób, do których młodzież zwróciłaby się po pomoc w sytuacji przemocy, wskazuje na zmiany w deklarowanych wyborach. W obu latach najczęściej wskazywaną grupą wsparcia byli rodzice lub inni członkowie rodziny (48% w 2021 roku, 44% w 2024 roku). W 2024 roku znacząco wzrósł odsetek uczniów deklarujących zwrócenie się do kolegów lub koleżanek (z 24% do 36%) oraz nauczycieli, wychowawców czy pedagogów (z 12% do 27%). Większy udział w odpowiedziach miała również policja (z 2% do 12%). Niestety, odsetek uczniów, którzy nie zwróciliby się po pomoc do nikogo, wzrósł z 15% do 26%,

- Wyniki wskazują również na utrzymującą się tendencję dotyczącą form przemocy rówieśniczej, z wykluczeniem i pobiciami jako najczęściej zgłaszanymi doświadczeniami.

7.7.4. Wnioski dotyczące dorosłych

- Ponad połowa respondentów (54,85%) zna osoby lub gospodarstwa domowe, w których dochodzi do różnych form przemocy, takich jak przemoc fizyczna, psychiczna, seksualna lub ekonomiczna. 27,42% badanych zna jedno lub dwa takie domy, 16,39% wskazało kilka, a 11,04% zna wiele takich gospodarstw domowych. Wyniki są zbliżone do tych uzyskanych w Diagnozie przeprowadzonej w 2021 roku, kiedy ponad połowa respondentów znała minimum jedną taką rodzinę. Aż 16% znało od 3 do 5 takich rodzin, a aż 7% osób deklarowało, że zna ponad 10 takich sytuacji.
- 7,41% ankietowanych przyznało, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczyli przemocy domowej.
- Wśród osób doświadczających przemocy domowej, najwięcej badanych (95,24%) zgłosiło przemoc psychiczną. Drugą najczęściej występującą formą była przemoc ekonomiczna, której doświadczyło 7 osób (33,33%). Ponadto, 6 osób (29%) padło ofiarą przemocy fizycznej, 25% (5 osób) doświadczyło przemocy seksualnej, a 2 osoby (10%) zostały zaniedbane.
- Częstotliwość przemocy domowej wśród ankietowanych również budzi niepokój. Aż 42,86% osób, które doświadczyły przemocy, zaznaczyło, że miało to miejsce ponad 10 razy w ciągu ostatniego roku. 20% (4 osoby) doświadczyło przemocy do 10 razy, 25% (5 osób) do 5 razy, a 14% (3 osoby) tylko raz.
- Sprawcami przemocy domowej w większości przypadków byli mężowie lub partnerzy, którzy stanowią 75,19% sprawców (16 osób). Kolejną grupą byli rodzice, z których matka wyrządziła przemoc w 23,81% przypadków (5 osób), a ojciec w 14,29% (3 osoby). Mniejsze grupy sprawców stanowią siostra, córka/pasierbica oraz syn/pasierb, po 2 osoby (9,52%). Po jednej osobie (4,76%) wskazano żonę/partnerkę, brata lub inną osobę z rodziny.

- Najczęściej osoba doświadczająca przemocy nie miała świadków, o czym poinformowało 38,1% ankietowanych (8 osób). W drugiej kolejności wymieniano dzieci – 33% (7 osób) wskazało córkę/pasierbicę, a 29% (6 osób) syna/pasierba. Świadkiem przemocy był także mąż lub partner w 23,81% przypadków (5 osób). Ponadto, 14,29% ankietowanych (3 osoby) wskazało na matkę, brata lub siostrę, a 10% (2 osoby) na ojca. Po jednej osobie (5%) wymieniło żonę/partnerkę lub inną osobę z rodziny.
- Wyniki wskazują na niepokojącą sytuację, ponieważ aż 61,90% osób doświadczających przemocy domowej nie zgłosiło tego nikomu. Najczęściej zgłaszano przemoc innym osobom (28,57%), a znacznie rzadziej odpowiednim organizacjom – około 26% przypadków. Zgłoszenia do instytucji miały miejsce głównie wobec policji (14,29%), a w mniejszym stopniu do ośrodka pomocy społecznej lub innych instytucji (po 4,76% przypadków).
- Większość badanych, bo 79,67%, uważa, że strach dziecka nie ułatwia rodzicom jego wychowania. Odmienną opinię wyraziło 11% respondentów, a 9,33% badanych nie miało zdania na ten temat.
- Większość dorosłych ankietowanych (82,61%) uważa, że stosowanie kar fizycznych nie jest odpowiednią metodą wychowawczą. Jedna dziesiąta respondentów sądzi, że kary fizyczne mogą być stosowane od czasu do czasu, a 4,68% nie ma zdania na ten temat. Zaledwie 3% badanych uważa, że stosowanie kar fizycznych jest dobrą metodą wychowawczą. W porównaniu do badań ogólnopolskich jest to odsetek niższy, ponieważ zdecydowaną akceptację wykazało 6% ankietowanych z całego kraju.

7.8. Inicjacja seksualna

7.8.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych

- W badaniu przeprowadzonym wśród uczniów szkół podstawowych, zdecydowana większość (83,33%) zadeklarowała, że nie miała jeszcze doświadczeń z inicjacją seksualną. Tylko 2,72% przyznało się do takich kontaktów, natomiast 13,95% uczniów nie chciało odpowiedzieć na to pytanie. Choć inicjacja seksualna jest rzadkim zjawiskiem w tej grupie, duży odsetek osób, które unikały odpowiedzi, może sugerować wrażliwość tematu.

7.8.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych

- Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych odsetek osób mających za sobą pierwsze doświadczenia seksualne wyniósł 16,60%, co jest wyższym wynikiem w porównaniu do młodszych grup. Jednocześnie znacząca część respondentów (20%) unikała odpowiedzi na to pytanie, co może wskazywać na wrażliwość tematu lub brak komfortu w jego poruszaniu. Większość uczniów (62,64%) zadeklarowała brak doświadczeń seksualnych.

7.8.3. Porównanie wyników uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych

- Wyniki wskazują, że inicjacja seksualna jest znacznie rzadsza wśród uczniów szkół podstawowych niż ponadpodstawowych.
- W obu grupach zauważalny jest stosunkowo wysoki odsetek osób, które unikały odpowiedzi (13,95% w szkołach podstawowych i 20% w ponadpodstawowych), co podkreśla wrażliwość tematu.
- Wyniki sugerują, że młodzież w szkołach ponadpodstawowych wymaga szczególnej uwagi w zakresie edukacji seksualnej, aby wspierać ich w podejmowaniu odpowiedzialnych decyzji i kształtowaniu zdrowych relacji. W przypadku uczniów szkół podstawowych kluczowe jest wczesne wprowadzenie odpowiednio dostosowanych działań edukacyjnych, które budują świadomość i przygotowują młodszych uczniów na zmiany, które nastąpią w kolejnych etapach życia.

7.9. Poczucie bezpieczeństwa, warunki podczas wypełniania ankiety i uwagi respondentów

Na podstawie przeprowadzonych badań, można sformułować następujące wnioski:

7.9.1. Wnioski dotyczące uczniów szkół podstawowych

- W ankiecie przeprowadzonej wśród uczniów, 70,03% respondentów zadeklarowało, że czuło się komfortowo i bezpiecznie podczas udzielania odpowiedzi. Jednak aż 29,97% uczniów przyznało, że nie miało wystarczającego poczucia komfortu.

- Odpowiedzi w sekcji „Miejsce na dodatkowe uwagi do ankiety” były zróżnicowane. Część respondentów wyraziła zadowolenie, a inni wskazali na potrzebę usprawnień, takich jak dodanie opcji „Nie wiem” czy zwiększenie różnorodności tematów. Pojawiły się uwagi dotyczące długości, czytelności i zbyt dużego skupienia na używkach. Niektórzy wyrazili obawy o anonimowość, co podkreśla potrzebę jasnej komunikacji zasad poufności. Refleksje dotyczące problemów młodzieży sugerują potrzebę uwzględnienia szerszej tematyki w badaniach. Ankieta może zostać usprawniona, aby lepiej odpowiadać na potrzeby respondentów i zwiększyć ich zaangażowanie.

7.9.2. Wnioski dotyczące uczniów szkół ponadpodstawowych

- Większość uczniów szkół średnich (81,58%) zadeklarowała, że czuła się komfortowo i miała odpowiednie warunki do wypełnienia ankiety. Jednak 18,42% uczniów wskazało na odczuwanie dyskomfortu i możliwość wpływu osób trzecich na ich odpowiedzi.
- Odpowiedzi na pytanie dotyczące dodatkowych uwag do ankiety ukazały zróżnicowane odczucia i opinie respondentów. Część osób nie miała zastrzeżeń, a niektórzy wyrazili pozytywne opinie o ankiecie. Pojawiły się jednak sugestie dotyczące jej usprawnienia, takie jak zwiększenie różnorodności pytań i liczby opcji odpowiedzi. Niektórzy respondenci krytycznie ocenili ankietę. Obawy związane z anonimowością oraz refleksje na temat problemów młodzieży, takich jak łatwy dostęp do nielegalnych treści czy substancji, podkreślają potrzebę większej dbałości o komfort i bezpieczeństwo respondentów. Z kolei humorystyczne i nonsensowne komentarze mogą świadczyć o braku pełnego zaangażowania lub znużeniu badaniem.

7.9.3. Wnioski dotyczące dorosłych

- Mieszkańcy Augustowa uważają największe zagrożenie za uzależnienie od Internetu i urządzeń elektronicznych (79% ocenia jako poważne lub bardzo poważne), a także spożycie alkoholu wśród dorosłych (74%). Duże zaniepokojenie budzą także problemy mieszkaniowe, alkoholizm wśród dzieci i młodzieży oraz kryzysy rodzinne. Mniejsze zagrożenia to narkomania, bezrobocie, czy wzrost przestępczości. Problemy takie jak hazard, bezdomność czy HIV oceniane są jako umiarkowane lub znikome.

- Większość ankietowanych (62,89%) nie padła ofiarą przestępstwa. 18,06% respondentów miało takie doświadczenie ponad 5 lat temu, 6,02% – w ciągu ostatnich 1-5 lat, a 5,35% – raz w ciągu ostatniego roku. 6,02% badanych doświadczyło przestępstwa kilkakrotnie w minionym roku, a 1,67% – wielokrotnie.
- W miejscu na dodatkowe uwagi respondenci wskazali na problemy takie jak zanieczyszczenie powietrza, wysokie ceny, szczególnie paliwa i nieruchomości, oraz konieczność poprawy bezpieczeństwa i oznakowania dróg. Zasugerowali organizowanie warsztatów w szkołach dotyczących emocji, stresu i uzależnienia od mediów społecznościowych. Poruszyli również kwestie przemocy oraz sprzedaży alkoholu nieletnim.

8. Rekomendacje

Zgromadzony w przebiegu badań materiał empiryczny umożliwia stworzenie kompleksowego programu działań optymalnych. Jego elementy zostały szeroko nakreślone w poszczególnych podrozdziałach niniejszego opracowania, a także w podsumowaniu. Niezależnie od tego, aby mogły zostać one skonkretyzowane – a przede wszystkim – wcielone w życie niezbędne będzie podjęcie szeroko zakrojonych i ogólnie skoordynowanych działań mających na celu transformację uwidocznionych tutaj obszarów problemowych przez osoby oraz instytucje bezpośrednio zaangażowane w tworzenie gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych.

Poniżej zaprezentowano jedynie możliwe kierunki działań w tym zakresie, które mogą stanowić inspirację do dalszej pracy na najbliższe lata w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym:

- Koniecznym jest podejmowanie dalszych działań mających na celu poprawę komunikacji dzieci i dorosłych, oraz komunikacji między dyrektorami i pracownikami szkół a rodzicami uczęszczających tam dzieci.
- Zaleca się utworzenie strefy spotkań dla młodych, która pozwoli na znalezienie obszaru do rozmów, odpoczynku oraz umożliwi konstruktywny sposób spędzania wolnego czasu, ograniczając w ten sposób ich ekspozycję na czynniki ryzyka oraz angażowanie się w zachowania problemowe.

- Wskazane jest dalsze prowadzenie zajęć nakierowanych na kondycję psychiczną młodzieży, z uwzględnieniem takich tematów jak wiedza na temat inicjacji seksualnej.
- Zalecane jest dalsze promowanie działań profilaktycznych wśród dorosłych – w postaci spotkań z ekspertami, akcji promocyjnych oraz informacyjnych, a także angażowanie rodziców uczniów w programy profilaktyczne realizowane w placówkach oświatowych. Koniecznym jest tworzenie atmosfery wzajemnej życzliwości i wsparcia, które pozwolą na przełamanie lęku i korzystanie z pomocy w miarę istniejących potrzeb.
- Pomimo działań w dziedzinie profilaktyki w szkołach, nadal istnieje potrzeba prowadzenia akcji, programów i warsztatów profilaktycznych dotyczących spożywania i nadużywania alkoholu, wyrobów tytoniowych i narkotyków, w szczególności skupiających się na negatywnym wpływie na zdrowie osób zażywających je w młodym wieku.
- Na podstawie dokonanej diagnozy należałoby dalej wspierać NGO z zakresu przeciwdziałania przemocy, profilaktyki, pomocy społecznej, wypoczynku dzieci, sportu poprzez organizację otwartych konkursów ofert na podobnym poziomie finansowania. Odwrócenie uwagi od substancji psychoaktywnych i promowanie zdrowego stylu życia z pewnością są częścią profilaktyki.
- Podejmowane działania powinny dążyć do przesunięcia wieku inicjacji alkoholowej i nikotynowej wśród dzieci i młodzieży z uwagi na niekorzystne skutki wczesnego spożywania na układ nerwowy. W szczególności należałoby zwrócić uwagę na problem nikotynowy, który jest dość powszechny wśród ankietowanych uczniów.
- Znaczna część ankietowanych uczniów spędza przy urządzeniach elektronicznych powyżej kilku godzin dziennie, często zaniedbując przez to naukę i inne obowiązki. Wskazuje to, że warto wspierać młodych ludzi w możliwie jak najbardziej zrównoważonym wykorzystywaniu telefonów, komputerów i Internetu. Wskazane jest również podjęcie działań profilaktycznych w tym obszarze. Szczególnie, że znaczna część badanych zadeklarowało doświadczenia przemocy w Internecie oraz kontakt ze szkodliwymi treściami, takimi jak np. pornografia. To dodatkowo wzmacnia rekomendację o prowadzeniu działań na rzecz bezpiecznego korzystania z sieci.
- Warto zwrócić większą uwagę na wsparcie osób z uzależnieniem behawioralnym, w szczególności związanymi z korzystaniem z urządzeń elektronicznych, zarówno wśród młodzieży, jak i dorosłych mieszkańców Miasta, jako, że korzystanie z komputera,

smartfona lub konsoli było najpopularniejszą formą spędzania wolnego czasu deklarowaną przez uczniów, a zdaniem dorosłych mieszkańców uzależnienie od Internetu i urządzeń elektronicznych jest najpoważniejszym problemem społecznym na terenie Miasta.

- Szczególną uwagę należy zwrócić na promowanie w placówkach oświatowych oraz wsparcia dziennego postaw wolnych od przemocy rówieśniczej, w szczególności zwracając uwagę na kwestie wykluczenia oraz przemocy fizycznej.
- Należy rozważyć cykliczne warsztaty dla rodziców pozwalające na poszerzanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, realizowane np. przez placówki oświatowe, ze szczególnym uwzględnieniem problemu przemocy fizycznej jako niewłaściwej metody wychowawczej.
- Wszystkie działania profilaktyczne, które realizowane są na terenie Miasta powinny być częściej weryfikowane pod względem efektów, jakie przynoszą, aby móc na bieżąco dokonywać korekty tych oddziaływań, które nie przynoszą oczekiwanych skutków.
- Należy poszerzyć ofertę szkoleń dla pracowników miejskich instytucji pomocowych przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu, np. w postaci superwizji, szkoleń dla profesjonalistów.

8.1. Profilaktyka przedszkolna

Działania na rzecz przeciwdziałania i prewencji problemów społecznych wśród lokalnej społeczności powinny być kierowane do najmłodszych grup wiekowych, o których często się zapomina. Istotne jest, aby objęte nimi były już dzieci od wczesnego etapu edukacji – najlepiej od przedszkola. Wsparcie na najwcześniejszych etapach edukacyjnych jest kluczowe z punktu widzenia problemów wychowawczych oraz konfliktów w rodzinach, z którymi mierzą się rodzice dzieci przedszkolnych. Nie można wykluczyć tej grupy wiekowej, co często się niestety dzieje i należy pamiętać, że działania profilaktyczne w tej grupie odbiorców polegają przede wszystkim na wzmacnianiu czynników chroniących oraz psychoedukacji i działaniach z zakresu promocji zdrowia.

W ostatnich latach na liście programów rekomendowanych pojawił się nowy program „Poruszające Bajki o Emocjach”, który grupą docelową obejmuje dzieci już od 4 roku życia, a także rodziców i nauczycieli. Składa się z 10 spotkań z dziećmi licznymi i bogatymi materiałami

edukacyjnych dla dzieci, rodziców i nauczycieli, a także z dwugodzinnego spotkania dla rodziców oraz dwugodzinnego spotkania dla nauczycieli. Program Poruszające Bajki o Emocjach powstał w celu wspierania rozwoju kompetencji emocjonalno-społecznych dzieci w wieku przedszkolnym, które pomagają w:

- 1) radzeniu sobie z trudnymi sytuacjami,
- 2) komunikowaniu swoich potrzeb i odczuć,
- 3) nawiązywaniu i utrzymywaniu zdrowych relacji z rówieśnikami.

Celem programu jest zatem wzmacnianie umiejętności rozpoznawania emocji u siebie i innych, wyrażania ich w konstruktywny sposób i regulowania ich natężenia.

Tak ukształtowane i wzmocnione na wczesnych etapach życia umiejętności emocjonalne mogą przyczynić się do dobrostanu psychicznego, lepszego rozumienia siebie i lepszego budowania relacji z innymi ludźmi. Ma to kluczowe znaczenie w przeciwdziałaniu zachowań problemowych i ryzykownych.

Zaleca się przeprowadzanie programów o podstawach naukowych wśród dzieci, pracowników przedszkoli i rodziców. Rekomendowanym działaniem jest uwzględnienie tej grupy docelowej w programie profilaktyki oraz nawiązanie współpracy z przedszkolami samorządowymi przez osoby i instytucje publiczne odpowiedzialne za działania profilaktyczne.

8.2. Profilaktyka szkolna – szkolne programy wychowawczo-profilaktyczne

W związku z tym, że regularnie w placówkach oświatowych realizuje się niewiele programów profilaktycznych o podstawach naukowych i potwierdzonej skuteczności – w tym szczególnie tych, które znajdują się w bazie programów rekomendowanych, zaleca się zwiększenie promocji tych programów w ścisłej współpracy z ich beneficjentami, począwszy od dyrektorów szkół, poprzez pedagogów i psychologów szkolnych, aż po rady rodziców i samorządy uczniowskie. Praktycznym narzędziem służącym temu celowi mogłoby być na przykład uwspólnianie podejmowanych przez Miasto Augustów działań zmierzających do pozyskania najbardziej wartościowych programów profilaktycznych oraz ich realizatorów w ścisłej współpracy ze szkołami.

Tworzone szkolne programy wychowawczo-profilaktyczne również oparte powinny być na podstawach naukowych. Powinny one zawierać opis wszystkich zaplanowanych działań zapobiegawczych dostosowanych do potrzeb rozwojowych uczniów i rzeczywistych problemów

występujących w społeczności szkolnej oraz aktualnych potrzeb szkoły. Zatem wszelkie działania powinny być skierowane nie tylko do uczniów, ale również do kadry pedagogicznej oraz rodziców. Dodatkowo, rekomenduje się analizę szkolnych programów wychowawczo-profilaktycznych oraz kontakt ze szkołami w celu uzgodnienia możliwości realizowania programów nieodnotowanych w ramach Programu Profilaktyki (szczególnie tych realizowanych z innych środków w tym ze środków własnych placówek oświatowych).

Nauczycielom należy zapewnić dostęp do szkoleń w zakresie rozpoznawania zachowań ryzykownych oraz adekwatnego reagowania i podstaw psychologicznego rozumienia człowieka i jego potrzeb, aby mogli spełniać swój obowiązek wychowawczo-profilaktyczny wobec uczniów. Rola nauczyciela jest niezwykle istotna w budowaniu odporności u dzieci, dlatego warto inwestować w profesjonalne programy edukacyjne rozwijające kompetencje kadry pedagogicznej.

Wdrażanie programów profilaktycznych przygotowujących nauczycieli - realizatorów profilaktyki jest inwestycją w lokalne zasoby kadrowe. Przeszkolenie większej grupy w tej samej szkole może uruchomić pożądane zmiany w instytucji. Do działań profilaktycznych powinno się włączać również rodziców, ponieważ profilaktyka zaczyna się już w domu rodzinnym i działania szkolne powinny być komplementarne do wychowania w rodzinie w celu pełnej skuteczności. Rekomenduje się przeprowadzanie programów podwyższających kompetencje zgodne z potrzebami kadry oświaty, takim programem jest np. program Szkoła dla Rodziców i Wychowawców, znajdujący się w bazie programów rekomendowanych. Program ten koncentruje się na nauczaniu konstruktywnej komunikacji, efektywnego rozwiązywania konfliktów oraz budowaniu autorytetu w oparciu o zasady współpracy, szacunku i zrozumienia. Szkolne programy wychowawczo-profilaktyczne powinny obejmować różne zagrożenia społeczne, w szczególności te związane zarówno z jednostkową dynamiką zmian rozwojowych dzieci, jak i aktualnych zmian na poziomie krajowym czy globalnym. Przykładem takich zmian na poziomie globalnym i dostosowania do potrzeb są skutki pandemii Covid-19, która niejako wymusiła zmianę nauczania ze stacjonarnego na zdalny i/lub hybrydowy, a w konsekwencji przyniosła nowe problemy i zagrożenia dla dzieci i młodzieży. Kolejnym przykładem skali globalnej jest szybko postępujący rozwój technologiczny, często skorelowany z utrudnioną kontrolą rodzicielską, a niosący ze sobą nowe zagrożenia behawioralne wobec młodych osób. Na poziomie krajowym można jako przykład wymienić zmianę systemu szkolnictwa i formy

szkoły gimnazjalnej na ponadpodstawową, która również przyniosła nowe wyzwania wychowawcze i systemowe.

Programy wychowawczo-profilaktyczne muszą odpowiadać na potrzeby wszystkich uczniów, zarówno tych, którzy jeszcze nie zetknęli się z używaniem substancji psychoaktywnych, jak i tych, którzy są bardziej narażeni na ryzyko. Dlatego warto realizować profilaktykę uniwersalną, skierowaną do całej populacji uczniów, by zapobiegać inicjacji ryzykownych zachowań. Z kolei profilaktyka selektywna i profilaktyka wskazująca koncentrują się na uczniach z grup ryzyka, zapewniając im bardziej specjalistyczne wsparcie i interwencje, które pomagają zmniejszyć ryzyko wystąpienia problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych.

W tym kontekście realizacja programu Szkolna Interwencja Profilaktyczna (SIP) jest szczególnie ważna. Program ten oferuje wczesną interwencję dla uczniów, którzy wykazują zachowania ryzykowne lub są narażeni na kontakt z substancjami psychoaktywnymi. SIP nie tylko pomaga ograniczyć inicjację używania substancji, ale także uczy młodych ludzi umiejętności radzenia sobie z presją rówieśniczą i trudnymi sytuacjami. Dzięki jego realizacji, szkoły mogą skutecznie odpowiadać na indywidualne potrzeby uczniów z grup ryzyka, zapewniając im wsparcie i edukację na odpowiednim poziomie.

Kolejnym ważnym elementem przemyślanego systemu szkolnych oddziaływań prewencyjnych jest wykorzystywanie wielu strategii profilaktycznych, zamiast skupiania się wokół jednego, generalnego działania.

Wśród takich strategii powinny się znaleźć działania tj.:

1. działania edukacyjne zawarte w podstawie programowej,
2. realizowane programy profilaktyczne o potwierdzonej wiarygodności - w tym znajdujące się w bazie programów rekomendowanych - dla uczniów, rodziców i nauczycieli,
3. działania interwencyjne oraz szkolne procedury reagowania w sytuacjach kryzysowych,
4. specjalistyczna pomoc pedagogiczno-psychologiczna również dla uczniów, rodziców i nauczycieli,

5. działania informacyjne dla całej społeczności szkolnej, a nawet zawierające propozycje dla środowiska lokalnego,
6. działania alternatywne i integrujące na rzecz środowiska lokalnego, np. artystyczne, społeczne czy charytatywne,
7. działania readaptacyjne dla uczniów i kadry pedagogicznej w przypadku powrotu do nauczania stacjonarnego po dłuższym okresie formy zdalnej,
8. wypracowanie spójnych zasad i przepisów szkolnych, zatwierdzonych przez nauczycieli, rodziców i uczniów.

Istotna jest również współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym. Szkoła jest ważną instytucją, która kreuje młodych obywateli i jest niejako inwestycją w przyszłość danej społeczności. Wielu dyrektorów i nauczycieli wymienia następujące korzyści z wprowadzenia szkolnych programów wychowawczo-profilaktycznych²⁸:

1. program obliguje szkołę do przyglądania się samej sobie – problemom, potrzebom i zasobom;
2. włącza i aktywizuje rodziców;
3. motywuje nauczycieli do podnoszenia kompetencji;
4. obliguje szkołę do oceny efektywności własnych działań wychowawczych i zapobiegawczych;
5. eliminuje działania przypadkowe o małej skuteczności;
6. daje tytuł do ubiegania się o będące w dyspozycji gmin środki finansowe na doskonalenie nauczycieli i zakup wartościowych programów.

8.3. Profilaktyka uzależnień behawioralnych

W ramach nowelizacji ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w działaniach profilaktycznych należy uwzględnić także przeciwdziałanie uzależnieniom

²⁸ Ibidem.

behawioralnym²⁹. Działania profilaktyczne z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym powinny mieć charakter przede wszystkim psychoedukacji różnych grup wiekowych, prowadzenia i organizacji warsztatów i szkoleń w tej tematyce oraz poszerzenia świadomości społecznej w zakresie uzależnień behawioralnych (szczególnie tych mniej znanych przez mieszkańców, takich jak ortoreksja, bigoreksja). Dodatkowo profilaktyka powinna bazować na wzmacnianiu czynników chroniących, do których należą przede wszystkim dobre relacje oraz umiejętności konstruktywnego radzenia sobie ze stresem (treningi redukcji stresu). Należy zwrócić uwagę na to, aby urządzenia elektroniczne wykorzystywać w celach edukacyjnych i rozwojowych, a także zachęcać i przygotować dzieci i młodzież do samodzielnego weryfikowania informacji znalezionych w sieci.

W celu przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym powstały różne programy profilaktyki uniwersalnej, które przede wszystkim bazują na wzmacnianiu czynników chroniących. Programy profilaktyki uzależnień behawioralnych skierowane do dzieci powinny obejmować grupę najwyższego ryzyka, a zatem dzieci w wieku między 11 a 14 rokiem życia, powinny trwać minimum 10h i cechować się pozytywną ewaluacją. Obecnie istnieje program profilaktyki uzależnień behawioralnych, który poddawany jest ewaluacji i w najbliższym czasie może zostać uznany w krajowym systemie rekomendacji programów profilaktycznych³⁰. Jest to program „Stawiam na siebie” autorstwa Fundacji Praesterno (uczniowie w wieku 13-15 lat).

Natomiast rekomendację uzyskał już inny program dotyczący uzależnień behawioralnych pod tytułem „Wspólne kroki w Cyberświecie” Fundacji Poza Schematami (uczniowie klas III szkół podstawowych). „Stawiam na siebie” jest programem mającym na celu zmniejszenie ryzyka angażowania się przez młodzież w zachowania ryzykowne (ze szczególnym uwzględnieniem nadużywania komputera i Internetu) poprzez: pogłębienie wiedzy o zagrożeniu uzależnieniami behawioralnymi wśród młodzieży i jej rodziców, wspomaganie prawidłowego rozwoju psychoemocjonalnego i społecznego młodzieży, a także pogłębienie wiedzy rodziców odnośnie czynników chroniących i czynników ryzyka w celu wspomaganie zharmonizowanego rozwoju młodzieży po zakończeniu realizacji programu. Młodzież uczestniczy w 10 spotkaniach

²⁹ Znowelizowany art. 18² pkt 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U.2023.2151 t.j.) wprowadzany art. 2 pkt 7 Projektu.

³⁰ System rekomendacji działa od 2010 r. we współpracy Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii. Szczegółowe informacje na stronie: <https://programyrekomentowane.pl/system-rekomendacji/o-systemie-rekomendacji/> (dostęp 26.11.2024 r.)

trwających 1 godzinę lekcyjną, a rodzice w trzech spotkaniach, każde po 2 godziny³¹. Program „Wspólne kroki w Cyberświecie” skierowany jest zarówno do uczniów, jak i rodziców. Składa się z 10 spotkań z uczniami (45 min każde), spotkania wprowadzającego z rodzicami oraz spotkania kończącego z uczniami i rodzicami. Promuje budowanie dobrych więzi ze szkołą i opiekunami, które działają jako podstawowy czynnik chroniący według autorów programu³². Do głównych celów programu należą: wzmocnienie umiejętności radzenia sobie z emocjami, wzmocnienie umiejętności komunikowania się i budowania relacji, zwiększenie wiedzy i umiejętności na temat bezpiecznego korzystania z Internetu i innych mediów elektronicznych, zwiększenie wiedzy na temat zagrożeń wiążących się z korzystaniem z Internetu i mediów elektronicznych, w tym: cyberprzemocy, hejtowania i innych zachowań antyspołecznych w sieci. Jak wynika z przeprowadzonych w ramach diagnozy badania, problem nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych jest najistotniejszą kwestią dotyczącą młodych mieszkańców Miasta.

Korzystanie z urządzeń elektronicznych dotyczy nie tylko dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, ale na długo przed tym okresem dzieci w wieku nawet kilkunastu miesięcy mają kontakt z urządzeniami elektronicznymi, a tym samym z treściami obecnymi w Internecie (filmy odtwarzane małym dzieciom przez rodziców). W związku z tym działania z zakresu profilaktyki powinny być skierowane także do rodziców młodszych dzieci w wieku przedszkolnym, a nawet żłobkowym (profilaktyka skierowana do rodziców).

8.4. Profilaktyka problemu narkotykowego

Problem narkotykowy stanowi jedno z najpoważniejszych wyzwań zdrowotnych i społecznych współczesnych społeczeństw. Używanie substancji psychoaktywnych wiąże się z ryzykiem uzależnienia, poważnymi konsekwencjami zdrowotnymi oraz wzrostem przestępczości. Szczególnie narażone na kontakt z narkotykami są młode osoby, które mogą nie zdawać sobie sprawy z pełnych konsekwencji ich używania. W związku z tym, działania profilaktyczne nakierowane na przeciwdziałanie narkomanii są niezbędne, aby zapobiegać inicjacji narkotykowej, minimalizować skutki zdrowotne oraz społeczne, a także zredukować zjawisko

³¹ Stawiam na siebie. Profilaktyka uzależnień behawioralnych. Podręcznik realizatora Fundacja Praesterno, Warszawa.

³² Źródło: <https://fundacjapozaschematami.pl/projekty/wspolne-kroki-w-cyberswiecie/> (dostęp 26.11.2024 r.)

przestępczości związanej z dystrybucją i używaniem tych substancji. Profilaktyka powinna obejmować edukację, wsparcie psychologiczne oraz ścisłą współpracę z instytucjami zajmującymi się bezpieczeństwem publicznym.

W kontekście edukacji i profilaktyki szkolnej szczególnie istotne jest wdrożenie programów edukacyjnych dotyczących ryzyka związanego z używaniem substancji psychoaktywnych, takich jak program rekomendowany Unplugged. Jest to rekomendowany program profilaktyczny skierowany do młodzieży w wieku 12-14 lat, którego głównym celem jest przeciwdziałanie inicjacji używania substancji psychoaktywnych, takich jak alkohol, tytoń i narkotyki. Program realizowany jest w formie interaktywnych lekcji i warsztatów, które angażują uczniów do refleksji nad własnymi wyborami i decyzjami, oraz uczy ich, jak unikać ryzykownych sytuacji. Należy również rozważyć organizację akcji informacyjnych skierowanych do lokalnej społeczności, które będą edukować mieszkańców na temat dostępnych form wsparcia, skutków zażywania substancji psychoaktywnych, oraz sposobów uzyskania pomocy.

Ważnym elementem działań jest również współpraca z policją, która powinna opierać się nie tylko na egzekwowaniu prawa, ale także na wspieraniu programów prewencyjnych i informacyjnych. Wspólne działania z zakresu profilaktyki oraz monitorowania sytuacji na lokalnym rynku substancji psychoaktywnych mogą przyczynić się do zmniejszenia skali problemu.

8.5. Programy monitorowania sprzedaży alkoholu metodą „tajemniczego klienta”

Jak wynika z przeprowadzonego w październiku 2024 roku, w ramach przeprowadzanej Diagnozy, badania metodą „tajemniczego klienta” znaczna większość audytowanych punktów sprzedaży nie zapytała o dowód osobisty młodej osoby. Wynik ten pokazuje na konieczność przeprowadzania częstszych, regularnych audytów tą metodą. Program, by utrwalić jego skuteczność, należy realizować rok po roku. Zgodnie z doświadczeniem Centrum Działań Profilaktycznych, zebranymi na obszarach, gdzie program był już realizowany (przez CDP) – zmiany są trwałe i utrzymują się przez wiele lat.

Planując, na przyszłość, podobne zadania należy brać pod uwagę nie tylko zjawisko samoistnego zanikania w czasie efektów szkoleniowych, lecz również bardzo wysoką rotację personelu

w sklepach i lokalach gastronomicznych. W związku z tym, niezwykle istotnym czynnikiem jest powtarzalność programu, a także planowanie kontroli punktów sprzedaży w oparciu o wyniki tego typu badań. Wpisuje się to w powszechnie akceptowaną – zarówno przez mieszkańców, jak i samych sprzedawców – ideę, którą można streścić słowami, że edukacja i sprawdzanie, a gdy trzeba wyciąganie konsekwencji jest wskazane.

Dodatkowo, należy zwrócić uwagę na fakt istniejącej rozbieżności między danymi zastanymi z Komendy Powiatowej Policji, a wynikami badania „tajemniczego klienta”. Jak wskazują dane z Policji, w ciągu ostatnich trzech lat odnotowano jedną próbę sprzedaży alkoholu nieletnim, natomiast w przeprowadzonym audycie, w prawie co drugim ankietowanym punkcie sprzedaży doszłoby do takiej sytuacji. Pokazuje nam to dodatkowe niebezpieczeństwo, kupująca młodzież alkohol może czuć się bezkarnie, gdyż prawdopodobieństwo odnotowania sprzedaży i zgłoszenie jej na policję, jest kwestią bardzo rzadko występującą.

Głównym celem programu monitorowanego zakupu alkoholu jest ograniczenie naruszeń prawa w zakresie sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nieuprawnionym, w tym szczególnie dzieci i młodzieży, oraz zwiększenie ilości sprzedawców, którzy kontrolują dowód osobisty młodo wyglądających klientów, a także są w stanie wychwycić osoby nietrzeźwe i odmówić im sprzedaży alkoholu. Procedura ta, poza wyżej opisanymi, korzyściami może posłużyć również do tworzenia analiz przed kontrolnych w oparciu o art. 47.1 ustawy prawo przedsiębiorców.

8.6. Problem przemocy domowej

Przeciwdziałanie przemocy domowej w tym zmniejszenie zjawiska przemocy domowej, ochrona osób doznających przemocy oraz wzrost dostępu do pomocy specjalistycznej poprzez poprawę i wzmacnianie systemu przeciwdziałania przemocy domowej, profilaktykę i edukację społeczną, działania interwencyjne oraz zapewnienie bezpieczeństwa osób krzywdzonych, wsparcie osób uwikłanych w przemoc, jak również doskonalenie zawodowe kadr lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy stanowi ogólny cel działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Istotnym działaniem jest tworzenie możliwości do uzyskania bezpłatnej pomocy specjalistycznej psychologicznej, prawnej, pedagogicznej, socjalnej środowiskom uwikłanym w przemoc domową.

Interdyscyplinarność pomocy rodzinom, w których występuje przemoc domowa ma na celu zatrzymanie przemocy oraz ochronę osób doznających przemocy. Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej wprowadziła bardzo istotne zapisy dotyczące postrzegania dzieci świadków przemocy jako osoby doświadczające przemocy. Przeciwdziałając przemocy domowej należy pamiętać o sytuacjach, gdy rodzice nie posiadają odpowiednich kompetencji rodzicielskich i wpływa to na zaniedbania wobec dzieci.

W roku 2024 zostały wprowadzone standardy ochrony małoletnich, które mają na celu zwiększenie bezpieczeństwa przede wszystkim samych dzieci, ale także rodziców i personelu placówek, które z dziećmi pracują.

Te wszystkie zmiany wymagają właściwego przygotowania merytorycznego kadr pracujących w podmiotach działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

Ważnym zadaniem jest budowania zaufania do instytucji i podmiotów zaangażowanych w lokalny system przeciwdziałania przemocy domowej. Ponadto należy dążyć do sprawnej wymiany informacji, komunikacja, aby mieszkańcy Augustowa mieli wiedzę do kogo zgłosić przemoc domową.

9. Bibliografia

- Abramczuk, K. (2019). Doświadczane ryzyko i poczucie bezpieczeństwa w Internecie. W: J. Pyżalski, A. Zdrodowska, Ł. Tomczyk, & K. Abramczuk (Red.), *Polskie badanie EU Kids Online 2018. Najważniejsze wyniki i wnioski* (s. 79–93). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Barczykowska, A., & Dzierżyńska-Breś, S. (2013). Profilaktyka oparta na wynikach badań naukowych (evidence-based practice). *Resocjalizacja Polska*, 4, 131–152.
- Bento, T. P. F., Cornelio, G. P., Perrucini, P. O., Simeão, S. F. A. P., de Conti, M. H. S., & de Vitta, A. (2020). Low back pain in adolescents and association with sociodemographic factors, electronic devices, physical activity and mental health. *Jornal de Pediatria*, 96(6), 717–724.
- Bochenek, M., & Lange, R. (2019). *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów*. Warszawa: NASK Państwowy Instytut Badawczy.
- Devi, C. H. B. P., Samreen, S., Vaishnavi, B., Navitha, D., Kumari, N. K., Sharma, J. V. C., & Sirisha, P. (2019). A study on impact of electronic devices on youngsters. *The Pharma Innovation Journal*, 8(5), 283–292.
- Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej CBOS. (2019). *Konsumpcja alkoholu w Polsce. Raport z badań*. Warszawa.
- Hysing, M., Pallesen, S., Stormark, K. M., Jakobsen, R., Lundervold, A. J., & Sivertsen, B. (2015). Sleep and use of electronic devices in adolescence: Results from a large population-based study. *BMJ Open*, 5(1), e006748.
- Mazur, J., & Małkowska-Szcutnik, A. (2018). *Zdrowie uczniów w 2018 roku na tle nowego modelu badań HBSC*. Warszawa: Instytut Matki i Dziecka.
- Makaruk, K., Włodarczyk, J., & Skoneczna, P. (2019). *Problematyczne używanie Internetu przez młodzież. Raport z badań*. Warszawa: Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.
- Padon, A. A., Rimal, N. N., Jernigan, D., Siegel, M., & Dejong, W. (2016). Tapping into motivations for drinking among youth: Normative beliefs about alcohol use among underage drinkers in the United States. *Journal of Health Communication*, 21(10), 1079–1087.
- Piechna, J. (2019). *Szkodliwe treści w Internecie. Nie akceptuję, reaguję*. Warszawa: NASK Państwowy Instytut Badawczy.
- Rzeszutek, I. (2018). Triangulacja w badaniach społecznych. *Młoda Humanistyka*, 12(2), 1–11.
- Salamucha, A. (2016). Pojęcie profilaktyki (analiza semiotyczna). *Roczniki Pedagogiczne*, 8(44), 7–48.
- Schimanek, T. (2015). *Diagnozowanie problemów społecznych*. Warszawa: FISE Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych.
- Sierosławski, J. (2019). *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r. Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD*. Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii.
- Skoblina, N., Shpakou, A., Milushkina, O., Markelova, S., Kuzniatsou, A., & Tatarinchik, A. (2020). Eye health risks associated with the use of electronic devices and awareness of youth. *Klinika Oczna / Acta Ophthalmologica Polonica*, 122(2), 60–65.
- Stawiam na siebie. Profilaktyka uzależnień behawioralnych. Podręcznik realizatora Fundacja Praesterno, Warszawa.

- <https://programyrekomendowane.pl/system-rekomendacji/o-systemie-rekomendacji/> (dostęp: 26.11.2024).
- <https://programyrekomendowane.pl/strony/artykuly/strategie,9> (dostęp: 26.11.2024).
- <https://fundacjapozaschematami.pl/projekty/wspolne-kroki-w-cyberswiecie/> (dostęp: 26.11.2024).